UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

JUDr. Lucia Shepard, LL.M

Postavení Soudního dvora EU v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech

Standing of the Court of Justice of the EU in the Area of the Police and Judicial Cooperation in Criminal Matters

Disertační práce

Školitel autora disertační práce: JUDr. Ing. Jiří Zemánek, CSc.

Katedra Evropského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 25. května 2017

Prohlašuji, že předloženou disertační práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

_____

JUDr. Lucia Shepard, LL.M.

Děkuji panu JUDr. Ing. Jiřímu Zemánkovi, CSc., školiteli mé disertační práce za cenné připomínky, ochotu, flexibilitu, a podporu při zpracování mé disertační práce.

Abstract

This dissertation examines the standing of the Court of Justice of the European Union in the area of police and judicial cooperation in criminal matters, which was formally included under the umbrella of the European Union as a result of the Maastricht Treaty in the early nineties. Yet this area was excluded from the Community framework, which had a significant impact on the jurisdiction and competencies of the Court of Justice. Despite limitations arising from the construct of the third pillar, the Court of Justice took an opportunity through case law to overcome some of these limitations. The most recent milestone in the development of this area is the entry into force of the Lisbon Treaty which removed the so-called pillar structure and further limitations disappeared with the end of the transitional period. Further, existing case law of the Court of Justice in this area has been closely linked to the framework decision on the European arrest warrant, which is based upon the principle of mutual recognition and mutual trust between the EU Member States, and thus became an important part of the case law of the Court of Justice. Given the scope of this framework decision, the Court of Justice has also been frequently dealing with the issue of fundamental rights, the protection of which plays an ever-increasing role in the European Union.

Keywords

Court of Justice of the European Union, police and judicial cooperation in criminal matters, third pillar, case law, preliminary ruling, framework decisions

Obsah

1 ÚVOD 1
1.1 Úvod do problematiky 1
1.2 Výzkumné otázky 4
1.3 Struktura disertační práce a metodologie 4
1.4 Terminologie 7
2 VÝVOJ POSTAVENÍ SOUDNÍHO DVORA V OBLASTI POLICEJNÍ A JUSTIČNÍ SPOLUPRÁCE V TRESTNÍCH VĚCECH 9
2.1 Začlenění oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech do unijního rámce 9
2.2 Maastrichtské období – spolupráce v trestních věcech v rukou členských států 10
2.2.1 Postavení Soudního dvora 14
2.2.1.1 Další limitace řízení před Soudním dvorem 17
2.2.2 Dílčí závěry 18
2.3 Amsterdamské období – přetrvávající polarizace názorů členských států na jurisdikci Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech 19
2.3.1 Rozšíření oblastí unijní trestní spolupráce 20
2.3.2 Hybridní povaha třetího pilíře 21
2.3.3 Schengenské *acquis* 23
2.3.4 Postavení Soudního dvora 24
2.3.4.1 Úprava jurisdikce Soudního dvora přenesena do primárního práva 24
2.3.4.2 Podmíněná příslušnost Soudního dvora k řízení o předběžné otázce jako kompromisní řešení členských států 25
2.3.5 Nepodmíněná a vyloučená jurisdikce Soudního dvora 28
2.3.5.1 Řízení na neplatnost 29
2.3.5.2 Řízení o sporech týkajících se výkladu a platnosti aktů třetího pilíře 30
2.3.5.3 Explicitně vyloučena pravomoc Soudního dvora 31
2.3.6 Jak se vypořádal Soudní dvůr s omezeními třetího pilíře? 32
2.3.6.1 Přenos některých zásad řízení o předběžné otázce do třetího pilíře 32
2.3.6.2 Přenos některých zásad komunitárního práva do třetího pilíře 36
2.3.7 Upřesnění vlastní pravomoci a působnosti v rámci třetího pilíře 39
2.3.7.1 Interpretace ustanovení primárního práva 39
2.3.7.2 Řízení o náhradě škody 39
2.3.7.3 Řízení o porušení smlouvy 41
2.3.7.4 Rozšíření předmětu řízení o předběžné otázce a řízení na neplatnost 41
2.3.7.5 Řízení na neplatnost ohledně předpisu vydaného institucí EU 42
2.3.8 Upřesnění povahy právních pramenů třetího pilíře 43
2.3.9 Vytýčení hranice mezi prvním a třetím pilířem v oblasti trestního práva 48
2.3.9.1 Trestní právo v prvním pilíři 48
2.3.9.2 Komise proti Radě poprvé 49
2.3.9.3 Komise proti Radě podruhé 52
2.4 Smlouva o Ústavě pro Evropu – nezdařený projekt s významem pro budoucí úpravu policejní a justiční spolupráce v trestních věcech 55
2.5 Dílčí závěry 57

3 LISABONSKÁ SMLOUVA – PLNOHODNOTNÉ POSTAVENÍ SOUDNÍHO DVORA? 59
3.1 Úplné odstranění atributů třetího pilíře? 64
3.1.1 Přetrvávající prvky třetího pilíře 64
3.1.2 Dočasná dvoukolejnost úpravy postavení Soudního dvora 66
3.2 Opt-in / opt-out aneb quid pro quo 67
3.2.1 Spojené království 68
3.2.2 Irsko 74
3.2.3 Dánsko 76
3.2.4 Dílčí závěry 78
3.3 Soudní dvůr a rozšířené kompetence v oblasti trestněprávní spolupráce 79
3.3.1 Řízení o předběžné otázce – dialog otevřený všem vnitrostátním soudům 80
3.3.2 Řízení na neplatnost 80
3.3.3 Řízení o náhradě škody 81
3.3.4 Řízení o porušení Smluv 82
3.4 Naléhavost řešení délky řízení 83
3.4.1 Zrychlené řízení 84
3.4.2 *Procédure préjudicielle d'urgence* (PPU) 86
3.4.2.1 Kritérium naléhavosti 91
3.4.2.2 Kritika 94
3.5 Soudní dvůr a kontrola unijních institucí policejní a justiční spolupráce 95
3.5.1 Eurojust 96
3.5.2 Úřad evropského veřejného zástupce 97
3.5.3 Europol 99
3.6 Dílčí závěry 103
4 FORMOVÁNÍ UNIJNÍ TRESTNĚPRÁVNÍ SPOLUPRÁCE V ŘÍZENÍ O PŘEDBĚŽNÉ OTÁZCE 104
4.1 Úvod 104
4.2 Evropský zatýkací rozkaz 108
4.2.1 Opuštění zásady oboustranné trestnosti 112
4.2.2 Pojmy „soudní orgán" a „soudní rozhodnutí" 113
4.2.3 Odmítnutí výkonu a důvody pro nevykonání eurozatykače 119
4.2.3.1 Obligatorní odmítnutí výkonu eurozatykače – zásada ne bis in idem 120
4.2.3.2 Pouto vyžádané osoby k vykonávajícímu státu 122
4.2.3.3 Rozhodnutí vydaná *in absentia* 126
4.2.3.4 Podmínka oboustranné trestnosti 130
4.2.3.5 Formální a materiální nedostatky evropského zatýkacího rozkazu 131
4.2.3.6 Další důvody pro nevykonání evropského zatýkacího rozkazu 133
4.2.4 Zásada speciality 133
4.3 Zásada *ne bis in idem* v Schengenské prováděcí úmluvě 138
4.3.1 Pravomocné odsouzení 140
4.3.2 Tentýž čin 149
4.3.3 Vykonání sankce 152
4.3.4 Teritoriální rozměr 154
4.3.5 Časový aspekt 155
4.4 Postavení obětí v trestním řízení 156

4.5 Dílčí závěry 161
5 SOUDNÍ DVŮR JAKO OCHRÁNCE LIDSKÝCH PRÁV V UNIJNÍM TRESTNÍM PRÁVU? 164
5.1 Vliv judikatury Soudního dvora na formování lidskoprávní doktríny 164
5.2 Soudní dvůr a lidská práva v judikatuře v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech 172
5.3 Použitelnost Listiny, Úmluvy a vnitrostátních lidskoprávních předpisů v rozhodovací praxi Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech 172
5.4 Základní práva a evropský zatýkací rozkaz 175
5.4.1 Zásah do základních práv jako důvod pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu? 177
5.4.2 Právo na vícestupňovou právní ochranu 187
5.5 Lidská práva a zásada *ne bis in idem* v unijním trestním právu 190
5.6 Dílčí závěry 192
6 ZÁVĚR 194
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA 198
JUDIKATURA 208
PRÁVNÍ PŘEDPISY 215
PŘÍLOHY 220
Příloha 1- Seznam rámcových rozhodnutí 220
Příloha 2 - Přehled žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce 223
POUŽITÉ ZKRATKY 225
RESUMÉ 226
SUMMARY 228
ANOTACE 230

1 Úvod

Today, no one can say what form Europe will assume tomorrow, for the changes born of change are unpredictable.

Jean Monnet (Memoirs)[1]

1.1 Úvod do problematiky

Oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech je relativně mladou oblastí spolupráce členských států na úrovni Evropské unie. Různé formy spolupráce existovaly mezi členskými státy již dříve, ale až Maastrichtská smlouva tuto spolupráci formálně přivedla do unijního rámce. Přijetím Maastrichtské smlouvy Evropská unie není již pouze ekonomickým seskupením států, nýbrž dochází k užší spolupráci i v dalších oblastech. V době příprav této smlouvy zároveň dochází k většímu otevření evropského prostoru v širším smyslu, a to jednak díky odstranění vnitřních hranic mezi smluvními státy schengenské spolupráce a také i díky uvolnění vztahů mezi východní a západní Evropou. Se snazším pohybem osob se uvolňují hranice i pro přeshraniční trestní činnost. Členské státy si uvědomovaly potřebu užší spolupráce v souvislosti přeshraniční kriminalitou, avšak nebyla mezi nimi shoda ohledně režimu, v jakém by měla být tato spolupráce v rámci Unie realizována. Trestní právo je totiž již tradičně spjato se státní suverenitou, a proto nebyly některé členské státy nakloněny tomu, aby v této oblasti došlo k zásadnějšímu přenesení pravomocí na Evropskou unii. Tyto protichůdné představy o koncepci začlenění dotčené oblasti do Evropské unie se proto projevily v řešení, které vyčlenilo policejní a justiční spolupráci mezi členskými státy v trestních věcech mimo komunitární oblast. To se mimo jiné odrazilo i na výrazné modifikaci pravomocí unijních orgánů, včetně Soudního dvora.

V období po přijetí Maastrichtské smlouvy se Soudní dvůr s ohledem na zvolenou konstrukci svých pravomocí neměl příležitost v této oblasti projevit. Primární právo přenechává možnost zakotvení pravomoci Soudního dvora ve vztahu k právním aktům přijatým v této oblasti na členské státy, přičemž tato možnost byla

[1] MONNET, Jean. *Memoirs*. Garden City, N.Y.: Doubleday, 1978, s. 524.

závislá na jednomyslném konsenzu všech členských států. Celková koncepce této spolupráce definovaná Maastrichtskou smlouvou však neposkytovala prostor pro efektivní spolupráci včetně odpovídající soudní kontroly v dotčené oblasti. Spíše naopak. Amsterdamská smlouva, která vstupuje v platnost v roce 1999, proto představuje v tomto ohledu výrazný posun. Tato smlouva si klade za cíl vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva, koncept představený během irského předsednictví, který obecně vytyčuje směr, jakým se bude ubírat další spolupráce členských států včetně trestněprávní spolupráce. V oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech se postupně objevují supranacionální prvky. Nový druh pramene práva, rámcová rozhodnutí také označována za unijní obdobu komunitárních směrnic, se stávají primárním nástrojem úpravy trestněprávní spolupráce a vnitrostátní soudy členských států se postupně stále více obracejí na Soudní dvůr s žádostí o pomoc při jejich interpretaci.

V historii Evropské unie řízení o předběžné otázce tradičně poskytovalo Soudnímu dvoru prostor k ovlivnění evropské integrace. Jinak tomu nebylo ani v oblasti unijní trestněprávní spolupráce. Lze tak pozorovat, jak se Soudní dvůr v rámci poměrně krátkého časového období vyrovnává a působí na nedokonalosti úpravy primárně vyplývající z mezinárodněprávního charakteru spolupráce v této oblasti. Rozhodnutí Soudního dvora se však nevyhnula kritice. Již ohledně prvního rozsudku[2] v této oblasti je Soudnímu dvoru vytýkáno, že použil meta-teleologický výklad, který není podložen zněním interpretované úpravy. Pozdvižení způsobil i rozsudek, kterým byla ze třetího do prvního pilíře přenesena povinnost výkladu vnitrostátního práva konformně s ustanoveními předpisů přijatých ve třetím pilíři.[3]

Lisabonská smlouva odstranila zvláštní režim třetího pilíře vytvořený členskými státy a oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech se tak stává běžnou součástí práva Evropské unie. Složitost předchozí úpravy je zdánlivé odstraněna. Soudní dvůr se tedy již nebude muset zabývat případným překlenováním rozdílů mezi různými režimy úpravy. Nicméně výměnou za to se některé státy[4] rozhodly zcela či částečně opustit tuto spolupráci na unijní úrovni.

[2] Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87.
[3] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386.
[4] Spojené království, Irsko a Dánsko.

Soudní dvůr vystavěl svou judikaturu v dotčené oblasti zejména na interpretaci ustanovení tří předpisů – rámcovém rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, Schengenské prováděcí úmluvě a rámcovém rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení. I když zpočátku byla většina předběžných otázek soustředěna na poslední dva zmíněné předpisy, s přijetím rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu přebírá dominanci právě tento předpis. Rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu bylo přijato za účelem zjednodušení a urychlení klasického extradičního procesu díky jeho nahrazení systémem předávání. Klíčovými se v tomto procesu stávají soudní orgány a celý proces je koncipován tak, aby podléhal soudní kontrole. Funkce klasických extradičních orgánů je pouze subsidiární. Přijetí rámcového rozhodnutí, a především inklinace k větší automatičnosti předávání odsouzených či osob podezřelých ze spáchání trestných činů mezi členskými státy, vyvolaly ne vždy pozitivní reakce. Vnitrostátní předpisy provádějící tento předpis do právních řádů členských států se záhy staly předmětem řízení před několika ústavními soudy členských států, včetně Ústavního soudu ČR. V návaznosti na řízení před jedním z těchto soudů byl Soudní dvůr požádán o posouzení platnosti rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, ve kterém jeho další existenci podpořil. Od té doby již bylo členskými státy vydáno přes sto tisíc evropských zatýkacích rozkazů. Evropský zatýkací rozkaz se tak stal významným nástrojem unijní spolupráce v trestních věcech a rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu nejčastějším předmětem rozhodování Soudního dvora ve sledované oblasti.

Ve své rozhodovací činnosti Soudní dvůr vybalancovával několik cílů, jejichž dosažení bylo stanoveno jednak v rámci jednotlivých sekundárních předpisů, a jednak v primárním právu. V řízeních o intepretaci zásady *ne bis in idem* se projevuje inklinace k intepretaci podporující zajištění volného pohybu osob. V řízeních zabývajících se rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu je patrná tendence podřízení interpretace jednotlivých ustanovení k zajištění efektivního a rychlého systému předávání. K tomu Soudnímu dvoru posloužila zejména zásada vzájemného uznávání spojená se zásadou vzájemné důvěry členských států v jejich systémy trestného soudnictví. Ačkoli byla tato zásada původně vyjádřena pouze v politické proklamaci v podobě Tamperského programu a následně v preambuli rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, stala se konstantní součástí argumentace Soudního dvora. Dále stále více posiluje tlak na lidskoprávní rozměr posuzovaní ustanovení nejenom rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, ale i celkového čím dál tím výraznějšího prolínání

základních práv s unijním právem, přičemž judikatura Soudního dvora měla a má na tento proces nepochybně vliv.

1.2 Výzkumné otázky

Tato práce se zabývá postavením Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Ačkoli se zaměřuje pouze na jednu oblast unijní spolupráce, díky jejímu výše naznačenému dynamickému vývoji zejména v posledních dvaceti letech nabízí široký prostor pro výzkum. Zdánlivě jedna výzkumná otázka tak proto v sobě skrývá několik vrstev otázek.

Postupně budou v této práci hledány odpovědi na následující dílčí otázky.

1. Jaké bylo a je postavení Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech?
2. Které faktory měly vliv na formování jeho postavení?
3. Jak se Soudní dvůr vypořádal s omezeními, které evropský zákonodárce v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech Soudnímu dvoru nastavil?
4. Nabyl Soudní dvůr přijetím Lisabonské smlouvy rovnocenného postavení s tím, které měl v komunitárním právu?
5. Jaké tendence lze spatřovat v judikatuře Soudního dvora v této oblasti?
6. Jaký je přístup Soudního dvora k sílícímu důrazu na lidskoprávní aspekt otázek řešených před Soudním dvorem v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech?

1.3 Struktura disertační práce a metodologie

Výše uvedené výzkumné otázky budou řešeny v rámci šesti kapitol, které jsou dále členěny do podkapitol. První část poskytuje úvod do problematiky a vymezuje formální aspekty této práce.

Druhá kapitola se věnuje historickému kontextu formování postavení Soudního dvora. Hledá odpovědi na dvě základní otázky, a to jaké faktory měly vliv na jeho postavení a zda či případně jak se Soudní dvůr s takto určeným postavením vyrovnal. První otázka je zkoumána s využitím historických dokumentů Evropské unie, zejména zápisů ze

zasedání Evropské rady, jakož i dokumentů komisí a skupin pověřených přípravou novelizačních smluv a dále také příspěvků samotných unijních orgánů do diskuze o dalším směřování Unie včetně působnosti Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Zde bude argumentováno, že východisková pozice Soudního dvora nebyla konstruována s ohledem na to, jak co nejúčinněji zajistit soudní kontrolu nad dotčenou oblastí, nýbrž byla výsledkem aktuálních politických, často diametrálně rozdílných názorů členských států na směřování a míru integrace unijní trestněprávní oblasti. Na druhou otázku tato práce hledá odpovědi v judikatuře Soudního dvora jako prostředku k jeho vyjadřování. Tento prostředek je však ve sledované oblasti významně limitován nejenom malým počtem řízení, k nimž byl Soudní dvůr příslušný, ale také dalšími omezeními včetně zvláštního prohlášení členských států k přijetí pravomoci Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách. V této části je využívána především metoda historické analýzy, ale také metoda komparační, která slouží k pochopení rozdílů mezi postavením Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce a v komunitárním právu. V podkapitolách zabývajících se překonáváním omezení spjatých se třetím pilířem prostřednictvím judikatury Soudního dvora je používána metoda analýzy následována metodou syntézy k identifikaci obecných tendencí v judikatuře Soudního dvora.

Třetí kapitola se zabývá současným stavem ve světle prozatím poslední zásadní změny Smluv provedených Lisabonskou smlouvou. V této části je zkoumáno, zda v důsledku změn, které tato smlouva přinesla, a to především díky odstranění pilířové soustavy, Soudní dvůr konečně nabývá shodného postavení s tím, jaké má v původních oblastech integrace. V této souvislosti je řešeno, zda byly odstraněny nedostatky předchozí úpravy a jakým způsobem k tomu došlo. Je zde argumentováno, že hlavní nedostatky sice byly novou úpravou odstraněny, nicméně specifika spojená s dotčenou oblastí se projevila jiným způsobem, zejména prostřednictvím výjimek sjednaných ve prospěch tří členských států. Díky těmto výjimkám tak komplexita úpravy, která byla charakteristická pro období před Lisabonskou smlouvou, není zcela odstraněna. Dále tato kapitola zkoumá možnosti soudní kontroly činnosti agentury policejní spolupráce v trestních věcech a justiční spolupráce v trestních věcech. V této kapitole je využívána převážně metoda analýzy a částečně také deskriptivní metoda.

Ve čtvrté kapitole je zjišťováno, jak Soudní dvůr přispěl k formování unijní policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Tato problematika je zkoumána zejména analýzou různých aspektů rozsudků Soudního dvora. Soudní dvůr se ve své rozhodovací činnosti zabýval především interpretací ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, které se stalo nejvýraznějším představitelem dotčené oblasti. Dále se Soudní dvůr věnuje také zásadě *ne bis in idem* vyjádřené v čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy. Tato zásada, která je součástí mnohých vnitrostátních právních řádů, získává v unijním kontextu extrateritoriální element. Soudní dvůr tak řeší aplikaci této zásady za situace, kdy se jedná o právní řády různých členských států za současné absence harmonizace vnitrostátních trestních řádů členských států. Tato část se bude snažit identifikovat vývojové tendence a směřování rozhodovací činnosti Soudního dvora a odkrýt primární vlivy na tyto tendence. V této souvislosti je použitá metoda analýzy za účelem rozboru jednotlivých aspektů judikatury Soudního dvora následovaná syntézou pro vyvození obecných závěrů.

Pátá kapitola je zaměřená na problematiku lidských práv v souvislosti s oblastí policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, které v posledních letech posilují v rámci unijního práva na významu. To se mimo jiné projevilo tím, že Listině základních práv Evropské unie byla formálně přiznána stejná právní síla jako Smlouvám. Úvodní část této kapitoly se zaměřuje na historickou evoluci pronikání ochrany základních práv do komunitární, ekonomické oblasti spolupráce členských států a v tomto ohledu se zejména soustřeďuje na roli, kterou v tomto procesu sehrál Soudní dvůr. Z historického exkurzu bude patrné, že se v judikatuře Soudního dvora stále častěji objevují lidskoprávní aspekty. Pochopení jeho historické úlohy položí základ pro zkoumání přístupu Soudního dvora k otázce základních práv v kontextu unijní trestněprávní spolupráce členských států. Interakce trestního práva a základních práv je nevyhnutná již minimálně z toho důvodu, že trestní právo postihuje zásahy do základních práv na straně jedné a na straně druhé zasahuje do základních práv stíhaných či trestaných osob při plnění své represivní funkce. Úkolem této kapitoly je najít odpověď na otázku, jaký je přístup Soudního dvora k sílícímu důrazu na ochranu základních práv ve sledované oblasti. V této kapitole je především využitá metoda historická, metoda analýzy a syntézy.

Poslední kapitolu tvoří závěr, který shrnuje poznatky z předchozích kapitol a vyhodnocuje, zda se podařilo nalézt odpovědi na výzkumné otázky.

1.4 Terminologie

S ohledem na téma disertační práce tento text pracuje s pojmy *unijní*, *evropský* a *komunitární*. V období před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost pojem *unijní* znamená mající vztah ke Smlouvě o Evropské unii ve znění Maastrichtské, Amsterdamské nebo Niceské smlouvy a pojem *komunitární* jako mající vztah ke Smlouvám o evropském společenství. Slovo *evropský* je primárně používáno v situacích, které se vztahují k Evropské unii, ale kdy rozdělení na unijní a komunitární nehraje zásadnější význam. Po vstupu v platnost Lisabonské smlouvy je užíváno slovo *unijní* ve vztahu k Evropské unii.

V texu jsou dále odkazy na *primární* a *sekundární právo*. Primární právo je používáno jako souhrnné označení pro zakládající Smlouvy včetně jejich novel. Sekundární právo označuje právní akty přijaté na základě ustanovení primárního práva. S ohledem na téma této práce to budou především rámcová rozhodnutí a v omezenější míře úmluvy a směrnice.

Dále je v textu užíváno slovo *supranacionální* neboli nadnárodní či nadstátní. Tento pojem je užíván zejména k souhrnnému vyjádření charakteristik příznačných pro komunitární právo a po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost pro právo Evropské unie. S ohledem na zvolené téma, je v textu často zmiňován pojem *třetí pilíř*. Uvedený pojem byl zaveden v souvislosti se vznikem tzv. pilířové soustavy přijetím Maastrichtské smlouvy, kdy první pilíř tvořila Evropská společenství, druhý pilíř zahraniční a bezpečností spolupráce a konečně třetí pilíř tvořený spoluprací v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, včetně policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Po vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost je pojem třetí pilíř omezen toliko na oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. V této práci je pojem třetí pilíř používán pro označení oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech zejména v období před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.

Dále tato práce označuje jednotlivá vývojová období podle hlavních novelizačních smluv určujících tato období. Pro období po vstupu Maastrichtské smlouvy v platnost je používáno označení *maastrichtské* období, od vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost *amsterdamské* období a konečně současné období je označováno jako *lisabonské* období.

Maastrichtské a Amsterdamské období mohou být souhrnně označovány jako *předlisabonské* období.

Soudní dvůr Evropské unie, který je ústředním zájmem této práce, bude v této práci označován jako *Soudní dvůr*, a to bez ohledu na to, o které historicko-vývojové období se jedná. Tato práce kromě Soudního dvora zmiňuje i další orgány Evropské unie. Pro tyto orgány budou užívány jejich oficiální názvy podle čl. 13 odst. 1 SEU kromě Evropské komise, která bude zkráceně označována jako *Komise.*

2 Vývoj postavení Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech

2.1 Začlenění oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech do unijního rámce

Oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie byla oficiálně zahrnuta do rámce Evropské unie až s přijetím Maastrichtské smlouvy počátkem 90. let. Spolupráce členských států na poli trestního práva však nebyla invencí Maastrichtské smlouvy. Existovala již několik desítek let před jejím přijetím. Tato spolupráce se vyvíjela například na poli Rady Evropy, v rámci které byla přijata řada multilaterálních a bilaterálních úmluv upravujících mimo jiné extradiční postupy mezi smluvními státy a vzájemnou pomoc v trestních věcech a další formy spolupráce v této oblasti.[5] V rámci Evropských společenství je v roce 1976 sestavena skupina expertů, jež dostala název TREVI.[6] V rámci TREVI bylo vytvořeno několik pracovních skupin zaměřených na různé oblasti včetně terorismu a organizovaného zločinu.[7]

V průběhu příprav Maastrichtské smlouvy nebyla trestněprávní spolupráce centrem zájmu zúčastněných států, neboť dominovaly především otázky spojené se společnou měnovou unií a společnou bezpečnostní politikou. Na zasedání Evropské rady v Dublinu v roce 1990 však členské státy vyjadřují obavy pramenící z nárůstu nezákonného obchodu s drogami a s tím související mezinárodní organizovanou kriminalitou.[8] Evropská rada proto vyzývá k účinnějšímu postupu v této oblasti na úrovni Společenství a členských států. Závěry ze zasedání předsednictví Rady v Římě koncem roku 1990 již navrhují

[5] Evropská úmluva o vydávání ze dne 13. prosince 1957, další úmluvy např., Evropská úmluva o potlačování terorizmu ze dne 27. ledna 1977, Evropská úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech ze dne 20. dubna 1959, Evropská úmluva o dohledu na podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli ze dne 30. listopadu 1964 nebo Evropská úmluva o předávání trestního řízení ze dne 15. května 1972.
[6] PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3., podstatně přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2006. Vysokoškolské učebnice (Linde), s. 348.
[7] *Ibid*., s. 209.
[8] EVROPSKÁ RADA. Závěry z mimořádného setkání Evropské rady, Dublin, [online] 28. dubna 1990, [cit. 2015-1-10]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.

zvážení začlenění určitých klíčových oblastí vnitra a justice včetně boje proti drogám a organizovanému zločinu do unijního rámce.[9]

Při formování Maastrichtské smlouvy se projevují rozdílné představy členských států ohledně podoby Evropské unie a způsobu zahrnutí nových oblastí do jejího rámce. Během lucemburského předsednictví v první polovině roku 1991 byl předložen první návrh Smlouvy o Evropské unii, který počítal se strukturou, pro kterou se později vžilo označení *„pilířová"*.[10] Ten vyčleňoval nové oblasti spolupráce mimo komunitární rámec. Během následujícího předsednictví Nizozemska byl předložen nový návrh, který naopak s takovým rozčleněním nepočítal a všechny nové oblasti byly zahrnuty do komunitárního rámce. Koncept obsažený v nizozemském návrhu byl však během tzv. *„černého pondělí"* ostatními členskými státy odmítnut.[11] Jak se později ukáže, bylo to zejména Spojené království, díky kterému nebo spíše kvůli kterému byla oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech po následujících sedmnáct let udržována v mezinárodněprávních mantinelech a kvůli kterému byly vytvářeny komplikované konstrukce příslušnosti Soudního dvora. Myšlenka plné komunitarizace této oblasti tak byla kvůli odlišným politickým zájmům členských států odmítnuta.

2.2 Maastrichtské období – spolupráce v trestních věcech v rukou členských států

Smlouva o Evropské unii podepsaná v nizozemském Maastrichtu v únoru 1992 *formálně* začleňuje oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech do unijního rámce.[12] Tato smlouva vytváří Evropskou unii a představuje tak *„novou etapu evropské integrace"*[13]. Zavádí unijní občanství[14], zakotvuje princip subsidiarity[15] a v neposlední řadě

[9] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Řím, [online] 14.-15. prosince 1990 [cit. 2015-1-10]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.
[10] Návrh Smlouvy o Evropské unii byl představen během Lucemburským předsednictvím v červnu 1991. Viz EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Lucemburk, [online] 28.-29 června 1991 [cit. 2015-1-11]. http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.
[11] Návrh nizozemského předsednictví byl dne 31. září 1991 odmítnut všemi tehdejšími členskými státy kromě Belgie. Pro tuto událost se vžil název „černé pondělí". Viz ANDEWEG, Rudy B. a Galen A. IRWIN. *Governance and Politics of the Netherlands (Comparative Government and Politics)*. 4. Palgrave, 2014, s. 264.
[12] Smlouva o Evropské unii. Úř. věst. C 191, 29.7.1992, s. 1—112 (dále jen „SEU" nebo „Smlouva o Evropské unii").
[13] Úvodní ustanovení SEU.
[14] Viz čl. C SEU.
[15] Viz čl. G odst. 5. SEU.

rozšiřuje původně ekonomickou integraci členských států o další oblasti integrace, včetně trestněprávní spolupráce mezi členskými státy.[16]

Koncept Evropské unie stojí na třech pilířích odrážejících různou úroveň spolupráce mezi členskými státy. První, komunitární pilíř je tvořen dosavadními Smlouvami o Evropských společenstvích. Druhý pilíř zahrnuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a třetí pilíř pokrývá oblast spravedlnosti a vnitřních věcí.[17] Tyto dva posledně zmíněné pilíře mají *mezivládní* charakter.

Smlouva o Evropské unii systematicky začleňuje ustanovení o policejní a justiční spolupráci v trestních věcech do hlavy VI, která má pouhých deset článků.[18] Kromě sledované oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech do oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí dále také spadá azylová a přistěhovalecká spolupráce, spolupráce v civilních věcech a celních věcech, které jsou označovány za *oblasti společného zájmu* členských států.[19]

Podle čl. K.1 SEU jsou justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce zaměřené na prevenci a boj proti terorismu, obchodu s drogami a další formy přeshraniční spolupráce jako jedny z nástrojů k dosažení cílů Evropské unie, a to zejména volného pohybu osob.[20] Přesnější vymezení oblasti působnosti však chybí. Podobně zde chybí ustanovení o působnosti komunitárních orgánů, a to především proto, že v této oblasti spolupráce téměř žádnou nemají.

Snaha o minimalizaci vlivu komunitárních orgánů na úpravu trestněprávní spolupráce se odrazila zejména na legislativním procesu. Monopol na legislativní iniciativu je v rukou členských států.[21] Komise, na rozdíl od ostatních politik třetího pilíře, neměla možnost zasahovat do úpravy justiční a policejní spolupráce v trestních věcech.[22] Kontribuce dalšího z nadnárodních orgánů, Evropského parlamentu, ve vztahu k přijímání právních předpisů v této oblasti není stanovena. Čl. K.6 SEU pouze obsahuje obecné vágní

[16] Viz čl. J a K SEU.
[17] Ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice, Hlava V SEU (druhý pilíř), ustanovení o spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí, Hlava VI SEU (třetí pilíř).
[18] Čl. K-K.9 SEU.
[19] Čl. K.1 SEU.
[20] Čl. K.1 odst. 7 a 9. SEU.
[21] Viz čl. K.3 a K.1 SEU.
[22] Srov. čl. K.3 odst. 2 první odrážka ve spojení s čl. K.1 a čl. K.3 odst. 2 druhá odrážka ve spojení s čl. K.1 SEU.

ustanovení o kladení otázek a podávání doporučení Radě a na to, že názory tohoto orgánu mají být náležitě brány v úvahu.[23] Nikterak však nelze vynutit, aby podaná doporučení či názory tohoto orgánu byly skutečně brány v potaz. Můžeme tedy shrnout, že navzdory tomu, že oblast policejní a justiční spolupráce nově tvořila součást evropského práva, Smlouva o Evropské unii neumožnila supranacionálním orgánům Evropského společenství se výrazněji podílet na úpravě trestněprávní spolupráce na unijní úrovni.

Nevůle států být vázány předpisy, k jejichž přijetí ten který stát nedal souhlas, se pak projevila na *požadavku jednomyslnosti* všech členských států při přijímání aktů v Radě.[24] Každý z členských států tak mohl zamezit přijetí nového předpisu buď zcela, nebo jej zablokovat až do doby, než bylo dosaženo znění předpisu, které bude vyhovovat všem členským státům. V této souvislosti se také objevuje názor, že znění právních aktů bylo pečlivě vypracováno tak, aby žádný z členských států nemusel nic měnit v rámci svého vnitrostátního práva.[25] Souhlas *dvoutřetinové většiny* postačoval pouze pro přijetí opatření k provedení již existujících úmluv a společných akcí.[26]

Mezivládnímu charakteru třetího pilíře odpovídaly i druhy právních předpisů zvolené pro úpravu záležitostí spadajících do této oblasti. V době vstupu Maastrichtské smlouvy v platnost byly klasické právní nástroje komunitární větve evropského práva, směrnice a nařízení, používány již více než třicet let. Stejně tak k jejich povaze, používání a právním účinkům Soudní dvůr vytvořil poměrně bohatou judikaturu.[27] Navzdory těmto už existujícím a vyzkoušeným pramenům však členské státy pro tuto oblast úpravy zvolily úmluvy,[28] jakožto pramen práva typický pro mezinárodní právo a dva nové druhy pramenů práva, společné postoje[29] a společné akce[30]. K tomuto kroku patrně došlo z důvodu, že směrnice a nařízení by totiž díky své povaze a právním účinkům nedopovídaly mezinárodnímu charakteru unijní trestněprávní spolupráce, a to zejména s ohledem na jejich přímý účinek.

---

[23] Čl. K.6 SEU.
[24] Čl. K.4 odst. 3 SEU.
[25] LADENBURGER, C. Police and criminal law in the treaty of Lisbon: A new dimension for the community method. *European Constitutional Law Review*. 2008, **4**(1), s. 21.
[26] Čl. K.3 odst. 2 písm. b) a c).
[27] Viz např. rozsudky Van Duyn, C-41/74, ECLI:EU:C:1974:133, Marshall. C-152/84, ECLI:EU:C:1986:84, Defrenne, C–43/75, ECLI:EU:C:1976:56, Von Colson a Kamann, C-14/83, ECLI:EU:C:1984:153, C-106/89, ECLI:EU:C:1990:395, Francovich, C-479/93, ECLI:EU:C:1995:372.
[28] Čl. K.3 odst. 2 písm. c) SEU.
[29] Čl. K.3 odst. 2 písm. a) SEU.
[30] Čl. K.3 odst. 2 písm. b) SEU.

Předmět úpravy a oblast působnosti těchto sekundárních pramenů práva byly vymezeny značně neurčitě. *Společné postoje* mohly být Radou přijímány za účelem podpory spolupráce členských států k dosažení cílů Unie, přičemž čl. K.5 uložil členským státům zastávat tyto společné postoje na mezinárodních konferencích, jichž se účastní. Předmět úpravy *společných akcí* je rovněž vymezený široce – musí jím být některý z cílů Unie, pokud se má zato, že tohoto cíle lze lépe dosáhnout na unijní úrovni. Společné postoje a společné akce nabývají účinnosti jejich zveřejněním v úředním věstníku, tudíž není nutná jejich ratifikace ani implementace.[31] Názory na právní účinek těchto pramenů se však různí.[32]

Na rozdíl od výše uvedených pramenů, právní povaha *úmluv* je již ustálená z mezinárodního práva a Smlouva o Evropské unii na tom nic nezměnila. Úmluvy odpovídaly mezivládnímu charakteru třetího pilíře a jejich mezinárodněprávní povaha se projevila několika způsoby. Kromě výše zmíněné jednomyslnosti a limitaci vlivu supranacionálních orgánů na jejich přijímání to byla především nutnost jejich ratifikace na vnitrostátní úrovni, která jak se ukáže, byla jednou z příčin neúspěchu této právní formy jako nástroje zvoleného k úpravě unijní trestněprávní spolupráce. Radou vypracované úmluvy totiž byly pouze *doporučeny* k přijetí členskými státy v souladu s jejich ústavními řády. I když výhodou ratifikace je, že všechny členské státy přejímají *identický text* úmluvy, pouhé doporučení ratifikace a samotný ratifikační proces měly dopad na časový aspekt uvedení úmluvy v život. Jednou z příčin prodlení přijetí některých úmluv byla, jak bude rozebráno níže, i názorová polarizace ohledně zahrnutí jurisdikce Soudního dvora rozhodovat o úmluvách. Sama Rada později uznává, že vyžití těchto forem úpravy třetího pilíře bylo *„extrémně limitované"*[33].

[31] Viz ustanovení o nabytí účinnosti obsažena ve společných akcích a postojích.
[32] Viz např. PEERS, Steve. *EU justice and home affairs law*. 3rd pbk. ed. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012, s. 17., DEN BOER, Monica. An Area of Freedom, Security and Justice: Bogged Down by Compromise. In: TWOMEY, Patrick M., O'KEEFFE, David, ed. *Legal issues of the Amsterdam Treaty*. Portland, Oregon: Hart, 1999, s. 305. O'KEEFFE, David. Recasting the Third Pillar. *Common Market Law Review*. 1995, 32(4), s. 919., nebo také EUROPEAN COMMUNITIES. *Report of the Council on the functioning of the Treaty on European Union*. Lanham, MD: UNIPUB [distributor], 1995, s 37, bod 80.
[33] EUROPEAN COMMUNITIES. *Report of the Council on the functioning of the Treaty on European Union*. Lanham, s 35, bod 76.

2.2.1 Postavení Soudního dvora

Primární právo věnovalo úpravě pravomoci Soudního dvora v této nové oblasti unijní spolupráce minimální prostor. Smlouva o Evropské unii ve znění Maastrichtské smlouvy v podstatě delegovala možnost úpravy pravomoci Soudního dvora na sekundární právní předpisy. Čl. K.3 odst. 2 SEU stanoví následující:

„[...] úmluvy mohou stanovit, že Soudní dvůr má pravomoc vykládat jejich ustanovení a rozhodovat o jakýchkoliv sporech týkajících se jejich provádění, za podmínek, které mohou být stanoveny v těchto úmluvách."

Primární právo tedy pouze zakotvuje možnost, že úmluva *může* upravit řízení před Soudním dvorem. Jelikož zákonodárná iniciativa ve vztahu ke spolupráci v trestněprávních věcech patřila v tomto období pouze členským státům, bylo v zásadě na nich, zda svěří rozhodování o tomto pramenu Soudnímu dvoru či nikoli. Možnost a podmínky pravomoci Soudního dvora musely být úmluvou přímo stanoveny.

Takto koncipovaný mechanismus se později ukázal jako dosti problematický. Otázka jurisdikce Soudního dvora byla v této oblasti poprvé diskutovaná v souvislosti s Úmluvou o zřízení Evropského policejního úřadu *(„Úmluva o Europolu"*).[34] Kvůli diametrální rozdílnosti názorů členských států na zahrnutí ustanovení umožňujících Soudnímu dvoru interpretovat či rozhodovat o sporech týkajících se uvedené úmluvy, nebylo dlouho jasné, zda k podpisu Úmluvy o Europolu vůbec dojde. Názorová diskrepance na postavení Soudního dvora se plně projevila v zasedání Evropské rady v Cannes v červnu 1995, kdy se členským státům podařilo dosáhnout dohody ohledně této úmluvy kromě ustanovení o příslušnosti Soudního dvora.[35] Proti zahrnutí jeho příslušnosti bylo především Spojené království, které svůj postoj odůvodňovalo tím, že úmluvy tak mohou posloužit jako zadní dvířka k rozšíření pravomoci Soudního dvora do mezivládního, třetího pilíře.[36] V roce 1995 byla sice Úmluva o Europolu schválena, avšak bez ustanovení o soudní kontrole Soudním dvorem. Členské státy se dohodly, že tato

[34] Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu), založená na článku K.3 SEU ze dne 26. července 1995. Úř. věst. C 316, 27.11.1995, s. 2—32.
[35] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze Evropské rady, Cannes, [online] 26.-27. června 1995 [cit. 2015-1-29]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.
[36] MAJOR JOHN. 1995 - Mr Major's Press Conference Interview in Cannes [online]. [cit. 2015-1-29]. Dostupné z http://www.johnmajor.co.uk/page2010.html.

záležitost bude opět diskutována za rok,[37] i když Spojené království již předem avizovalo, že na svém postoji nehodlá nic měnit.[38]

Neshody členských států ohledně příslušnosti Soudního dvora představovaly překážku i pro přijetí úmluvy o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států.[39] Ze závěrů ze zasedání předsednictví vyplývá, že i po vynaložení *„intenzivního úsilí"* se nepodařilo dosáhnout dohody ohledně postavení Soudního dvora, kdy jedna delegace je v *„úplné opozici"* proti jeho jakékoliv úloze, zatímco skupina členských států prosazuje povinnou příslušnost Soudního dvora v souvislosti s touto úmluvou.[40]

Na jednání Evropské rady ve Florencii v červnu 1996 je oznámeno, že byl vyřešen zbývající problém týkající se Úmluvy o Europolu, a to příslušnost Soudního dvora k rozhodovaní o předběžných otázkách.[41] Zároveň jsou členské státy vyzvány k její rychlé ratifikaci včetně Protokolu o výkladu Úmluvy o Europolu Soudním dvorem prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce, který řízení před Soudním dvorem upravoval.[42]

Samotná Úmluva o Europolu sice obsahovala v čl. 40 ustanovení o urovnávání sporů týkajících se jejího výkladu nebo uplatňování mezi členskými státy, avšak roli Soudního dvora v tomto procesu výslovně nezmiňuje.[43] Až prohlášením učiněným k tomuto článku tehdejší členské státy kromě Spojeného království prohlašují, že tyto spory předloží Soudnímu dvoru.[44]

---

[37] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze Evropské rady, Cannes, [online] 26.-27. června 1995 [cit. 2015-1-29]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.
[38] MAJOR, J. Mr Major's Press Conference Interview in Cannes, 1995.
[39] Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie, vypracovaná na základě článku K.3 odst. 2 písm. c) Smlouvy o Evropské unii ze dne 26. května 1997. Úř. věst. C 195, 25.6.1997, s. 2—11.
[40] Viz tisková zpráva dostupná na http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/016a0007.htm.
[41] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Florencie, [online] 21.-22. června 1996, část III. [cit. 2015-1-30] Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/,
[42] Protokol o výkladu Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu Soudním dvorem Evropských společenství prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce, vypracovaný na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 299, 9.10.1996, s. 2—14 (Protokol k Úmluvě o Europolu).
[43] Čl. 40 odst. 1 a 2 Úmluvy o Europolu.
[44] *Ibid*., prohlášení k čl. 40 odst. 2.

Příslušnost Soudního dvora k rozhodování o předběžných otázkách vnitrostátních soudů členských států je obsaženo až ve výše zmíněném protokolu, který obsahoval následující ustanovení:[45]

„1. Prohlášením učiněným při podpisu tohoto protokolu nebo kdykoli poté má každý členský stát možnost přijmout pravomoc Soudního dvora Evropských společenství rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se výkladu Úmluvy o Europolu za podmínek vymezených v odst. 2 písm. a) nebo b).

2. Členský stát může v prohlášení učiněném podle odstavce 1 uvést

a) buď že každý soud tohoto státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, může požádat Soudní dvůr Evropských společenství, aby rozhodl o předběžné otázce vznesené v jím projednávané věci a týkající se výkladu Úmluvy o Europolu, má-li dotyčný soud za to, že rozhodnutí o dané otázce je nezbytným předpokladem vydání rozhodnutí,

nebo

b) že každý soud tohoto státu může požádat Soudní dvůr Evropských společenství, aby rozhodl o předběžné otázce vznesené v jím projednávané věci a týkající se výkladu Úmluvy o Europolu, má-li dotyčný soud za to, že rozhodnutí o dané otázce je nezbytným předpokladem vydání rozhodnutí."

Výše citované znění upravující jurisdikci Soudního dvora je kompromisním řešením.[46] I navzdory jednomyslnosti a přijímání identického textu jeden členský stát či skupina členských států nemůže omezovat ostatní členské státy, pokud chtějí přijmout pravomoc Soudního dvora a zároveň ostatním členským státům není vnucováno něco, co nechtějí přijmout. Příslušnost Soudního dvora tedy není automatická, ale *podmíněna* prohlášením členských států o přijetí jeho pravomoci se současným zmocněním soudů poslední instance, či všech soudů, k předkládání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Každému členskému státu tak bylo umožněno učinit individuální rozhodnutí ohledně příslušnosti Soudního dvora k rozhodování o předběžné otázce ve věcech týkajících se ustanovení Úmluvy o Europolu. Zahrnutí i takto limitované příslušnosti Soudního dvora označuje O'Keeffe za *„počátek supranacionální soudní kontroly třetího pilíře"*[47]. Význam tohoto Protokolu dále spočíval v tom, že takto koncipované flexibilní řešení postavené na

[45] Čl. 2 Protokolu k Úmluvě o Europolu.
[46] Uvedené řešení bylo mimo jiné navrhnuto také v O'KEEFFE, David. Recasting the Third Pillar. *Common Market Law Review*. 1995, 32(4), s. 911.
[47] *Ibid*.

podmíněnosti jurisdikce Soudního dvora je, až na drobné odchylky, později převzato primárním právem, když je promítnuto do čl. 35 SEU ve znění Amsterdamské smlouvy.[48] Podobně je převzato i ustanovení opravňující členské státy, které neučinily prohlášení o akceptaci příslušnosti, předkládat svá písemná prohlášení či vyjádření v zahájených řízeních.[49]

Členské státy nakonec umožnily pouze dvěma úmluvám přijatým na základě čl. K.3 SEU a upravujícím trestněprávní spolupráci stát se předmětem řízení o předběžné otázce před Soudnímu dvorem. Kromě Úmluvy o Europolu to byla také úmluva o ochraně finančních zájmů Evropské unie.[50] K výše zmíněné úmluvě o korupci protokol o její interpretaci Soudním dvorem prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce přijatý nebyl. Nelze si nevšimnout, že se členské státy shodly na příslušnosti Soudního dvora pouze ve vztahu k předmětu úpravy úzce spjatém s Evropskou unií. Například ohledně úmluvy upravující extradiční řízení nebo také zjednodušené extradiční řízení, které více zasahuje do vnitrostátních právních řádů členských států, již příslušnost Soudního dvora k rozhodování o předběžné otázce sjednána nebyla.[51]

2.2.1.1 Další limitace řízení před Soudním dvorem

Rozdílný přístup členských států ve vztahu k zahrnutí trestněprávní problematiky do evropského rámce se odrazil také na řízeních, ve kterých se Soudní dvůr mohl úmluvami zabývat. Obecná úprava v čl. K.3 odst. 2 písm. c) SEU je totiž omezila na řízení týkající se interpretace úmluv a řízení řešící spory o jejich provádění. Dále čl. L SEU stanoví, že ustanovení Smluv o Evropských společenstvích týkající se Soudního dvora se aplikují pouze na čl. K.3 odst. 2 písm. c).[52] Tím je efektivně vyloučena možnost, aby se

---

[48] Viz čl. 35 odst. 2 a 3. SEU. Zatímco podle SEU se mohly předběžné otázky týkat i platnosti předpisu, podle Protokolu k Úmluvě o Europolu mohly směřovat pouze k jeho výkladu.
[49] Srov. čl. 3 odst. 2 Protokolu k Úmluvě o Europolu a čl. 35 odst. 4 SEU.
[50] Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii ze dne 26. července 1995. Úř. věst. C 316, 27.11.1995, s. 49—57 a Protokol o výkladu Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství Soudním dvorem Evropských společenství prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce, vypracovaný na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 151, 20.5.1997, s. 2—14.
[51] Úmluva vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie. Úř. věst. C 78, 30.3.1995, s. 2—10. Úmluva vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii týkající se vydávání mezi členskými státy Evropské unie. Úř. věst. C 313, 23.10.1996, s. 12—23.
[52] Čl. L písm. b) SEU.

Soudní dvůr zabýval ustanoveními Smlouvy o Evropské unii upravujícími oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

Vynecháním ostatních řízení v té době používaných v komunitárním právu členské státy účinně eliminovaly možnost, aby členské státy ratifikovaly vydané úmluvy a dále také aby členské státy dodržovaly závazky obsažené ve vydaných předpisech.

2.2.2 Dílčí závěry

I když Maastrichtská smlouva otevřela Soudnímu dvoru dveře k výkladu či řešení sporů týkajících se jednoho z pramenů práva v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, ve skutečnosti nebyl Soudní dvůr k rozhodování o těchto úmluvách v maastrichtském období nikdy povolán.[53] V úvahu přichází několik důvodů. Především to byly rozdílné postoje členských států k otázce pravomoci Soudního dvora v oblasti, ve které je k přijetí právních předpisů nezbytný konsenzus všech členských států. Dále úmluv přijatých v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech na základě čl. K.3 SEU bylo v tomto období poskrovnu a jejich přijetí a nabytí účinnosti se stalo záležitostí několika let. Úmluva o Europolu a její protokol upravující příslušnost Soudního dvora k rozhodování o předběžné otázce nabyly účinnosti až koncem roku 1998[54], krátce před skončením maastrichtského období a vstupem Amsterdamské smlouvy v platnost.

Ve světle výše uvedeného lze konstatovat, že možnost Soudního dvora aktivněji se zabývat záležitostmi třetího pilíře byla v prvních šesti letech od zahrnutí oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech do evropského rámce pevně v rukou členských států. Složitý přístup Soudního dvora k řízením, která by řešila trestněprávní oblast na základě Smlouvy o Evropské unii, tak dokonce u některých autorů navodil dojem, že Soudní dvůr získal pravomoc rozhodovat v této oblasti až s přijetím Amsterdamské smlouvy.[55] I s ohledem na značně limitovanou působnost Soudního dvora je proto toto období oprávněně kritizováno mimo jiné z důvodu chybějící soudní kontroly.[56]

---

[53] Stalo se tak až později, a to nepřímo při posuzování vhodnosti použití formy rámcového rozhodnutí k úpravě evropského zatýkacího rozkazu. Viz rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:26.
[54] Úmluva o Europolu nabyla účinnosti 1. října 1998 a Protokol k Úmluvě o Europolu dne 29. prosince 1998.
[55] Viz např. BAKER, Estella a Christopher HARDING. From past imperfect to future perfect? A longitudinal study of the Third Pillar. *European Law Review*. 2009(1), s. 29.
[56] Např. O'KEEFFE, D., Recasting the Third Pillar. 1995, s. 919.

2.3 Amsterdamské období – přetrvávající polarizace názorů členských států na jurisdikci Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech

Již z textu Maastrichtské smlouvy bylo zřejmé, že úprava působnosti a pravomoci Soudního dvora v unijní trestněprávní spolupráci není definitivní. Členské státy se totiž v čl. N odst. 2 SEU zavázaly v roku 1996 svolat konferenci zástupců vlád členských států, aby přezkoumala některá ustanovení této smlouvy včetně formy spolupráce zavedené touto smlouvou, tedy i oblast spravedlnosti a vnitřních věcí, jejíž součástí byla policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.[57] V rámci příprav na mezivládní konferenci byla již v roce 1994 zřízena tzv. reflexní skupina, která byla pověřena přípravou mezivládní konference, a členské státy i orgány Unie vyzvány k předložení svých vyjádření ohledně Smlouvy o Evropské unii.[58]

Z předložených vyjádření členských států k mezivládní konferenci je patrná nejednotnost názorů na směřování trestněprávní spolupráce a úlohu Soudního dvora v této oblasti. Na jednom pólu názorového spektra stojí například Německo navrhující zahrnutí třetího pilíře do komunitárního rámce nebo také Belgie konstatující, že mezivládní metoda se ukázala jako neefektivní a mělo by být zváženo použití komunitárních metod na tuto oblast, přičemž pravomoci Soudního dvora mají být mandatorní.[59] Na druhé straně je již tradičně Spojené království zastávající *status quo*.[60] Většina členských států se však ve svých vyjádřeních obecně shoduje, že úprava třetího pilíře a působnost Soudního dvora jsou v praxi neefektivní a vyžaduje nová řešení.[61] Názorová polarizace v podstatě reflektuje v tom čase probíhající vleklé diskuze ohledně (ne)přijetí Úmluvy o Europolu zejména s ohledem na nedořešenou otázku zařazení ustanovení o Soudním dvoře do tohoto předpisu.

---

[57] Čl. N odst. 2 ve spojení s čl. B pátá odrážka SEU. Více k mezivládní konferenci např. DEHOUSSE, Franklin. *The IGC Process and Results.* In O'KEEFFE, David. a Patrick M. TWOMEY. *Legal issues of the Amsterdam Treaty*. Portland, Or.: Hart Pub., 1999.Viz také EUROPEAN PARLIAMENT, INTERGOVERNMENTAL CONFERENCE TASK FORCE. *White Paper on the 1996 Intergovernmental Conference: Official Texts of the European Union Institutions*. Luxembourg, 1996 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/50080/1/A9219.pdf.

[58] EVROPSKÁ RADA. Závěry předsednictví Evropské rady, Corfu, [online] 23.-25. června 1994 [cit. 2015-2-15]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

[59] EUROPEAN PARLIAMENT. *White Paper*, 1996, část II. Členské státy však mají rozdílné názory, zda má být tato oblast komunitarizována či nikoli. Zatím co např. Spojené království, Dánsko či Finskou jsou proti této myšlence, Německo je pro zahrnutí třetího pilíře do komunitárního rámce.

[60] Spojené království, podobně také Dánsko. Viz EUROPEAN PARLIAMENT. *White Paper*, 1996, část II.

[61] *Ibid*.

Své stanovisko rovněž předkládá Soudní dvůr. Z jeho vyjádření je patrné, že si uvědomuje svou omezenou roli v oblasti spravedlnosti a vnitřních věci, a vyzývá mezivládní konferenci k zaměření se na případné právní problémy, které z toho mohou vyvstat.[62] V tomto stanovisku vyjadřuje obavu, že omezení přístupu k Soudnímu dvoru může mít za následek ohrožení jednotné aplikace a interpretace komunitárního práva napříč Unií, jednotlivcům může odepřít účinnou soudní ochranu a podlomit jednotnost jeho judikatury.[63]

Znění Amsterdamské smlouvy bylo dohodnuto v červnu 1997, k jejímu podpisu došlo o necelé čtyři měsíce později, v říjnu 1997 a vstoupila v platnost v květnu 1999.[64]

2.3.1 Rozšíření oblastí unijní trestní spolupráce

Od vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost je za třetí pilíř označovaná pouze oblast policejní a soudní spolupráce v trestních věcech. Čl. 29 Smlouvy o Evropské unii chápe tuto spolupráci jako jeden z prostředků k vytvoření Unie jako *prostoru svobody, bezpečnosti a práva*.[65] Tato spolupráce má vést k předcházení a boji s trestnou činností v oblasti terorismu, obchodu s lidmi, trestným činům proti dětem, nedovolenému obchodu s drogami a zbraněmi, korupci a podvodům. Smlouva o Evropské unii také počítá s *aproximací* předpisů trestního práva, čím rozumí *stanovení minimálních pravidel* o znacích skutkových podstat trestných činů, přičemž tuto aproximaci omezuje na organizovanou trestnou činnost, terorismus a nedovolený obchod s drogami.[66]

Policejní spolupráce má být podle čl. 30 SEU realizovaná především formou operativní spolupráce mezi orgány členských států při předcházení a odhalování trestních činů, shromažďování a výměny informací nebo také spoluprací v oblasti vzdělávání.[67]

---

[62] COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. The Proceedings of the Court of Justice and Court of First Instance of the Euroepan Communities, Report of the Court of Justice on Certain Aspects of the Application of the Treaty of European Union – Contribution of the Court of First Instance for the Purposes of the 1996 Intergovernmental Conference, 15/95 (22-26 May 1995), bod 4.
[63] *Ibid*., bod 11.
[64] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Amsterdam, [online] 16.-17. června 1997 [cit. 2017-1-10]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/. K podpisu došlo 2. října 1997 a Amsterdamská smlouva vstoupila v platnost dne 1. května 1999.
[65] Čl. 29 SEU.
[66] Čl. 29 pododstavec 2 odrážka třetí ve spojení s čl. 31 písm. e) SEU.
[67] Čl. 30 odst. 1 SEU.

Co se týká trestněprávní soudní spolupráce členských států na unijní úrovni, ta je podle čl. 31 SEU zaměřena na usnadňování vydávání osob mezi členskými státy, usnadňování a urychlování spolupráce orgánů členských států v řízeních nebo při výkonu rozhodnutí, nebo již zmíněnou aproximací trestního práva členských států.[68]

2.3.2 Hybridní povaha třetího pilíře

I po nabytí účinnosti Amsterdamské smlouvy lze považovat třetí pilíř za primárně mezivládní. Tato povaha je přítomna zejména díky přetrvávajícímu požadavku na jednomyslnost při přijímání právních předpisů, [69] což i nadále zajišťovalo, aby tyto právní předpisy nebyly přijaty proti vůli žádného z členských států. Dominantní úloha Rady při normotvorbě byla rovněž zachována. Také klasický nástroj mezinárodního práva, úmluvy, zůstávají pramenem práva ve třetím pilíři. Úloha Evropského parlamentu v legislativním procesu je pouze konzultativní.[70] Do výčtu mezinárodněprávních aspektů třetího pilíře můžeme dále též zařadit chybějící vynutitelnost provádění a dodržování právních předpisů členskými státy.[71]

Jako reakce na výše uvedené nedostatky maastrichtského období však do revidovaného znění Smlouvy o Evropské unii pronikly *komunitární prvky*, které třetímu pilíři dodávají specifický charakter. Například Monar charakterizuje třetí pilíř v amsterdamském období jako *„hybridní"*[72] a generální advokát Mengozzi jej popisuje jako *„na půli cesty mezi čistě mezivládní spoluprací a komunitárním integračním modelem"*[73]. Peers jej označuje jako *„modifikovanou mezivládní spolupráci"*[74].

Čistě mezivládní spolupráci narušuje oproti maastrichtskému období mimo jiné posílené postavení supranacionálních orgánů v legislativním procesu a nový typ právního předpisu. Posílení role unijních orgánů se projevuje v tom, že členské státy již nedrží

---

[68] Čl. 30 odst. 2 SEU.
[69] Čl. 34 odst. 2 SEU.
[70] Čl. 39 odst. 1 SEU.
[71] Viz čl. 35 SEU.
[72] MONAR, Jorg. Deviations from and Alternatives to the Community Method in Justice and Home Affairs. In: DEHOUSSE, Renaud, ed. *The 'community method' obstinate or obsolete*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011, s. 123.
[73] Stanovisko Segi, C-355/04 P ze dne 26. října 2006, bod 132.
[74] Volný překlad autorky z anglického „modified intergovernmentalism". PEERS. *EU justice and home affairs law*. 2012, s. 18.

monopol na vytváření právních předpisů. Zákonodárnou iniciativu nově sdílí s Komisí[75] a Evropský parlament je povinně konzultován Radou před přijetím některého z pramenů třetího pilíře.[76]

Mezi prameny práva Amsterdamská smlouva nově zařazuje *rámcová rozhodnutí*, která mohou být přijata za účelem aproximace právních předpisů členských států.[77] Co se týká jejich právního účinku, rámcová rozhodnutí jsou jakousi unijní obdobou komunitárních směrnic, zavazující členské státy co do výsledku, kterého mají dosáhnout. Od směrnic je ale odlišuje explicitní vyloučení přímého účinku.[78] Takto formulované ustanovení bylo zřejmě zařazeno jako pojistka před *kreativní interpretací* Soudního dvora. V primárním právu byl totiž *přímý účinek* směrnic dovozen právě Soudním dvorem, a to v roce 1974 v rozsudku *Van Duyn*.[79] Jedním z důsledků vyloučení přímého účinku je to, že rámcová rozhodnutí musejí být transponována do vnitrostátních právních řádů. K tomu, aby k řádné a včasné transpozici došlo, však chybí účinný donucovací prostředek. K určitému *administrativnímu a politickému tlaku*[80] na splnění povinností členských států vyplývajících z unijního práva tak alespoň slouží zprávy Komise o stavu provádění rámcových rozhodnutí do vnitrostátních právních řádů.[81] Téměř totožná definice rámcových rozhodnutí a směrnic však později sehrála zásadní roli pro dovození *nepřímého účinku* rámcových rozhodnutí Soudním dvorem (viz dále).

Na základě čl. 34 Smlouvy o Evropské Unii bylo celkově přijato čtyřiatřicet rámcových rozhodnutí, přičemž tři z nich byla novelizačního charakteru a dvě byla zrušena rozsudkem Soudního dvora.[82] Rámcová rozhodnutí byla například přijata za účelem úpravy postupů předávání osob mezi členskými státy, postavení obětí v trestním řízení, zřízení společných vyšetřovacích týmů nebo také podmínek, za kterých je umožněna konfiskace

[75] Čl. 34 odst. 2 SEU.
[76] Čl. 39 odst. 1 SEU.
[77] Čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU.
[78] Čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU.
[79] Rozsudek Van Duyn, C-41/74, ECLI:EU:C:1974:133.
[80] ZEMÁNEK, Jiří. Evropskoprávní meze přezkumu ústavnosti transpozice rámcového rozhodnutí o eurozatykači. *Právní rozhledy* [online]. 2006, (3) [cit. 2016-12-18]. Dostupné z www.beck-online.cz.
[81] Např. například hodnotící zprávy Komise. Viz Report from the Commission based on Article 34 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States. Brussels, 23 February 2005. COM (2005) 63 Final nebo Zpráva Komise Evropskému Parlamentu a Radě o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy {SEK(2011) 430 v konečném znění} /* KOM/2011/0175 konečném znění.
[82] Viz Příloha 1. Dvě rámcová rozhodnutí byla zrušena rozsudky ve věci Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542 a Komise v. Rada, C-440/05, ECLI:EU:C:2007:625.

majetku a výnosů z trestné činnosti.[83] Jak bude pojednáno dále, interpretace dvou rámcových rozhodnutí Soudním dvorem sehrála klíčovou roli při formování oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.[84]

2.3.3 Schengenské *acquis*

Amsterdamskou smlouvou došlo také k zařazení tzv. schengenského *acquis* do unijního rámce. Schengenská spolupráce byla v roce 1985 založena pěticí členských států, včetně Francie, Německa a států Beneluxu dohodou za účelem postupného odstranění kontrol na společných hranicích mezi těmito státy podepsanou v malém lucemburském vinařském městě Schengen (*„Schengenská dohoda"*).[85] V roce 1990 byla podepsána Úmluva k provedení Schengenské dohody („*Schengenská prováděcí úmluva*"), která stanovila konkrétní prováděcí opatření.[86] Krátce na to se schengenská spolupráce postupně rozrostla o další státy.[87] Tato *mimounijní* spolupráce členských států byla označena za jakési *„testovací pole"* pro vytváření unijního prostoru bez vnitřních hranic.[88] S ohledem na společné cíle Schengenské dohody a Smlouvy o Evropské unii, kterým bylo zejména dosažení volného pohybu osob, proto byla na mezivládní konferenci konané v dubnu 1996 diskutovaná otázka začlenění Schengenské dohody do unijního rámce.[89] I když tato myšlenka nebyla přijata všemi zúčastněným státy se stejným nadšením[90], již o rok později došlo protokolem připojeným k Amsterdamské smlouvě k začlenění této spolupráce do právního a institucionálního rámce Evropské unie.[91]

---

[83] Viz seznam rámcových rozhodnutí přijatých na základě čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU obsažený v Příloze 1.
[84] Rámcové Rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1—20 a rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení, Úř. věst. L 82, 22.3.2001, s. 1—4.
[85] Dohoda podepsaná dne 14. června 1985 v Schengenu mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích. Úř. věst. 2000, L 239, s. 13—18 (Schengenská dohoda).
[86] Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích. Úř. věst. 2000, L 239, s. 19—62 (Schengenská prováděcí úmluva).
[87] Z unijních států to byla Itálie v roku 1990, Španělsko a Portugalsko v roce 1991, Řecko v roce 1992, Rakousko v roku 1995 a v roce 1996 Finsko a Švédsko.
[88] Viz Intergovernmental Conference, Briefing No. 27, The IGC and the Schengen Convention, 2 April 1996, část 1. Dostupné z http://www.europarl.europa.eu/igc1996/fiches/fiche27_en.htm.
[89] *Ibid*.
[90] Viz např. Dánsko, Spojené království, Řecko a Finsko byly proti začlenění *„Schengenu"* do rámce Smlouvy o Evropské unie. *Ibid*., body 2.4, 2.6, 2.8 a 2.11.
[91] Protokol č. 2 k Amsterdamské smlouvě o začlenění schengenského acquis do rámce Evropské unie. Podle přílohy k Protokolu o začlenění schengenského *acquis* je schengenské *acquis* tvořeno zejména již zmíněnou

Ustanovení schengenského *acquis*, která jsou relevantní pro oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, byla obsažena v hlavě třetí Schengenské prováděcí úmluvy pod názvem *Policie a bezpečnost* a upravovala policejní spolupráci, vzájemnou pomoc v trestních věcech, zákaz dvojího trestu, vydávání osob, předávání výkonu trestních rozsudků a konečně také problematiku omamných látek.[92]

V důsledku začlenění schengenského *acquis* do unijního rámce získal Soudní dvůr pravomoc rozhodovat o těchto ustanoveních tím, že jako právní základ jim byl určen čl. 34 SEU.[93] Nicméně, i v tomto případě podléhala pravomoc Soudního dvora omezením stanoveným v čl. 35 Smlouvy o Evropské unii.

2.3.4 Postavení Soudního dvora

2.3.4.1 Úprava jurisdikce Soudního dvora přenesena do primárního práva

Amsterdamská smlouva měla zásadní význam pro postavení Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Dochází totiž k zásadnějšímu horizontálnímu rozšíření působnosti tohoto supranacionálního orgánu na unijní trestněprávní spolupráci. Nicméně i přesto zůstává působnost Soudního dvora v unijní větvi evropského práva značně limitovaná a její úprava složitá. Podle čl. 46 SEU se totiž ustanovení SES týkající se pravomocí Soudního dvora a výkonu jeho pravomocí uplatní v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech pouze za podmínek stanovených v čl. 35 SEU.[94] Podle čl. 35 SEU je Soudní dvůr oprávněn rozhodovat toliko ve třech typech řízení, a navíc je jeho jurisdikce částečně podmíněna. Pro řízení o předběžné otázce totiž Smlouva o Evropské unii vyžaduje prohlášení členského státu, že jurisdikci Soudního dvora přijímá.

Schengenskou dohodou a Schengenskou prováděcí úmluvou. Schengenské *acquis* také tvoří protokoly a dohody o přistoupení k schengenské dohodě a k Schengenské prováděcí úmluvě, včetně jejich závěrečných aktů a prohlášení.

[92] Viz čl. 54 až 76 Schengenské prováděcí úmluvy.

[93] Viz čl. 2 a příloha A rozhodnutí Rady 1999/436/ES ze dne 20. května 1999, které určuje právní základ všech ustanovení nebo rozhodnutí, jež tvoří schengenské acquis, v souladu s příslušnými ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství a Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. L 176, 10.7.1999, s. 17—30.

[94] Čl. 46 písm. b) SEU.

2.3.4.2 Podmíněná příslušnost Soudního dvora k řízení o předběžné otázce jako kompromisní řešení členských států

Podmíněnost jurisdikce Soudního dvora ve vztahu k prejudiciálnímu řízení reflektuje kompromisní řešení mezi státy, které prosazují efektivní soudní kontrolu nad unijní trestněprávní spoluprací a státy, které jsou proti silnějšímu postavení Soudního dvora v této oblasti. Tato kompromisní úprava však vede k nejednotnému přístupu vnitrostátních soudů členských států k Soudnímu dvoru působícímu navenek komplikovaně. Koncepce podmíněné příslušnosti Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách v oblasti policejní a justiční spolupráce tak, jak je upravena v Amsterdamské smlouvě, není nová. Poprvé jsme se s ní totiž setkali již v Protokolu k Úmluvě o Europolu. Paradoxně jak Úmluva o Europolu, tak i Protokol k Úmluvě o Europolu nabyly účinnost až po podpisu Amsterdamské smlouvy a pouhé čtyři měsíce před nabytím účinnosti této smlouvy.[95]

Amsterdamskou smlouvou dochází k přenesení ustanovení o pravomoci Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách ohledně předpisů třetího pilíře ze sekundárního práva do práva primárního.[96] Tímto, na rozdíl od předchozí úpravy, v podstatě došlo ke sjednocení úpravy řízení o předběžné otázce pro všechny právní předpisy téhož druhu, neboť možnost řízení a podmínky zahájení se totiž neodlišovaly v závislosti na ustanoveních sekundárního práva, jak tomu bylo u úmluv přijatých na základě čl. K.3 SEU ve znění Maastrichtské smlouvy. Připomeňme si, že podstatou tohoto mechanizmu je, že členské státy se mohou samy rozhodnout, zda učiní prohlášení, kterým umožní svým vnitrostátním soudům předkládat Soudnímu dvoru otázky v řízeních o předběžné otázce, a pokud tak učiní, zda mohou předběžné otázky předkládat všechny soudy tohoto státu nebo pouze soudy poslední instance.[97] Na rozdíl od komunitární úpravy však nebylo soudům, proti jejichž odvolání nelze použít řádný opravný prostředek, imperativně uloženo, že musí předběžnou otázku předložit, neboť podobně jako nižší soudy, mají na výběr.[98] Členským státům však nic nebrání uložit svým soudům povinnost předkládat předběžné otázky. Na toto řešení pamatovalo prohlášení k čl. K.7 Smlouvy o Evropské unii připojené

[95] Úmluva o Europolu nabyla účinnost dne 1. října 1998 a Protokol k Úmluvě o Europolu dne 29. listopadu 1998. Amsterdamská smlouva vstoupila v platnost dne 1. května 1999.
[96] Čl. 35 SEU.
[97] Viz čl. 35 odst. 1 až 3 SEU.
[98] Srov. čl. 234 SES.

k Amsterdamské smlouvě, které se vztahuje pouze na soudy poslední instance.[99] Generální advokát Maduro v jednom ze svých stanovisek však podotýká, že takto uložená povinnost vnitrostátním soudům poslední instance nemá základ v unijním právu, ale v právu vnitrostátním.[100]

Díky výše uvedené konstrukci je unijní soudní kontrola fragmentovaná[101] a soudy členských států tak lze rozdělit na několik skupin. Především jsou to soudy, které díky prohlášení na základě čl. 35 odst. 2 a odst. 3 písm. b) SEU mohou předkládat předběžné otázky, bez ohledu na to, zda lze jejich rozhodnutí v projednávané věci napadnout řádným opravným prostředkem. Dále může být podle čl. 35 odst. 2 a odst. 3 písm. a) možnost obracet se na Soudní dvůr se žádostmi o rozhodnutí o předběžné otázce přiznána pouze soudům poslední instance. Konečně jsou to soudy, které vůbec nemohou předkládat předběžné otázky, neboť státy, ve kterých se nacházejí, neučinily prohlášení podle čl. 35 odst. 2 SEU. Praktickým procesním důsledkem výše uvedeného tak je, že Soudní dvůr musí při každém řízení v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech zjišťovat, zda bylo řízení zahájeno k tomu oprávněným soudem.

Kritika výše uvedené podmíněnosti řízení o předběžné otázce na sebe nedává dlouho čekat. Například podle Hinarejos je jurisdikce Soudního dvora *„problematická"*[102]. Generální advokát Mengozzi jde ve své kritice dál, když jej označuje za *„režim à la carte"*, který je *„zjevně nezpůsobilý zajistit jednotné použití práva Unie vnitrostátními soudy"*[103].

Uvedená kritika je odůvodněná, neboť soudy téže instance, avšak v jiných členských státech, mají v důsledku politického rozhodnutí těchto států různé postavení vůči Soudnímu dvoru. Soudy, jež nemohou požádat Soudní dvůr o interpretaci toho kterého ustanovení, si jej interpretují samy[104]. Pokud tak učiní více soudů, je velmi pravděpodobné, že tyto interpretace se budou lišit, v důsledku čehož bude unijní právo nejednotně aplikováno nejenom v různých státech, ale případně i před různými soudy téhož státu.

---

[99] Viz Závěrečný akt a deklarace přijaté mezivládní konferenci v Amsterdamu dne 2. září 1997.
[100] Viz stanovisko Segi, C-355/04 P ze dne 26. října 2006, bod 127.
[101] O'KEEFFE, D. Recasting the Third Pillar,1995, s 911.
[102] *Ibid.*, s. 68.
[103] HINAREJOS PARGA, Alicia. *Judicial control in the European Union: reforming jurisdiction in the intergovernmental pillars*. New York: Oxford University Press, 2009, s. 68.
[104] Viz např. kapitoly 3.2.1 a 3.2.2 ohledně rozhodování irských soudů a soudů Spojeného království.

S výše uvedeným souvisí i další problém, a to, že díky této asymetrii se jednotlivci v různých státech mohou ocitnout v úplně jiných situacích. Pokud se jedná o řízení ve státě, kde i soud první instance může požádat Soudní dvůr o interpretaci unijního předpisu, může se tak stát hned v řízení před soudem prvního stupně. Pokud je však k takovému kroku oprávněn až soud posledního stupně, musí proběhnout řízení před prvoinstančním soudem a na objasnění relevantních ustanovení unijního trestněprávního předpisu se musí počkat až do zahájení řízení před soudem druhého či dalšího stupně, pokud lze proti rozhodnutí druhoinstančního podat opravný prostředek. Na druhou stranu státy, které se rozhodly pro kombinaci možnosti fakultativního předkládání prejudiciálních otázek nižšími soudy a mandatorního předkládání soudy, proti jejichž rozhodnutí nelze podat řádný opravný prostředek, tak fakticky dosahují zrovnoprávnění unijní úpravy jurisdikce Soudního dvora s úpravou komunitární.

Předmětem prejudiciálního řízení podle Amsterdamské smlouvy může být interpretace či posouzení platnosti rámcových rozhodnutí a rozhodnutí.[105] Co se týká úmluv, předmětem řízení mohla být pouze jejich interpretace, nikoli posouzení platnosti.[106] Dále mohou být předmětem rozhodování o předběžné otázce i prováděcí opatření. O vztahu Soudního dvora ke zbývajícím dvěma pramenům Smlouva o Evropské unii mlčí. Díky protokolu o začlenění schengenského *acquis* pak došlo k důležitému rozšíření skupiny právních předpisů, které mohly být předmětem rozhodování Soudního dvora, neboť rozhodnutím Rady byl pro část schengenského *acquis* stanoven jako právní základ čl. 34 SEU.[107]

Prohlášení podle čl. 35 odst. 2 SEU učinilo celkem devatenáct členských států, z nichž dvanáct je *starých* a sedm *nových*.[108] Sedmnáct členských států zvolilo možnost obsaženou v čl. 35 odst. 3 písm. b) a pouze Španělské království a Maďarsko omezují

[105] Čl. 35 odst. 1 SEU.
[106] Čl. 35 odst. 1 SEU.
[107] Příloha A rozhodnutí Rady 1999/436/ES mimo jiné stanovila, že v čl. 34 SEU mají právní základ články 39 až 73, tedy ustanovení hlavy tři Schengenské prováděcí úmluvy, nazvané *Policie a bezpečnost*.
[108] Oznámení o prohlášení Belgického království, Spolkové republiky Německo, Řecké republiky, Italské republiky, Lucemburského velkovévodství, Nizozemského království, Rakouské republiky, Portugalské republiky, Finské republiky a Švédského království bylo zveřejněno v Úř. věst. L 114, 1.5.1999, s. 56 a Úř. věst. C 120, 1.5.1999, s. 24. Oznámení o prohlášení České republiky bylo zveřejněno v Úř. věst. L 236, 23.9.2003, s. 980. Oznámení o prohlášení Francouzské republiky bylo zveřejněno v Úř. věst. L 327, 14.12.2005, s. 19 a Úř. věst. C 318, 14.12.2005, s. 1. Oznámení o prohlášení Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky a Republiky Slovinsko bylo zveřejněno v Úř. věst. L 70, 14.3.2008, s. 23 a Úř. věst. C 69, 14.3.2008, s. 1. Oznámení ohledně prohlášení Kyperské republiky a Rumunska bylo zveřejněno v Úř. věst. L 56, 6.3.2010, s. 14.

podle čl. 35 odst. 3 písm. a) možnost předkládání předběžných otázek na soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravným prostředkem.[109] Maďarsko své původní rozhodnutí později přehodnocuje a přidává se k většině členských států.[110] Tři *staré* členské státy (Dánsko, Irsko a Spojené království) a pět *nových* členských států (Bulharsko, Estonsko, Malta, Polsko a Slovensko) neučinilo prohlášení vůbec. Pokud členský stát neučinil toto prohlášení, neměl Soudní dvůr pravomoc rozhodovat o předběžné otázce předložené soudem tohoto státu, a to i v případě, že by možnost či dokonce povinnost předložit předběžnou otázku ukládal vnitrostátnímu soudu předpis členského státu.[111]

Z časového hlediska mohlo být prohlášení o přijetí pravomoci Soudního dvora členskými státy učiněno buď při podpisu Amsterdamské smlouvy, nebo kdykoliv po jejím podpisu.[112] Zajisté, že při podpisu Amsterdamské smlouvy mohly přijmout jurisdikci Soudního dvora pouze státy, které byly v tom čase členy Evropské unie.

Ze států, které umožnily všem svým vnitrostátním soudům obracet se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, si jedenáct z nich vyhradilo možnost, že ve svém vnitrostátním právním řádu uloží soudům, proti jejichž rozhodnutí se nelze dále odvolat, povinnost obrátit se na Soudní dvůr, pokud v řízení probíhajícím před těmito soudy vyvstane otázka výkladu nebo platnosti některého z aktů přijatého na základě čl. 34 odst. 1 SEU.[113]

2.3.5 Nepodmíněná a vyloučená jurisdikce Soudního dvora

Podle čl. 35 odst. 6 SEU mohl Soudní dvůr dále prozkoumávat legalitu rámcových rozhodnutí a rozhodnutí, a podle sedmého odstavce téhož článku také mohl rozhodovat spory mezi členskými státy či členskými státy a Komisí o interpretaci nebo použití předpisů přijatých na základě čl. 34 odst. 2 SEU.[114] Na rozdíl od prejudiciálního řízení není

---

[109] Maďarsko, Úř. věst. C 69, 14.3.2008, s. 1 a Španělsko, Úř. věst. L 114, 1.5.1999, s. 56 a Úř. věst. C 120, 1.5.1999, s. 24.
[110] *Ibid*.
[111] K této situaci došlo ve věci Vinkov, C-27/11, ECLI:EU:C:2012:326, viz body 14, 15 a 47 až 51. Bulharský soud předložil předběžnou otázku týkající se mimo jiné interpretace rámcového rozhodnutí. Předkládající soud tak učinil v návaznosti na ustanovení bulharského občanského soudního řádu, které vnitrostátním soudům ukládá povinnost obrátit se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, je-li pro posouzení sporu nezbytný výklad unijního práva. Bulharsko však prohlášení podle čl. 35 odst. 2 SEU neučinilo.
[112] Čl. 35 odst. 2 SEU.
[113] Informace ohledně prohlášení Kyperské republiky a Rumunska o jejich přijetí pravomoci Soudního dvora Evropské unie rozhodnout o předběžných otázkách týkajících se aktů, na něž se vztahují ustanovení článku 35 SEU. Úř. věst. L 56, 6.3.2010, s. 14.
[114] Čl. 35 odst. 6 a 7 SEU. Spory mezi Komisí a členským(i) státem(y) se mohly týkat pouze úmluv.

pro zbývající dva typy řízení žádné dodatečné prohlášení vyžadováno. Článek 35 odst. 5 SEU vylučuje pravomoc Soudního dvora ve vztahu k opatřením donucovacích orgánů členských států.

2.3.5.1 Řízení na neplatnost

Řízení na neplatnost upravené v čl. 35 odst. 6 SEU se z výše uvedených pramenů práva třetího pilíře mohlo týkat pouze *rozhodnutí* a *rámcových rozhodnutí*. V tomto článku jsou taxativně vyjmenovány čtyři důvody, pro které bylo možné tuto žalobu podat. Zaprvé, rámcové rozhodnutí nebo rozhodnutí byla vydána nepříslušným orgánem. To by v praxi znamenalo, že takový akt by byl vydán jiným orgánem než Radou.[115] Druhým důvodem je porušení podstatných formálních náležitostí, kam lze zařadit například opomenutí konzultace Evropského parlamentu v rámci legislativního procesu.[116] Třetím žalobním důvodem, na jehož základě lze podat tuto žalobu je, že při vydání rozhodnutí nebo rámcového rozhodnutí došlo k porušení Smlouvy o Evropské unii nebo jejího prováděcího předpisu. Jako příklad lze uvést, jak uvidíme dále, přijetí právního aktu na nesprávném právním základě. Konečně lze tuto žalobu podat z důvodu zneužití pravomoci. Tento žalobní důvod postihuje situace, ve kterých byl právní akt přijat za účelem dosažení jiných cílů, než jsou cíle, pro které byla danému orgánu (v tomto případě přichází v úvahu Rada) svěřená pravomoc, nebo jeho cílem bylo vyhnout se postupu upravenému Smlouvou o Evropské unii.[117]

Aktivně legitimovaní k podání žaloby jsou pouze Komise nebo kterýkoliv členský stát. Aktivní legitimace Komise je logická, neboť s ohledem na legislativní proces ve třetím pilíři je její role omezena pouze na právo zákonodárné iniciativy. S ohledem na zásadu jednomyslnosti se aktivní legitimace členských států jeví jako formální. Bez souhlasu zástupců všech členských států v Radě nelze rámcové rozhodnutí či rozhodnutí přijmout. V praxi si tak můžeme těžko představit situaci, že by členský stát nejdříve souhlasil s přijetím předpisu a během dvou měsíců po jeho zveřejnění v úředním věstníku, což je prekluzivní lhůta k podání této žaloby, se domáhal jeho zrušení. V úvahu

[115] Viz čl. 34 odst. 2 SEU.
[116] V tomto ohledu viz např. pozdější rozsudek Soudního dvora ve spojených věcech C-317/13 a C-679/13 Parlament proti Radě, ECLI:EU:C:2015:22, bod 63.
[117] Viz např. Španělsko a Itálie proti Radě, C-274/11 a C-295/11, ECLI:EU:C:2013:240, bod 33.

by však mohla přicházet situace, kdy by v období mezi hlasováním v Radě a uplynutím dvouměsíční lhůty k podání žaloby došlo v členském státě k podstatnější politické změně a nová vláda zásadně nesouhlasila s postupem svých předchůdců.

Řízení na neplatnost bylo jediným řízením v rámci třetího pilíře, k jehož zahájení byla stanovena lhůta.[118] Toto řízení bylo možné zahájit pouze do dvou měsíců od zveřejnění aktu, jehož neplatnosti se žalobce domáhal.

V Amsterdamském období rozhodoval Soudní dvůr v řízení na neplatnost aktu přijatého v rámci třetího pilíře dvakrát. V roce 2003 a 2005 podala Komise dvě žaloby na Radu, kterými se domáhala zrušení dvou rámcových rozhodnutí argumentujíc tím, že pro jejich přijetí byl zvolen nesprávný právní základ.[119] Tyto rozsudky měly zcela zásadní význam pro krystalizaci vztahu práva trestního a komunitárního. O významu a dalších aspektech obou řízení je pojednáno dál v textu.

2.3.5.2 Řízení o sporech týkajících se výkladu a platnosti aktů třetího pilíře

Třetím typem řízení před Soudním dvorem v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech bylo řízení o rozhodování sporů o výklad nebo použití stanovených pramenů práva třetího pilíře upravené v čl. 35 odst. 7 SEU. Možnost podobného řízení zakotvovala již Maastrichtská smlouva, avšak podobně jako v případě řízení o předběžných otázkách byly přípustnost a podmínky tohoto řízení ponechány na jednotlivé úmluvy přijaté na základě čl. K.3 SEU ve znění Maastrichtské smlouvy.[120]

Na základě čl. 35 odst. 7 SEU mohl Soudní dvůr řešit spory ve dvou případech. Prvním bylo řešení sporů mezi Komisí a členskými státy o výklad a použití *úmluv* uzavřených na základě čl. 34 odst. 2 písm. d) SEU. Aktivně legitimovanými byly jak Komise, tak kterýkoliv z členských států, a pro zahájení řízení nebyla, na rozdíl od předchozího řízení, předepsána žádná lhůta.

Ve druhém případě byl Soudní dvůr příslušný řešit spory mezi členskými státy o výklad a použití právních aktů třetího pilíře přijatých na základě Smlouvy o Evropské

[118] Čl. 35 odst. 6 SEU.
[119] Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542 a Komise v. Rada, C-440/05, ECLI:EU:C:2007:625.
[120] Čl. K.3. SEU.

unii v Amsterdamském znění, čili společných postojů, rámcových rozhodnutí, rozhodnutí a úmluv. Spor členských států však musel být nejdříve předložen Radě a žaloba k Soudnímu dvoru mohla být podána teprve poté, co Rada ve stanovené lhůtě spor nevyřešila.[121] Na základě čl. 35 odst. 7 SEU však k Soudnímu dvoru nikdy žádná žaloba podána nebyla.

2.3.5.3 Explicitně vyloučena pravomoc Soudního dvora

Kromě ustanovení, kterými je výslovně upraveno, která řízení mohou být Soudním dvorem v rámci policejní a justiční spolupráce projednávána, čl. 35 SEU obsahuje i ustanovení, kterým explicitně vylučuje pravomoc Soudního dvora. Podle čl. 35 odst. 5 SEU není Soudní dvůr oprávněný *„prozkoumávat platnost nebo přiměřenost operací prováděných policií nebo jinými donucovacími orgány členských států, ani rozhodovat o výkonu odpovědnosti členských států za udržování veřejného pořádku a ochranu vnitřní bezpečnosti."*[122] Znění poslední části této věty se shoduje s ustanovením čl. 33 SEU, podle kterého se hlava VI SEU nedotýká *„výkonu odpovědnosti členských států za udržování veřejného pořádku a ochranu vnitřní bezpečnost."* Toto ustanovení je odbornou literaturou často přehlíženo, když se pouze omezuje na jeho citaci či na stručné konstatování jeho existence. Podle některých autorů však uvedené ustanovení ilustruje *„stupeň podezřívavosti, kterou některé státy i nadále pociťují vůči Soudnímu dvoru"*[123]. Ustanovení se může zdát nadbytečné, zejména pokud operace policejního či obdobného orgánu a výkon odpovědnosti členských států mají svůj základ ve vnitrostátním právu bez jakékoliv spojitosti s právem evropským. Soudní dvůr opětovně ve své judikatuře připomíná, že jeho úkolem je interpretace práva evropského a nikoli jeho aplikace na právo vnitrostátní.[124] Tyto operace by tak zřejmě musely vycházet z unijního práva. Toto ustanovení později přebírá i Lisabonská smlouva.[125] Podobné ustanovení obsahuje i protokol o začlenění schengenského *acquis* do unijního rámce. Podle uvedeného ustanovení *„Soudní dvůr nemá v žádném případě pravomoc ve vztahu k opatřením nebo*

[121] Čl. 35 odst. 7 SES.
[122] Čl. 35 odst. 5 SEU.
[123] ALBORS-LLORENS, Albertina. Changes in the Jurisdiction of the European Court of Justice under the Treaty of Amsterdam. *Common Market Law Review*. 1998, 35(6), s. 1292.
[124] HINAREJOS, A. *Judicial control in the European Union: reforming jurisdiction in the intergovernmental pillars*. 2009, s. 74.
[125] Viz čl. 276 SFEU.

rozhodnutím, která se týkají udržování práva a pořádku a zajišťování vnitřní bezpečnosti."[126]

2.3.6 Jak se vypořádal Soudní dvůr s omezeními třetího pilíře?

Institucionální uspořádání v rámci Evropské unie před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost je zvláštní v tom, že jak pro unijní, tak pro komunitární část existovala jednotná soustava supranacionálních orgánů.[127] Těmto orgánům, včetně Soudního dvora, však byly vymezeny poněkud odlišné úlohy v rámci komunitárního a unijního práva. Tehdejší prezident Soudního dvora, Gil Carlos Rodríguez Iglesias, v roce 2003 zpětně poněkud diplomaticky charakterizoval toto období jako *„ne zcela vyhovující"*, a to právě z důvodu, že mechanismus soudní ochrany se liší podle toho, o jaký pilíř se jedná.[128] Nicméně jen stěží si lze představit, že by Soudní dvůr zcela ignoroval svou judikaturu, kterou několik desetiletí vytvářel a formoval v rámci Evropských společenství. Jak bude demonstrováno dále, Soudní dvůr proto využil několik obecně aplikovatelných závěrů zejména ze své judikatury v řízení o předběžné otázce v primárním právu v řízeních ohledně záležitostí spadajících do třetího pilíře.

2.3.6.1 Přenos některých zásad řízení o předběžné otázce do třetího pilíře

Podívejme se nejdříve na vztah ustanovení 35 odst. 2 SEU a 234 SES (nyní 267 SFEU), tedy ustanovení upravujících řízení o předběžné otázce v komunitárním pilíři a ve třetím pilíři, kterému se Soudní dvůr opakovaně věnoval. Již v řízení ve věci *Pupino* Soudní dvůr konstatoval, že *„režim stanovený v článku 234 [S]ES je způsobilý vztahovat se na čl. 35 [S]EU, s výhradou podmínek stanovených v tomto ustanovení."*[129] Východiskem pro citovaný závěr bylo ustanovení čl. 46 písm. b) SEU, podle kterého se ustanovení Smluv o evropských společenstvích, které se týkají pravomoci Soudního dvora a výkonu

[126] Čl. 2 třetí pododstavec protokolu o začlenění schengenského acquis do rámce Evropské unie.
[127] Viz čl. 3 SEU.
[128] EUROPEAN CONVENTION. Oral presentation by M. Gil Carlos Rodríguez Iglasias, President of the Court of Justice of the European Communities, to the discussion circle on the Court of Justice on February 2003, Brussels, 10 March 2003, CONV 572/03.
[129] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, body 19 a 28.

těchto pravomocí, vztahují na ustanovení hlavy VI SEU za podmínek stanovených v čl. 35 SEU.[130]

Následně v řízení *Dell'Orto* Soudní dvůr řešil otázku, zda je překážkou řízení skutečnost, že vnitrostátní soud předložil předběžnou otázku týkající se interpretace rámcového rozhodnutí nikoli na základě čl. 35 Smlouvy o Evropské unii, ale na základě čl. 234 Smlouvy o Evropském společenství.[131] Některé z členských států totiž namítaly, že žádost vnitrostátního soudu je z tohoto důvodu nepřípustná. Soudní dvůr však odkázal na výše citovaný závěr z rozsudku *Pupino* a shledal, že *„skutečnost, že předkládací rozhodnutí nezmiňuje článek 35 [S]EU, ale odkazuje na článek 234 [S]ES, [nemůže] sama o sobě způsobit nepřípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce."*[132] Tento závěr podpořil tím, že žádná ze Smluv výslovně nestanovuje, v jaké formě má být žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložena.[133] Podobně tomu bylo i v případě *Goicoechea*[134] nebo později v tzv. přechodném období (viz dále), kdy byly předběžné otázky ohledně předpisů třetího pilíře často předkládány na základě čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unii (SFEU). Například v případě *Spasic* shledal, že *„skutečnost, že předkládací rozhodnutí nezmiňuje článek 35 [S]EU, ale odkazuje na článek 267 SFEU, sama o sobě způsobit nedostatek pravomoci Soudního dvora k zodpovězení otázek."*[135] Je tedy zřejmé, že takový formální nedostatek není důvodem k tomu, aby nebylo o předložené předběžné otázce Soudním dvorem rozhodováno.[136]

Co se týká obecných závěrů ohledně přípustnosti předběžných otázek dovozených v rámci jeho judikatorní činnosti v prvním pilíři, v rozsudku ve věci *Pupino* Soudní dvůr konstatoval, že tato judikatura je v *„zásadě použitelná obdobně"* na žádosti o předběžné otázce předložené na základě čl. 35 SEU.[137] Tento závěr v praxi opakovaně aplikoval v následujících řízeních.

---

[130] *Ibid.*
[131] Rozsudek Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395, bod 36. Podobně také Rozsudek Goicoechea, C-296/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:457, bod 36.
[132] Rozsudek Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395, bod 36.
[133] *Ibid*.
[134] Rozsudek Goicoechea, C-296/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:457.
[135] Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586, bod 45.
[136] Rozsudek Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395, bod 41.
[137] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, bod 19.

V případě *Eredics a Sápi* Soudní dvůr s odkazem na již ustálenou judikaturu z prvního pilíře konstatoval, že je příslušný rozhodovat o předběžných otázkách i v případě, že se na skutečnosti v původním řízení nevztahuje unijní právo, avšak podle vnitrostátního práva se daná situace řídí pravidly unijního práva.[138]

Jinému aspektu přípustnosti předběžné otázky se Soudní dvůr věnoval díky námitce členských států v již několikrát zmiňovaném případě *Pupino*.[139] Soudní dvůr v tomto ohledu využil závěry ze svých rozsudků z řízení konaných na základě čl. 234 SES a potvrdil, že i v řízení o předběžné otázce v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech se uplatní vyvratitelná domněnka relevance spočívající v tom, že vnitrostátní soud je oprávněn předložit předběžnou otázku, pokud to považuje za nezbytné k vydání svého rozsudku.[140] Tuto domněnku lze v návaznosti na předchozí judikaturu Soudního dvora vyvrátit ve třech případech. Zaprvé pokud výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo k předmětu vnitrostátního řízení, zadruhé pokud se jedná o hypotetický problém a konečně v případě, že Soudní dvůr nemá k dispozici nezbytné právní či skutkové poznatky.[141] Jinak je *v zásadě povinen rozhodnout o předběžné otázce*,[142] a to i tehdy, jak uvedl ve věci *Van Straaten*, pokud odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stručné či *„málo strukturované"*.[143]

V případě *Gasparini* však Soudní dvůr odmítnul odpovědět na jednu z předběžných otázek právě z důvodu, že se jednalo o hypotetický problém, který neodůvodňují skutkové okolnosti případu popsané předkládajícím soudem.[144] Dále bylo v tomto rozsudku upřesněno, že i v unijním právu podobně jako v právu komunitárním platí, že vnitrostátní soudce má alespoň minimálně vysvětlit souvislost ustanovení práva Unie, na které se odvolává s vnitrostátními předpisy aplikovatelnými na vnitrostátní spor.

V případě *Goicoechea* Soudní dvůr posuzoval, zda orgán, který podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce (v tomto případě *chambres de l'instruction des cours d'appel*), má povahu soudu a zda je tedy orgánem oprávněným k předložení předběžné

---

[138] Rozsudek Eredics a Sápi, C-205/09, ECLI:EU:C:2010:623, bod 33.
[139] Francie a Itálie namítala nepřípustnosti žádosti o předběžné otázce z důvodu neužitečnosti odpovědi Soudního dvora pro vnitrostátním řízení, viz Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, bod 35.
[140] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, bod 29.
[141] *Ibid*., bod 30.
[142] *Ibid*.
[143] Van Straaten, C-150/05, ECLI:EU:C:2006:614, bod 35.
[144] Rozsudek Gasparini a další, C-467/04, ECLI:EU:C:2006:610, body 45 a 46.

otázky.[145] Soudní dvůr připomněl, že takové posouzení spadá výlučně do práva Společenství a je nutné vzít v úvahu všechny relevantní skutečnosti, kterými jsou právní základ tohoto orgánu, jeho trvalost, závaznost rozhodnutí, sporná povaha řízení, použití právních předpisů orgánem, jakož i nezávislost tohoto orgánu.[146] Dále je nezbytné, aby se předběžná otázka týkala řízení právě probíhajícího před tímto vnitrostátním orgánem a aby rozhodnutí, jímž bude řízení ukončeno, mělo povahu soudního rozhodnutí.[147] I v tomto případě Soudní dvůr vycházel ze své předchozí judikatury z komunitární oblasti.

Konečně v případě *Katz* se Soudní dvůr zabýval tím, zda může účastník vnitrostátního řízení navrhnout Soudnímu dvoru dodatečné rozšíření předběžné otázky předložené vnitrostátním soudem. Soudní dvůr se k uvedenému postavil odmítavě, a to ze dvou důvodů. Zaprvé je podle čl. 35 SEU k předkládání předběžných otázek oprávněn pouze vnitrostátní soud.[148] Zadruhé by to omezilo možnost členských států vyjádřit se k předběžné otázce, kterou zakotvuje čl. 35 odst. 4 SEU, neboť se jim doručuje pouze návrh na zahájení předběžného řízení, jenž předběžné otázky obsahuje.[149] Účastníci vnitrostátního řízení tak nemohou znění těchto otázek nikterak měnit či doplňovat.[150]

Z výše uvedené judikatury je nesporné, že pokud k tomu měl příležitost, Soudní dvůr se nikterak nebránil přenosu závěrů ze své judikatury v prvním pilíři do pilíře třetího. Jak si všímá Peers, paradoxně mu k tomu častokrát vytvářely prostor právě členské státy[151] díky tomu, že se Soudní dvůr musel například vypořádat s důvody, pro které namítaly nepřípustnost předložených prejudiciálních otázek.

---

[145] Rozsudek Goicoechea, C-296/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:457. Předkládajícím orgánem byla Francouzský Chambre de l'instruction de la Cour d'appel de Montpellier.
[146] *Ibid*., bod 40.
[147] *Ibid.*, bod 40.
[148] Rozsudek Katz, C-404/07, ECLI:EU:C:2008:553, body 36 a 37.
[149] *Ibid.*, bod 38.
[150] *Ibid.*, body 36 a 37.
[151] PEERS, Steve. Salvation Outside the Church: Judicial Protection In The Third Pillar After the Pupino and Segi Judgments. *Common Market Law Review*. 2007, 44(4), s. 917.

2.3.6.2 Přenos některých zásad komunitárního práva do třetího pilíře

Institut nepřímého účinku, také nazývaný eurokonformní či souladný výklad, byl v komunitární oblasti formován po dobu téměř dvou desetiletí, počínaje rokem 1984, kdy byl vydán rozsudek Soudního dvora ve věci *Von Colson a Kamann*.[152]

Soudní dvůr v uvedeném rozsudku konstatoval, že závazkem členských států vyplývajícím ze směrnic je dosažení cíle předvídaného směrnicí, a je proto povinností všech vnitrostátních orgánů, včetně soudů, přijmout veškerá opatření k zajištění splnění této povinnosti.[153] Z uvedeného podle Soudního dvora vyplývá, že vnitrostátní právo a zejména ustanovení vnitrostátního práva přijatá za účelem implementace směrnice, musí být vykládány ve světle znění a účelu směrnice za účelem dosažení cíle stanoveného směrnicí.[154] Tento rozsudek byl přelomový, neboť členským státům uložil povinnost vykládat vnitrostátní právo ve světle směrnic, které nebyly řádně provedené do vnitrostátních právních řádů. V období následujícím po vydání rozsudku *Von Colson a Kamann* Soudní dvůr postupně upřesňoval podmínky uplatnění zásady nepřímého účinku. Ve věci *Marleasing* konstatoval, že nepřímý účinek se uplatní i v případě, že směrnice ještě nebyla implementovaná do vnitrostátního právního řádu.[155] V rozsudku ve věci *Pfeiffer a další* dále uvedl, že soudní dvůr musí při souladném výkladu vnitrostátního práva vzít v úvahu celé vnitrostátní právo a nikoli pouze ustanovení vnitrostátního práva přijatá za účelem implementace dotčené směrnice.[156] Ve věci *Wagner-Miret* dále upřesnil, že nepřímý účinek nemůže vést k výkladu *contra legem*.[157]

V oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech sehrál rozsudek ve věci *Pupino*[158] podobně zásadní roli, jako *Von Colson a Kamann* v komunitárním právu.

Uvedené řízení bylo prvním řízením o předběžné otázce, jež se zabývalo výkladem ustanovení rámcového rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení přijatého Radou

[152] Rozsudek Von Colson a Kamann, C-14/83, ECLI:EU:C:1984:153.
[153] *Ibid.*, bod 26.
[154] *Ibid.*, bod 26.
[155] Rozsudek Marleasing, C-106/89, ECLI:EU:C:1990:395, body 4 a 13.
[156] Rozsudek Pfeiffer a další, C-397/01 to C-403/01, ECLI:EU:C:2004:584, bod 115.
[157] Rozsudek Wagner-Miret, C 334/92, ECLI:EU:C:1993:945, bod 22.
[158] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386.

v březnu 2001 za účelem posílení ochrany obětí v trestním řízení prostřednictvím zajištění minimálního standardu ochrany napříč Evropskou unii.[159]

Řízení o předběžné otázce inicioval italský soudce ve Florencii, který se rozhodl přerušit před ním probíhající předběžné vyšetřování trestních činů zneužití kázeňských prostředků a ublížení na zdraví. Uvedených trestních činů se měla dopustit Maria Pupino, učitelka v mateřské škole, na jí svěřených pětiletých žácích. V rámci probíhajícího předběžného vyšetřování státní zástupce navrhnul, aby žáci, kteří byli zároveň oběťmi i svědky trestních činů, mohli z důvodu nízkého věku a případných negativních dopadů na jejich psychiku vypovídat mimo hlavní líčení, v rámci předběžného zajištění důkazů, a také za zvláštních podmínek chránících důstojnost a soukromí obětí. Proti uvedenému návrhu však podala obviněná námitku, neboť taková zvláštní forma výslechu byla podle italského trestního práva možná pouze ve specifických případech, zejména v souvislosti se sexuálními trestními činy. Soudce, jenž byl v rámci první části trestního řízení požádán o takové předběžné provedení důkazů, měl za to, že italský trestní řád uvedený postup v tomto konkrétním případě neumožnuje, neboť trestné činy, pro které byla Maria Pupino stíhána, nejsou zařazeny mezi případy, u kterých lze tohoto procesního institutu použít. Soudce florentského soudu se ale také domníval, že italský trestní řád tímto porušuje ustanovení rámcového rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení, zejména čl. 2, 3 a 8, neboť dle jeho názoru je nezletilá osoba vždy *zvláště ohroženou obětí* ve smyslu rámcového rozhodnutí, a proto musí být k její ochraně vždy využity zvláštní podmínky výslechu svědku bez ohledu na trestný čin. V návaznosti na toto zjištění předložil florentský soudce Soudnímu dvoru předběžnou otázku, zda mají být články 2,3 a 8 rámcového rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení vykládány tak, že jim je třeba dát přednost před ustanoveními italského trestního řádu omezujícími výslech svědků mladších šestnácti let v přípravném řízení toliko na případy trestních činů sexuálního charakteru.[160]

Soudní dvůr se shodnul se závěry generální advokátky a konstatoval, že *„zásada konformního výkladu se vztahuje na rámcová rozhodnutí přijatá v rámci hlavy VI Smlouvy o Evropské unii. Při uplatňování vnitrostátního práva je předkládající soud povolaný*

[159] Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení, Úř. věst. L 82, 22.3.2001, s. 1—4.
[160] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386.

k jeho výkladu povinen v co největším možném rozsahu vnitrostátní právo vykládat ve světle znění a účelu rámcového rozhodnutí, aby byl dosažen výsledek, který rámcové rozhodnutí sleduje, a dosažen tak soulad s čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU."[161] Zároveň Soudní dvůr vytyčil použití nepřímého účinku určité hranice. Především stanovil, že eurokonformní účinek *„nachází své meze v obecných právních zásadách, a zejména v zásadách právní jistoty a zákazu zpětné účinnosti."*[162] Proto ani nemůže vést k založení nebo zpřísnění trestní odpovědnosti.[163] Podobně jako v případě směrnic, zásada konformní interpretace nemůže vést ani k výkladu *contra legem*.[164]

Toto řízení přitáhlo pozornost členských států a sedm z nich předložilo svá písemná vyjádření. Některé z těchto států, mezi nimi Řecko a Portugalsko, podpořily aplikaci nepřímého účinku na rámcová rozhodnutí. Naopak Švédsko, Itálie a Spojené království byly názoru, že třetí pilíř má mezinárodní charakter a eurokonformní účinek zde proto nemá místo.[165]

K dovození nepřímého účinku rámcových rozhodnutí Soudní dvůr vedla skutečnost, že definice rámcových rozhodnutí je, až na explicitní vyloučení přímého účinku, podobné komunitárním směrnicím. Podobně jako u směrnic je to především závaznost rámcových rozhodnutí, která ukládá vnitrostátním soudům povinnost eurokonformního výkladu jejich vnitrostátního práva.[166] Tuto povinnost dále také opřel o povinnost loajální spolupráce, která byla v zakotvena v čl. 10 SES a která členským státům ukládá učinit *„veškerá vhodná obecná i zvláštní opatření k plnění závazků, které vyplývají z této smlouvy"* a zdržet se *„jakýchkoliv opatření, jež by mohla ohrozit uskutečnění cílů této Smlouvy."*[167] Podle Soudního dvora se musí tato zásada, navzdory chybějící výslovné úpravě v SEU, uplatnit i v oblasti policejní a justiční spolupráce, jinak by bylo pro Unii obtížné účinně plnit její poslání.[168]

Výše uvedené závěry byly v mnoha ohledech přelomové. Soudní dvůr přenesl hned dvě ze zásad inherentních prvnímu pilíři do třetího pilíře, který byl vytvořen především

---

[161] *Ibid.,* bod 43.
[162] *Ibid.*, bod 44.
[163] *Ibid.*, bod 45.
[164] *Ibid.*, bod 47.
[165] Stanovisko Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2004:712, bod 22.
[166] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, bod 34.
[167] Čl. 10 SES.
[168] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, bod 42.

z důvodu, že členské státy nebyly připraveny podřadit trestněprávní spolupráci pod supranacionální deštník. Podle Spaventa tak tento rozsudek posloužil jako *„most mezi pilíři“*[169]. Jak správně předvídala Fletcher, rozsudek ve věci *Pupino* dal rámcovým rozhodnutím možnost k tomu, aby získaly *„významný právní dosah“*[170]. Díky tomuto rozhodnutí totiž vnitrostátní soudy nabyly povinnost interpretovat vnitrostátní právo souladně s nástrojem třetího pilíře, k jehož řádnému provedení do vnitrostátních právních řádů neexistoval v té době účinný donucovací prostředek. Soudní dvůr tím nepochybně posílil význam třetího pilíře v rámci Evropské unie.

2.3.7 Upřesnění vlastní pravomoci a působnosti v rámci třetího pilíře

2.3.7.1 Interpretace ustanovení primárního práva

Smlouva o Evropské unii omezovala řízení o předběžné otázce na interpretaci aktů sekundárního práva. Nicméně díky námitce české vlády ve věci *Advocaten voor de Wereld VZW* byl Soudní dvůr nucen zabývat se tím, zda je i přes neexistenci explicitního zmocnění ve Smlouvě o Evropské unii oprávněn interpretovat ustanovení primárního práva.[171] Soudní dvůr konstatoval, že pokud má rozhodnout, zda bylo rámcové rozhodnutí přijato v souladu s ustanoveními Smlouvy o Evropské unii, je *„nucen provést výklad […] ustanovení primárního práva.”*[172]

2.3.7.2 Řízení o náhradě škody

Řízení o náhradu škody nebylo na seznamu řízení, v nichž mohl Soudní dvůr rozhodovat podle čl. 35 SEU. I přesto se však svou příslušností k tomuto řízení zabýval, a to v rámci řízení *Segi a Gestoras Pro Amnistía* o kasačním odvolacím prostředku proti

[169] SPAVENTA, Eleanor. Opening Pandora's Box: Some Reflections on the Constitutional Effects of the Decision in Pupino. *European Constitutional Law Review (EuConst)*. 2007, 3(01), s. 24.
[170] FLETCHER, Maria. Extending "indirect effect" to the third pillar: the significance of Pupino? *European Law Review*. 2005, 30(6), s. 877.
[171] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261, body 17-18.
[172] *Ibid*., bod 18.

rozhodnutí Soudu prvního stupně (dnes Tribunálu), který byl podán neúspěšnými žalobci domáhajícími se náhrady škody.[173]

Skutkové okolnosti a právní rámec případu byly následující. V září 2001 přijala Rada společný postoj o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorizmu v návaznosti na Rezoluci Rady bezpečnosti Organizace spojených národů a k jejímu provedení.[174] Za zmínku stojí zvláštní povaha tohoto společného postoje, neboť jeho právní základ byl založen na ustanoveních dvou pilířů, čl. 34 SEU v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a čl. 15 SEU v rámci ustanovení o společné bezpečnostní a zahraniční politice. Příloha společného postoje obsahovala seznam teroristických organizací, na nějž byly zařazeny dvě baskické organizace *Segi* a *Gestoras pro Amnistia* jako součást baskické separatistické organizace ETA. Příloha protokolu zmínila, že pokud byla osoba zařazena na tento seznam omylem, má právo domáhat se náhrady škody soudní cestou. Toto právo na náhradu škody však bylo obsaženo v prohlášení Rady. Následně byly vydány další dva společné postoje, jež obsahovaly aktualizovaný seznam teroristických organizací s tím, že v něm byly i nadále uvedeny obě dotčené organizace. Tyto organizace se proti svému zařazení na seznam bránily prostřednictvím žalob na několika úrovních. Žaloby byly podané u vnitrostátního španělského soudu, jakož i u Evropského soudu pro lidská práva.[175] V lednu 2003 byla podána žaloba u evropského Soudu prvního stupně.[176] Poté, co Soud prvního stupně svým usnesením obě žaloby zamítnul jako zjevně neopodstatněné, podaly tyto organizace, včetně jejich mluvčích, opravný kasační prostředek k Soudnímu dvoru.

V řízení o kasační stížnosti Soudní dvůr potvrdil, že *„článek 35 [S]EU […] Soudnímu dvoru nepřiznává žádnou pravomoc rozhodovat o jakékoliv žalobě na náhradu škody."* Odkázal při tom na čl. 46 SEU, který limituje aplikaci SES na SEU. Tím, že čl. 35 SEU neobsahuje řízení na náhradu škody, nemůže Soudní dvůr ve třetím pilíři o náhradě škody rozhodovat. Generální advokát Mengozzi ve svém stanovisku v rámci tohoto řízení

---

[173] Rozsudky Segi a další v. Rada, C-355/04 P, ECLI:EU:C:2007:116 a Gestoras Pro Amnistía a další v. Rada, C-354/04 P, ECLI:EU:C:2007:115.
[174] Společný postoj Rady ze dne 27. prosince 2001 o uplatnění zvláštních opatření k boji proti terorismu. Úř. věst. L 344, 28.12.2001, s. 93—96, Rezoluce Bezpečnostní rady Organizace spojených národů č. 1373 (2001) ze dne 27. prosince 2001.
[175] Evropský soud pro lidská práva jednomyslně odmítnul tuto žalobu jako nepřípustnou. Rozhodnutí ESLP Segi a další & Gestoras Pro-Amnistia a další proti 15 státům Evropské unie, rozsudek ze dne 23.5.2002, stížnosti č. 6422/02; 9916/02.
[176] Usnesení T-338/02, Segi a další proti Radě, ECLI:EU:T:2004:171 a T-333/02, Gestoras Pro Amnistía a další proti Radě.

jednoznačně konstatoval, že výčet řízení v čl. 35 Smlouvy o Evropské unii je taxativní.[177] Jinými slovy, kromě žaloby na neplatnost, rozhodování sporů a řízení o předběžné otázce nebyl Soudní dvůr v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech příslušný k žádnému jinému řízení, jako například k žalobě na porušení smlouvy nebo náhradě škody. Samotný Soudní dvůr však takto kategorický závěr neučinil.

2.3.7.3 Řízení o porušení smlouvy

Ačkoliv se tím Soudní dvůr v rámci řízení v oblasti policejní a justiční spolupráce, k nimž byl ve své praxi povolán, nikdy detailněji nezabýval, neměl Soudní dvůr pravomoc rozhodovat o řízeních o porušení Smlouvy. Nutno podotknout, že se ani o tak extenzivní výklad Smlouvy o Evropské unii, jakým by tuto pravomoc dovodil, nepokusil. Důvod pro nezahrnutí této pravomoci členskými státy při přípravě textu Smlouvy o evropské unii je pravděpodobně opět politického charakteru. Vzhledem ke všeobecné neochotě členských států více sdílet tuto oblast na evropské úrovni není vůbec překvapující, že členské se státy rozhodly pro úpravu, v důsledku které nemohly být přímo donuceny ke splnění povinností, jež jim přímo plynou ze Smlouvy o Evropské unii. To zahrnuje i včasné a správné provádění *„směrnic třetího pilíře"*, rámcových rozhodnutí. V tomto smyslu tak byla Soudnímu dvoru odepřena zásadnější úloha při zajišťování harmonizace v rámci sledované oblasti.

2.3.7.4 Rozšíření předmětu řízení o předběžné otázce a řízení na neplatnost

Rozhodnutími ve věci *Segi* a *Gestoras pro Amnistia* Soudní dvůr sice nerozšířil okruh řízení, k jejichž projednání byl v oblasti policejní a justiční spolupráci příslušný, avšak rozšířil okruh pramenů práva třetího pilíře, jež mohly být předmětem řízení o předběžné otázce, jakož i předmětem žaloby na neplatnost.

Podle Soudního dvora mohou předběžné otázky směřovat ke *„všem ustanovením přijatým Radou, bez ohledu na jejich povahu nebo formu, která vyvolávají právní účinek ve vztahu k třetím osobám"*.[178] Proto může být předmětem řízení i společný postoj, avšak za výše uvedené podmínky, že vyvolává právní účinky ve vztahu ke třetím osobám. Soudní

[177] Stanovisko Segi, C-355/04 P ze dne 26. října 2006, bod 171.
[178] Rozsudek Segi a další v. Rada, C-355/04 P, ECLI:EU:C:2007:116, bod 53.

dvůr uvedl, že může také posoudit, zda dotčený předpis takové účinky vyvolává.[179] Zároveň Soudní dvůr rozšířil okruh pramenů práva třetího pilíře ve vztahu k žalobám na neplatnost, resp. přezkumu legality aktů. Pokud by měl některý z aktů nevyjmenovaných v čl. 35 odst. 6 SEU právní účinek ve vztahu ke třetím osobám, mohla Komise nebo členský stát podat žalobu k Soudnímu dvoru.[180]

V řízeních *Segi* a *Gestoras pro Amnistia* jsme měli možnost sledovat určitou kreativní interpretaci v souvislosti s rozšířením okruhu pramenů práva třetího pilíře, které za stanovených podmínek a nad rámec jazykového výkladu čl. 35 SEU mohly, za určitých okolností, být rovněž předmětem některých ze zde vyjmenovaných řízení.

2.3.7.5 Řízení na neplatnost ohledně předpisu vydaného institucí EU

Smlouva o Evropské unii omezovala žaloby na neplatnost pouze na rámcová rozhodnutí a rozhodnutí. Nicméně v dubnu 2008 podalo Španělsko na základě čl. 230 Smlouvy o Evropském společenství žalobu na neplatnost výzvy vydané Eurojustem.[181] Eurojust byl zřízen rozhodnutím Rady přijatým na základě článků 31 a 34 odst. 2 SEU.[182] Jedná se o orgán s právní subjektivitou, jehož účelem je především posílení boje proti závažné trestné činnosti v rámci Evropské unie.[183] V únoru 2003 bylo v úředním věstníku zveřejněno několik nabídek pracovních pozic v Eurojustu s tím, že u těchto pozic byly uvedeny požadavky na jazykové schopnosti kandidátů. Zároveň byli uchazeči vyzváni, aby přihlášky vyplnili kromě svého mateřského jazyka také v angličtině a přiložili svůj životopis pouze v anglickém jazyce. Španělské království podalo žalobu na neplatnost a domáhalo se zrušení výzev obsahujících nabídky pracovních pozic v Eurojustu. Argumentovalo tím, že vzhledem k tomu, že tyto výzvy obsahovaly specifické jazykové požadavky, došlo k porušení služebního řádu úředníků Evropského společenství, porušení rozhodnutí zřizujícího Eurojust, jakož i zásady zákazu diskriminace obsažené v čl. 12 SES.

---

[179] Rozsudky Segi a další v. Rada, C-355/04 P, ECLI:EU:C:2007:116 a Gestoras Pro Amnistía a další v. Rada, C-354/04 P, ECLI:EU:C:2007:115, bod 54.
[180] Rozsudky Segi a další v. Rada, C-355/04 P, ECLI:EU:C:2007:116 a Gestoras Pro Amnistía a další v. Rada, C-354/04 P, ECLI:EU:C:2007:115, bod 54, bod 55.
[181] Rozsudek Španělsko v. Eurojust, C-160/03, ECLI:EU:C:2005:168.
[182] Rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Úř. věst. L 63, 6.3.2002, s. 1—13 (Rozhodnutí o Eurojustu).
[183] *Ibid.*, čl. 1 a 3.

Ve věci *Španělsko v. Eurojust* Soudní dvůr nejdřív posuzoval, zda se lze žalobou na neplatnost domáhat zrušení aktu vydaného orgánem zřízeným na základě hlavy VI SEU. Při posuzování pro tento případ kritické otázky se generální advokát a Soudní dvůr shodli na tom, že čl. 230 SES podání žaloby na neplatnost aktů Eurojustu, neumožňuje. Soudní dvůr v tomto ohledu také konstatoval, že volba právního základu je věcí žalobce a soudci Společenství proto nepřísluší zvolit vhodnější právní základ. Generální advokát ve svém stanovisku argumentoval, že jelikož se napadené akty opírají o ustanovení Smlouvy o Evropské unii upravující organizaci a fungování Eurojustu, je třeba žalobu posuzovat na základě čl. 35 SEU.[184] Následně s odkazem na judikaturu Soudního dvora v rámci komunitárního práva dovodil, že je tento článek nutno dále interpretovat tak, že určitým žalobcům poskytuje možnost domáhat se zrušení veškerých opatření přijatých v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, které mají účinky vůči třetím osobám.[185] Takto dospěl k závěru, že žaloba na neplatnost a zrušení aktů vydaných Eurojustem je přípustná.[186] Soudní dvůr však generálního advokáta v jeho argumentaci nenásledoval a žalobu zamítnul jako nepřípustnou. Nicméně objasnil, že akty vydané institucemi s právní subjektivitou podléhající právu Unie nejsou vyloučeny ze soudního přezkumu, neboť uchazeč o pozici v unijní instituci mohl podat žalobu podle Služebního řádu.[187]

2.3.8 Upřesnění povahy právních pramenů třetího pilíře

Povahou pramenů práva třetího pilíře se Soudní dvůr zabýval v řízení o předběžné otázce týkající se platnosti rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy ve věci *Advocaten voor de Wereld*[188]. Hlavním cílem tohoto rámcového rozhodnutí bylo nahrazení klasického procesu extradice mezi členskými státy rychlejším a efektivnějším způsobem. Do nabytí účinnosti tohoto předpisu bylo předávání mezi členskými státy Evropské unie řešeno především nástroji mezinárodního práva.[189] V roce 1999 Evropská rada konstatovala, že je potřeba zrušit

[184] Stanovisko Španělsko v. Eurojust, C-160/03, ECLI:EU:C:2004:817, bod 14.
[185] *Ibid*., bod 21.
[186] *Ibid.*, bod 25.
[187] Rozsudek Španělsko v. Eurojust, C-160/03, ECLI:EU:C:2005:168, bod 42.
[188] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261
[189] Evropská úmluva o vydávání ze dne 13. prosince 1957, Evropská úmluva o potlačování terorismu ze dne 27. ledna 1977, Úmluva o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie ze dne 10. března 1995, Úmluva o vydávání mezi členskými státy Evropské unie ze dne 27. září 1996.

formální proces extradice mezi členskými státy a nahradit jej jednodušším předáním.[190] Návrh vlastního rámcového rozhodnutí vyšel z pera Komise, která tento krok odůvodňovala zejména potřebou boje proti nárůstu přeshraniční kriminality.[191] Komise dále zdůraznila potřebu reformovat stávající proces vydávání mezi členskými státy.[192] Přijetí rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu bylo pak nepochybně uspíšeno teroristickými útoky z 11. září 2001.[193]

V rámci přípravy tohoto předpisu Komise zvažovala i vhodnost výběru formy právní úpravy a uzavřela, že rámcová rozhodnutí jsou z hlediska jejich účinku nejvýhodnější.[194] Komise tak odmítla úmluvy jako vhodnou formu úpravy s odkazem na jejich dosavadní *„omezený úspěch"* především kvůli nutnosti jejich ratifikace členskými státy.[195]

Rámcové rozhodnutí a vnitrostátní implementační předpisy, jimiž bylo rámcové rozhodnutí do vnitrostátních právních řádů provedeno, se staly předmětem rozhodování čtyř ústavních soudů členských států. Prvním ústavním soudem, který vydal své rozhodnutí, byl po téměř roku a půl od uplynutí transpoziční lhůty polský Ústavní soud.[196] Následně své rozhodnutí vydává i německý Ústavní soud.[197] Otázka souladu implementačních předpisů byla řešena i Ústavním soudem České republiky („*Ústavní soud ČR*"), když se skupina poslanců a senátorů domáhala zrušení novel trestního zákona a trestního řádu, kterými byl institut předávání zahrnut do českého právního řádu.[198] Z vrcholných soudních instancí však pouze belgický Ústavní soud považoval za žádoucí předložit předběžnou otázku týkající se rámcového rozhodnutí Soudnímu dvoru.

---

[190] Závěry ze zasedání Evropské rady, Tampere, 15.-16. října 1999. Čl. 35 tohoto programu zmiňoval zrušení formálního předávání zejména v souvislosti s uprchlými, již odsouzenými osobami.
[191] Proposal for a Council Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between the Member States, /* COM/2001/0522 final - CNS 2001/0215 */. Úř. věst. C 332 E, 27.11.2001.
[192] *Ibid*., čl. 3.
[193] *Ibid*., čl. 4.1.
[194] *Ibid*., čl. 4.3.
[195] *Ibid*., čl. 4.3.
[196] Rozhodnutí polského Ústavního soudu P 1/05 ze dne 27. dubna 2005.
[197] Rozhodnutí německého Ústavního soudu, 2 BvR 2236/04 ze dne 18. července 2005.
[198] Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006 (N 93/41 SbNU 195; 434/2006 Sb.), kterým došlo k zamítnutí návrhu na zrušení § 21 odst. 2 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon a na zrušení § 403 odst. 2, § 411 odst. 6 písm. e), § 411 odst. 7 a § 412 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád. Podrobně k rozhodnutím těchto Ústavních soudů viz např. KOMÁREK, Jan. European Constitutionalism and the European Arrest Warrant: In Search of the Limits of Contrapunctual Principles. *Common Market Law Review*. 2007, 44(1), 9-40.

Před tím, než se budeme věnovat samotnému rozhodnutí ve věci *Advocaten voor de Wereld*, odbočme na chvíli k řízení před Ústavním soudem ČR, ve kterém se mimo jiné vyjádřil k povaze rámcových rozhodnutí. Pro nález Ústavního soudu ČR vydaný v květnu 2006 se vžil populární název *„eurozatykač"*. Jednalo se o jedno z prvních, ne-li první rozhodnutí českých soudů, ve kterém byla zmíněna judikatura Soudního dvora z oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, a to rozsudek *Pupino*.[199]

Rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu bylo do českého právního řádu původně implementováno několika zákony novelizujícími zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů. Úprava mezinárodní trestní spolupráce, včetně té unijní, však byla později z trestního řádu vyňata a nyní je této spolupráci věnován samostatný zákon, kterým je zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2014 a evropskému zatýkacímu rozkazu je věnovaná hlava II páté části, zaměřené na justiční spolupráci s jinými členskými státy Evropské unie.

Řízení před Ústavním soudem ČR bylo iniciováno na návrh skupiny poslanců a senátorů několik měsíců poté, co Česká republika přistoupila k Evropské unii. Navrhovatelé tvrdili, že ustanovení implementující rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu jsou v rozporu hned s několika ustanoveními Listiny základních práv a svobod (*„Listina ČR"*). Navrhovatelé zejména argumentovali, že institut předávání, na kterém je mechanismus evropského zatýkacího rozkazu založen, je v rozporu s čl. 14 odst. 4 Listiny ČR, podle kterého *„[o]bčan nemůže být nucen k opuštění své vlasti."* Podle navrhovatelů je citované ustanovení natolik jednoznačné, že ani eurokonformním výkladem nelze dospět k jinému závěru, neboť tento výklad nemůže vést k výkladu *contra legem*.[200]

Ústavní soud ČR byl jedním ze skupiny těch ústavních soudů, které se tyto otázky rozhodly vyřešit samy bez konzultace Soudního dvora. Sám Ústavní soud ČR sice označuje situaci za *„ideální"* pro podání předběžné otázky Soudnímu dvoru, avšak proč

[199] Nález Pl. ÚS 66/04.
[200] Pl. ÚS 66/04, bod 11.

sám předběžnou otázku nepodal, odůvodnil tím, že tak již učinil ústavní soud belgický.[201] Dále uvedl, že ustanovení implementující rámcové rozhodnutí o eurozatykači mohou být vyložena v souladu s domácím ústavním pořádkem a ozřejmění některých aspektů unijního práva ze strany Soudního dvora ke svému rozhodnutí tedy nepotřebuje. Ústavní soud ČR dále také vysvětlil, proč nevyčkal na rozhodnutí Soudního dvora ve věci *Advocaaten Voor de Wereled.* Jako důvod uvedl skutečnost, že předpisy implementující rámcové rozhodnutí o eurozatykači zůstávají i nadále účinné a na jejich základě může dojít k předání osob a je tedy nutné posoudit, zda by tím došlo k porušení jejich základních práv.[202]

Za účelem posouzení, zda jsou napadená ustanovení v souladu s českým ústavním pořádkem, Ústavní soud ČR zkoumal mimo jiné povahu rámcových rozhodnutí. Za tímto účelem sáhnul i po judikatuře Soudního dvora a správně konstatoval, že povaha a postavení rámcových rozhodnutí prozatím nebyla v judikatuře Soudního dvora *„definitivně a jasně vyjádřena"* a *„je dosud ve vývoji."*[203] V době vydání nálezu měl totiž Ústavní soud ČR k dispozici sice již několik rozsudků Soudního dvora vydaných v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, z nichž se však pouze dvě týkala rámcových rozhodnutí a ani v jednom z těchto případů se nejednalo o rámcové rozhodnutí o eurozatykači.[204]

Nepřímý účinek rámcových rozhodnutí vyslovený v rozsudku *Pupino* posloužil Ústavnímu soudu ČR při zkoumání toho, zda jsou navrhovateli napadená implementační ustanovení v rozporu s čl. 14 odst. 4 Listiny ČR či nikoli. Podle Ústavního soudu z ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy ČR, podle kterého Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva, včetně práva evropského, ve spojení s principem spolupráce podle čl. 10 SES *„vyplývá ústavní princip, podle něhož domácí právní předpisy, včetně ústavy, mají být interpretovány pokud možno souladně s procesy evropské integrace a spolupráce evropských orgánů a orgánů členských států"*[205] a *„pokud existuje podle domácí metodologie výkladu několik možných intepretací Ústavy, přičemž*

[201] *Ibid*., bod 60.
[202] Nález Pl. ÚS 66/04, bod 60.
[203] *Ibid*., body 58 a 59.
[204] Dva rozsudky se zabývaly rámcovými rozhodnutími (Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386 a Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542). Tři rozsudky se zabývaly Schengenskou prováděcí úmluvou (Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87, Miraglia, C-469/03, ECLI:EU:C:2005:156, Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165) a jedno rozhodnutí se týkalo aku vydaného Eurojustem (Španělsko v. Eurojust, C-160/03, ECLI:EU:C:2005:168).
[205] Pl. ÚS 66/04, bod 81.

jen některé z nich vedou k závazku, který převzala Česká republika svým členstvím v Evropské unii, je nutno volit výklad, který podporuje realizaci tohoto závazku, nikoliv výklad, který tuto realizaci znemožňuje."[206] Ústavní soud ve svém nálezu návrh na zrušení dotčených předpisů implementujících rámcové rozhodnutí zamítl.

Na rozdíl od ostatních výše uvedených soudů se belgický Ústavní soud rozhodl otázku zásadním způsobem spjatou s unijním právem konzultovat se Soudním dvorem. Tento soud byl podobně jako Ústavní soud ČR vyzván ke zrušení vnitrostátního zákona implementujícího rámcové rozhodnutí. Žalobce, nezisková organizace Advocaten voor de Wereled, mimo jiné tvrdil, že rámcové rozhodnutí je neplatné z důvodu nesprávně zvolené formy pramene práva a argumentoval, že evropský zatýkací rozkaz měl být upraven formou úmluv. Jelikož argumenty žalobců byly přímo namířeny na rámcové rozhodnutí, belgický ústavní soud přerušil řízení a požádal Soudní dvůr o posouzení platnosti dotčeného předpisu s ohledem na jeho slučitelnost s čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU. Ačkoli byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce doručena v červenci 2005, Soudní dvůr i navzdory přetrvávajícím živým diskuzím na toto téma s vydáním rozsudku nijak nepospíchal, neboť jej vydal až po téměř dvou letech.

Za účelem posouzení platnosti rámcového rozhodnutí se Soudní dvůr zabýval povahou pramenů práva třetího pilíře. Nejdříve konstatoval, že prameny práva uvedené v čl. 35 odst. 2 SEU nejsou *hierarchicky uspořádané*.[207] Podle Soudního dvora tak bylo zcela na Radě, aby zvolila některý z těchto pramenů k úpravě určité oblasti, přičemž možnost výběru byla limitovaná pouze *„povahou stanoveného nástroje"*.[208] V návaznosti na to posuzoval, který ze čtyř pramenů práva mohl být použit za účelem sbližování právních předpisů členských států. Rozhodnutí bylo vyloučeno jako první, neboť podle čl. 34 SEU neslouží ke sbližování právních předpisů. Dále byly vyloučeny společné postoje, poněvadž tento nástroj je *„omezen na definování přístupu Unie k určité otázce."*[209] Co se týká dvou zbývajících právních nástrojů, úmluv a rámcových rozhodnutí, je podle Soudního dvora zcela na rozhodnutí Rady, které formě dá přednost, jsou-li *„splněny podmínky pro přijetí takového aktu"*.[210] Soudní dvůr také dodal, že úpravě rámcovým

[206] *Ibid*., bod 83.
[207] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261, bod 37.
[208] *Ibid.*, bod 37.
[209] *Ibid.*, bod 40.
[210] *Ibid*., bod 41.

rozhodnutím nebrání, že oblast vydávání byla tradičně vyhrazena úmluvám.[211] Soudní dvůr svým rozsudkem další existenci rámcového rozhodnutí po evropském zatýkacím rozkazu podpořil.

2.3.9 Vytýčení hranice mezi prvním a třetím pilířem v oblasti trestního práva

2.3.9.1 Trestní právo v prvním pilíři

Bylo by mylné se domnívat, že před formální adopcí trestněprávní spolupráce Maastrichtskou smlouvou bylo právo Společenství zcela izolované od trestního práva. Soudní dvůr měl v různých souvislostech možnost se několikrát vyjádřit ke vztahu Evropského společenství a trestního práva v rámci rozhodování o předběžné otázce. Soudní dvůr byl povolán řešit otázky, zda komunitární právo zamezuje uložení trestu podle vnitrostátního práva, a dále také otázky ukládání trestů vnitrostátním právem za porušení komunitárního práva.

Již v roce 1981 v případě *Casati* Soudní dvůr konstatoval, že trestní právo je sice záležitostí vnitrostátního práva, nicméně vnitrostátní trestní právo nesmí omezovat práva vyplývající ze Smlouvy.[212] Podobně se vyjádřil i ve věci *Cowan* v roce 1989. V odůvodnění tohoto rozsudku shledal, že vnitrostátní trestní právo nemůže diskriminovat vůči osobě, které právo Společenství zajišťuje stejné zacházení nebo omezuje její základní svobody.[213] V pozdějších rozsudcích, například v případě *Lemmens*, Soudní dvůr upozornil, že skutečnost, že trestní právo je záležitostí vnitrostátního práva, neznamená, že nemůže být ovlivněno komunitárním právem.[214] V případě *Calfa* Soudní dvůr dospěl k závěru, že vnitrostátní právo, které umožňuje uložení trestu vyhoštění z území členského státu za trestní čin držení omamných látek, porušuje ustanovení SES upravující svobodu služeb a ustanovení směrnice upravující opatření týkajících se pohybu a pobytu cizích státních příslušníků.[215] Vnitrostátní trestní právo tak podle Soudního dvora nesmí omezit základní svobody garantované Společenstvím.[216]

---

[211] *Ibid*., bod 42.
[212] Rozsudek Casati, 203/80, ECLI:EU:C:1981:261, bod 27.
[213] Rozsudek Cowan, C-186/87, ECLI:EU:C:1989:47, 19.
[214] Rozsudek Lemmens, C-226/97, ECLI:EU:C:1998:296, bod 19.
[215] Rozsudek Calfa, C-348/96, ECLI:EU:C:1999:6, bod 29.
[216] *Ibid*., bod 17.

Soudní dvůr se také zabýval otázkou ukládání trestů vnitrostátním právem za porušení práva Společenství. Konkrétně se jednalo o situace, kdy samotné právo Společenství své porušení netrestá, nýbrž tak činí trestní právo členských států, aniž by k tomu bylo právem Společenství vybídnuto. K takové situaci se vyjádřil Soudní dvůr již v roce 1976 v rozsudku *Amsterdam Bulb BV proti Produktschap voor Siergewassen.*[217] Soudní dvůr zde dospěl k závěru, že členský stát je oprávněn ukládat trestní sankce za porušení práva Společenství. Tento závěr opřel o čl. 5 SES, který zavazuje členské státy zajistit dodržování povinností vyplývajících z práva společenství. Jedním ze způsobů, jak toho dosáhnout, je podle Soudního dvora prostřednictvím trestních sankcí.[218]

K podobnému závěru dospěl Soudní dvůr i v případě *Komise proti Řecku.*[219] Podobně jako v předchozím případě i zde byl východiskem čl. 5 SES. Soudní dvůr zdůraznil, že výběr sankce za porušení práva Společenství je v diskreci členských států. Dále upřesnil, že hmotněprávní a procesně právní podmínky trestání porušení práva Společenství musí být obdobné těm, jako v případech porušení vnitrostátního práva a uložené sankce musí být v každém případě *„účinné, přiměřené a odrazující"*.[220]

Zatímco dosud Soudní dvůr určitým způsobem omezoval či usměrňoval vnitrostátní trestní právo právem komunitárním, níže uvedenými rozsudky založil kompetenci Společenství ukládat tresty za porušení komunitárního práva. Soudní dvůr tak učinil další krok ke sblížení komunitárního a trestního práva.

2.3.9.2 Komise proti Radě poprvé

Otázka ukládání trestů za porušení povinností vyplývajících z komunitárního práva opět vyvstala v roce 2003, tentokrát však v souvislosti s rámcovým rozhodnutím přijatým na základě čl. 34 Smlouvy o Evropské unii. V dubnu 2003, tedy po více než třech letech od vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost, byla podána první žaloba na neplatnost na základě čl. 35 odst. 6 SEU.[221] Komise, podporovaná Evropským parlamentem, se prostřednictvím této žaloby domáhala zrušení rámcového rozhodnutí o trestněprávní

[217] Rozsudek Amsterdam Bulb BV v Produktschap voor Siergewassen, C-50/76, ECLI:EU:C:1977:13.
[218] *Ibid.,* body 32 a 33.
[219] Rozsudek Komise proti Řecku, C-68/88, ECLI:EU:C:1989:339.
[220] *Ibid.*, body 23 a 24.
[221] Rozsudek Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542.

ochraně životního prostředí.[222] Cílem uvedeného předpisu bylo zavést do vnitrostátních právních řádů skutkové podstaty nedbalostních a úmyslných trestných činů proti životnímu prostředí, které by byly postihovány bez ohledu na to, ve kterém členském státě byly spáchány.[223]

Již přijímání tohoto právního předpisu bylo poznamenáno sporem mezi Komisí a Radou ohledně formy pramene práva, když Komise prosazovala, aby byla tato matérie upravena komunitární směrnicí.[224] Rada však argumentovala, že pro přijetí úpravy Komisí prosazovanou formou směrnice by nenašla dostatečnou podporu mezi svými členy,[225] a to i navzdory tomu, že pro přijetí směrnice nebyl vyžadován souhlas všech členských států na rozdíl od jednomyslnosti pro přijetí rámcového rozhodnutí. Rada dále v úvodních ustanoveních rámcového rozhodnutí konstatovala, že tento druh právního předpisu je vhodným nástrojem k uložení povinnosti členským státům zakotvit zde vyjmenované trestné činy do jejich vnitrostátních právních řádů a stanovit sankce pro případ, že byly spáchány.[226]

Po přijetí rámcového rozhodnutí a ve stanovené lhůtě Komise napadla tento předpis žalobou na neplatnost. Podívejme se nyní na argumenty stran sporu v řízení před Soudním dvorem. Podle Komise Rada pochybila, když jako právní základ pro předmětné rámcové rozhodnutí zvolila čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU, neboť oblast životního prostředí je jednou z politik Evropského společenství a tyto politiky musejí být prováděny v rámci ustanovení SES. Podle Komise tak došlo k porušení čl. 47 SEU, podle kterého se *„tato smlouva nedotýká smluv o založení Evropských společenství nebo následných smluv či aktů tyto smlouvy pozměňujících nebo doplňujících"*.[227] Naopak podle Rady a podstatné většiny členských států, které vstoupily do řízení jako ve vedlejší účastníci na podporu Rady, Společenství nedisponuje explicitní pravomocí požadovat po členských státech, aby přijaly konkrétní trestní sankce, a tato pravomoc ani nemůže být přenesena na Společenství. Podle

---

[222] Rámcové rozhodnutí Rady 2003/80/SVV ze dne 27. ledna 2003 o trestněprávní ochraně životního prostředí. Úř. věst. L 29, 5.2.2003, s. 55—58.
[223] *Ibid*., čl. 1 a 9 úvodních prohlášení a čl. 1 a 2.
[224] Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law (COM(2001) 139 final — 2001/0076(COD)). Úř. věst. C 180E, 26.6.2001, s. 238-243.
[225] Rámcové rozhodnutí Rady 2003/80/SVV o trestněprávní ochraně životního prostředí, bod 7 úvodních ustanovení.
[226] Čl. 7 úvodních prohlášení. *Ibid*.
[227] Viz čl. 47 SEU.

Rady tím, že trestněprávní spolupráci byla vyhrazena zvláštní kapitola ve Smlouvě o Evropské Unii, členské státy zajisté nezamýšlely svěřit tuto kompetenci také Společenství.[228] Jiný názor mělo Nizozemsko, které již tradičně inklinovalo k myšlence trestního práva v rámci Společenství. Podle něj Společenství může uložit členským státům, aby stanovily specifické tresty za podmínky, že tyto tresty jsou nerozdělitelně spjaty s příslušnými hmotnými ustanoveními práva Společenství.[229]

Po téměř dvou a půl letech od podání žaloby vydal Soudní dvůr rozsudek, který přinesl několik významných závěrů. Podstata rozhodnutí Soudního dvora tkvěla v posouzení, zda je Společenství oprávněno uložit členským státům, aby stanovily ve svých vnitrostátních řádech sankce za porušení povinností vyplývajících z práva Společenství, nebo zda k tomu může dojít pouze nástroji unijního práva. Soudní dvůr nejprve připomněl své závěry z předchozí judikatury ve věcech *Casati* a *Lemmens*, že předpisy trestního práva hmotného a procesního v zásadě nejsou v pravomoci Společenství.[230] Z tohoto obecného pravidla však existuje výjimka, která musí splňovat dvě podmínky. Za prvé, Společenství může vydat tyto předpisy, pokud jsou nezbytné pro zajištění plné účinnosti norem vydaných v oblasti ochrany životního prostředí, a za druhé, pokud sankce v nich obsažené a ukládané členskými státy jsou *„účinné, přiměřené a odrazující"*.[231]

Soudní dvůr dále konstatoval, že může dohlížet nad dodržováním čl. 47 a čl. 29 SEU, podle kterých *„není žádné ustanovení Smlouvy o [S]ES dotčeno ustanoveními Smlouvy o Evropské unii"*, a tedy i na to, aby akty vydané v rámci třetího pilíře nezasahovaly do pravomocí Společenství.[232] V návaznosti na to poskytnul Soudní dvůr návod, jak zjistit, zda takový akt porušuje výše uvedené ustanovení primárního práva či nikoliv. Podle Soudního dvora bylo nutné prozkoumat, zda podle *„objektivních skutečností"*, kterými se rozumí obsah a účel aktu, tento nezasahuje do politik a cílů Společenství.[233] S odkazem na články 2, 3 odst. 1 a 174 až 176 SES měl Soudní dvůr za prokázané, že ochrana životního prostředí je jednou z politik a cílů Společenství. Zkoumáním rámcového rozhodnutí následně dospěl k závěru, že jeho cílem je, jak se ostatně lze dovtípit z jeho

[228] Rozsudek Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542, body 26, 27 a 29.
[229] *Ibid*., bod 36.
[230] *Ibid*., bod 47.
[231] *Ibid*., bod 48.
[232] *Ibid*., body 38-39.
[233] *Ibid*., body 40 až 46.

názvu, ochrana životního prostředí. Jeho obsahem jsou ustanovení upravující skutkové podstaty trestných činů v oblasti životního prostředí a zároveň výzva členským státům, aby tyto trestné činy byly potrestány *„účinnými, přiměřenými a odrazujícími trestními sankcemi"*.[234] Tím měl Soudní dvůr za prokázané, že hlavním cílem předmětného rámcového rozhodnutí je ochrana životního prostředí. Rámcové rozhodnutí proto zasahovalo do cílů a pravomocí svěřených Společenství, a tím porušilo čl. 47 SEU.[235] Soudní dvůr proto rámcové rozhodnutí zrušil.

Význam tohoto rozsudku spočívá především v tom, že vyslal signál, že trestní právo může být upraveno právem Společenství. Soudní dvůr se tak přiklonil ke komunitární alternativě a tím i k vyššímu harmonizačnímu účinku.[236] Rozsudek uvítala především Komise spolu s Evropským parlamentem, který Komisi v tomto ohledu podporoval již od procesu přijímání rámcového rozhodnutí.[237] Jak Komise, tak i Evropský parlament následně přijaly zprávy o důsledcích rozsudku ve věci C-176/03.[238] Komise ve svém sdělení vydaném v reakci na výše uvedený rozsudek vyjmenovala sedm rámcových rozhodnutí, o kterých se domnívala, že ve světle závěrů Soudního dvora byla přijata na nesprávném právním základě.[239] S ohledem na dvouměsíční lhůtu k podání žaloby podle čl. 35 odst. 6 SEU, bylo možné domáhat se neplatnosti pouze jednoho z těchto rámcových rozhodnutí, a to rámcového rozhodnutí k posílení rámce trestního práva pro boj proti znečištění z lodí[240] (viz dále).

2.3.9.3 Komise proti Radě podruhé

Necelé tři měsíce po vydání rozsudku ve výše diskutovaném případě podala Komise druhou žalobu na neplatnost rámcového rozhodnutí, opět s podporou Evropského

---

[234] *Ibid*., bod 46 a 47.
[235] *Ibid*., bod 53.
[236] Viz Stanovisko Komise v. Rada, C-176/0, ECLI:EU:C:2005:311, bod 4.
[237] Viz EUROPEAN PARLIAMENT. Report on the draft Council framework decision on the protection of the environment through criminal law (15525/2001 - C5-0022/2002–2000/0801(CNS)), 20 March 2002, FINAL A5-0080/2002, s. 18.
[238] EUROPEAN PARLIAMENT. European Parliament resolution on the consequences of the judgment of the Court of 13 September 2005 (C-176/03 Commission v Council) (2006/2007(INI)) a EVROPSKÁ KOMISE. Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o důsledcích rozsudku Soudu ze dne 13. září 2005 (C-176/03 Komise/Rada), 23. listopadu 2005, COM (2005)0583.
[239] Příloha ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o důsledcích rozsudku Soudu ze dne 13. září 2005.
[240] Rámcové rozhodnutí Rady 2005/667/SVV ze dne 12. července 2005 k posílení rámce trestního práva pro boj proti znečištění z lodí. Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 164—167.

parlamentu.[241] Rada byla tentokrát podpořena devatenácti členskými státy, což podle Tomáška *„svědčí jednoznačně o […] neochotě [členských států] k nadstátnímu přístupu v oblasti trestního práva."*[242] Tím se toto řízení stalo řízením, jehož se v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech účastnil zdaleka nejvyšší počet členských států.[243]

Podobně jako v předchozím případě se i nyní Komise domáhala prohlášení protiprávnosti rámcového rozhodnutí a jeho zrušení z důvodu porušení čl. 47 SEU, neboť dopravní politika je také jednou z politik Společenství. Na rozdíl od předchozího případu rámcové rozhodnutí Rady k posílení rámce trestního práva pro boj proti znečištění z lodí, o jehož neplatnosti se jednalo, bylo přijato pouze k doplnění směrnice, jejímž cílem bylo zvýšení úrovně námořní bezpečnosti a ochrany životního prostředí prostřednictvím různých opatření namířených proti vypouštění znečišťujících látek loděmi do moře.[244] Směrnice v tomto ohledu výslovně odkazovala na rámcové rozhodnutí, když ve svém úvodním prohlášení stanovila, že podrobná ustanovení o trestných činech a sankcích týkajících se výše uvedeného jednání jsou obsažena v rámcovém rozhodnutí.[245]

V tomto druhém řízení o neplatnost se Soudní dvůr v zásadě držel své předchozí argumentace. Nejdříve zopakoval, že námořní doprava a ochrana životního prostředí patří do politik Společenství.[246] Následně zkoumal zvolený právní základ na základě *„objektivních skutečností"*, čili *obsahu* a *cíle* rámcového rozhodnutí a v tomto případě i směrnice, jež je rámcovým rozhodnutím doplněna.[247] Soudní dvůr opět připomněl, že trestní právo není v pravomoci Společenství, avšak je-li to nezbytné k zajištění plné účinnosti norem přijatých v dotčené oblasti Společenství, může Společenství uložit členským státům povinnost k zavedení sankcí.[248] Soudní dvůr shledal, že vzhledem k tomu, že cílem obou těchto předpisů je zvýšení námořní bezpečnosti a úrovně ochrany životního

---

[241] Paradoxně směrnice 2005/35/ES, která explicitně zmocňovala rámcové rozhodnutí k vydání trestněprávních předpisů, byla společným aktem Rady a Evropského parlamentu.
[242] TOMÁŠEK, Michal. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009, s. 51.
[243] Či už formou vedlejšího účastenství v žalobě na neplatnost, nebo formou písemného podání či vyjádření v rámci řízení o předběžné otázce. Viz databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupná na https://curia.europa.eu/.
[244] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/35/ES ze dne 7. září 2005 o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání.
[245] *Ibid*., bod 7 úvodních prohlášení.
[246] Rozsudek Komise v. Rada, C-440/05, ECLI:EU:C:2007:625, body 55 a 60.
[247] *Ibid*., body 61 až 69.
[248] *Ibid*., bod 66.

prostředí v námořní dopravě, došlo k porušení čl. 47 Smlouvy o Evropské unii tím, že rámcové rozhodnutí zasahuje do čl. 80 odst. 2 Smlouvy o Evropském společenství.[249]

Nově Soudní dvůr dále rozvinul hranice kompetencí Společenství v oblasti trestního práva, když vysvětlil, že Společenství sice může uložit členským státům povinnost zavést účinné, přiměřené a odrazující trestní sankce, avšak není oprávněno stanovit jejich druh a výši.[250]

I když Soudní dvůr zjistil, že články 4 a 6 rámcového rozhodnutí nemohly být upraveny na základě Smlouvy o Evropském společenství, protože upravují druh a výši trestních sankcí, zrušil celé rámcové rozhodnutí, a to s odkazem na neoddělitelnost zmíněných ustanovení od těch ustanovení, u nichž shledal, že mohla být přijata na základě Smlouvy o Evropském společenství.[251] Rada a členské státy tak ani napodruhé svými argumenty v řízení o neplatnosti rámcových rozhodnutí Soudní dvůr nepřesvědčily.

Význam obou výše prezentovaných rozsudků Soudního dvora byl zcela zásadní v tom, že v jejich důsledku mohly být vydány směrnice, jež členským státům určovaly povinnost ukládat trestní sankce za jejich porušení.[252] Do té doby uplatňované obecné pravidlo, že trestní právo stojí mimo Společenství, tak bylo ještě více podkopáno. Podle předsedy Soudního dvora, Skourise, však v těchto rozhodnutích ani tak nešlo o problematiku rozdělení kompetencí mezi Společenstvím a členskými státy jako o volbu vhodnější formy pramene práva, tedy o otázku, zda měla být zvolena směrnice či rámcové rozhodnutí.[253] Domnívám se, že s ohledem na celkovou dynamiku vztahů členských států, unijního práva a komunitárního práva k trestnímu právu, byla tato otázka komplikovanější. Pro oblast unijní trestněprávní spolupráce totiž členské státy záměrně zavedly novou formu pramene práva, přijetí které si vyžaduje konsenzus všech členských států a která nemá přímý účinek.

---

[249] *Ibid*., bod 74.
[250] *Ibid*., bod 70.
[251] *Ibid*., body 71, 72 a 74.
[252] Viz např. směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES ze dne 19. listopadu 2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí
[253] SKOURIS, Vassilios. Criminal Law Issues in the Case-law of the European Court of Justice: a General Overview. *European Criminal Law Review*. 2011, 1(2), s. 108.

2.4 Smlouva o Ústavě pro Evropu – nezdařený projekt s významem pro budoucí úpravu policejní a justiční spolupráce v trestních věcech

Již počátkem nového milénia sílí hlasy volající po reformě stávajícího uspořádání Evropské unie. Různé kompetence a procesy byly rozděleny mezi Evropské společenství a Evropskou unii, které stojí na čtyřech hlavních smlouvách. Leakenská deklarace o budoucnosti Evropské unie si proto jako jeden z cílů vytýčila zpřehlednění a do jisté míry sjednocení úpravy Evropské unie, aby ji tak více přiblížila jejím občanům.[254] Za tím účelem je zřízen takzvaný Evropský konvent, jehož hlavním účelem bylo připravit návrh reformovaného uspořádání Evropské unie v dokumentu nazvaném Smlouva o Ústavě pro Evropu.[255]

Evropský konvent se zaměřil na hlavní oblasti, které byly často podrobeny kritice. Jedna z pracovních skupin nazvaná *„Svoboda, bezpečnost a právo"* se zabývala právě reformou policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.[256] Předmětem kritiky, která se objevovala v rámci diskuzí pracovní skupiny, jakož i v odborné literatuře, byly téměř všechny aspekty stávající úpravy třetího pilíře.

Jedním z často negativně hodnocených atributů třetího pilíře byla jednomyslnost při přijímání právních aktů třetího pilíře.[257] Důsledkem legislativního procesu vyžadujícího souhlas všech členských států byla zejména jeho pomalost, a to nejenom při hledání znění právního aktu, s nímž by byly schopny souhlasit všechny členské státy, ale i při jejich případných pozdějších změnách. Dále možnost donutit členské státy k implementaci přijatých rámcových rozhodnutí či implementaci úmluv byla výrazně oslabena z důvodu chybějící žaloby na neplatnost.

Nevyhovující se jevily i typy pramenů práva třetího pilíře zvolené tak, aby vyhovovaly jeho převážně mezivládnímu charakteru. Rámcovým rozhodnutím, která byla

---

[254] EUROPEAN COMMISSION. Bulletin of the European Union. 2001, (12). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. "Presidency Conclusions of the Laeken European Council (14 and 15 December 2001)", s. 19-23.
[255] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Laeken, [online] 14.-15. prosince 2001, příloha 1, část III. [cit. 2016-11-10]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.
[256] Viz EUROPEAN CONVENTION. Mandate of Working Group X "Freedom, Security and Justice" [online]. Brussels, 12 September 2002, CONV 258/02 [cit. 2016-11–10]. Dostupné z http://european-convention.europa.eu/pdf/reg/en/02/cv00/cv00258.en02.pdf.
[257] Viz ibid., s. 13.

v amsterdamském období nejčastějším nástrojem aproximace unijního trestního práva procesního, chyběl přímý účinek, což mohlo mít dopad na jejich působení na vnitrostátní úrovni.[258] Jako problematická se jevila i demarkace působnosti mezi rámcovými rozhodnutí a rozhodnutími.

Dále byl stávající úpravě vytýkán nedostatek legitimity. Evropský parlament, jakožto reprezentant občanů Unie, měl minimální možnost výrazněji zasáhnout do přijímání právních aktů třetího pilíře.[259] Národní parlamenty, coby představitelé občanů unie na národní úrovni, se legislativního procesu účastnily až *post factum*, tedy v rámci vnitrostátního ratifikačního nebo implementačního procesu poté, co již byly právní akty přijaty na unijní úrovni.

V neposlední řadě byla předlisabonské úpravě vytýkána úprava postavení a pravomocí Soudního dvora.[260] Jeho příslušnost k rozhodování o řízení nejzásadnějším způsobem ovlivňujícím jednotnou intepretaci a aplikaci unijního trestního práva vyžadovala její formální přijetí v podobě politického rozhodnutí členských států. Rozdílné možnosti vnitrostátních soudů členských států k zahájení dialogu se Soudním dvorem lišící se nejenom v závislosti na zemi původu, ale případně i jejich postavení v rámci hierarchického uspořádání soudní soustavy členských států, mohly mít rovněž negativní dopad na jednotnost intepretace a aplikace unijního práva. Kromě výše zmíněného řízení o předběžné otázce mohl Soudní dvůr rozhodovat pouze v dalších dvou řízeních, což je signifikantně méně, než mu příslušelo v komunitární oblasti. Chyběla zde pravomoc rozhodovat o řízeních o porušení smlouvy, což mělo dopad na implementaci unijního práva do vnitrostátních právních řádů. Konečně zde také chybí příslušnost rozhodovat o náhradě škody, což je v oblasti s potencionálně zásadními dopady na osobní svobody jednotlivců závažným nedostatkem.

Úmluva o ústavě pro Evropu výše uvedené problémy řeší, avšak kvůli hlasováním v referendu v Dánsku a Nizozemsku koncem jara 2005, v nichž občané těchto členských

[258] *Ibid*., s. 7
[259] Např. PEERS, Steve. Mission Accomplished? EU Justice and Home Affairs Law after the Treaty of Lisbon. *Common Market Law Review*. 2011, 48(3), s. 664.
[260] *Ibid*., s. 27.

států odmítly přijetí *„Evropské ústavy"* se naděje na její přijetí rozplynuly.[261] Z neúspěšného projektu však vzešla Lisabonská smlouva, která většinu ustanovení upravujících oblast trestněprávní spolupráce z návrhu Ústavní smlouvy přejímá.[262]

2.5 Dílčí závěry

Za prvních šestnáct let unijní spolupráce členských států v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech prošla tato oblast včetně unijní soudní kontroly zásadním vývojem. Maastrichtská smlouva oficiálně zahrnuje trestněprávní spolupráci do unijního rámce a zakládá příslušnost Soudního dvora k nepatrnému množství řízení. Nicméně praktické využití této možnosti je různými omezeními natolik ztíženo, že o příslušnosti Soudního dvora lze hovořit toliko v teoretické rovině. Jednak je jeho příslušnost limitovaná výlučně na úmluvy a jednak musí členské státy do úmluvy příslušnost Soudního dvora výslovně zahrnout. Přijetí těchto úmluv je podmíněno konsenzem všech členských států a jejich uvedení v život je závislé na jejich ratifikaci v souladu s vnitrostátními řády členských státu. Příležitost Soudního dvora zasáhnout do formování této oblasti tak byla v maastrichtském období plně v rukách členských států. Odmítání jakýchkoli supranacionálních vlivů, včetně jurisdikce Soudního dvora, některými členskými státy se odrazilo na omezeném přínosu této oblasti v maastrichtském období. Členské státy si uvědomují limitovaný úspěch či spíše neúspěch dosažený v trestněprávní oblasti, a proto díky další novele základních smluv dochází oproti maastrichtskému období k zásadnímu posunu. Nicméně ve srovnání s komunitární oblastí se třetí pilíř i po přijetí Amsterdamské smlouvy nadále vyznačuje řadou restrikcí. Nepřekvapí proto, že za deset let Amsterdamského období bylo ve třetím pilíře zahájeno pouze kolem dvou desítek řízení. Soudní dvůr však využívá příležitosti, které mu nabízí zejména řízení o předběžné otázce, a s některými omezeními a nedostatky nové úpravy se vypořádává. Jednak upřesňuje a rozšiřuje své pravomoci na interpretaci textu primárního práva a jednak i na ty právní předpisy třetího pilíře, které ačkoliv výslovně nezahrnuté podle textu SEU, mohou být předmětem řízení, mají-li přímý dopad na jednotlivce. Dále Soudní dvůr přenesl některé zásady vlastní komunitárnímu právu do oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních

[261] Referendum uskutečněné ve Francii dne 29. května 2005 odmítlo Smlouvu o Ústavě pro Evropu 55 procenty zúčastněných hlasujících, přičemž v Nizozemsku byla odmítnuta ještě vyšším počtem hlasujících, a to 61,6 procenty dne 1. června 2005.

[262] LADENBURGER, C. Police and criminal law in the treaty of Lisbon: A new dimension for the community method. 2008, s. 25.

věcech. Nepřímý účinek rámcových rozhodnutí, který byl dříve charakteristický pro komunitární směrnice a povinnost loajality členských států, jež byla explicitně stanovena v čl. 10 SES, se díky prointegrační aktivitě Soudního dvora staly součástí třetího pilíře. Signifikantní dopad také mělo přenesení úpravy ukládání trestních činů z třetího do prvního pilíře. Paradoxně podnět k některým výše uvedeným závěrům Soudního dvora, posilujícím supranacionální prvek trestněprávní spolupráce, daly na řízení zúčastněné členské státy ve své argumentaci k projednávané věci před Soudním dvorem. Lze tedy uzavřít, že ačkoliv zde byl výrazný politický zájem některých členských států na udržování trestněprávní spolupráce v co největší možné míře v mezinárodněprávních mantinelech, Soudní dvůr svou rozhodovací činností přispěl k erozi mezinárodněprávního charakteru oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a posunul ji o něco blíže k supranacionálnímu modelu.

3 Lisabonská smlouva – Plnohodnotné postavení Soudního dvora?

Lisabonská smlouva je v současné době poslední smlouvou podstatným způsobem měnící podobu oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a pravomoc a působnost Soudního dvora v ní.

Zcela nejvýznamnějším přínosem pro tuto oblast je nepochybně formální odstranění pilířové struktury.[263] K této *„radikální změně"* a opuštění *„duálního konceptu modelu Evropského společenství/Evropské unie"*[264] sice došlo až nabytím účinnosti Lisabonské smlouvy, tato myšlenka však byla diskutována mnohem dříve, již necelé dva roky po přijetí Amsterdamské smlouvy.[265] Sloučením těchto oblastí tak v podstatě dochází k plné materiální komunitarizaci oblasti policejní a justiční spolupráci v trestních věcech za současného formálního odstranění slova komunitární z režimu zavedeného Lisabonskou smlouvou. Pojem unijní právo tak v lisabonském období nabývá jiný význam, než měl v období předcházejícím.

Ustanovení upravující policejní a justiční spolupráci v trestních věcech byla ze Smlouvy o Evropské unii přesunuta do Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), konkrétně do hlavy V, která také zahrnuje i justiční spolupráci v civilních věcech, a politiky týkající se kontrol na hranicích, azylu a přistěhovalectví. Tato oblast je i nadále součástí oblasti nazvané prostor svobody, bezpečnosti a práva, nově však podle čl. 4 odst. 2 SFEU explicitně spadá mezi pravomoci *sdílené* Evropskou unií s členskými státy. Toto pojetí sdílené spolupráce odráží společné úsilí členských států bojovat s přeshraniční kriminalitou na unijní úrovni, avšak zároveň i skutečnost, že trestní právo zůstává i nadále výrazem suverenity členských států. Unie má v předmětné oblasti pouze ty pravomoci, které jí Smlouvy svěřují.[266]

---

[263] I když, jak bude demonstrováno níže, některé prvky typické pro třetí pilíř budou, alespoň po určitou dobu, nadále přetrvávat.
[264] SKOURIS, V. Criminal Law Issues in the Case-law of the European Court of Justice: a General Overview. 2011, s. 108.
[265] Viz EUROPEAN CONVENTION. Final report on Working Group X "Freedom, Security and Justice". Brussels, 2. December 2002, CONV 436/02. Dostupné z http://european-convention.europa.eu/pdf/reg/en/02/cv00/cv00426.en02.pdf
[266] Čl. 4 odst. 1 SFEU.

Primárním právem je nově explicitně zakotveno, že unijní trestně právní spolupráce je *„založena na zásadě vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a zahrnuje sbližování právních předpisů […].“*[267] Do primárního práva je tak zakotvena myšlenka, která byla na unijní úrovni poprvé vylovena na zasedání Rady v Cardiffu[268] a následně obsažena v Tamperském programu nastiňujícím politické směrování Unie.[269] Zásada vzájemného uznávání byla již tímto programem označena jako *úhelný kámen* justiční spolupráce v trestních věcech. V kontextu rozdílných názorů na unijní integraci v trestních věcech se zásada vzájemného uznávání jevila jako praktické řešení. Mitsilaegas si všímá, že tato zásada byla přijatelná pro odpůrce harmonizace v trestních věcech, neboť nevyžadovala změnu vnitrostátních trestních předpisů za účelem implementace unijních standardů, a zároveň byla přivítána příznivci evropské integrace v trestních věcech, neboť pomáhala předcházet stagnaci unijní trestněprávní oblasti a podporovala spolupráci.[270] Odkaz na vzájemné uznávání trestněprávních rozhodnutí se v judikatuře Soudního dvora nepřímo objevuje již v jednom z počátečních rozsudků v této oblasti[271] a explicitně až s prvním řízením zabývajícím se evropským zatýkacím rozkazem, který se stal nejvýraznějším představitelem této zásady.[272]

Lisabonská smlouva do oblasti policejní a justiční spolupráce přinesla změny týkající se pramenů práva, jejich přijímání, jakož i postavení orgánů v rámci legislativního procesu. Lisabonská smlouva jasněji a přesněji vymezuje unijní trestněprávní spolupráci a systematicky rozděluje justiční spolupráce v trestních věcech a policejní spolupráce v trestních do vlastních kapitol.[273]

V rámci úpravy justiční spolupráce v trestních věcech jsou články věnovány zvlášť úpravě procesního práva a zvlášť úpravě hmotného práva. Článek 82 SFEU upravuje procesněprávní stránku unijního trestního práva, která je založena na zásadě vzájemného uznávání a také aproximaci právních předpisů členských států ve vymezených oblastech.

---

[267] Čl. 82 odst. SFEU.
[268] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Cardiff, 15.-16. června 1998. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.
[269] Závěry ze zasedání Evropské rady, Tampere, 15.-16. října 1999.
[270] MITSILEGAS, Valsamis. The Constitutional Implications of Mutual Recognition in Criminal Matters in the EU. *Common Market Law Review*. 2006, 43(5), s. 1280.
[271] Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87, bod 33.
[272] Viz Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:26. Generální advokáti již však na tuto zásadu odkazovali mnohem dříve viz například stanovisko generálního advokáta Colomera ve věci Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2002:516, bod 124 an.
[273] Viz kapitola 4 justiční spolupráci v trestních věcech a kapitola 5 policejní spolupráci v trestních věcech.

K tomu může dojít za účelem usnadnění vzájemného uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech s přeshraničním rozměrem a může se týkat pouze oblastí zde vyjmenovaných. Minimální pravidla mohou být stanovena formou směrnic,[274] která nahrazují rámcová rozhodnutí.

Ve vztahu k trestnímu právu hmotnému Lisabonská smlouva šířeji vymezuje oblasti, v nichž lze na unijní úrovni harmonizovat trestní právo hmotné. Možnost zavádět minimální pravidla týkající se trestných činů a sankcí je však podle čl. 83 odst. 1 SFEU podmíněna tím, že se musí jednat o oblasti mimořádně závažné trestné činnosti a zároveň zde musí být přítomen přeshraniční prvek, co se týče jejich dopadu nebo z důvodu potřeby potírat tyto trestní činy na společném základě. Mezi takto obecně vytyčené *„harmonizovatelné"* oblasti explicitně vyjmenovává deset oblastí trestné činnosti.[275] Výčet však není taxativní, neboť Rada může se souhlasem Evropského parlamentu stanovit další oblasti, která splňují výše uvedená obecná kritéria.[276] Dále lze formou směrnic stanovit minimální pravidla pro vymezení trestných činů a sankcí v oblasti, která již byla harmonizována. Podmínkou je, že je to nezbytné pro provádění politiky Unie v dané oblasti.

Co se týká legislativního procesu, dochází k výraznému odklonu od zásady jednomyslnosti a příklonu ke kvalifikované většině v důsledku zavedení tzv. řádného legislativního procesu pro přijímání právních předpisů v této oblasti.[277] Řádný legislativní proces je obecně vymezený v čl. 289 SFEU jako proces společného přijímání unijních právních předpisů Radou a Evropským Parlamentem na návrh Komise. Obecná definice řádného legislativního procesu je však ve sledované oblasti modifikovaná tím, že právo legislativní iniciativy není monopolem Komise, neboť náleží, podobně jako v předlisabonské úpravě, i členským státům.[278] Ve srovnání s předchozí úpravou však již nenáleží individuálním členským státům, ale je vyžadován podnět ze strany minimálně jedné čtvrtiny členských států.[279] Tato změna byla poprvé navrhována již v roce 2002, kdy

[274] Čl. 82 odst. 2 SFEU.
[275] Čl. 83 odst. 1 první pododstavec SFEU. Jedná se o terorismus, obchod s lidmi, sexuální vykořisťovaní žen a dětí, nedovolený obchod drogami, nedovolený obchod se zbraněmi, praní peněz, korupce, padělání platebních prostředků, trestná činnost v oblasti výpočetní techniky a organizovaná trestná činnost.
[276] Čl. 83 odst. 1 druhý pododstavec SFEU.
[277] Viz např. čl. 82 odst. 2 SFEU.
[278] Viz čl. 76 SFEU.
[279] Viz čl. 76 písm. b) SFEU.

bylo poukazováno na fakt, že legislativní iniciativa individuálního státu spíše odráží vnitrostátní zájmy tohoto členského státu.[280] Nově také v rámci procesu přijímání legislativních aktů upravujících unijní trestněprávní spolupráci zásadním způsobem posiluje postavení Evropského parlamentu.[281] Z původní konzultační funkce se z tohoto orgánu stává plnohodnotný aktér při přijímání unijních právních předpisů upravujících justiční a policejní spolupráci v trestních věcech a k přijetí právních předpisů je nyní nutný souhlas Evropského parlamentu. Dochází tak k odstranění často kritizované absence demokratické legitimity aktů upravujících unijní trestněprávní spolupráci.

V rámci prostoru svobody, bezpečnosti a práva Lisabonská smlouva zdůrazňuje *respekt k právním systémům a tradicím členských států*.[282] Výrazem tohoto respektu je i mechanizmus, pro který se vžilo označení *„záchranná brzda"*. Tento mechanizmus spočívá v tom, že pokud by směrnice navržená ke stanovení minimálních pravidel v oblasti trestního práva procesního a/nebo trestního práva hmotného zasahovala do *„základních aspektů [...] systému trestního soudnictví"* některého z členských států, může dotčený stát dosáhnout přerušení legislativního procesu tím, že požádá, aby se návrhem zabývala Evropská rada.[283]

Další zásadní změnou je nahrazení pramenů práva bývalého třetího pilíře standardními *„komunitárními"* předpisy, nařízeními a zejména směrnicemi.[284] Rozšíření uvedených pramenů práva na tuto oblast s sebou přináší nejenom pružnější způsob přijímání legislativních aktů, ale i *přímý účinek*, který byl v předchozí úpravě explicitně vyloučen.[285] Minimální harmonizace může být upravena formou směrnic, nařízení nelze za tímto účelem přijímat. Předmět úpravy směrnic je vytýčen v ustanoveních článků 82 a 83 SFEU.

S *nařízeními* se počítá v souvislosti s úpravou unijních institucí, resp. agentur policejní a justiční spolupráce. S ohledem na povahu této formy právního aktu, jež je přímo aplikovatelná a nevyžaduje transpozici do vnitrostátních právních řádů, to nepřekvapuje.

---

[280] EUROPEAN CONVENTION. Final report on Working Group X "Freedom, Security and Justice". CONV 436/02, s. 15.
[281] Podle čl. 289 odst. 3 SFEU se pod pojmem legislativní akty rozumí právní akty přijaté legislativním postupem.
[282] Čl. 67 SFEU.
[283] Viz čl. 82 odst. 3 první pododstavec a čl. 83 odst. 3. první pododstavec SFEU.
[284] Čl. 75 SFEU a články 82 odst. 2 a 83 odst. 1. SFEU.
[285] Viz čl. 34 SEU v Amsterdamském znění.

Touto formou lze upravit struktury a fungování Eurojustu a Europolu včetně vymezení oblasti jejich činnosti a úkolů.[286] Formou nařízení lze dále také z Eurojustu vytvořit Úřad evropského veřejného žalobce.[287] Přímá použitelnost spojená s touto právní formou je však vyvažována tím, že při jejich přijímání se neuplatní řádný legislativní proces, ale jednomyslnost na úrovni Rady.

Konečně se zde uplatní i *rozhodnutí*, již známá z předchozí úpravy této oblasti. Rozhodnutí zde mají zásadní význam, neboť mohou vést k rozšíření předmětu úpravy unijní trestněprávní spolupráce. Prostřednictvím rozhodnutí může Rada rozšířit oblast minimální harmonizace unijního procesněprávního i hmotněprávního trestního práva.[288] Dále lze formou rozhodnutí rozšířit i pravomoci Úřadu evropského veřejného žalobce.[289] S ohledem na závažnost takového kroku je k jejich přijetí vyžadována jednomyslnost.[290] Oproti předchozí úpravě je jejich povaha určitým způsobem modifikována. V předlisabonském období je bylo možné přijímat za jakýmkoliv účelem, který byl v souladu s cílem ustanovení o policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Zároveň bylo explicitně vyloučeno jejich užití pro účely sbližování právních a správních předpisů v této oblasti, které bylo vyhrazeno rámcovým rozhodnutím. Předchozí úprava také explicitně vylučovala jejich přímý účinek. V lisabonské úpravě je nyní jasně stanoveno, kdy lze rozhodnutí přijímat, přičemž podle starší judikatury z předlisabonského období Soudního dvora mohou mít rozhodnutí přímý účinek.[291]

Úmluvy a společné postoje již nebudou přispívat k úpravě této oblasti. Režim *„dosluhujících"* rámcových rozhodnutí a dalších předpisů přijatých před účinností lisabonské smlouvy je upraven v protokolu o přechodných ustanoveních připojeném k lisabonské smlouvě, kterým se budeme detailněji zabývat níže.

V neposlední řadě je nutné zmínit další ze zásadních přínosů Lisabonské smlouvy, kterým je posílení postavení lidských práv v rámci Evropské unie. Článek 6 SEU formálně stanovuje, že Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie (*„Listina"*) a objasňuje, že právní síla Listiny je postavena na roveň se

[286] Čl. 85 odst. 1 SFEU a čl. 88 odst. 2 SFEU.
[287] Čl. 86 odst. 1 SFEU.
[288] Čl. 82 odst. 2 písm. d) a čl. 83 odst. 1 podostavec třetí SFEU.
[289] Čl. 86 odst. 4 SFEU.
[290] Viz čl. 82 odst. 2 písm. d) SFEU, čl. 83 odst. 1 alinea třetí SFEU a 86 odst. 4 SFEU.
[291] Viz rozsudek Franz Grad v Finanzamt Traunstein, C-9/70, ECLI:EU:C:1970:78, bod 9.

Smlouvami.[292] Při uplatňování unijní trestněprávní spolupráce tak bude nutné dodržovat práva a zásady zakotvené v tomto dokumentu. Podrobněji se problematice lidských práv v souvislosti s unijní trestněprávní oblastí zabývá samostatná kapitola níže.

3.1 Úplné odstranění atributů třetího pilíře?

Nabytí účinnosti Lisabonské smlouvy *téměř* ukončilo dvě desítky let trvající období charakterizované složitou a nepřehlednou úpravou třetího pilíře a postavení Soudního dvora v něm zapříčiněnou zejména nepřipraveností některých členských států sdílet trestněprávní oblast s Evropskou unií. Slovo *téměř* je v předchozí větě zdůrazněno proto, že ačkoli Lisabonská smlouva odstranila pilířovou strukturu, určité pozůstatky třetího pilíře se zachovaly, včetně některých aktů z předlisabonského období. Ohledně jurisdikce Soudního dvora ve vztahu k řízením týkajícím se právě těchto předlisabonských pramenů práva bylo vyhrazeno pětileté přechodné období. Konečně lze zmínit zcela specifický režim ve vztahu ke třem členským státům.

3.1.1 Přetrvávající prvky třetího pilíře

Jedním z typických projevů mezivládní spolupráce v předlisabonském období byla podmínka jednomyslného přijímání legislativy třetího pilíře. Původně byl tento způsob přijímání právních předpisů zaveden v době, kdy měla Unie dvanáct členských států.[293] V mezičase se však počet členských států zvýšil nejdříve na patnáct členů, později na pětadvacet, následně na sedmadvacet až na současných osmadvacet členů tedy celkově o více než 100% od doby, kdy se podmínka jednomyslnosti k přijetí pramenů práva bývalého třetího pilíře objevila poprvé.[294] Při současném počtu členských států je velmi pravděpodobné, že přijímání normativních právních aktů upravujících policejní a justiční spolupráci v trestních věcech by bylo výrazně zpomaleno či dokonce znemožněno v důsledku hledání textu, jenž by vyhovoval všem osmadvaceti členským státům za situace, kdy ke zmaření přijetí předpisu postačuje veto byť jediného státu. Požadavek

[292] Viz čl. 6 odst. 1 SEU.
[293] Viz čl. K.4 odst. 3 Maastrichtské smlouvy podepsané 7. února 1992, která vstoupila v platnost dne 1. listopadu 1993, v době, kdy z tzv. „starých" členských států ještě nebyly členy Evropské unie Rakousko, Finsko a Švédsko, které přistoupily v roce 1995. V roce 2004 přistoupilo 10 nových členských států, v roce 2007 Bulharsko a Rumunsko a v roce 2013 Chorvatsko.
[294] Nutno však poznamenat, že ne všechny státy se plně účastní policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Viz kapitola 3.2 dále v textu.

jednomyslnosti při přijímání právních předpisů s Lisabonskou smlouvou nemizí, ale jeho využívání je podstatně omezeno. Jednomyslnost provázející celé maastrichtské i amsterdamské období je nyní vyžadovaná například v případech tzv. *„evolutivní klauzule"*[295], která umožňuje připadnou úpravu oblastí, které nejsou explicitně vyjmenovány v čl. 82 odst. 2 písm. a) až c). Členské státy se totiž dohodly, že s takovým rozšířením úpravy trestního práva na unijní úrovni se vyžaduje souhlas všech členských států.[296] Jednomyslný souhlas zástupců členských států v Radě se vyžaduje také při transformaci Eurojustu na Úřad evropského veřejného zástupce.[297] I v oblasti policejní spolupráce v trestních věcech se počítá s jednomyslností, a to v případech přijímání opatření za účelem úpravy operativní spolupráce mezi policejními, celními a dalšími donucovacími orgány specializovanými na předcházení na odhalování trestních činů.[298]

Současná úprava tedy navozuje dojem kompromisu mezi nutností zpružnit a zrychlit proces přijímání unijních normativních aktů upravujících tuto oblast a zachování nutnosti konsenzu všech členských států prostřednictvím rozhodování v Radě nad tím, které oblasti se mohou do budoucna stát předmětem této unijní úpravy.

Dalším pozůstatkem třetího pilíře jsou již výše zmíněné dosluhující předpisy přijaté před nabytím účinnosti Lisabonské smlouvy, jejichž adaptaci na nové poměry upravuje Protokol o přechodných ustanoveních připojený k Lisabonské smlouvě.[299] Podle čl. 9 zmíněného protokolu *„právní účinky aktů orgánů, institucí a jiných subjektů Unie přijatých na základě Smlouvy o Evropské unii před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost jsou zachovány až do zrušení, zániku, nebo změny těchto aktů za použití Smluv."* Totéž platí pro úmluvy uzavřené mezi členskými státy na základě Smlouvy o Evropské unii. Protokol o přechodných ustanoveních nestanovuje žádnou lhůtu, ve které má dojít ke zrušení, zániku či změně aktů přijatých na základě hlavy VI Smlouvy o Evropské unii před nabytím účinnosti Lisabonské smlouvy. Není tedy vyloučeno, že některé z těchto předpisů budou platit ještě několik let a existovat tak vedle postlisabonských směrnic a nařízení.

[295] SYLLOVÁ, J. *Lisabonská smlouva: komentář*. 2010, s. 386.
[296] Viz čl. 82 odst. 2 písm. d) SFEU.
[297] Viz čl. 86 odst. 1 SFEU.
[298] Čl. 87 odst. 3 SFEU.
[299] První odstavec preambule protokolu o přechodných ustanoveních.

V tomto ohledu trefně poznamenává Peers, že až *„nahrazením posledního z předpisů třetího pilíře budeme moci říct, že třetí pilíř je konečně mrtev"*[300].

3.1.2 Dočasná dvoukolejnost úpravy postavení Soudního dvora

Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost vedle sebe koexistují druhy právní předpisy mající svůj původ v různých obdobích evoluce unijní trestněprávní spolupráce. Na jedné straně jsou to právní předpisy typické pro třetí pilíř a na straně druhé jsou typy předpisů zvolené pro úpravu této oblasti Lisabonskou smlouvou.

Působnost Soudního dvora ve vztahu k prvně zmíněným předpisům po dobu přechodného období upravuje Protokol o přechodných ustanoveních ve svém čl. 10, podle kterého *„pravomoci Soudního dvora Evropské unie podle hlavy VI Smlouvy o Evropské unii ve znění platném před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost zůstávají stejné, a to i v případě, že byly uznány podle čl. 35 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii."*

Po dobu přechodného období tak Soudní dvůr může rozhodovat o řízeních podle čl. 35 SEU. Ze tří typů těchto řízení však již v praxi nepřichází v úvahu žaloba na neplatnost, neboť tato je vázaná na prekluzivní lhůtu dvou měsíců ode dne uveřejnění aktu,[301] která ve vztahu ke všem těmto aktům již pochopitelně uplynula. Vzhledem k tomu, že po 1. prosinci 2009 už nelze žádný z právních předpisů vyjmenovaných v čl. 34 Smlouvy o Evropské unii přijmout, v únoru 2010 tak byla teoreticky poslední možnost zahájit toto řízení. Co se týče pravomoci k rozhodování sporů o interpretaci či aplikaci právních aktů nebylo toto řízení v přechodném období, podobně jako v amsterdamském období, využito. Během přechodného období mohl Soudní dvůr i nadále rozhodovat o předběžných otázkách podle čl. 35 SEU, čehož vnitrostátní soudy opakovaně využily.

Výše uvedená limitovaná působnost Soudního dvora byla ve vztahu k těmto právním předpisům časově omezená na období pěti let od data, kdy Lisabonská smlouva vstoupila v platnost. Přechodné období tak uplynulo 1. prosince 2014. Co však uplynutí přechodného období v praxi znamená pro řízení před Soudním dvorem? Vůči těm právním předpisům, které zůstávají v platnosti s nezměněnými právními účinky ve smyslu čl. 9 Protokolu

[300] Volný předklad autorky. PEERS, Steve. Finally Fit for Purpose? The Treaty of Lisbon and the End of the Third Pillar Legal Order. *Yearbook of European Law*. 2008, (27) 1, s. 47.
[301] Viz čl. 35 odst. 6 SEU.

o přechodných ustanoveních, Soudní dvůr získává pravomoci identické s těmi, které má vůči nyní již *„standardním"* nástrojům úpravy oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Od prosince 2014 tak Komise může poprvé žalovat členské státy pro porušení smlouvy proto, že řádně neimplementovaly rámcová rozhodnutí do svých právních řádů. Soudní dvůr tak mohl být od prosince 2014 vyzván k řešení otázky,[302] zda členské státy řádně implementovaly ustanovení rámcového rozhodnutí a tím nahradit zprávy Komise o implementaci tohoto rámcového rozhodnutí účinnějším donucovacím prostředkem.[303] Dosud však Komise této možnosti ohledně předlisabonských aktů třetího pilíře nevyužila.

3.2 Opt-in / opt-out aneb quid pro quo[304]

I když s Lisabonskou smlouvou Soudní dvůr nabyl *plné* pravomoci v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech a odpadla omezení obsažená v čl. 35 SEU došlo k omezení jeho působnosti jiným způsobem, a to v důsledku výjimek sjednaných ve prospěch tří členských států.

Spojené království, Irsko a Dánsko spojuje kromě stejného roku přistoupení k Evropským společenstvím[305] také jejich přetrvávající zájem na udržení unijní trestněprávní spolupráce v mezinárodních mantinelech. Tento přístup se například projevil již v Amsterdamském období tím, že vnitrostátním soudům těchto států nebylo umožněno konzultovat otázky ohledně interpretace a platnosti předpisů přijatých za účelem úpravy policejní a justiční spolupráce v trestních věcech se Soudním dvorem. Ještě výrazněji se postoj, který tato trojice států sdílela, projevil s příchodem Lisabonské smlouvy a *supranacionalizací* trestněprávní spolupráce mezi členskými státy. Jejich specifické

[302] Nejdříve však Komise musí vydat odůvodněné stanovisko a ponechat členskému státu určitou lhůtu k nápravě. Viz čl. 258 SFEU.
[303] Poslední zpráva Komise v tomto ohledu byla vydaná v roce 2011. Viz EVROPSKÁ KOMISE. Zpráva Komise Evropskému Parlamentu a Radě o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy {SEK(2011) 430 v konečném znění} /* KOM/2011/0175 konečném znění.
[304] PEERS, Steve. Justice and Home Affairs Law since Treaty of Lisbon: A Fairly-Tale Ending? In: ACOSTA ARCARAZO, Diego a Cian MURPHY. *EU security and justice law: after Lisbon and Stockholm*. Oxford: Hart Publishing, 2014, s.18.
[305] Spojené království, Dánsko a Irsko přistoupily k Evropským společenstvím v roce 1973.

postavení bylo zhmotněno v protokolech připojených k Lisabonské smlouvě jako *„cena, za další komunitarizaci"*[306] v této oblasti.

Výjimky sjednané pro uvedenou trojici států jsou koncipovány tak, aby v zásadě nebránily zbývajícím členským státům společně pokračovat ve spolupráci v této oblasti podle Smluv a na jejím základě přijatých právních předpisů. Za tím účelem je například upraveno kvorum při hlasování v orgánech členských států nebo jak se postupuje, je-li požadovaná jednomyslnost při přijímání předpisů, kterých se neúčastní.[307] Výjimky také reagují na výhrady či odlišné požadavky, jež jsou vlastní právě těmto státům. Jak bude diskutováno dále, nejsložitější soubor výjimek byl sjednán ve prospěch Spojeného království, zatímco dánská výjimka se jeví být méně komplikovaná především díky skutečnosti, že se Dánsko v zásadě unijní policejní a justiční spolupráce neúčastní. Irsko stojí někde uprostřed.

3.2.1 Spojené království

Spojené království sice podporovalo unijní trestněprávní spolupráci, avšak formou mezinárodní spolupráce a bez zásadnějšího vlivu supranacionálních metod a zejména působnosti Soudního dvora na tuto oblast. To se projevovalo například již v maastrichtském období při přijímání Úmluvy o Europolu, kdy Spojené království nesouhlasilo, aby tato úmluva podléhala jurisdikci Soudního dvora.

Na postoji Spojeného království nic nezměnilo ani přijetí Amsterdamské smlouvy, kdy tento členský stát, podobně jako Dánsko a Irsko, neučinilo prohlášení podle čl. 35 odst. 2 SEU, v důsledku čehož žádný ze soudů Anglie, Walesu, Skotska či Severního Irska nemohl Soudnímu dvoru předložit předběžnou otázku týkající se intepretace či aplikace právních předpisů přijatých na základě čl. 34 odst. 2 SEU. Soudy Spojeného království se tak octly v situaci, kdy musely vzít v úvahu unijní právo, avšak s jeho interpretací se musely vypořádat samy, bez pomoci Soudního dvora. Jako příklad lze v tomto ohledu uvést případ *Assange proti Švédskému státnímu zastupitelství,*[308] kdy se *Supreme Court* Spojeného království musel zabývat intepretací pojmu *„soudní orgán"*

[306] LADENBURGER, C. Police and criminal law in the treaty of Lisbon: A new dimension for the community method. 2008, s 26.
[307] Viz např. čl. 1 Protokolu o Dánsku.
[308] Assange proti Švédskému státnímu zastupitelství, Rozhodnutí Nejvyššího soudu Anglie a Walesu [2012] UKSC 22 ze dne 30. května 2012.

ve smyslu rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu. V tomto mediálně známém případu se jednalo o vydání Juliana Assange[309] do Švédska na základě evropského zatýkacího rozkazu za účelem jeho trestního stíhání pro trestné činy znásilnění a sexuálního obtěžování. Pan Assange však napadl platnost evropského zatýkacího rozkazu z důvodu, že bylo vydáno švédským státním zastupitelstvím, které podle něj nespadá pod pojem *„soudní orgán"*.[310] V tomto případě se tak *Supreme Court* musel zhostit úkolu, který přináleží Soudnímu dvoru a tedy interpretovat ustanovení unijního sekundárního aktu. V uvedeném případě rozhodl, že státní zastupitelství spadá pod pojem soudní orgán, což také o několik let později dovodil Soudní dvůr v případě *Özçelik*[311] (viz níže).

I přes nemožnost zahajovat řízení o předběžné otázce se Spojené království mohlo vyjadřovat k řízením o předběžných otázkách podle čl. 35 odst. 4 SEU, čehož také aktivně využívalo.[312] Spojené království také mohlo podat žalobu na neplatnost podle čl. 35 odst. 6 SEU, což sice neučinilo, avšak ve dvou řízeních na neplatnost podpořilo Komisí žalovanou Radu, která podle Komise přijala právní předpisy na nesprávném právním základě.[313] Konečně také mohlo požádat Soudní dvůr o řešení sporu o výklad a aplikaci aktů třetího pilíře podle čl. 35 odst. 7 SEU.

S Lisabonskou smlouvou nabývá třetí pilíř supranacionální charakter. Spojené království novému modelu spolupráce v trestních věcech nebylo nakloněno. V rámci příprav Lisabonské smlouvy si proto zajistilo zvláštní postavení, které se projevilo jak ve vztahu k *acquis* třetího pilíře, tak i legislativním aktům přijatým na základě Lisabonské smlouvy.

Co se týká *acquis* třetího pilíře, zvláštní režim aplikovatelný pouze na Spojené království je obsažený v čl. 10 odst. 4 a 5 Protokolu o přechodných ustanoveních

---

[309] Julian Assange je zakladatelem organizace WikiLeaks, který v roku 2012 požádal o azyl na ekvádorské ambasádě v Londýně, na které se od té doby již několik let nepřetržitě zdržuje.
[310] Assange proti Švédskému státnímu zastupitelství, body 1-3.
[311] Rozsudek Özçelik, C-453/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:860.
[312] Viz rozsudky Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261, Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395, Turanský, C-491/07, ECLI:EU:C:2008:768, Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683, B., C-306/09, ECLI:EU:C:2010:626, (podané před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost). Rozsudky X, C-507/10, ECLI:EU:C:2011:873, Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2013:39, Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107, Ognyanov, C-554/14, ECLI:EU:C:2016:835, Aranyosi, C-404/15, ECLI:EU:C:2016:198, Vilkas, C-640/15, ECLI:EU:C:2017:39 (podané vstupu Lisabonské smlouvy v platnost).
[313] Rozsudek Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542 a C-176/03.

připojeném k Lisabonské smlouvě.[314] V čem tedy spočívá výjimka specificky sjednána pouze pro tento členský stát?

Připomeňme si, že uplynutím přechodného období nabyla Komise a Soudní dvůr vůči aktům bývalého třetího pilíře normální plnou pravomoc v souladu s ustanoveními SFEU a SEU. Nicméně Spojené království této změně nebylo nakloněno, především pokud se jedná o pravomoc Soudního dvora.[315] To se projevilo tím, že Spojenému království bylo umožněno, aby se na něj *acquis* třetího pilíře vůbec nevztahoval (klauzule *„opt - out"*). K využití *opt-out* bylo nutné ve stanovené lhůtě oznámit Radě, že nepřijímá nové pravomoci Soudního dvora a Komise ve vztahu k dosud existujícím k právním předpisům třetího pilíře, u kterých byl zachován právní účinek ve smyslu čl. 9 odst. 1 Protokolu o přechodných ustanoveních.[316] Spojené království nečekalo na uplynutí lhůty pro učinění oznámení Radě a rok před jejím uplynutím britská ministryně vnitra navzdory kritickým hlasům z řad akademiků[317] oznámila, že Spojené království hodlá této možnosti využít.[318]

Využití uvedeného *opt-out* má pro Spojené království několik zásadních důsledků. Ode dne uplynutí přechodného období není žádný dosud platný a nezměněný akt bývalého třetího pilíře vůči tomuto členskému státu použitelný.[319] Z této skupiny aktů si však následně může Spojené království vybrat kterýkoliv akt, kterého se hodlá opět účastnit.[320] Z něco přes sto třicet předpisů třetího pilíře, kterých se klauzule *opt-out* dotýkala,[321] Spojené království vyselektovalo 35 právních aktů, které přijalo zpátky.[322] Tento seznam například zahrnoval Rozhodnutí Rady o založení Europolu, rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkaze nebo některá ustanovení Schengenské prováděcí úmluvy,

---

[314] Protokol o přechodných ustanoveních připojený k Lisabonské smlouvě, Úř. věst. C 306, 17.12.2007 (Protokol o přechodných ustanoveních), s. 159.
[315] HOUSE OF COMMONS, EUROPEAN SCRUTINY COMMITTEE. European Union Intergovernmental Conference: Follow-up report. Third Report of Session 2007-08. London, 27 November 2007, bod 62 an. Dostupné z https://www.publications.parliament.uk/pa/cm200708/cmselect/cmeuleg/16-iii/16iii.pdf.
[316] Čl. 10 odst. 4 Protokolu o přechodných ustanoveních.
[317] Např. ALICIA, Hinarejos, Spencer JOHN a Peers STEVE. *Opting Out of EU Criminal Law: What is Actually Involved?* [online]. University of Cambridge Faculty of Law Research Paper No. 25/2012, 2012 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: SSRN: https://ssrn.com/abstract=2152343
[318] HOME SECRETARY and THE RT HON THERESA MAY. Home Secretary oral statement on 2014 decision, 9 July 2013. Dostupné z https://www.gov.uk/government/speeches/home-secretary-oral-statement.
[319] Čl.10 odst. 1 Protokolu o přechodných ustanoveních.
[320] Čl.10 odst. 4 Protokolu o přechodných ustanoveních.
[321] Seznam těchto předpisů viz BOOTH, Stephen, Christopher HOWARTH a Vincenzo SCARPETTA. *An unavoidable choice: more or less EU control over UK policing and criminal law*. Open Europe, 2012, s. 24.
[322] Viz COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Notification of the United Kingdom under Article 10(5) of the Protocol 36 to the EU Treaties. Brussels, 27 November 2014, 15398/14.

včetně čl. 54 upravující zásadu *ne bis in idem*. Díky těmto předpisům má unijní právo v této oblasti i po využití klauzule *opt-out* nadále podstatný vliv na Spojené království.[323]

Co se týká působnosti Soudního dvora ohledně těchto aktů, zde je nutno rozlišovat podle toho, o které právní akty se jedná. Skupinu předpisů, které se přechodné ustanovení dotýká, můžeme rozdělit na dvě podskupiny.

První podskupinu tvoří předpisy, které se Spojené království již rozhodlo opět nepřijmout. Soudní dvůr tak ve vztahu k těmto předpisům vůči Spojenému království nemá žádnou pravomoc z prostého důvodu, že se zde tyto právní předpisy již neuplatní. Na druhou stranu Spojenému království, zdá se, nic nebrání se nadále účastnit řízení o předběžné otázce formou vyjádření. Praktičnost této účasti je diskutabilní, lze si však představit, že by se tento členský stát účastnil řízení, která by potencionálně mohla mít širší dopad přesahující tuto oblast spolupráce.

Ve druhé podskupině jsou předpisy, které se Spojené království rozhodlo přijmout zpátky. Jelikož ke znovupřijetí mohlo dojít až po uplynutí přechodného období, uplatnila se vůči těmto předpisům ve vztahu ke Spojenému království plná pravomoc Soudního dvora. Z uvedeného tedy vyplývá, že Soudní dvůr může ve vztahu k těmto právním aktům, mimo jiné, rozhodovat o žalobách na porušení smlouvy a rovněž o předběžných otázkách předložených soudy Spojeného království. V důsledku přechodného opatření tak bude muset Soudní dvůr jako prejudiciální otázku zkoumat, zda Spojené království využilo ke konkrétnímu předpisu, na něž se vztahuje Protokol o přechodných ustanoveních svého práva podle čl. 10 odst. 4 tohoto Protokolu.

Co se týká legislativních aktů přijatých na základě Lisabonské smlouvy, je zvláštní režim upravený v Protokolu o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, jak vyplývá ze změn provedených Lisabonskou smlouvou. Tento protokol se objevil již s Amsterdamskou smlouvu, avšak tehdy byl omezen na oblast

[323] ALICIA, Hinarejos, Spencer JOHN a Peers STEVE. *Opting Out of EU Criminal Law: What is Actually Involved?* [online]. University of Cambridge Faculty of Law Research Paper No. 25/2012, 2012 [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: SSRN: https://ssrn.com/abstract=2152343, bod 148, s. 34.

vízové, azylové a přistěhovalecké politiky. S Lisabonskou smlouvou došlo nově k zahrnutí trestní spolupráce a doplnění názvu o oblast, na kterou se nově vztahuje.[324]

Prostřednictvím uvedeného protokolu si Spojené království zajistilo flexibilní postavení ve vztahu k opatřením přijatým v rámci kapitol SFEU upravujících policejní spolupráci a justiční spolupráci. Připomenu také, že se jedná o opatření přijatá po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, tedy zejména směrnice a nařízení. Výchozí pozicí je skutečnost, že se na Spojené království nevztahují žádná opatření přijatá v této oblasti a tento členský stát se neúčastní ani jejich přijímání (*opt-out*).[325]

Spojené království má však privilegované postavení v tom smyslu, že pokud to uzná za vhodné, může prohlásit, že se hodlá těchto opatření selektivně účastnit (klauzule *„opt-in"*). Z procesního hlediska tak lze učinit již v stadiu předložení návrhu opatření anebo i poté, co je opatření přijato. To, kdy tak učiní, ovlivňuje schvalovací, resp. povolovací proces účasti na dotčenému opatření. Pokud svou účast oznámí předsedovi Rady již v raném stadiu legislativního procesu, resp. do tří měsíců od předložení návrhu či podnětu takového opatření, účast je automaticky povolena.[326] Pokud si svůj zájem o účast rozmyslí až poté, kdy je již opatření Radou přijato, účast potvrzuje Komise a pokud Komise usoudí, že nejsou splněny podmínky pro přistoupení k danému opatření, rozhoduje Rada, je-li o to tímto členským státem požádána.[327]

Ve vztahu k opatřením, na které se vztahuje Protokol o postavení Spojeného království a Irska, je příslušnost Soudního dvora následující. Rozhodnutí Soudního dvora, jimiž jsou vykládána opatření přijatá v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, nejsou pro Spojené království závazná. Z uvedeného protokolu tedy vyplývá, že pokud se tento členský stát rozhodne některý z nových předpisů přijmout, stanou se pro něj rozhodnutí Soudního dvora, jimiž je tento předpis vyložen, závazná. Ve vztahu k těm právním předpisům, které se Spojené království rozhodne nepřijmout, Protokol výslovně

[324] K Amsterdamské smlouvě byl tento protokol připojený pod kratším názvem Protokol o postavení Spojeného království a Irska.
[325] Čl. 2 Protokolu.
[326] Čl. 3 odst. 1 Protokolu.
[327] Čl. 4 Protokolu ve spojení s článkem 331 odst. 1 SFEU.

stanoví, že *„rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, kterými jsou taková ustanovení nebo opatření vykládána, nejsou závazná nebo použitelná pro Spojené království"*.[328]

Lze si položit teoretickou otázku, a to, zda by mohl vnitrostátní soud Spojeného království položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se výkladu opatření přijatého v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, které se na něj nevztahuje. Na tuto otázku je nutno odpovědět, že nikoli, a to z důvodu povahy řízení o předběžné otázce. Předběžné otázky jsou Soudnímu dvoru předkládány vnitrostátními soudy v rámci řízení, ve kterém je nutné vyložit ustanovení unijního předpisu, a tento výklad je nezbytný pro *probíhající* vnitrostátní řízení. Pokud se však opatření nevztahuje na Spojené království, nelze si představit, že by se vnitrostátní soudní dvůr zabýval jeho aplikací či výkladem. Z ustálené judikatury rovněž vyplývá, že v rámci řízení o předběžné otázce nelze Soudnímu dvoru předkládat otázky teoretické či bez zjevné souvislosti s probíhajícím vnitrostátním řízením.[329]

Závěrem je nutno zmínit, že je nyní velmi pravděpodobné, že Soudní dvůr nebude mít žádné pravomoci ve vztahu k Spojenému království. V referendu konaném koncem června 2016 v tomto členském státě se totiž 52% většina oprávněných hlasujících zúčastněných na referendu vyslovila pro vystoupení tohoto ostrovního státu z Evropské unie (tzv. *Brexit*).[330] Jelikož se v současné době jedná o vůbec první případ vystoupení členského státu z Evropské unie v dějinách evropské integrace, lze jen stěží odhadovat, jak dlouho bude tento proces trvat. Do doby ukončení procesu vystoupení z Evropské unie podle čl. 50 SEU však bude i nadále platit situace analyzována výše. S ohledem na tento proces vystoupení z Evropské unie je však málo pravděpodobné, že se Spojené království rozhodne participovat na nových opatřeních přijatých ve sledované oblasti policejní spolupráce a justiční spolupráce.

---

[328] Čl. 2 Protokolu.
[329] Viz např. rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, bod 30.
[330] Referendum konané dne 23. června 2016. Ze 72.2 % oprávněných voličů zúčastněných hlasování se 48,1 % vyslovilo za setrvání Spojeného království v Evropské unii a 51,9 % se vyslovilo pro její vystoupení. Viz http://www.parliament.uk/eu-referendum [cir. 2017-3-15]. Brexit je pojem zaužívaný pro označení situace vystoupení Spojeného království z Evropské unie a je odvozené od slov *Britain* (Británie) a *exit* (odchod). Tento pojem je pochopitelně nepřesný, neboť by z tohoto procesu vylučoval Severní Irsko (Velká Británie zahrnující Anglii, Wales a Skotsko tvoří pouze část Spojeného Království).

3.2.2 Irsko

Druhým ze skupiny států vyznačujících se specifickým režimem v rámci oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech je Irsko.

Na Irsko se podobně jako na Spojené Království vztahuje protokol o jeho zvláštním postavení ve vztahu k oblastem spadajícím do prostoru svobody bezpečnosti a práva včetně trestněprávní justiční a policejní spolupráce.[331] Co se týče nových právních aktů přijatých v předmětné oblasti po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, výchozí pozice je, že tyto akty se na Irsko nevztahují (*opt-out*), pokud se samo nerozhodne být jimi vázáno (*opt-in*). Podobně jako Spojené království i Irsko má možnost si vybírat předpis od předpisu, na kterých bude participovat, přičemž se může rozhodnout v procesu jejich přípravy nebo i poté, co již bylo opatření přijato.[332] To se týká i legislativních aktů novelizujících ty unijní akty, jichž se Irsko již rozhodlo účastnit.[333]

Oproti Spojenému království má však Irsko možnost rozhodnout se, že již nehodlá využívat ustanovení protokolu, který mu zajišťuje výše zmíněné výhodné postavení.[334] V tom případě by se připojilo ke zbývajícím členským státům a podléhalo by stejnému režimu jako tyto státy. Za tímto účelem mu postačuje písemně notifikovat Radu. Další rozdíl oproti Spojenému království je, že se na něj nevztahuje zvláštní výjimka sjednaná toliko ve prospěch Spojeného království v Protokolu o přechodných ustanoveních týkající se *„dosluhujících"* aktů přijatých v rámci třetího pilíře a působnosti Soudního dvora.

Co se týče vztahu Irska a Soudního dvora ani Irsko neučinilo zvláštní prohlášení na základě čl. 35 Smlouvy o Evropské unii. Proto také byly irské soudy vyloučeny z možnosti předkládat předběžné otázky Soudnímu dvoru v předmětné oblasti a řízení, ve kterých se jednalo o unijní předpisy, představovaly pro irské soudy

[331] Protokol o postavení Spojeného království a Irska s ohledem na prostor svobody, bezpečnosti a práva, jak vyplývá ze změn provedených Lisabonskou smlouvou.
[332] *Ibid*., čl. 3 a 4.
[333] *Ibid*., čl. 4a.
[334] *Ibid*., čl. 8.

„nezvyklé interpretační problémy"[335]. Irské vnitrostátní soudy ve své judikatuře však reflektovaly rozsudky Soudního dvora zejména díky rozsudku ve věci *Pupino*.[336]

Irsko v předlisabonském období na řízeních před Soudním dvorem participovalo jiným způsobem. Zaprvé zde byla možnost vyjadřovat se k řízením o předběžných otázkách podle čl. 35 odst. 4 SEU. V předlisabonském období však této možnosti Irsko využívalo minimálně.[337] Zadruhé Irsko ve dvou žalobách na neplatnost podpořilo Radu, která byla žalovaná Komisí, z důvodu, že přijala právní akty na nesprávním právním základě.[338] Irsko v těchto případech dalo najevo, že nemá zájem na tom, aby unijní předpisy upravující trestní sankce podléhaly supranacionálnímu režimu.

Situace se však podstatně mění s uplynutím přechodného období koncem roku 2014, kdy odpadla omezení spojené s čl. 35 SEU ve znění Amsterdamské smlouvy. Irské soudy tak konečně nabyly možnost předkládat předběžné otázky ohledně předpisů třetího pilíře. Této příležitosti již dvakrát využily. V roku 2015 byly irskými soudy předloženy dvě předběžné otázky tázající se na výklad ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.[339]

Co se týká *nových* legislativních aktů přijatých podle Lisabonské smlouvy, pokud se rozhodne být Irsko takovým aktem vázáno (*opt-in*), bude se na něj vztahovat i řádná jurisdikce Soudního dvora. Ohledně těchto právních aktů nebyla Soudnímu dvoru zatím předložena žádná předběžná otázka irskými soudy.

---

[335] Viz rozsudek Nejvyššího soudu Irska ze dne 19. prosince 2005, Dundon – v – Governor of Cloverhill Prison [2005] IESC 83.
[336] Viz např. rozsudky Nejvyššího soudu Irska: Minister for Justice Equality & Law Reform – v – Brennan, [2007] IESC 21 ze dne 4. května 20017, Minister for Justice Equality & Law Reform – v – Stapleton, [2007] IESC 30 ze dne 26. července 2007, Attorney General – v – Abimbola; Abimbola – v – Governor Cloverhill Prison & ors [2007] IESC 56 ze dne 28. listopadu 2007.
[337] Rozsudek Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395. Po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost se Irsko účastnilo řízení častěji, viz rozsudky X, C-167/15, ECLI:EU:C:2017:187, Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198 a Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358.
[338] Rozsudky Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542 a Komise v. Rada, C-440/05, ECLI:EU:C:2007:625, podrobněji analyzované výše.
[339] Rozsudky Lanigan, C-237/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:474 a Vilkas, C-640/15, ECLI:EU:C:2017:39.

3.2.3 Dánsko

I když si Dánsko vyjednalo určité výjimky již s přijetím Maastrichtské smlouvy jako reakci na její odmítnutí v referendu konaném v roce 1992,[340] tyto výjimky se netýkaly oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Na zasedání Evropské rady v Edinburghu v prosinci 1992, které následovalo po neúspěšném referendu, Dánsko výslovně prohlásilo, že se bude *„plně účastnit spolupráce v rámci spravedlnosti a vnitřních záležitostí na základě ustanovení hlavy VI Smlouvy o Evropské unii."*[341]

I po vstupu Amsterdamské smlouvy v platnost zůstává Dánsko v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech rovnocenným partnerem pro ostatní členské státy. I když protokoly připojené k Amsterdamské smlouvě zajišťovaly Dánsku zvláštní postavení, sledované oblasti se netýkaly.[342]

Situace se však podstatně změnila se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost. Jelikož zánik třetího pilíře znamenal pro oblast policejní a justiční spolupráce nahrazení převážně mezivládního režimu režimem supranacionálním, Dánsko se rozhodlo této spolupráce neúčastnit. Nové postavení Dánska ve vztahu k této oblasti je obsaženo v Protokolu o postavení Dánska připojeném k Lisabonské smlouvě (*„Protokol o Dánsku"*).[343] Kategorické rozhodnutí neúčastnit se unijní spolupráce v této oblasti v rámci nového supranacionálního konceptu je evidentní z čl. 2 Protokolu o Dánsku. Podle uvedeného ustanovení se na Dánsko nevztahují *inter alia* jakákoliv opatření přijatá na základě ustanovení o policejní a justiční spolupráce v trestních věcech ve znění Lisabonské smlouvy.[344] Dále pro něj neplatí ani akty pozměňující právní předpisy přijaté v rámci třetího pilíře.[345]

Ve vztahu k schengenskému *acquis*, tedy i Schengenské prováděcí úmluvě, která byla častým předmětem interpretace Soudního dvora, je situace odlišná. V tomto ohledu má Dánsko na výběr ohledně každého z nově přijatých předpisů doplňujících stávající

---

[340] Referendum konané dne 2 června 1992. Maastrichtská smlouva byla odmítnuta těsnou nadpoloviční většinou s 50.7 % při účasti 83.1 % oprávněných voličů.
[341] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Edinburgh, 11.-12. prosince 1992 Část B, Dánsko a Smlouva o Evropské unii, Příloha 1, Část D, s 54. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.
[342] Viz Protokol o postavení Dánska připojený k Amsterdamské smlouvě.
[343] Viz Protokol o postavení Dánska připojený k Lisabonské smlouvě.
[344] *Ibid*., čl. 2.
[345] *Ibid*., čl. 2.

acquis, zda jej provede do vnitrostátního práva. Avšak i když se rozhodne jím být vázáno, stane se tak v rámci mezinárodního práva a nikoli práva unijního.[346]

Protokol o Dánsku obsahuje i dva alternativní scénáře pro případ, že by se tento členský stát v budoucnu rozhodl znovuzapojit do unijní spolupráce v oblastech spadajících do prostoru svobody bezpečnosti a práva. První alternativou je, že nebude využívat výjimky stanovené protokolem, a to buď zcela, nebo zčásti.[347] Druhou alternativou je transformace současného úplného vynětí v model, který by Dánsku umožnoval individuálně si vybírat, kterým z nových právních aktů hodlá být vázáno.[348] Tento model by Dánsku poskytoval výhodné postavení v tom smyslu, že by podobně jako Spojené království a Irsko mělo možnost rozhodovat se předpis od předpisu, kterým hodlá být vázáno. Může se buď rozhodnout, že se připravovaného právního aktu neúčastní, anebo že se jej účastní, a tím pádem by se i podílelo na jeho přípravě, anebo se konečně může také rozhodnout, že se bude účastnit již přijatého předpisu.

Znovu-přistoupení k oblasti svobody, bezpečnosti a práva včetně oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech se stalo předmětem referenda v prosinci 2015.[349] Dánsko však navrhované změně vyslovilo *„nej"*[350] a stávající režim tak zůstává nezměněn.

Pojďme se nyní podívat na vztah Soudního dvora a Dánska v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

I když se v předlisabonském období Dánsko plně účastnilo spolupráce v dané oblasti, co se týče vztahu k Soudnímu dvoru, bylo součástí skupiny států, které neumožnily svým vnitrostátním soudům předkládat předběžné otázky ohledně právních aktů přijatých ve třetím pilíři.[351] Žádné řízení o předběžné otázce tak v tomto období nebylo zahájeno z iniciativy dánských soudů. I navzdory absenci prohlášení Smlouva o Evropské unii umožnovala všem státům bez výjimky předkládat v rámci tohoto řízení písemná vyjádření

[346] *Ibid*., čl. 4.
[347] *Ibid*., čl. 7
[348] *Ibid*., čl. 8 a příloha 1 k Protokolu o Dánsku.
[349] Referendum konané dne 3. prosince 2015.
[350] Dánsky „ne". Proti návrhu se vyslovilo 53,11 % oprávněných voličů a pro hlasovalo 46,89 % voličů. Výsledky referenda dostupné zde: http://www.dst.dk/valg/Valg1664255/valgopg/valgopgHL.htm [cit. 17-03-05]
[351] Viz čl. 35 odst. 2 SEU ve znění Amsterodamské smlouvy.

k projednávaným věcem.[352] Dánsko poskytnutou možnost účastnit se tímto způsobem řízení využilo pouze dvakrát. V obou případech se projednávaná předběžná otázka týkala možnosti fakultativního odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu.[353] Dánsko nevyužilo další typy řízení, k nimž byly aktivně legitimovány členské státy.[354]

Od nabytí účinnosti Lisabonské smlouvy je situace jiná. Příslušnost Soudního dvora ve vztahu k Dánsku je již závislá na tom, zda se jedná o opatření přijaté v rámci třetího pilíře před nabytím účinnosti této smlouvy nebo přijaté na základě nových ustanovení o policejní a justiční spolupráce v trestních věcech upravených v Lisabonské smlouvě v rámci hlavy V upravující oblasti svobody bezpečnosti a práva.

Pokud se jedná o právní akty z první skupiny (tedy právní akty přijaté v rámci třetího pilíře), platí pro Dánsko řádná ustanovení o příslušnosti Soudního dvora podle SFEU. I když jak bylo zmíněno výše, dánské soudy nemohly v předlisabonském období předkládat předběžné otázky, toto omezení odpadlo uplynutím tzv. přechodného období.

Co se týká právních aktů přijatých na základě ustanovení o justiční a policejní spolupráci v trestních věcech, upravených v třetí části hlavy V SFEU, je explicitně stanoveno, že žádná rozhodnutí Soudního dvora, kterými interpretoval právní akty, nebudou Dánsko zavazovat ani nemohou být v Dánsku použitelná.[355]

3.2.4 Dílčí závěry

Různé režimy aplikovatelné na výše uvedené státy zvyšují nepřehlednost úpravy v této oblasti, jež byla jedním z negativních charakteristik předlisabonského období. Zatímco se Dánsko ve vztahu postlisabonským předpisům spolupráce v této oblasti v podstatě vůbec neúčastní, u Spojeného království a Irska je nutné zjišťovat předpis od předpisu, zda se jej tyto státy účastní či nikoliv. Lze se tak ztotožnit se závěry Tomáška, který s ohledem na různé výjimky sjednané ve prospěch těchto států konstatuje, že *„koherence, vnitřní jednotnost a soudržnost právního rámce v prostoru svobody, bezpečnosti a práva zůstávají pouze zbožným přáním."*[356] To má dopad i na příslušnost

[352] Viz čl. 35 odst. 4 SEU ve znění Amsterodamské smlouvy.
[353] Rozsudky Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437 a Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616.
[354] Řízení podle čl. 35 odst. 6 a 35 odst. 7 SEU v předlisabonském znění.
[355] Viz čl. 2 Protokolu o postavení Dánska.
[356] TOMÁŠEK, M. *Europeizace trestního práva*. 2009, s. 57.

Soudního dvora, která je ve vztahu ke Spojenému království a Irsku závislá na rozhodnutí těchto států přijmout ten který předpis. Na základě *quid pro quo* však sjednané výjimky ve prospěch této trojice států umožnily ostatním státům spolupracovat v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech v rámci supranacionálního režimu. Důvodem však nebylo to, že by tato trojice států nechtěla spolupracovat s ostatními členskými státy na záležitostech spadajících do oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, ale režim, v jakém je tato spolupráce realizována. Odmítnutí supranacionálních metod, včetně plné jurisdikce Soudního dvora vedla k výše analyzované konstrukci.

3.3 Soudní dvůr a rozšířené kompetence v oblasti trestněprávní spolupráce

Lisabonská smlouva ukončila šestnáct let trvající etapu vyznačující se složitě konstruovanou a výrazně limitovanou příslušností Soudního dvora v oblasti unijní trestněprávní spolupráce, která byla častým předmětem diskuzí a kritiky v akademických kruzích.

Vstupem Lisabonské smlouvy v platnost dochází k rozšíření jeho plné jurisdikce na tuto oblast, což bylo mnohými označováno za jeden z nejzásadnějších či *„klíčových“* [357] přínosů této smlouvy.

Zatímco podle čl. 35 SEU předchozí úpravy mohl rozhodovat pouze ve třech typech řízení, nyní se jeho možnosti značně rozšiřují, i když ne všechny typy řízení najdou uplatnění v trestněprávní oblasti.[358] Zároveň také dochází k rozšíření okruhu aktivně legitimovaných osob a poprvé je umožněn přímý přístup k Soudnímu dvoru i fyzickým a právnickým osobám.[359] I typy řízení, jež bylo možné vést v předlisabonské éře unijní trestněprávní spolupráce, doznaly změn právě v souvislosti se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.

Omezení jurisdikce Soudního dvora v předchozí úpravě vyjádřené v čl. 35 odst. 5 SEU ve znění Amsterdamské smlouvy přezkoumávat platnost nebo

[357] Např. BŘÍZA, Petr a Michael ŠVARC. Komunitarizace trestního práva v Lisabonské smlouvě a její (případná) reflexe v právním řádu České republiky. *Trestněprávní revue* [online]. 2009 [cit. 2016-03-15].
[358] Tak například řízení o řešení sporů z bankovního sektoru.
[359] Čl. 234 pododstavec čtvrtý SFEU.

přiměřenost opatření policie nebo jiných donucovacích orgánů přebírá ustanovení čl. 276 SFEU.

3.3.1 Řízení o předběžné otázce – dialog otevřený všem vnitrostátním soudům

Pro jednotnost interpretace a aplikace unijního trestního práva je nejzásadnější změnou odpadnutí podmínky formálního prohlášení o přijetí pravomoci Soudního dvora o rozhodování o předběžných otázkách. Nově tak mohou požádat o radu s interpretací unijního trestního práva i soudy, které tak právě kvůli tomuto omezení nemohly podle předchozí úpravy učinit. Nově také platí pro všechny vnitrostátní soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, povinnost obrátit se na Soudní dvůr,[360] kterou měly v předlisabonském období pouze soudy těch států, jejichž členské státy tak stanovily ve svých vnitrostátních řádech. Rozšíření možnosti zahájit dialog se Soudním dvorem výrazně přispěje k naplnění primárního cíle řízení o předběžné otázce, kterým je zajištění jednotné aplikace a interpretace unijního práva.

Dále pro tuto oblast výslovně platí možnost podat předběžnou otázku ohledně výkladu ustanovení Smluv[361], kterou v předchozím období Soud dovozoval ve své judikatuře, a i to pouze v souvislosti s interpretací sekundárních právních aktů.[362] Můžeme předpokládat, že rozšíření komunitární úpravy ohledně řízení o předběžné otázce tak povede k posílení uniformity interpretace a aplikace unijního trestního práva.

3.3.2 Řízení na neplatnost

Tento další typ řízení zaměřený na přezkoumávání legality aktů sice není novinkou v oblasti policejní a justiční spolupráce trestních věcech, nicméně díky rozšíření *„normální"* jurisdikce Soudního dvora, tedy té, kterou měl podle SES, dochází oproti předchozí úpravě k některým podstatným změnám. Účelem tohoto řízení je především zajišťovat, aby sekundární právo bylo v souladu se zakládajícími smlouvami a jinými prameny primárního práva.[363] Nově je rozšířen okruh aktivně legitimovaných unijních orgánů, který zahrnuje nejenom Komisi a členské státy, jak tomu bylo dosud, ale

[360] Čl. 267 pododstavec třetí SFEU.
[361] Čl. 267 pododstavec první písm. a) SFEU.
[362] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261, bod 18.
[363] TICHÝ, Luboš, Reiner ARNOLD, Pavel SVOBODA, Jiří ZEMÁNEK a Richard KRÁL. *Evropské právo*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice, s 374.

i Evropský parlament a Radu.[364] Tato úprava dále otevírá cestu fyzickým a právnickým osobám k Soudnímu dvoru. Fyzické a právnické osoby mohou podat žalobu buď zaprvé proti aktům, které jsou jim určeny, nebo které se jich bezprostředně a osobně dotýkají, nebo zadruhé proti právním předpisům s obecnou působností, které se jich bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření.[365]

V řízení na neplatnost rozhodoval Soudní dvůr v oblasti policejní a justiční spolupráce podstatně řídčeji než v řízení o předběžné otázce. I když v období před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost byly ve sledované oblasti podány pouze dvě žaloby, měla rozhodnutí Soudního dvora, jak již bylo rozebráno výše, výrazný dopad na demarkaci kompetencí mezi bývalým prvním a třetím pilířem v oblasti unijního trestního práva.[366] V lisabonském období byly prozatím podány čtyři žaloby, přičemž tři byly podány z důvodu porušení formálních náležitostí spočívající v tom, že nedošlo ke konzultaci s Evropským parlamentem při přijímání dotčených unijních předpisů.[367] Jedna žaloba byla podána z důvodu nesprávně zvoleného právního základu směrnice.[368] V tomto řízení Soudní dvůr připomněl, že klíčovým pro rozhodování ve věcech posouzení správnosti zvoleného právního základu je určení primárního cíle dotčené úpravy.[369]

3.3.3 Řízení o náhradě škody

I navzdory chybějícímu ustanovení v čl. 35 SEU v předlisabonském znění, které by Soudnímu dvoru zajišťovalo pravomoc zabývat se řešením sporů o náhradu škody, se tímto Soudní dvůr zabýval v řízení ve věcech *Segi* a *Gestoras pro Amnistia*[370], avšak potvrdil, že rozhodovat o náhradě škody v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech mu skutečně nepřísluší. Chybějící možnost domáhat se náhrady škody v této oblasti byla předmětem kritiky. V lisabonské úpravě je žaloba o náhradu škody stručně upravena

[364] Čl. 263 pododstavec druhý SFEU.
[365] Čl. 263 pododstavec čtvrtý SFEU.
[366] Rozsudky Komise v. Rada, C-440/05, ECLI:EU:C:2007:625 a Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542.
[367] Rozsudky Parlament v. Rada, C-317/13 a C-679/13, ECLI:EU:C:2015:223 a Parlament v. Rada, C-595/14, ECLI:EU:C:2015:847.
[368] Rozsudek Komise v. Parlament a Rada, C-43/12, ECLI:EU:C:2014:298.
[369] *Ibid*., bod 30. Soudní dvůr dospěl k závěru, že primární cíl předmětné směrnice nespadá do oblasti policejní spolupráce v trestních věcech a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2011/82/EU ze dne 25. října 2011 o usnadnění přeshraniční výměny informací o dopravních deliktech v oblasti bezpečnosti silničního provozu.
[370] Viz rozsudky Segi a další v. Rada, C-355/04 P, ECLI:EU:C:2007:116, a Segi a další v. Rada, C-355/04 P, ECLI:EU:C:2007:116, bod 46.

v čl. 268 SFEU, který je nutné číst společně s čl. 340 SFEU. Podle uvedených ustanovení tak lze v tomto řízení uplatnit mimosmluvní odpovědnost za škody způsobené orgány Unie nebo jejich zaměstnanci při výkonu jejich funkce. Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že vznik mimosmluvní odpovědnosti Unie za protiprávní jednání je vázáno na splnění podmínek, kterými jsou protiprávnost jednání vytýkaného orgánům, skutečná existence škody a kauzální nexus mezi tvrzeným jednáním a uplatňovanou škodou.[371] Splnění těchto podmínek musí být kumulativní, jinak by došlo k zamítnutí žaloby.[372] Toto řízení je podle ustálené judikatury Soudního dvora samostatným procesním prostředkem majícím vlastní funkci v systému procesních prostředků.[373] Aktivně legitimovanými k podání žaloby jsou fyzické a právnické osoby.[374] Příslušnost k rozhodování v tomto případě náleží Tribunálu.[375] S ohledem na kritické komentáře ohledně chybějícího ekvivalentu tohoto řízení v bývalém třetím pilíři bude zajímavé sledovat, jak často bude toto řízení v praxi využíváno. Prozatím však k jeho využití ve sledované oblasti nedošlo.

3.3.4 Řízení o porušení Smluv

Lisabonská smlouva přinesla do oblasti unijní trestněprávní spolupráce řízení, jenž je klíčovým instrumentem k zajištění řádné a včasné implementace směrnic vydaných v této oblasti a jehož předchozí absence způsobila nedostatek účinných prostředků k donucení členských států k řádnému přijetí rámcových rozhodnutí.

Aktivně legitimovanými jsou Komise či jednotlivé členské státy.[376] V závislosti na tom, o kterého žalobce se jedná, se liší i procedura předcházející samotnému předložení věci Soudnímu dvoru. Soudní dvůr vydá rozhodnutí, kterým členskému státu uloží opatření, které je tento stát povinen přijmout. Pokud jej nepřijme, může Soud dále na návrh Komise uložit zaplacení paušální částky či penále. Tato možnost je explicitně stanovena

[371] Viz např. rozsudky Giordano v. Komise, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, bod 35 a Agraz a další v. Komise, C-243/05 P, EU:C:2006:708, bod 26
[372] Viz např. rozsudek Arcelor v. Parlament a Rada, T-16/04, ECLI:EU:T:2010:54, bod 140.
[373] Rozsudky Lütticke v. Komise, 4/69, EU:C:1971:40, bod 6 a T-483/13 Oikonomopoulos v. Komise, ECLI:EU:T:2016:421, bod 26.
[374] SYLLOVÁ, J. *Lisabonská smlouva*: *komentář*. 2010, s. 842.
[375] Čl. 256 SFEU.
[376] Čl. 258 pododstavec druhý SFEU a čl. 259 pododstavec první SFEU.

ve vztahu k nesplnění povinnosti sdělit opatření provádějící směrnici přijatou legislativním postupem.[377] O tomto typu řízení může rozhodovat pouze Soudní dvůr (nikoli Tribunál).[378]

3.4 Naléhavost řešení délky řízení

V oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech jsou předběžné otázky často předkládány Soudnímu dvoru v rámci řízení týkajících se osob, které se nacházejí ve vazbě nebo ve vězení v rámci výkonu trestu odnětí svobody, tedy v situacích, ve kterých je zásadním způsobem omezena svoboda pohybu člověka. V těchto situacích může mít rozhodnutí Soudního dvora velký vliv na propuštění podezřelých nebo může být podstatné pro úvahu soudního orgánu o tom, jak rozhodnout v případě odsouzeného, kterému zakrátko uplyne doba výkonu trestu odnětí svobody.

V historii evropské integrace byla problematika případné přetíženosti Soudního dvora a tím i dalšího prodloužení i tak dlouho trvajících řízení před Soudním dvorem řešena opakovaně. Obavy z dalšího prodlužování řízení z důvodu nárůstu agendy se objevily například s přistoupením nových členských států v roce 2004 a také s užší evropskou integrací v nových oblastech, včetně policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. [379]

Konkrétní kroky ke zkrácení délky řízení postupně vyústily v zavedení několika zvláštních typů řízení, včetně zrychleného a naléhavého řízení.[380] Jelikož bylo naléhavé řízení zavedeno krátce před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, intenzivně začalo být využíváno v lisabonském období a zejména po uplynutí přechodného období.

[377] Čl. 260 odst. 3 SFEU.
[378] Viz čl. 256 SFEU.
[379] BARNARD, Catherine. The PPU: Is it worth the candle? An early assessment. *European Law Review*. 2009, 34(2)., s 281.
[380] Dále také přednostní řízení. Čl. 53 odst. 3 až 5 Jednacího řádu Soudního dvora, Úř. věst. L 265, 29.9.2012, s. 1—42 (Jednací řád).

3.4.1 Zrychlené řízení

V roce 2000 byl zaveden první typ zvláštního řízení, které ve výjimečných situacích umožňovalo podstatně zkrátit délku řízení.[381] Jednalo se o tzv. zrychlené řízení. Tento typ zvláštního řízení lze použít jak v řízení o předběžné otázce, tak i v přímých žalobách.[382] Zrychlená řízení nejsou omezena na prostor svobody, bezpečnosti a práva.

Ve zrychleném řízení o předběžné otázce je rozhodováno na žádost předkládajícího soudu anebo výjimečně o tom může rozhodnout předseda Soudního dvora. Jednací řád nestanovuje situace, které odůvodňují zrychlené řízení, pouze vágně stanovuje *„pokud to povaha věci vyžaduje"*.[383] Zrychlení je dosaženo zaprvé tím, že písemné stanovisko generálního advokáta se nevyžaduje a zadruhé tím, že je zde možnost omezit písemná vyjádření zúčastněných osob na *„podstatné právní aspekty"* projednávané věci.[384] Zatřetí ke zrychlení přisívá i to, že je věci projednávané ve zrychleném řízení dána *absolutní* přednost před ostatními věcmi ve všech fázích řízení.[385] Proto jeho uplatnění přichází v úvahu pouze výjimečně. Není proto překvapivé, že byl počet věcí projednaných v zrychleném řízení minimální.[386] Zrychlení je totiž dosaženo na úkor ostatních případů, a pokud by bylo toto řízení využíváno příliš často, mohlo by vést k *„ucpání"* rozhodovacího systému.[387]

V oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech byly Soudnímu dvoru dosud předloženy pouze tři žádosti o projednání věci v zrychleném řízení a všechny tři byly zamítnuty.[388]

---

[381] Amendments to the Rules of Procedure of the Court of Justice of 16 May 2000, Úř. věst. L 122, 24.5.2000, s. 43—45.
[382] Čl. 23 Statutu ve spojení s čl. 105 a 106 Jednacího řádu a čl. 23 Statutu ve spojení s čl. 133 až 136 Jednacího řádu.
[383] Čl. 105 odst. 1 Jednacího řádu.
[384] *Ibid*., čl. 105 odst. 3 a 5.
[385] COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Treatment of questions referred for a preliminary ruling concerning the area of freedom, security and justice – Amendments to the Rules of Procedure of the Court of Justice, Draft Council Decision. Brussels, 16 July 2007, 11759/07 REV 1 (en), s. 3.
[386] Podle výroční zprávy Soudního dvora, bylo v období od 2011 do 2015 vydáno pouze šest rozhodnutí ve zrychleném řízení v rámci řízení o předběžné otázce. Nutno však dodat, že ve stejném období bylo zamítnuto 52 žádostí o rozhodnutí ve zrychleném řízení. V přímých žalobách byla jedna žádost zamítnuta a jedné bylo vyhověno. SOUDNÍ DVŮR. Výroční zpráva 2015 [online], s. 89 [cit. 2017-1-20] Dostupné z http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-05/rapport_annuel_2015_activite_judiciaire_cs_web.pdf
[387] BARNARD, C. The PPU: Is it worth the candle? An early assessment, 2009, (2)., s. 282.
[388] Usnesení Kossowski, C-486/88, ECLI:EU:C:2014:2419, Vilkas, C-640/15, ECLI:EU:C:2015:862, a Kita, C-264/10, ECLI:EU:C:2010:618.

V případě *Kossowski*[389] předkládající soud opíral nutnost rychlého projednání věci o dva důvody. Zaprvé o zhoršení kvality důkazů, pokud nedojde k rychlému rozhodnutí ve věci a zadruhé o to, že právní nejistota bude mít negativní vliv na osobu obviněného. Soudní dvůr ani jeden z těchto důvodů neuznal. Ve vztahu ke kvalitě důkazů Soudní dvůr vybídl předkládající soud k využití vnitrostátních předběžných opatření. Co se týká druhého důvodu, ten s odkazem na předchozí rozhodnutí Soudního dvora neodůvodňuje použití tohoto zvláštního typu řízení.[390] Významnou pro posouzení žádosti Soudním dvorem se však zdá být skutečnosti, že pan Kossowski nebyl v době posuzování žádosti ve vazbě. Druhá ze zamítnutých žádostí byla učiněna ve věci *Vilkas*.[391] V zamítavém usnesení odkázal Soudní dvůr na věc *Kossowski* v tom ohledu, že právní nejistota není dostatečně závažným důvodem. Ani v této věci nebyla dotčená osoba ve vazbě. Nově Soudní navíc také dodal, že důvodem pro projednání věci ve zrychleném řízení není ani to, že ustanovení sekundárního předpisu ukládá vnitrostátnímu soudu rozhodnout rychle.[392]

Pouhá skutečnost, že se dotčená osoba nachází v době rozhodování Soudního dvora o žádosti o projednání věci ve zrychleném řízení ve vězení, však sama o sobě k úspěchu této žádosti nepostačuje. To byl případ řízení ve věci *Kita*[393]*,* které se týkalo čl. 5 odst.3 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu upravujícího vrácení odsouzené osoby do vykonávajícího státu za účelem výkonu trestu. Pan Kita, rumunský občan, žádal o výkon trestu v Rakousku, aby byl blíže rodině, která zde pobývá. Nicméně Soudní dvůr konstatoval, že podmínky výkonu trestu a jejich případný vliv na rodinné vztahy nejsou dostatečným důvodem pro projednání věci ve zrychleném řízení. Ani v tomto případě tak vnitrostátní soud neuspěl s žádostí o projednání věci ve zrychleném řízení.[394]

I přesto, že výše uvedeným žádostem nebylo vyhověno, přeci jenom bylo jedno řízení v oblasti policejní a justiční spolupráce takto projednáno. Předkládající soud však žádal o rozhodnutí v rámci *naléhavého řízení* (*procédure préjudicielle d'urgence*, viz níže). Žádost však byla doručena dvanáct dnů před nabytím účinnosti novely statutu Soudního

[389] Usnesení Kossowski, C-486/88, ECLI:EU:C:2014:2419
[390] *Ibid*.
[391] Usnesení Vilkas, C-640/15, ECLI:EU:C:2015:862
[392] *Ibid*., body 6 a 9.
[393] Usnesení Kita, C-264/10, ECLI:EU:C:2010:618, bod 9. V tomto ohledu lze zmínit, že předkládající vnitrostátní soud navrhnul projednání věci ve zrychleném anebo naléhavém řízení. Viz bod 4 usnesení.
[394] Usnesení Kita, C-264/10, ECLI:EU:C:2010:618, bod 10.

dvora, která naléhavé řízení nově upravovala.[395] Soud proto žádosti o projednání věci v naléhavém řízení nevyhověl. S ohledem na skutkové okolnosti však předseda Soudního dvora na návrh soudce zpravodaje rozhodl, že případ bude projednán ve zrychleném řízení.[396] Řízení o předběžné otázce ve věci *Kozłowski*[397] se tak, byť neplánovaně, stalo prvním a dosud zároveň i jediným zrychleným řízením ve sledované oblasti.[398]

Jaké skutkové okolnosti odůvodňovaly zrychlené řízení? Polský soud požádal o vydání pana Kozłowského za účelem výkonu trestu. V době vydání evropského zatýkacího rozkazu však byla tato osoba ve vězení ve Stuttgartu, kde si odpykávala trest odnětí svobody. V úvahu však přicházelo předčasné propuštění pana Kozłowského po výkonu dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody, a proto bylo pro předkládající soud důležité znát odpověď na otázku, zda může odmítnout výkon eurozatykače. Soudní dvůr rozhodl o projednání předběžné otázky ve zrychleném řízení čtyři dny po předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Rozsudek Soudního dvora byl vydán po necelých čtyřech měsících od podání žádosti.[399]

3.4.2 *Procédure préjudicielle d'urgence* (PPU)

Myšlenka začlenit do Statutu rychlejší řízení speciálně pro předběžné otázky v oblasti svobody, bezpečnosti a práva byla již v roce 2004 vyslovena na zasedání Evropské rady v Bruselu v souvislosti s připravovanou Smlouvou o Ústavě pro Evropu, která počítala s rozšířením kompetencí Soudního dvora.[400] Samotná Smlouva o Ústavě pro Evropu obsahovala ve svém čl. III-369 ustanovení o tom, že pokud se řízení o předběžné otázce týká osoby ve vazbě, musí o ní Soudní dvůr rozhodnout v co nejkratší lhůtě.[401] Uvedené ustanovení bylo později v nezměněné podobě převzato Lisabonskou smlouvou.[402]

---

[395] Žádost německého soudu byla Soudnímu dvoru doručena dne 18. února 2008. Novela jednacího řádu nabyla účinnosti dne 1. března 2008.
[396] Usnesení Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:116.
[397] Rozsudek Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:43.
[398] *Ibid*.
[399] Rozsudek Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:43 byl vydán 17. července 2008, po 150 dnech.
[400] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské, Brusel, dne 4.-5. listopadu 2004, čl. 3.1. druhý a třetí pododstavec. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/82534.pdf.
[401] Čl. III-369 čtvrtý pododstavec Smlouvy o Ústavě pro Evropu. Úř. věst. C 310, 16.12.2004, s. 3—474.
[402] Čl. 267 čtvrtý pododstavec SFEU.

Soudní dvůr se aktivně podílel na přípravě tohoto řízení a v roce 2006 předložil předseda Soudního dvora Radě dva alternativní návrhy tohoto řízení.[403] Rada ve své odpovědi Soudnímu dvoru uvedla, že *„v naléhavém řízení o předběžné otázce musí být rovnocenně brána v potaz potřeba rychlého rozhodnutí […] jakož i nezbytnost zajištění účinné příležitosti k účasti členských států [na tomto řízení]"*[404]. S ohledem na povahu tohoto orgánu proto nepřekvapí, že si Rada vybrala tu alternativu, která možnost participace všech členských států na tomto řízení zajišťovala.[405] V prosinci 2007 Rada přijala rozhodnutí, jímž včlenila do Statutu Soudního dvora nový čl. 23a[406], kterým umožnila Soudnímu dvoru doplnit do svého jednacího řádu ve vztahu k předběžným otázkám týkajícím se prostoru svobody, bezpečnosti a práva nová ustanovení zavádějící naléhavé řízení o předběžných otázkách. Soudní dvůr posléze novelizoval svůj jednací řád, do kterého včlenil nový čl. 104b vymezující naléhavé řízení o předběžné otázce. Tato novela nabyla účinnosti 1. března 2008.[407] Po novele jednacího řádu v roce 2012 je nyní naléhavé řízení upraveno v čl. 107 až 114 jednacího řádu Soudního dvora.[408]

Naléhavá řízení jsou projednávaná zvláště určenými pětičlennými senáty, které jsou pověřeny rozhodováním v naléhavých řízeních vždy na dobu jednoho roku.[409] Určený senát může rozhodnout, že bude zasedat ve složení tří soudců, nebo naopak může požádat, aby byla věc rozhodnuta kolegiem s větším počtem soudců.[410] Velký senát prozatím rozhodoval ve třech věcech[411], přičemž senát složený ze tří soudců zatím nerozhodoval v žádné z věcí v oblasti policejní a justiční spolupráce projednané v rámci naléhavého řízení. O projednání věci v naléhavém řízení musí vnitrostátní soud požádat. Jednací řád také

[403] Dopis předsedy Soudního dvora Radě Evropské unie č. 13272/06 ze dne 28. září 2006 a dopis o předsedy Soudního dvora Radě Evropské unie č. 13272/06 ze dne 22. prosince 2006.
[404] COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office. Brussels, 31 March 2017. 5445/17, Annex.
[405] *Ibid*.,
[406] Rozhodnutí Rady 2008/79/ES ze dne 20. prosince 2007, kterým se mění Protokol o statutu Soudního dvora. Úř. věst. L 24, 29.1.2008, s. 42—43.
[407] Změny jednacího řádu Soudního dvora ze dne 15. ledna 2008. Úř. věst. L 24, 29.1.2008, s. 39—41. Nově byl vložen čl. 104b. Nyní je naléhavé řízení upraveno v čl. 107 až 114 Jednacího řádu.
[408] Jednací řád Soudního dvora. Úř. věst. L 265, 29.9.2012, s. 1—42.
[409] Čl. 11 odst. 2 Jednacího řádu.
[410] Čl. 113 odst. 1 a 2 Jednacího řádu.
[411] Rozsudky Lanigan, C-237/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:474, Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586 a Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.

připouští, že je-li to nezbytné a nebylo-li to navrženo vnitrostátním soudem, může tento návrh učinit předseda Soudního dvora.[412]

Jedním z prostředků k uspíšení řízení je uzavřený počet účastníků písemné části. Jsou jimi účastníci původního řízení před vnitrostátním soudem, členský stát, jehož soud otázku předložil, Komise a orgán, který vydal akt, o jehož interpretaci se v řízení jedná. Písemná podání mohou podávat pouze účastníci řízení, přičemž Soudní dvůr může omezit délku těchto písemností, jakož i určit, kterých právních aspektů se mají vyjádření týkat.[413] V případě *„mimořádné naléhavosti"*, kterou statut ani jednací řád Soudního dvora nespecifikují, lze zcela upustit od písemné části řízení.[414]

Předkládající soud musí ve svém podání vylíčit skutkové a právní okolnosti svědčící o naléhavosti tohoto řízení a zároveň také může Soudnímu dvoru navrhnout, jak by měl na předběžnou otázku odpovědět.[415] Po písemné části následuje ústní část, při které je vyslechnut generální advokát a při které mohou členské státy přednést svá vyjádření. Generální advokát tak není povinen předložit své stanovisko písemně, i když v praxi jsou stanoviska většinou písemně vyhotovená a publikována.[416]

Jak název této kapitoly naznačuje, pro naléhavé řízení se ustálila zkratka PPU pocházející z francouzského označení tohoto řízení *procédure préjudicielle d'urgence*. Tato zkratka je připojena za číselné označení věci, což umožňuje, na rozdíl od zrychlených řízení, lehkou identifikaci naléhavých řízení o předběžné otázce.

Dosud bylo předloženo celkem jednadvacet žádostí o projednání řízení o předběžné otázce v naléhavé formě. V roce 2008, kdy došlo k zavedení naléhavého řízení, se jej hned čtyři vnitrostátní soudy rozhodly využít.[417] Před nabytím účinnosti Lisabonské smlouvy byla podána ještě jedna žádost.[418] V lisabonském období a také celkově bylo nejvíce

[412] Čl. 107 odst. 3 Jednacího řádu.
[413] Čl. 109 odst. 2 Jednacího řádu.
[414] Čl. 111 Jednacího řádu
[415] Čl. 107 odst. 2 Jednacího řádu.
[416] Výjimkami jsou následující řízení Jeremy F, C-168/13 PPU a Leymann a Pustovarov C-388/08 PPU.
[417] Goicoechea, C-296/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:457, Leymann a Pustovarov, C-388/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:669, Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437 a Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616. Dvěma posledně zmíněným žádostem však nebylo vyhověno.
[418] Mantello, C-261/09.

žádostí, celkem šest, podáno v roce 2016[419], v roce 2015 jich bylo o jednu méně.[420] S výjimkou roku 2011 byla mezi roky 2010 a 2014 podána vždy alespoň jedna žádost, přičemž v roce 2011 nebyla podaná žádná.[421] I když podstatný nárůst žádostí počínaje rokem 2015 navazuje na uplynutí tzv. přechodného období, vnitrostátními soudy, které uplynutím tohoto období nově nabyly možnost předkládat žádosti o předběžné otázce, byly podány pouze tři žádosti.[422] Celkově bylo v naléhavém řízení zatím vydáno čtrnáct rozhodnutí,[423] což představuje téměř 45% všech rozsudků vydaných v řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech zahájených a skončených v období od roku 2008 do roku 2016.[424]

Co se týká délky řízení, Rada doporučila, aby byla tato řízení ukončena ve lhůtě tří měsíců.[425] V řízeních konaných od roku 2008 do 2016 byla průměrná délka naléhavých řízení sedmdesát dnů, což tuto podmínku splňuje. Nicméně v jednom případě byla tato Radou doporučená lhůta porušena, když řízení trvalo celkem sto osmnáct dnů, což jsou téměř čtyři měsíce.[426] Naopak v další věci Soudní dvůr rozhodl v obzvlášť krátkém čase dvaceti tří dnů.[427] Tato krátká doba řízení byla pravděpodobně ovlivněna tím, že se jednalo o rozhodnutí vydaná na základě čl. 99 Jednacího řádu Soudního dvora, podle kterého lze rozhodnout formou usnesení v případech, kdy odpověď na předběžnou otázku lze jasně vyvodit z dosavadní judikatury nebo o odpovědi nelze rozumně pochybovat.[428] Délka jednotlivých řízení je zachycena v následujícím grafu.

---

[419] Dworzecki, C-108/16 PPU, JZ, C-294/16 PPU, Milev, C-439/16 PPU, Özçelik, C-453/16 PPU, Poltorak, C-452/16 PPU a Kovalkovas, C-477/16.
[420] Lanigan, C-237/15, A., C-463/15 PPU, Căldăraru, C-659/15 PPU, Bob-Dogi, C-241/15 a Aranyosi. PPU, C-404/15. Dvěma posledně zmíněným žádostem však nebylo vyhověno.
[421] V roce 2010 Kita a Gataev a Gataeva, 2012 West, 2013 Jeremy F., a 2014 Spasic. První zmíněné žádosti nebylo vyhověno; druhé zmíněné žádosti sice bylo vyhověno, avšak tato věc byla později vyškrtnuta, neboť vnitrostátní soud vzal svou žádost zpět.
[422] Žádost o rozhodnutí ve věci Lanigan, C-237/15 PPU, byla podaná Irským soudem, ve věci JZ, C-294/16 PPU byla podána polským soudem a věci Milev, C-439/16 PPU byla podaná bulharským soudem.
[423] V období od roku 2008 do roku 2016.
[424] Celkový počet rozhodnutí zahrnuje kromě naléhavého řízení také rozhodnutí vydaná ve zrychleném řízení a standardní řízení. Týká se rozsudků (a usnesení ve věci samé) v řízeních zahájených v roce 2008 a ukončených v roce 2016. Řízení zahájená v tomto období a ukončena v roce 2017 nejsou do tohoto počtu zahrnuta.
[425] Prohlášení Rady OJ 2008 L24/44 ze dne 29. ledna 2008.
[426] Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.
[427] Rozsudek A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634.
[428] Viz čl. 99 Jednacího řádu.

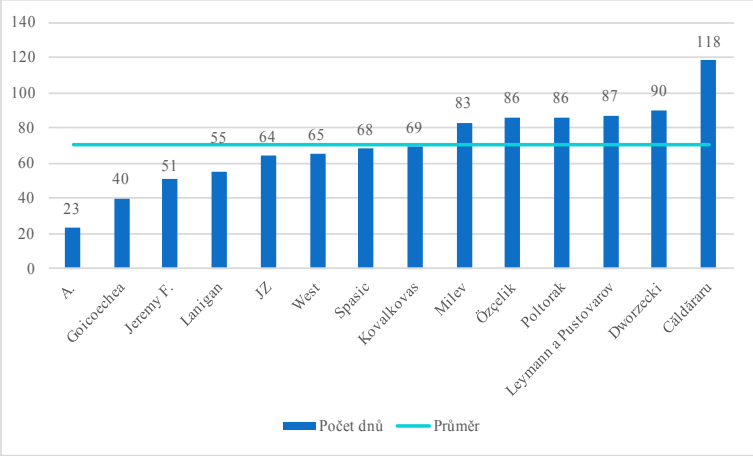

Graf 1 - Délka naléhavého řízení o předběžné otázce (2008-2016)
Graf demonstruje délku naléhavého řízení o předběžné otázce (*PPU*) v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech zahájených a ukončených v období od roku 2008 do roku 2016 (včetně).
Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím internetové databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupné online na http://curia.europa.eu.

Co se týká rozhodnutí, zda bude žádosti vnitrostátního soudu vyhověno či nikoliv, potřeboval Soudní dvůr v průměru devět dnů, aby o této žádosti rozhodl.[429]

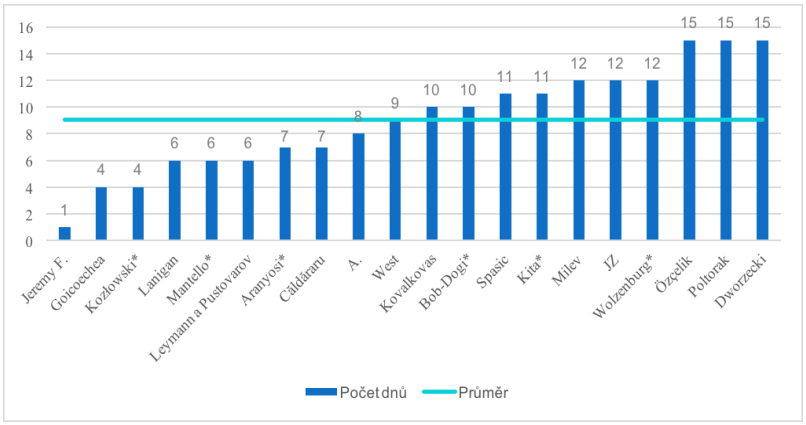

Graf 2 - Počet dnů potřebných k rozhodnutí o žádosti o naléhavé otázce (2008-2016)
Graf demonstruje, po kolika dnech od žádosti Soudní dvůr rozhodl, zda žádosti o naléhavé řízení vyhoví či nikoliv. Zahrnuté jsou žádosti podané v období od 2008 do roku 2016 (včetně). Nezahrnuje věc Gataev a Gataeva, C-105/10 PPU, ECLI:EU:C:2010:176 z důvodu nedostupnosti informace. *Žádosti, kterým nebylo vyhověno.
Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím internetové databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupné online na http://curia.europa.eu.

Co se tedy týká časového aspektu, jehož zkrácení bylo primárním důvodem přijetí tohoto zvláštního typu řízení, dá se říci, že účel tohoto typu zvláštního řízení byl splněn. Průměrná délka standardních řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech byla dosud přibližně osmkrát delší než průměrná délka naléhavých řízení.

[429] Zahrnuje i žádosti, kterým nebylo vyhověno.

Ve vztahu k předmětu řízení, vnitrostátní soudy zcela nejčastěji žádaly, aby byly v naléhavém řízení projednány předběžné otázky, které se týkaly interpretace ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, a to celkem v osmnácti z dvaceti případů. Lze se domnívat, že dominance tohoto předpisu je dána tím, že často týká osob ve vazbě. Zbývající dvě žádosti se týkaly interpretace ustanovení Schengenské prováděcí úmluvy a směrnice kterou se posilují některé aspekty presumpce neviny a práva být přítomen při trestním řízení před soudem. [430]

3.4.2.1 Kritérium naléhavosti

Kritérium naléhavosti není ve statutu Soudního dvora ani v jeho jednacím řádu specifikováno. Pro posouzení, zda je namístě rozhodnout ve prospěch žádosti, jsou důležité především skutkové okolnosti případu dokládající nutnost rozhodnout o věci v relativně krátkém čase.[431]

Ne všem podaným žádostem Soudní dvůr vyhověl. Z jednadvaceti žádostí Soudní dvůr vyhověl celkem patnácti žádostem a šest z nich zamítnul.[432] Nyní se zaměříme na skutkové okolnosti některých případů, které odůvodňovaly či naopak nepostačovaly k tomu, aby bylo řízení vedeno jako naléhavé.

V praxi byl Soudní dvůr poprvé požádán o rozhodování v naléhavém řízení v únoru 2008 německým soudem v souvislosti s již zmíněným řízením ve věci *Kozłowski*.[433] Jak již bylo vysvětleno výše, této žádosti nemohlo být vyhověno s ohledem na skutečnost, že její podání předcházelo datu, kdy nabyla účinnosti novela jednacího řádu Soudního dvora zavádějící naléhavé řízení.[434]

Dále v případě *Wolzenburg*[435] se předkládající nizozemský soud dotazoval na výklad ustanovení rámcového rozhodnutí o eurozatykači upravující okolnosti, za nichž je možné

---

[430] Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586 a rozsudek Milev, C-439/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:818.
[431] Přednáška generální advokátky E. Sharpston na téma Soudní dvůr Evropské unie konané na Institute of Advanced Legal Studies, Londýn, dne 13. října 2014, jehož se autorka této práce zúčastnila.
[432] Z žádostí, kterým bylo vyhověno, byla následně jedna žádost o rozhodnutí o předběžné otázce vzata zpět předkládajícím soudem. Viz Gataev a Gataeva, C-105/10 PPU, ECLI:EU:C:2010:176.
[433] Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v naléhavém řízení ve věci C-66/08 Kozłowski byla předkládajícím soudem, Oberlandesgericht Stuttgart, doručena Soudnímu dvoru dne 18. února 2008.
[434] Rozsudek Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437.
[435] Rozsudek Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616.

odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu, a požádal, aby tato otázka byla projednána v naléhavém řízení. V rozsudku Soudního dvora byly zachyceny důvody pro odmítnutí žádosti o naléhavé řízení, z popisu skutkových okolností však nevyplývá, že by byla tato osoba v době podání žádosti ve vazbě. Určený senát rozhodl, že předběžná otázka nebude projednaná v naléhavém řízení.

Další z neúspěšných žádostí byla předložena v případě *Mantello*[436]. Zde předkládající nizozemský soud odůvodnil naléhavost obavou z případných průtahů ze strany italských orgánů. Uvedený důvod nepostačoval k tomu, aby Soudní dvůr žádosti vyhověl.[437]

Soudní dvůr nevyhověl ani žádosti ve věci *Bob-Dogi.*[438] V době rozhodování o žádosti o projednání předběžné otázky v naléhavém řízení byl totiž rumunský občan, pan Bob-Dogi, již propuštěn maďarskými soudními orgány z vazby, i když nadále zůstával pod soudním dohledem. Pouhý soudní dohled podle Soudního dvora nepostačuje k projednání předběžné otázky v rámci naléhavého řízení.[439] Nicméně předseda Soudního dvora rozhodl o přednostním projednání věci, což mu umožňuje jednací řád.[440]

Prozatím poslední z neúspěšných žádostí byla podaná v řízení ve věci *Aranyosi*.[441] Podobně jako v případě *Bob-Dogi* i pan Aranyosi byl v době rozhodování o žádosti již propuštěn z vazby německým soudem. Dále podobně jako v předchozím případě i nyní bylo z iniciativy předsedy Soudního dvora rozhodnuto o přednostním projednání věci. Tento případ je však navíc zajímavý v tom, že ačkoliv byla žádost vnitrostátního soudu zamítnuta, věc *Aranyosi* byla nakonec projednána v naléhavém řízení. K tomu došlo s ohledem na podobnost řešené otázky spojením této věci s řízením ve věci *Căldăraru*[442]*,* o které soud rozhodl, že naopak má být projednána v naléhavém řízení. Díky tomu došlo k rozhodnutí v této věci po necelých devíti měsících.[443]

---

[436] Rozsudek Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683.
[437] Rozsudek Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683, bod 31.
[438] Rozsudek Bob-Dogi, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:131.
[439] *Ibid.,* bod 28.
[440] Viz Rozsudek Bob-Dogi, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:131, bod 29 a čl. 53 odst. 3 Jednacího řádu.
[441] Rozsudek Aranyosi, C-404/15, ECLI:EU:C:2016:198.
[442] Căldăraru, C-659/15 PPU.
[443] Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15PPU, ECLI:EU:C:2016:198. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci Aranyosi C-404/15 byla podaná dne 24. července 2015 a rozsudek vydán dne 5. dubna 2016.

Nyní se pojďme podívat, které skutkové okolnosti podle Soudního dvora odůvodňují naléhavé projednání věci.

V případě *Goicoechea*[444] byl pan Goicoechea na základě žádosti o vydání vydané španělským soudem podle Úmluvy o vydávání mezi členskými státy z roku 1996 vzat do vazby ve Francii. Francouzský soud, který se vydáním zabýval, však měl pochybnosti o použití uvedené Úmluvy zejména proto, že by to mohlo být v rozporu s rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu. Jelikož jediným důvodem pro zadržení pana Goicoechea byla výše uvedená žádost o vydání, požádal francouzský odvolací soud o projednání předběžné otázky v naléhavém řízení. Žádosti bylo vyhověno čtyři dny po jejím doručení. Rozsudek ve věci byl vydán čtyřicet dnů po doručení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce.[445]

Druhá žádost o posouzení věci v naléhavém řízení, jíž Soudní dvůr vyhověl, byla v řízení *Leymann a Pustovarov,* které se týkalo zásady speciality obsažené v čl. 27 odst. 2 rámcového rozhodnutí o eurozatykači. Předkládající soud odůvodnil svou žádost tím, že pan Pustovarov, který si v té době odpykával trest odnětí svobody, má být podmíněně propuštěn z trestu odnětí svobody. V závislosti na rozhodnutí Soudního dvora ohledně interpretace zásady speciality však případně mohlo dojít ke snížení délky trestu této osoby, která by tak mohla být propuštěna dříve. Určený senát po vyslechnutí generálního advokáta Mazáka žádosti vyhověl šest dnů po jejím předložení. Rozsudek ve věci byl vydán těsně před uplynutím tří měsíců, po 87 dnech.[446]

V případech *Kovalkovas*, *Poltorak* a *Oczelik*[447] se předkládající soudy domnívaly, že evropský zatýkací rozkaz nebyl vydán v souladu s požadavky rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, a tudíž by nebyl vydán platně. Jelikož byly tyto osoby zadržovány pouze na základě takto vydaných zatýkacích rozkazů, v případě potvrzení této domněnky by musely být tyto osoby propuštěny. Ve všech třech případech Soudní dvůr vyhověl žádosti o naléhavé projednání věci. Ve věci *A*.[448] se pan A. nacházel ve výkonu

[444] Rozsudek Goicoechea, C-296/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:457.
[445] Rozsudek byl vydán dne 12. srpna 2008. *Ibid*.
[446] Rozsudek Leymann a Pustovarov, C-388/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:669 byl vydán 1. prosince 2008.
[447] Rozsudky Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858 a Özçelik, C-453/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:860.
[448] Rozsudek A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634.

trestu odnětí svobody ve vězení v Nizozemsku, ale v závislosti na rozhodnutí Soudního dvora by bylo možné výkon trestu přerušit, za současného vyhoštění z území Nizozemska.

V případě *Lanigan*[449] záviselo další ponechání pana Lanigana ve vazbě na vyřešení sporu v původním řízení, pro které bylo významné rozhodnutí Soudního dvora. V tomto případě však nutno poukázat na to, že v době podání žádosti o projednání věci v naléhavém řízení se tato osoba nacházela ve vazbě již téměř dva a půl roku poté, co byla zadržena v Irsku na základě zatýkacího rozkazu vydaného za účelem trestního stíhání.[450]

I ve věci *Spasic*[451] mohlo mít rozhodnutí Soudního dvora ve svém důsledku vliv na délku trvání vazby zadržené osoby. V tomto případě se pan Spasic nacházel ve vazbě v Německu, kam byl vydán na základě evropského zatýkacího rozkazu. Pan Spasic argumentoval tím, že za trestný čin byl již odsouzen v jiném členském státě a toto odsouzení zakládá překážku *ne bis in idem*. V této věci měla odpověď Soudního dvora význam pro posouzení toho, zda již pan Spasic nemůže být stíhán díky překážce věci rozsouzené, v důsledku čehož by musel být propuštěn z vazby.

Na základě dosavadní judikatury tedy lze uzavřít, že primárním kritériem naléhavosti je především skutečnost, že dotčená osoba je v době rozhodování o podané žádosti o naléhavé řízení ve vazbě nebo vězení. To reflektuje i požadavek stanovený v čl. 267 SFEU, aby Soudní dvůr rozhodl v co nejkratší lhůtě, týká-li se řízení o předběžné otázce osoby ve vazbě.[452] Tato okolnost však podle judikatury Soudního dvora pro rozhodnutí věci v naléhavém řízení sama o sobě nepostačuje. Aby bylo žádosti vyhověno, musí mít odpověď Soudního dvora vliv na rozhodnutí vnitrostátního soudu o propuštění této osoby na svobodu.

3.4.2.2 Kritika

Naléhavé řízení nepochybně plní svůj účel co se týká zkrácení délky řízení. Nicméně v odborné literatuře jsou tomuto řízení vytýkány určité nedostatky.

[449] Rozsudek Lanigan, C-237/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:474.
[450] *Ibid*., bod 23.
[451] Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586.
[452] Viz čl. 267 SFEU poslední pododstavec.

Kritika, která se objevila v souvislosti s tímto řízením, se týká skutečnosti, že členské státy, kromě státu, jehož soud předběžnou otázku položil, nemohou podávat svá písemná vyjádření, ale jsou odkázány na jejich ústní prezentaci v ústní části řízení. To může mít dopad na jejich kvalitu, zejména z důvodu, že tato vyjádření jsou na ústním jednání simultánně překládaná do jazyku řízení.[453] Zde je však nutné poukázat na to, že čas ušetřený překladem písemných podání napomáhá celkovému zkrácení délky tohoto řízení, které je oproti standardnímu řízení významné.

Předmětem kritiky se stala i chybějící veřejně dostupná stanoviska generálních advokátů, a to z důvodu, že stanoviska generálních advokátů jsou často jediným zdrojem poskytujícím informace umožňující pochopit souvislosti projednávaného případu, která někdy nejsou z rozsudku Soudního dvora zcela jasná či pochopitelná, včetně skutkových okolností, historického kontextu či dalších souvislostí.[454] Tato kritika se zdá být vyslyšena, neboť, většina stanovisek byla zveřejněna.

I když se také objevuje názor, že takto rychlé řízení se může odrazit na kvalitě rozsudku, předseda třetího senátu, jenž rozhodoval v roce 2008 v prvních dvou uvedených řízeních naopak ocenil, že vzhledem na relativně krátké časové odstupy mezi jednotlivými fázemi řízení byl na jednání lépe připraven.[455]

Naléhavé řízení má určité nedostatky, nicméně pro osoby, pro jejichž další setrvání ve vazbě či vězení má význam zodpovězení předběžné otázky Soudním dvorem, je rychlost vydání rozhodnutí Soudního dvora nepochybně podstatná.

3.5 Soudní dvůr a kontrola unijních institucí policejní a justiční spolupráce

Lisabonská smlouva předpokládá existenci dvou unijních úřadů – Eurojustu v oblasti justiční spolupráce v trestních věcech a Europolu v oblasti policejní spolupráce v trestních věcech. Jejich společným znakem je podpora vnitrostátních orgánů zejména při boji s přeshraniční kriminalitou, terorismem a jinými závažnými formami trestní činnosti,

[453] BARNARD, C. The PPU: Is it worth the candle? An early assessment. 2009, s. 296.
[454] *Ibid*., s. 292. HINAREJOS, A. *Judicial control in the European Union: reforming jurisdiction in the intergovernmental pillars*. 2009, s. 80.
[455] ROSAS, Allan. Justice in Haste, Justice Denied? The European Court of Justice and the Area of Freedom, Security and Justice. *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*. 2009, (11), s. 12.

pokud se dotýkají dvou a více členských států.[456] Zatímco Europol vzniknul v maastrichtském období, zrod Eurojustu je zasazený do amsterdamského období.

3.5.1 Eurojust

Evropská jednotka pro soudní spolupráci neboli Eurojust je v rámci evropské integrace relativně nově vzniklým úřadem. Jeho počátky jsou spojeny se zasedáním Evropské rady v Tampere v říjnu 1999, kde se zástupci členských států shodli na vytvoření tohoto úřadu zejména za účelem boje proti organizovanému zločinu. Následně Niceská smlouva doplnila Smlouvu o Evropské unii o ustanovení týkající se Eurojustu.[457] V únoru 2002 bylo vydáno rozhodnutí Rady, jímž byl Eurojust, jako unijní instituce s právní subjektivitou založen.[458]

Ve Smlouvě o fungování Evropské unie je hlavní cíl Eurojustu artikulován v čl. 85 jako podpora a koordinace spolupráce mezi orgány členských států pověřenými vyšetřováním a stíháním závažné trestné činnosti. Struktura, oblast činnosti a úkoly Eurojustu mají být podle SFEU upraveny formou nařízení. Návrh nařízení již byl představen, avšak k jeho schválení dosud nedošlo.[459]

Co se týká unijní soudní kontroly, s ohledem na formu pramene práva, kterým bylo rozhodnutí Rady, jimž byl Eurojust původně zřízen, přicházely v úvahu řízení podle článku 35 odst. 3, 6 a 7 SEU ve znění Amsterdamské smlouvy. Od uplynutí přechodného období se ohledně tohoto předpisu uplatní plná jurisdikce Soudního dvora. Nicméně co se týká kontroly jeho činnosti, rozhodnutí Rady s žádnou unijní soudní kontrolou nepočítalo. Hinarejos nabízí vysvětlení, že taková kontrola nebyla považována za potřebnou, neboť tato instituce nemá žádnou legislativní roli nebo rozhodovací pravomoc.[460] V řízení ve věci

---

[456] Srov. čl. 85 a 88 SFEU.
[457] Viz čl. 29 druhý pododstavec druhá odrážka SEU, čl. 31 odst. 1 písm. a) SEU a 31 odst. 2 SEU ve znění Niceské smlouvy. Niceská smlouva byla podepsaná 26. února 2001 a vstoupila v platnost dne 1. února 2003. Smlouva z Nice pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a související akty. Úř. věst. C 80, 10.3.1901, s. 1—87.
[458] Rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Úř. věst. L 63, 6.3.2002, s. 1—13. Právní subjektivita viz čl. 1 Rozhodnutí o Eurojustu.
[459] Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) /* COM/2013/0535 final - 2013/0256 (COD) (Návrh nařízení o Eurojustu).
[460] HINAREJOS, A. *Judicial control in the European Union: reforming jurisdiction in the intergovernmental pillars*. 2009, s. 85.

Španělsko v. Eurojust Soudní dvůr například rozhodl, že nemá pravomoc rozhodovat o neplatnosti výzvy vydané Eurojustem.[461]

Návrh nařízení však nově explicitně zakotvuje kontrolu některých činností Eurojustu Soudním dvorem. Podle navrhovaného čl. 37 nařízení Soudní dvůr rozhoduje o stížnostech proti Eurojustu ohledně odpovědnosti za škodu způsobenou jakékoliv osobě v důsledku neoprávněného nebo nesprávného zpracování osobních údajů.[462] Dále návrh nařízení výslovně zmiňuje, příslušnost Soudního dvora k rozhodování sporů ohledně náhrady škody vzniklé zaměstnanci či kolegiem Eurojustu při výkonu jejich povinností.[463] Návrh také počítá s možností Soudního dvora rozhodovat v řízení na neplatnost ohledně zamítavé odpovědi Eurojustu na žádost o přístup k dokumentům Eurojustu.[464] Jelikož však nařízení nebylo dosud přijato, zůstává v platnosti úprava obsažená v rozhodnutí Rady.

3.5.2 Úřad evropského veřejného zástupce

Myšlenka vytvoření Evropského veřejného zástupce, jehož činnost by byla zaměřena především na ochranu finančních zájmů Unie, je známá již přinejmenším dvacet let. Koncepce Evropského veřejného žalobce byla zachycena již v *Corpus Juris* nikdy nezrealizovaného projektu evropského trestního kodexu z roku 1997.[465] I navzdory neúspěchu *Corpus Juris* idea Evropského veřejného žalobce nezanikla. V roku 2001 vydává Komise Zelenou knihu o trestněprávní ochraně finančních zájmů Společenství a vytvoření Evropského veřejného žalobce.[466] Ustanovení o zřízení Evropského veřejného žalobce se dostává i do Smlouvy o Ústavě pro Evropu[467], která, jak již bylo zmíněno výše, byla referendy dvou členských států odmítnuta. Nicméně znění z uvedeného dokumentu bylo v podstatě převzato Lisabonskou smlouvou.[468]

---

[461] Rozsudek Španělsko v. Eurojust, C-160/03, ECLI:EU:C:2005:168.
[462] Čl. 37 odst. 2 a 3. Návrhu nařízení o Eurojustu
[463] Čl. 64 odst. 2 a 5 Návrhu nařízení o Eurojustu.
[464] Čl. 60 odst. 3 Návrhu nařízení o Eurojustu.
[465] Podrobně o evropském veřejném žalobci a projektu Corpus Juris viz FENYK, Jaroslav. Projekt Evropského veřejného žalobce (Nová podoba mezinárodní justiční spolupráce v rámci členských států Evropské unie?). Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. 2008, s. 35 – 40.
[466] Green paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor, /* COM/2001/0715 final */.
[467] Čl. III-274 Smlouvy o Ústavě pro Evropu. Úř. věst. C 310, 16.12.2004, s. 3—474.
[468] Srov. čl. III-274 Smlouvy o Ústavě pro Evropu a čl. 86 SFEU.

Kompetence Úřadu evropského veřejného žalobce (*„Úřad“*) jsou obecně vymezeny v čl. 86 SFEU. Jeho primárním úkolem je vyšetřování a stíhání trestných činů poškozujících nebo ohrožujících finanční zájmy Unie. Podrobnější úprava výkonu jeho funkce, postavení, organizace, jakož i úprava procesních pravidel aplikovatelných na jeho činnost je delegována na nařízení, jímž má dojít ke zřízení tohoto úřadu. Podobně bylo přenecháno na sekundární legislativní akt, aby upravil *„pravidla použitelná na soudní přezkum procesních úkonů učiněných při výkonu jeho funkce.”*[469]

Již v roce 2013 předložila Rada návrh nařízení o založení Úřadu evropského veřejného žalobce, pro jehož přijetí je vyžadována jednomyslnost.[470] Od doby, kdy byl návrh nařízení předložen, probíhají různé diskuze a jednání na úrovni evropských orgánů, institucí a pracovních skupin. V současné době se zdá, že bude složité získat souhlas všech členských států.[471] Znění čl. 86 SFEU počítá i s eventualitou, že nebude možné dosáhnout jednomyslnosti a pro tuto situaci nabízí alternativní postup formou posílené spolupráce.[472]

Co se týká soudní kontroly ze strany Soudního dvora, návrh nařízení obsahuje dva stručné články, jejich text je však koncipován tak, že v podstatě vylučuje jakoukoli kontrolu ze strany Soudního dvora. Článek 36 navrhovaného nařízení stanoví, že *„[p]okud Úřad evropského veřejného žalobce přijímá v rámci výkonu své funkce procesní opatření, je specificky pro účely soudního přezkumu považován za vnitrostátní orgán.”* Odstavec druhý téhož článku pak pokračuje: *„[p]okud jsou podle tohoto nařízení použitelná ustanovení vnitrostátních právních předpisů, nejsou pro účely článku 267 [SFEU] tato ustanovení považována za ustanovení právních předpisů Unie.”*

Ve své důvodové zprávě zdůvodňuje Komise navrhovanou úpravu mimo jiné specifickou povahou tohoto Úřadu.[473] Ta spočívá v tom, že Úřad bude především vystupovat před vnitrostátními soudy, jeho úkony budou účinné v rámci právních řádů členských států a budou prováděny vnitrostátními donucovacími orgány.[474] Z těchto

---

[469] Čl. 86 odst. 3 SFEU.
[470] Návrh nařízení Rady o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce /* COM/2013/0534 final - 2013/0255 (APP).
[471] Viz COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor’s Office. Brussels, 31 January 2017. 5445/17, s. 2. Podle uvedeného dokumentu Švédsko oznámilo, že se nebude účastnit přijetí nařízení.
[472] Čl. 86 odst. 1 pododstavec třetí SFEU.
[473] Návrh nařízení Rady o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, COM/2013/0534, čl. 3.3.5.
[474] *Ibid*.

důvodů Komise tedy navrhuje, aby byl pro účely soudního přezkumu považován za vnitrostátní orgán. Tento koncept je zvláštní minimálně v tom, že návrh nařízení, jakož i jeho prováděcí předpis zdůrazňují povahu Úřadu evropského veřejného úřadu jako úřadu evropského, kdy stíhání podvodů a dalších trestných činů zaměřených na finanční zájmy Unie si vyžadují zásah ze strany Evropské unie. Úkony Úřadu však mají být vyňaty z přezkumu unijních soudních orgánů. Komise v důvodové zprávě k navrhovanému nařízení přímo uvádí, že ve vztahu k úkonům Úřadu, nemají být soudy unie příslušné k rozhodování v řízení na neplatnost, na náhradu škody jakož i řízení na nečinnost. Místo toho Komise navrhuje, aby podléhaly přezkumu vnitrostátních soudů.[475] S ohledem na rozmanitost vnitrostátních úprav může mít tento koncept dopad především na jednotnost rozhodování. Luchtman & Vervaele proti uvedenému konceptu například argumentují tím, že „*Úřad je evropským úřadem, jenž je pověřen úkoly, které již z povahy věci nemohou být jasně atributované jedinému členskému státu*“[476]. Mitsilegas zdůrazňuje, že aby byla zajištěna účinná kontrola osob dotčených činností Úřadu, je nezbytné, aby investigativní akty a rozhodnutí Úřadu podléhaly unijní soudní kontrole.[477]

3.5.3 Europol

Agentura Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva dříve nazývaná Evropský policejní úřad, zkráceně Europol, je důležitým unijním úřadem, který vzniknul v oblasti policejní spolupráce v trestních věcech zejména za účelem posílení spolupráce mezi policejními orgány členských států při boji proti závažné přeshraniční organizované kriminalitě a terorismu. Tato jeho funkce byla žádoucí zejména z důvodu, že zatímco kriminální skupiny využívaly výhod spojených s volným pohybem osob v rámci Evropské unie bez vnitřních hranic, vnitrostátní policejní orgány narážely na hranice jednotlivých členských států.

Zřízení Europolu předpokládala již Maastrichtské smlouva ve svém čl. K.1 odst. 9 jako úřadu pro policejní spolupráci za účelem boje proti terorizmu a dalším závažným

---

[475] *Ibid*.
[476] LUCHTMAN, Michiel a John VERVAELE. European Agencies for Criminal Justice and Shared Enforcement (Eurojust and the European Public Prosecutor's Office) [article]. *Utrecht Law Review* [online]. 2014, 10(5), s. 144 [cit. 2017-03-19] (překlad autorky)
[477] MITSILEGAS, V. *EU criminal law after Lisbon: rights, trust and the transformation of justice in Europe*. 2016, s. 117.

formám přeshraničního zločinu.[478] Europol byl založen jako mezivládní úřad v červnu 1995 úmluvou sjednanou mezi členskými státy na základě čl. K.3 SEU ve znění Maastrichtské smlouvy (Úmluva o Europolu) a začal plnit své úkoly o téměř čtyři roky později.[479] Úmluva o Europolu byla doplněna a pozměněna celkem pěti protokoly, z nichž třem trvalo mezi čtyřmi a sedmi lety než vstoupily v platnost.[480] Několik měsíců před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost byla Úmluva o Europolu nahrazena rozhodnutím Rady o zřízení Europolu (Rozhodnutí o Europolu),[481] který se stal právním nástupcem Europolu zřízeného Úmluvou o Europolu.[482] Důvodem pro nahrazení Úmluvy o Europolu Rozhodnutím Rady byla mimo jiné i forma pramene práva. Ratifikační proces Úmluvy o Europolu byl zdlouhavou záležitostí a její změna byla možná pouze prostřednictvím protokolů rovněž vyžadujících ratifikace, což podstatně zpomalovalo proces adaptace úmluvy aktuálním požadavkům. Rozhodnutí jako forma pramene práva se proto jevila vhodnější.[483] Po sedmi letech bylo Rozhodnutí o Europolu nahrazeno Nařízením o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) přijatým řádným legislativním postupem na základě čl. 88 odst. 2 SFEU, které nabylo účinnosti 1. května 2017.[484]

Primární funkcí Europolu je podle SFEU podpora činnosti a spolupráce policejních orgánů členských států při předcházení a boji proti terorismu, závažné trestné činnosti dotýkající se minimálně dvou členských států a konečně také trestní činnosti zasahující do některé z politik Evropské unie.[485] Za tím účelem Europol zejména shromažďuje a zpracovává informace získané od členských jakož i třetích států a dále také koordinuje

---

[478] Viz čl. K.1 odst. 9 SEU ve znění Maastrichtské smlouvy.
[479] Úmluva o Europolu ze dne 26. července 1995 vstoupila v platnost dne 1. října 1998. Europol zahájil svou činnost 1. prosince 2009.
[480] Úmluva o Europolu byla doplněna dvěma protokoly podepsanými dne 24. července 1996 a dne 19. června 1997, které vstoupily v platnost dne 29. prosince 1998 a dne 1. července 1999. Dále byla Úmluva o Europolu pozměněna třemi dalšími protokoly podepsanými dne 30. listopadu 2000, 28. listopadu 2002 a 27. listopadu 2003. Protokoly ze dne 30. listopadu 2000 a 28. listopadu 2002 vstoupily v platnost dne 29. března 2007 a protokol ze dne 27. listopadu 2003 vstoupil v platnost dne 18. dubna 2007.
[481] Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol). Úř. věst. L 121, 15.5.2009, s. 37—66 (Rozhodnutí o Europolu).
[482] Viz čl. 1 odst. 2 Rozhodnutí o Europolu.
[483] Viz bod 2 úvodních ustanovení Rozhodnutí o Europolu.
[484] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV (Nařízení o Europolu). Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53—114 (Nařízení o Europolu). Nařízení se neúčastní Dánsko a Spojené království. Viz čl. 73 a 74 úvodních prohlášení Nařízení o Europolu.
[485] Čl. 88 odst. 1 SFEU a čl. 3 odst. 1 Nařízení o Europolu.

a provádí vyšetřování a operativní akce v rámci společných vyšetřovacích týmů členských států, případně společně s Eurojustem.[486]

Pokud jde o soudní kontrolu, původní znění Úmluvy o Europolu neobsahovalo žádné ustanovení o soudní kontrole ze strany Soudního dvora, i když prohlášením učiněným k čl. 40 odst. 2 této Úmluvy čtrnáct z patnácti tehdejších členských státu souhlasilo s tím, aby v případech, ve kterých Rada nevyřeší spory mezi členskými státy ohledně interpretace a aplikace Úmluvy o Europolu, byl spor předložen Soudnímu dvoru.[487] Připomeňme si také, že pravomoc Soudního dvora rozhodovat o předběžných otázkách ve vztahu k Úmluvě o Europolu se stalo problematickým tématem, které podstatně zpomalilo proces negociace této Úmluvy mezi členskými státy v polovině devadesátých let. Tato pravomoc byla až následně zakotvena díky Protokolu o výkladu Úmluvy o Europolu Soudním dvorem prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce, kterému jsme se již věnovali výše v textu.[488] Připomeňme si také, že příslušnost Soudního dvora byla podmíněna zvláštním prohlášením členských států o přijetí této pravomoci[489], které bylo později převzato čl. 35 odst. 2 Smlouvy o Evropské unii ve znění Amsterdamské smlouvy. Co se týká vlastní činnosti Europolu, Úmluva ani Smlouva o Evropské unii však žádnou soudní kontrolu ze strany Soudního dvora nepředpokládaly. Činnost Europolu byla zaměřena především na usnadňování výměny informací mezi členskými státy a analytickou činnost. Podle Hinarejos proto taková kontrola nebyla nutná, neboť Europol neměl výkonné pravomoci a nemohl vykonávat trestní vyšetřování v členských státech pod vlastím jménem.[490]

Úvodní ustanovení rozhodnutí o Europolu, které nahradilo Úmluvu o Europolu, stanovilo, že soudní kontrola Europolu podléhala ustanovením čl. 35 SEU v předlisabonském znění. Soudní dvůr tedy mohl rozhodovat o předběžných otázkách týkajících Rozhodnutí o Europolu, o žalobách na neplatnost a také o sporech o jeho výklad. Uplynutím přechodného období se na tento předpis vztahovala plná jurisdikce Soudního

[486] Čl. 88 odst. 2 SFEU.
[487] Prohlášení k čl. 40 odst. 2 Úmluvy o Europolu.
[488] Protokol o výkladu Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu Soudním dvorem Evropských společenství prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce podepsaný dne 24. července 1996, který vstoupil v platnost dne 29. prosince 1998.
[489] *Ibid*., čl. 2.
[490] HINAREJOS. *Judicial control in the European Union: reforming jurisdiction in the intergovernmental pillars*. 2009, s. 85.

dvora. Co se týká samotné činnosti Europolu podobně jako předchozí úprava, text Rozhodnutí o Europolu o unijní soudní kontrole mlčí.

Nabytím účinnosti Nařízení o Europolu je podstatně posílena soudní kontrola tohoto úřadu ze strany unijních soudů. Nově jsou explicitně zmíněny situace, ve kterých se lze obrátit na Soudní dvůr v souvislosti s činností Europolu. Činnost Europolu je úzce spjata s nakládáním s osobními údaji. Proto nařízení obsahuje specifická ustanovení o náhradě škody způsobené v souvislosti s nesprávným zpracováním osobních údajů.[491] Aktivně legitimovanými jsou fyzické osoby, které utrpěly škodu v důsledku protiprávního postupu zpracování osobních údajů.[492] Tyto osoby mohou podat žalobu na členské státy u vnitrostátních soudů a na Europol u Soudního dvora. V případě sporů mezi členskými státy a Europolem o konečnou odpovědnost za náhradu škody, rozhoduje správní rada Europolu složená ze zástupců členských států a Komise, jejíž rozhodnutí však lze napadnout u Soudního dvora žalobou na neplatnost. [493] Dále lze také podat žalobu k Soudnímu dvoru proti rozhodnutí evropského soudního inspektora,[494] což je orgán odpovídající za kontrolu a uplatňování nařízení o Europolu, které se týkají ochrany základních práv a svobod v souvislosti se zpracováním osobních údajů Europolem.[495] Při výkonu své funkce může předkládat věci Soudnímu dvoru a také zasahovat do právních sporů předložených Soudnímu dvoru.[496] Soudní dvůr je také oprávněn rozhodovat o náhradě škody (v rámci mimosmluvní odpovědnosti) způsobené zaměstnanci či útvary Europolu při plnění jeho úkolů.[497] Dále lze také na Europol podat žalobu v případech úplného či částečného zamítnutí žádostí o přístup k jeho dokumentům.[498]

Závěrem lze shrnout, že soudní kontrola ze strany Unie je ve vztahu k činnosti dvou sesterských institucí policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, Eurojustu a Europolu, postupně posilována. Nové úpravy přijaté na základě výslovného zmocnění SFEU již přímo obsahují ustanovení upravující činnosti, jenž podléhají kontrole Soudního

---

[491] Čl. 50 Nařízení o Europolu.
[492] Čl. 50 odst. 1 Nařízení o Europolu.
[493]Čl. 50 odst. 2 Nařízení o Europolu.
[494] Čl. 48 Nařízení o Europolu.
[495] Čl. 43 Nařízení o Europolu.
[496] Čl. 43 Nařízení o Europolu.
[497] Čl. 49 odst. 2 a 3 Nařízení o Europolu.
[498] Čl. 65 Nařízení o Europolu ve spojení s čl. 8 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise. Úř. věst. L 145, 31.5.2001, s. 43—48.

dvora. Pokud jde o Úřadu evropského veřejného zástupce, bude zajímavé sledovat, zda současná kritika vyloučení unijní soudní kontroly činnosti tohoto unijního úřadu bude reflektována v konečném znění nařízení.

3.6 Dílčí závěry

Lisabonská smlouva formálně sjednotila úpravu pravomoci Soudního dvora díky odstranění pilířové struktury. Nicméně jsou zde jistá residua předchozího období. Pro přechod z mezinárodního na supranacionální model bylo stanoveno pětileté přechodné období, během kterého vedle sebe koexistovaly dva režimy pravomocí Soudního dvora, které se uplatňovaly podle toho, zda se jednalo o právní akty přijaté v předlisabonském období, nebo o právní akty přijaté na základě Lisabonské smlouvy. Přechodné období uplynulo před necelými třemi lety a většina omezení spojených s čl. 35 SEU se tak již neuplatní. To má zásadní význam pro často kritizované nedostatky spojené s tímto článkem. Omezení stanoveno čl. 35 odst. 5 je však převzato čl. 276 SFEU. Supranacionalizace oblasti na jedné straně vedla k nově nabyté plné kontrole ze strany unijních soudů, avšak cena za tuto supranacionalizaci byla kompenzována částečnou či úplnou neúčastí tří členských států na další spolupráci v této oblasti. Jistá složitost spojená s touto oblastí tak přetrvává, avšak nabývá jiné formy. Unijní soudní kontrola oblasti potencionálně mající zásadní vliv na základní svobody byla díky Lisabonské smlouvě nově zpřístupněna jednotlivcům. Význam má dále také zařazení možnosti naléhavého řízení o předběžné otázce. Podle dosavadní judikatury Soudního dvora přichází jeho použití v úvahu především v situacích, kdy rozhodnutí Soudního dvora může ovlivnit další setrvání osob ve vazbě. I když bylo toto řízení zavedeno krátce před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, bylo často využíváno právě v lisabonském období. V dosud projednaných řízeních byl čas potřebný k vynesení rozsudku výrazně zkrácen a lze tak konstatovat, že tento typ zvláštního řízení prozatím plní svůj účel. V souvislosti s přijímáním nových právních předpisů upravujících unijní trestněprávní spolupráci a s odstraněním překážky obsažné v čl. 35 odst. 2 SEU lze také pozorovat zvýšený nárůst žádostí vnitrostátních soudů o řízení o předběžné otázce. Dále nově připravovaná nařízení o agenturách Evropské unie působících v této oblasti otevírají možnosti k unijní soudní kontrole jejich vlastní činnosti. Na otázku, zda Soudní dvůr získal plnohodnotné postavení v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, lze s určitými výše uvedenými výjimkami odpovědět kladně.

4 Formování unijní trestněprávní spolupráce v řízení o předběžné otázce

4.1 Úvod

Již od Amsterodamské smlouvy bylo řízení o předběžné otázce zdaleka nejčastějším řízením před Soudním dvorem v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Celkově bylo do konce roku 2016 na základě čl. 35 SEU ve znění Amsterodamské smlouvy a čl. 267 SFEU předloženo Soudnímu dvoru v této oblasti šestašedesát žádostí orozhodnutí o předběžné otázce.[499] První žádost byla podaná 30. dubna 2001,[500] tedy téměř po dvou letech od vstupu Amsterodamské smlouvy v platnost. Následně byly každý rok podány alespoň dvě žádosti, kromě roku 2002 a 2006, kdy nebyla podána žádná žádost. Až do roku 2014 byly průměrně podané tři žádosti ročně. Na počet podaných žádostí mělo zásadní dopad uplynutí přechodného období v prosinci 2014, kdy odpadla omezení spojená s článkem 35 SEU ve znění Amsterodamské smlouvy a Protokolem o přechodných ustanoveních. Hned v následujícím roce se počet podaných žádostí několikanásobně zvýšil, což demonstruje následující graf.

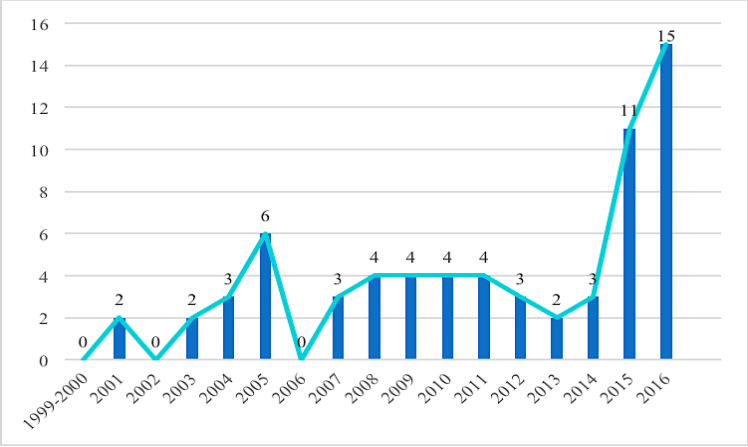

Graf 3 - Počet žádostí o řízení o předběžné otázce (1999–2016)

Graf demonstruje počet žádostí o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech předložených vnitrostátními soudy členských států na základě čl. 35 SEU a 267 SFEU v období od roku 1999 do roku 2016. Zahrnuje i žádosti podané na základě čl. 234 SEU týkající se předpisů vydaných ve třetím pilíři a které měly být správně podané na základě čl. 35 SEU. Žádosti později spojené do jednoho řízení jsou počítány samostatně.

Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím internetové databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupné online na http://curia.europa.eu/.

[499] Viz Příloha 2 této disertační práce.

[500] Věc Gözütok C–187/01. Následně byla podaná žádost ve věci Brügge, C-385/01 a došlo ke spojení těchto řízení. Viz rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87.

Z žádostí podaných vnitrostátními soudy členských států bylo následně osm žádostí vyškrtnuto a devět žádostí bylo spojených do čtyř řízení. Celkově tak bylo do roku 2016 vydáno čtyřiačtyřicet rozsudků.

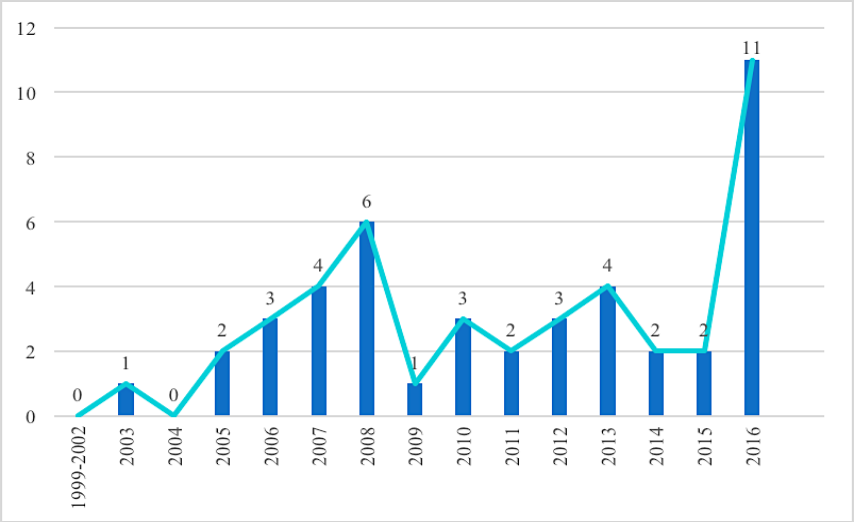

Graf 4 – Počet rozsudků v řízení o předběžné otázce ročně (1999–2016)

Graf demonstruje počet rozsudků (včetně usnesení podle čl. 99 Jednacího řádu) Soudního dvora v řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech za kalendářní rok v období od roku 1999 do roku 2016 (včetně). Zahrnuje rozsudky vydané ve standardním řízení jakož i rozsudky vydané v naléhavém a zrychleném řízení.

Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím internetové databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupné online na http://curia.europa.eu/.

Řízení o předběžné otázce jsou zahájena na žádost vnitrostátních soudů členských států, které tak mají možnost navázat dialog se Soudním dvorem ohledně platnosti a interpretace předpisů vydaných v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

Které soudy, resp. soudy kterých členských států byly v tomto ohledu prozatím nejaktivnější? Celkově podaly předběžné otázky soudy šestnácti členských států. Prvenství patří Německu následovaném Nizozemskem a Itálií. Vedoucí pozice těchto států je do jisté míry ovlivněna tím, že se jedná o *„staré"* členské státy. Podíváme-li se na aktivitu členských států po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, je pořadí na prvních dvou místech podobné, i když tentokrát jsou o něco aktivnější soudy nizozemské před soudy německými. Na třetím místě jsou společně Irsko a Bulharsko. Zajímavé je, že soudy obou posledně zmíněných států získaly možnost navázat dialog se Soudním dvorem ohledně ustanovení předpisů upravujících oblast policejní a justiční spolupráce až s Lisabonskou smlouvou a ohledně pramenů bývalého třetího pilíře až uplynutím přechodného období. Co se týká soudů České republiky, pouze dva soudy se rozhodly konzultovat interpretaci

předpisů vydaných ve sledované oblasti se Soudní dvorem. Žádost ve věci Baláž byla podaná v roce 2012 Vrchním soudem v Praze a žádost ve věci Sokáč byla podaná o čtyři roky později Nejvyšším soudem.[501] Přehled aktivity soudů členských států je zachycen v následujícím grafu.

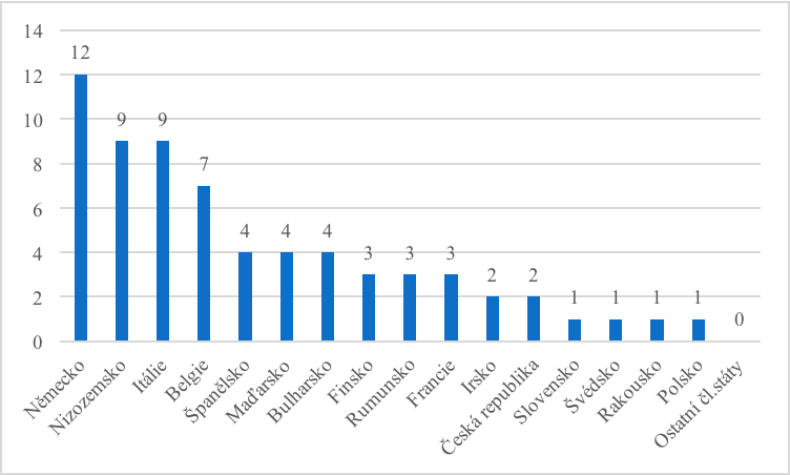

Graf 5 - Počet žádostí o řízení o předběžné otázce předložených vnitrostátními soudy jednotlivých členských států (1999–2016)

Graf znázorňuje počet žádostí o řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech předložených vnitrostátními soudy jednotlivých členských států v období od roku 1999 do roku 2016. Uvedené počty žádostí vnitrostátních soudů jednotlivých členských států zahrnují i později vyškrtnuté žádosti.

Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím internetové databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupné online na http://curia.europa.eu/.

Ze všech předpisů vydaných ve sledované oblasti, které byly způsobilé stát se předmětem řízení o předběžné otázce, se až 78 % žádostí vnitrostátních soudů týkalo pouze třech předpisů. Zcela nejfrekventovaněji se tyto soudy dotazovaly na interpretaci rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, a to celkově osmadvacetkrát. Dominanci tohoto předpisu v žádostech soudů lze odůvodnit mimo jiné i vysokým počtem vydaných evropských zatýkacích rozkazů. Výklad ustanovení upravujících zásadu *ne bis in idem* obsaženou v článcích 54 až 58 Schengenské prováděcí úmluvy, která má „*mimounijní*" původ a byla do unijního rámce za začleněna až na základě zvláštního protokolu, byla předmětem téměř čtvrtiny všech předběžných otázek předložených do roku 2016 v této oblasti. Třetím nejčastěji se vyskytujícím předpisem v předběžných otázkách bylo rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení.[502]

[501] Rozsudek Baláž, C-60/12, ECLI:EU:C:2013:733 a usnesení Sokáč, C-497/16, ECLI:EU:C:2017:171.
[502] Žádosti podané vnitrostátními soudy členských států v období od roku 2001 do roku 2016 (včetně), přičemž německými soudy bylo podáno 12 žádostí, nizozemskými a italskými soudy shodně 9 žádostí.

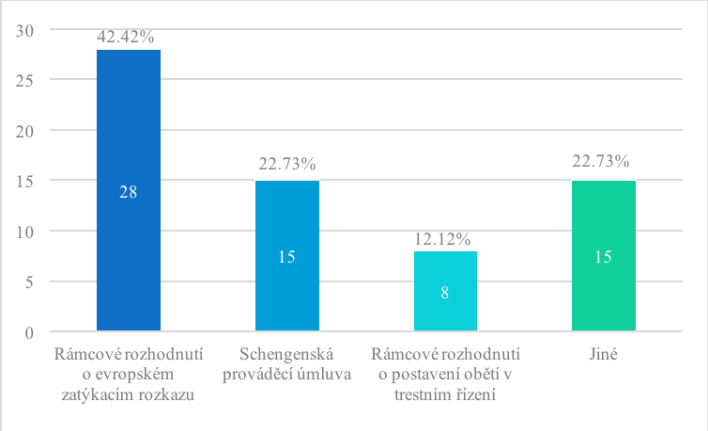

Graf 6 – Předmět žádosti o řízení o předběžné otázce (1999–2016)

Graf demonstruje, na výklad kterých předpisů z oblasti policejní a justiční spolupráce se vnitrostátní soudy členských států nejčastěji dotazovaly. Graf zahrnuje počet žádostí předložených vnitrostátními soudy členských států v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech v období od roku 1999 do roku 2016 (včetně). Zahrnuje i následně vyškrtnuté žádosti a žádosti, ve kterých byl rozsudek vydán v roce 2017 nebo k datu této práce ještě nebyl vydán. Žádosti později spojené do jednoho řízení byly počítány samostatně.

Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím internetové databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupné online na http://curia.europa.eu/.

V období od roku 2003, kdy byl vydán první rozsudek v řízení o předběžné otázce ve sledované oblasti, do roku 2016 bylo až 90 % rozsudků Soudního dvora zaměřeno na intepretaci tří výše zmíněných předpisů.[503]

Délka řízení o předběžné otázce je standardně poměrně dlouhou záležitostí a jinak tomu není ani ve sledované oblasti. Podívejme se nyní se nyní, jak dlouhá jsou standardní řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Od roku 2001, kdy byla podána první žádost o předběžné otázce ve sledované oblasti, až do roku 2015 trvalo Soudnímu dvoru v průměru 18,8 měsíce, než rozhodl o předložené předběžné otázce. Nejkratší dobu čekaly na rozhodnutí soudy, které podaly předběžnou otázku v roce 2007, celkem 15 měsíců, a nejdéle soudy, které doručily žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v roce 2003, a to až 22 měsíců. Právě v roce 2003 byla podána žádost ve věci *Pupino*, ve které byl vydán rozsudek až po více něž 28 měsících, čímž se tato věc stala nejdéle trvajícím řízením ve sledované oblasti. Průměrná délka řízení zahájených od roku 2001 a skončených do roku 2016 je zachycena v následujícím grafu.

[503] Rozdíl oproti počtu podaných žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce je způsoben mimo jiné tím, že některá řízení dosud nebyla ukončena nebo k vydání rozsudků došlo až v roku 2017.

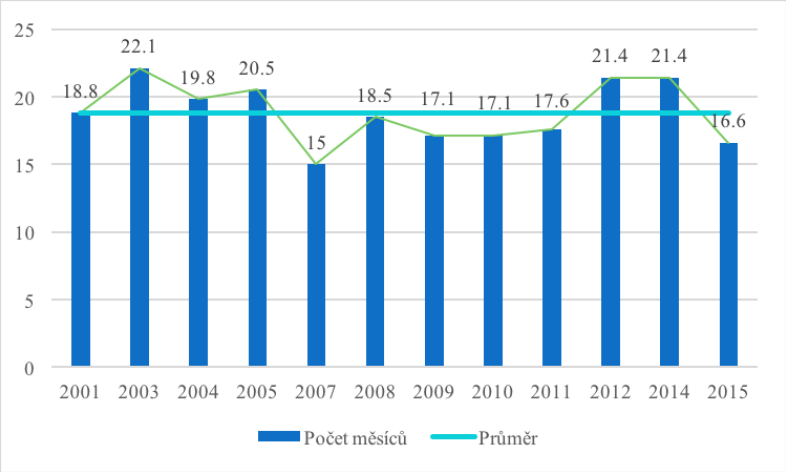

Graf 7 – Průměrná délka řízení o předběžné otázce (2001–2016*)*

Graf demonstruje průměrnou délku standardních řízení o předběžné otázce zahájených na základě žádostí vnitrostátních soudů členských států doručených Soudnímu dvoru v období od roku 2001 do roku 2016 a ukončených do konce roku 2016. Žádosti, které byly později spojeny do jednoho řízení, jsou počítány jako samostatná řízení. Nejsou zde zahrnuta naléhavá řízení, zrychlená řízení o předběžné otázce, řízení projednaná přednostně, jakož i řízení, jejichž konečná rozhodnutí byla vydána až v roce 2017 či dosud nebyla vydaná. Nebylo sem zařazeno ani řízení ve věci Aranyosi, C-404/15, které bylo spojeno s naléhavým řízením ve věci Căldăraru C-659/15 PPU, což mělo výrazný vliv na celkovou dobu řízení v této věci.

Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím internetové databáze rozhodnutí Soudního dvora dostupné online na http://curia.europa.eu/.

Následující kapitoly budou věnovány tomu, jak Soudní dvůr interpretoval tři předpisy, které se v období od podání první žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce v této oblasti až po konec roku 2016 vyskytovaly v žádostech vnitrostátních soudů nejčastěji, tedy rámcovému rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, Schengenské prováděcí úmluvě a rámcovému rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení.

4.2 Evropský zatýkací rozkaz

Jak napovídá název rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, nový mechanizmus nahrazující extradiční proces mezi členskými státy Evropské unie dostal označení *předávání*. V čem je materiální rozdíl mezi vydáváním a předáváním? Naproti klasické extradici jsou z procesu předávání vynechány ministerstva zúčastněných států a předání je řešeno pouze na úrovni soudních orgánů členských států. Rámcové rozhodnutí zdůrazňuje, že rozhodnutí o předání musí být vydáno *soudními orgány* vykonávajících států a úloha ústředních orgánů je omezena na „*praktickou a správní pomoc*“.[504] Hlavními cíli této změny je nejenom zjednodušit, ale

[504] Viz čl. 8 a 9 úvodních ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.

i urychlit proces předání.[505] K dosažení tohoto cíle má přispět především to, že s výjimkou explicitně stanovených případů nemohou orgány v trestním řízení v zásadě odmítnout žádost o předání vyžádané osoby.[506] Koncept evropského zatýkacího rozkazu je postaven na *zásadě vzájemného uznávání* soudních rozhodnutí mezi členskými státy a byl prvním zhmotněním této zásady vyjádřené na zasedání Evropské rady ve finském Tampere v roce 1999.[507] Zásada vzájemného uznávání byla označena za *„úhelný kámen"* justiční spolupráce v trestních věcech,[508] a to zejména při absenci harmonizace této oblasti na unijní úrovni.

Rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu je považováno za jeden z nejdůležitějších předpisů vydaných ve sledované oblasti a v praxi *„nepochybně nejužívanější a nejefektivnější nástroj EU, který má přispívat k účinnému boji členských států s kriminalitou."*[509] O tom svědčí i počet vydaných evropských zatýkacích rozkazů. V období od 2005 do 2014 jich bylo vydáno více než sto šestnáct tisíc a na jejich základě bylo ročně předáno téměř 3000 osob ročně.[510] Tento předpis byl prozatím novelizován pouze jedinkrát, a to v roce 2009, těsně před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost.[511] Cílem této novely, jejíž návrh vzešel z iniciativy několika členských států včetně České republiky[512], bylo posílit procesní práva osob, jež se nezúčastnily řízení tedy zejména

[505] Viz čl. 1 a 4 úvodních ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[506] Viz výjimky z výkonu evropského zatýkacího rozkazu v čl. 3 až 4a rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[507] Viz čl. 6 úvodních ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[508] *Ibid*.
[509] NOVOTNÁ, Jaroslava a Michael ŠVARC. Rozsudky Evropského soudního dvora v souvislosti s aplikací evropského zatýkacího rozkazu a jejich význam pro justiční praxi a právní úpravu České republiky. *Trestněprávní revue*. 2010, 9(12), 382-391.
[510] Ze statistik Evropského parlamenty vyplývá, že nejvyšší počet evropských zatýkacích rozkazů, 15200 byl vydán v roce 2009 a od té doby klesal až na 10400 v roce 2013. V témže období bylo v průměru předáno 2911 osob ročně, přičemž nejvíce jich bylo předáno v roce 2010 (4600) a od té doby jejich počet klesal až na 2700 osob v roce 2013. Viz dokument Evropského parlamentu ze dne 23. června 2014 dostupný na https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-en.do.
[511] Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně. Úř. věst. L 81, 27.3.2009, s. 24—36.
[512] Viz Podnět Republiky Slovinsko, Francouzské republiky, České republiky, Švédského království, Slovenské republiky, Spojeného království a Spolkové republiky Německo za účelem přijetí rámcového rozhodnutí Rady 2008/.../SVV o výkonu rozhodnutí vynesených v nepřítomnosti, kterým se mění rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, rámcové rozhodnutí 2005/214/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut, rámcové rozhodnutí 2006/783/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci a rámcové rozhodnutí 2008/…/SVV o provádění zásady vzájemného uznávání rozsudků ve věcech trestních, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii. Úř. věst. C 52, 26.2.2008, s. 1—8.

v případech, kdy byla soudní rozhodnutí vydána v jejich nepřítomnosti. Ani po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost, která do budoucna eliminovala rámcová rozhodnutí jako nástroj úpravy unijní trestněprávní spolupráce, nebylo toto rámcové rozhodnutí doposud nahrazeno žádným novým unijním opatřením.

Od uplynutí implementační lhůty v prosinci 2003 Komise pravidelně monitorovala postup členských států při implementaci tohoto předpisu, čímž také vytvářela tlak na státy, u nichž docházelo při implementaci ke zpoždění. Podobně Rada vydala hodnotící zprávy ohledně každého z členských států pod názvem *Praktická aplikace evropského zatýkacího rozkazu a souvisejících předávacích postupů mezi členskými státy*.[513]

Do českého právního řádu bylo rámcové rozhodnutí původně implementováno v roce 2004 zákony novelizujícími trestní zákon a trestní řád.[514] Postupně však sílil tlak na to, aby úprava trestního práva s mezinárodním prvkem byla soustředěna do samostatného zákona, kterým se stal zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.[515] Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2014 a evropskému zatýkacímu rozkazu je věnovaná hlava II páté části zaměřené na justiční spolupráci s jinými členskými státy Evropské unie.

Jak již bylo demonstrováno v Grafu 6 výše, rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu se stalo suverénně nejčastějším předmětem rozhodování v řízení o předběžné otázce. Od roku 2005, kdy byla podána první žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se tohoto předpisu, až do konce roku 2016 se na interpretaci ustanovení tohoto předpisu tázaly soudy členských států celkem dvacet osm krát. V uvedeném období Soudní dvůr vydal 20 rozsudků, přičemž dvě žádosti byly spojeny do jednoho řízení,[516]

---

[513] Viz např. Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations "the practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between member states" report on Lithuania. Brussels, 14 December 2007, 12399/1/07.

[514] Zákon č. 537/2004, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 539/2004 Sb. kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

[515] Viz NOVOTNÁ, Jaroslava. Per aspera ad astra při nové právní úpravě mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. *Trestněprávní revue* [online]. 2006, (9) [cit. 2015-02-17].

[516] Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.

v jednom řízení rozhodl formou usnesení na základě čl. 99 jednacího řádu Soudního dvora[517] a tři žádosti byly vyškrtnuty.[518] Počátkem roku 2017 byly vydány další dva rozsudky[519] a další dvě řízení dosud nebyla ukončena.[520] Před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost bylo podáno sedm žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, zatímco více než polovina všech dosud podaných žádostí byla soudy členských států podána po uplynutí přechodného období. Nejčastěji se na interpretaci rámcového rozhodnutí o eurozatykači dotazovaly nizozemské soudy (osmkrát). Z *nových* členských států Evropské unie to bylo se třemi žádostmi Rumunsko. V osmi případech rozhodoval velký senát, zatímco v ostatních případech rozhodovaly pětičlenné senáty. Největší pozornost členských států přilákalo řízení ve spojených věcech *Aranyosi a Căldăraru*, v němž předložilo vyjádření jedenáct členských států, následované řízeními ve věcech *Advocaten voor de Wereld*, *Kozłowski* a *Mantello* s deseti členskými státy. Ve všech právě uvedených řízeních rozhodoval velký senát.

Řízení o evropském zatýkacím rozkazu jsou zajímavá v tom, že díky povaze evropského zatýkacího rozkazu se dotýkala dvou a více členských států a vystihovala tím název sledované oblasti tedy policejní a justiční *spolupráce* v trestních věcech.

Jak se vyvíjela judikatura ohledně tohoto stěžejního předpisu a jaké tendence v ní lze pozorovat? Jak Soudní dvůr rutinně připomíná počínaje rozsudkem ve věci *Advocaten voor de Wereled VZW*, cílem tohoto rámcového rozhodnutí je usnadnění a urychlení soudní spolupráce mezi členskými státy díky mechanismu předávání, který je založený na vzájemném uznávání[521] a vzájemné důvěře mezi členskými státy.[522] Obě zmíněné zásady se staly významným komponentem argumentace Soudního dvora při interpretaci uvedeného předpisu. Již program z Tampere představil zásadu vzájemného uznávání jako *„úhelný kámen“* unijní justiční spolupráce v trestních věcech. V kontextu dotčeného

[517] Usnesení A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634.
[518] Usnesení Gataev a Gataeva, C-105/10 PPU, ECLI:EU:C:2010:176 a Usnesení Kita, C-264/10, ECLI:EU:C:2010:61.
[519] Rozsudky Van Vemde, C-582/15, ECLI:EU:C:2017:3 a Vilkas, C-640/15, ECLI:EU:C:2017:39.
[520] Popławski, C-579/15, ECLI:EU:C:2017:116 a Piotrowski, C-367/16.
[521] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261, bod 31, dále také např. Rozsudky Leymann a Pustovarov, C-388/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:669, bod 42; West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:404, bod 54; Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437, body 31 a 43; Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616; C-42/11, Rozsudek Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, ECLI:EU:C:2012:517, bod 28; a Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2013:39, bod 33 a další.
[522] Viz bod 10 Preambule Rámcového rozhodnutí rady o eurozatykači a také rozsudky Leymann a Pustovarov, C-388/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:669, bod 50; West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:404, bod 53, Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2013:39, bod 34.

rámcového rozhodnutí to podle Komise znamená, že *„každý soudní orgán má uznat žádost o předání učiněnou soudním orgánem ipso facto s minimem formalit"*[523]. Význam zásady vzájemné důvěry a vzájemného uznávání spočívá v tom, že umožňuje vytvoření a zachování prostoru bez vnitřních hranic.[524] Také čl. 82 SFEU explicitně stanoví, že unijní justiční spolupráce v trestních věcech je mimo jiné založena na zásadě vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí.[525] Podle Mitsilegase má princip vzájemného uznávání v oblasti svobody, bezpečnosti a práva jako oblasti bez vnitřních hranic posílit určitou *„automatičnost"* spolupráce mezi členskými státy, která zjednodušeně řečeno, umožňuje, aby *„vnitrostátní rozhodnutí členského státu bylo vykonáno mimo jeho území orgány jiných členských států napříč prostorem svobody, bezpečnosti a práva, bez kladení příliš mnoho otázek a s extrémně omezenými možnostmi […] jak výkon takového rozhodnutí odmítnout."*[526]

Nyní se zaměřím na judikaturu Soudního dvora interpretující ta ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, jimiž se Soudní dvůr ve své rozhodovací činnosti zabýval, včetně ustanovení upravujících zásadu oboustranné trestnosti (resp. její opuštění), podmínky odmítnutí výkonu eurozatykače a zásadu speciality.

4.2.1 Opuštění zásady oboustranné trestnosti

Jak již bylo zmíněno, poprvé se Soudní dvůr zabýval rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu ve věci *Advocaaten voor der Wereld.* Jednalo se o jediné řízení v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, ve kterém předběžná otázka směřovala na *platnost* rámcového rozhodnutí. Při řešení otázky ohledně jeho platnosti se Soudní dvůr zabýval interpretací některých ustanovení rámcového rozhodnutí, včetně čl. 2 odst. 2, které bylo jedním z kontroverzních témat v souvislosti s tímto předpisem. Uvedené ustanovení totiž vyjmenovává 32 trestních činů, u nichž bylo

[523] Proposal for a Council Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between the Member States, /* COM/2001/0522 final – CNS 2001/0215 */. Úř. věst. C 332 E, 27.11.2001, čl. 2.
[524] Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198, bod 78.
[525] Čl. 82 odst. 1 SFEU.
[526] MITSILEGAS, Valsamis. The Symbiotic Relationship Between Mutual Trust and Fundamental Rights in Europe's Area of Criminal Justice. *New Journal of European Criminal Law* [online]. Queen Mary School of Law Legal Studies Research Paper No. 207/2015, 2015 (special issue) [cit. 2016-05-09]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=2632892.

upuštěno od zásady oboustranné trestnosti. Podle navrhovatele v původním řízení, neziskové organizace Advocaaten voor de Wereld, tímto ustanovením došlo mimo jiné k porušení zásady legality, neboť v rámcovém rozhodnutí chybí jejich definice. Soudní dvůr však odpověděl, že tyto trestné činy jsou definovány v trestním právu vystavujících členských států, které v souladu s čl. 6 SEU musí ctít základní práva včetně zásady legality trestných činů a trestů a nedochází tak k porušení zásady *nullum crimen nulla poena sine lege*.[527] Dále zdůraznil, že účelem rámcového rozhodnutí není harmonizace trestných činů ani trestů ukládaných za jejich spáchání.[528] Soudní dvůr také vyvrátil tvrzení Advocaaten voor de Wereld, že čl. 2 odst. 2 rámcového rozhodnutí porušuje zásadu zákazu diskriminace a rovného zacházení tím, že u jiných než zde uvedených trestných činů lze předání podmínit oboustrannou trestností, zatímco u trestných činů vyjmenovaných v tomto článku nikoli. Podle Soudního dvora trestné činy vyjmenované v tomto čl. 2 odst. 2 spadají do kategorie trestných činů u *„nichž závažnost narušení veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti odůvodňují, aby ověření oboustranné trestnosti nebylo vyžadováno."*[529] Proto je podle Soudního dvora takové rozlišení objektivně odůvodněno. Navzdory své závažnosti byl rozsudek Soudního dvora vcelku stručný.

Poté, co Soudní dvůr potvrdil existenci rámcového rozhodnutí a bylo tak jasné, že tento právní předpis zůstává součástí unijního práva, začaly přibývat žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce týkajících se interpretace jednotlivých ustanovení tohoto předpisu. Soudní dvůr se zabýval zejména otázkami odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu, zásadou speciality, určením, kdy se jedná o autentické pojmy unijního práva, a jakým způsobem je nutno je interpretovat, zásadou *ne bis in idem* nebo také důsledky překročení lhůt stanovených v tomto předpisu. V rámci řízení o předběžné otázce se soud zabýval cíli tohoto právního předpisu, jakož i zásadami, na kterých je založen. Těmito aspekty se blíže zabývají následující kapitoly.

4.2.2 Pojmy „soudní orgán" a „soudní rozhodnutí"

I když by se mohlo zdát, že základní pojmy rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu budou předmětem žádosti o interpretaci záhy poté, co byl tento předpis

[527] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261, body 52 a 53.
[528] *Ibid.*, bod 52.
[529] *Ibid.*, bod 57.

uveden v život, dotazy na Soudní dvůr ohledně toho, jaké rozhodnutí lze považovat za soudní rozhodnutí a který vnitrostátní orgán jej může vydat, se častěji začaly objevovat až po více než deseti letech jeho existence. Přitom důležitost vyjasnění těchto pojmů spočívá i v určení toho, které rozhodnutí lze považovat za evropský zatýkací rozkaz, neboť pouze soudní rozhodnutí vydané soudním orgánem lze podle rámcového rozhodnutí považovat za evropský zatýkací rozkaz.[530] V roce 2016 vydal Soudní dvůr čtveřici rozsudků, které se právě těmito základními otázkami zabývají, přičemž rozsudky ve třech řízeních, které byly iniciovány tímtéž soudem v Amsterdamu, byly vydány v tentýž den.[531]

Počátkem června 2016 vydal Soudní dvůr rozsudek ve věci *Bob-Dogi*[532] jako první ze série rozhodnutí vydaných v roce 2016 řešících obsah výše uvedených základních pojmů *soudní orgán* a *soudní rozhodnutí*.

Skutkové okolnosti byly následující. Řidič kamionu, rumunský státní občan pan Bob-Dogi, způsobil dopravní nehodu, kvůli které bylo proti němu zahájeno trestní stíhání. Maďarský soud na něj vydal zatýkací rozkaz, který byl zároveň evropským zatýkacím rozkazem, na základě kterého byl zadržen v Rumunsku. Vykonávající rumunský justiční orgán si však nebyl jist, jak postupovat v situaci, kdy se evropský zatýkací rozkaz zakládá na sobě samém a chybí zde vnitrostátní rozhodnutí, na kterém by podle vykonávajícího soudu měl být založen.

Vykonávající rumunský soud tedy požádal Soudní dvůr o výklad ustanovení čl. 8 odst. 1 písm. c), které podle svého systematického zařazení upravuje formální a obsahové požadavky na evropský zatýkací rozkaz. Soudní dvůr se tedy zaměřil na to, zda se pojem *„zatýkací rozkaz“* obsažený ve výše uvedeném článku odlišuje od evropského zatýkacího rozkazu. Soudní dvůr zde mimo jiné vycházel z gramatického výkladu, kdy rámcové rozhodnutí používá označení evropský zatýkací rozkaz v zásadě konzistentně napříč rámcovým rozhodnutím. Proto je nutno považovat *„zatýkací rozkaz”* uvedený v čl. 8 odst. 1 za pojem odlišný od pojmu evropský zatýkací rozkaz. Soudní dvůr tento závěr podpořil i tím, že formulář připojený k rámcovému rozhodnutí vyžaduje údaj o vnitrostátním rozhodnutí předcházejícímu evropskému zatýkacímu rozkazu. Opačný

[530] Viz čl. 1 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[531] Rozsudky Bob-Dogi, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:131, Özçelik, C-453/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:860, Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858 a Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:784.
[532] Rozsudek Bob-Dogi, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:131.

závěr, tedy že evropský zatýkací rozkaz může být založen na sobě samém, by totiž mohl narušit vzájemnou důvěru mezi členskými státy v to, že vydání evropského zatýkacího rozkazu je v souladu s minimálními požadavky předepsanými rámcovým rozhodnutím.[533]

V případě *Poltorak*[534] byla předběžná otázka předložena nizozemských soudem, který, jakožto vykonávající justiční orgán, rozhodoval o výkonu evropského zatýkacího rozkazu vydaného za účelem výkonu trestu odnětí svobody uloženého panu Poltorakovi, polskému občanovi, za spáchání trestného činu těžkého ublížení na zdraví. Evropský zatýkací rozkaz byl v tomto případě vydán švédským policejním ředitelstvím na žádost švédské vězeňské služby.

Nizozemský soud měl jisté pochybnosti o tom, zda švédské policejní ředitelství, které evropský zatýkací rozkaz vydalo, lze považovat za justiční orgán ve smyslu ustanovení čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí. Tyto pochybnosti zde byly i proto, že Rada ve své hodnotící zprávě o vnitrostátních praktikách týkající se evropského zatýkacího rozkazu a souvisejícího předávacího procesu mezi členskými státy výslovně shledala, že příslušnost policejního orgánu k vydávání evropského zatýkacího rozkazu není v souladu s definicí evropského zatýkacího rozkazu jako soudního rozhodnutí.[535] Navíc jak uvádí tato zpráva, švédská vnitrostátní legislativa ani nepočítala s žádnou soudní kontrolou nad takto vydaným eurozatykačem.

Vykonávající soud proto požádal Soudní dvůr o objasnění, zda je pojem justiční orgán uvedený v čl. 6 odst. 1 rámcového rozhodnutí autonomním pojmem unijního práva a pokud tomu tak je, zda policejní ředitelství lze subsumovat pod tento pojem. Dotčené ustanovení definuje vystavující justiční orgán jako *„justiční orgán vystavujícího členského státu, který je příslušný pro vydání evropského zatýkacího rozkazu podle práva tohoto státu."* Druhá část citovaného ustanovení sice odkazuje na vnitrostátní právo, to však podle Soudního dvora platí pouze pro určení, *který* justiční orgán je příslušný k vydání evropského zatýkacího rozkazu, nikoli pro určení, které orgány lze považovat za soudní.[536] Smysl a obsah pojmu soudní orgán musí být pro účely evropského zatýkacího rozkazu

[533] Rozsudek Bob-Dogi, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:131, body 52-53.
[534] Rozsudek Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858.
[535] COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations "the practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between member states" Report on Sweden. Brussels, 21 September 2008, 9927/1/08 REV 2, čl. 7.2.1.1.
[536] Rozsudek Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858, bod 30.

interpretován uniformně a nelze jej ponechat na posouzení individuálních členských států. Jedná se proto o *autonomní pojem unijního práva*.[537]

I když, jak bude pojednáno dále ohledně dalšího rozhodnutí vydaného v tentýž den, Soudní dvůr připouští určitou širší interpretaci toho, které orgány lze považovat za soudní, tato interpretace však podle něj nemůže být natolik extenzivní, aby zahrnula policejní orgány. Tento závěr opřel o tři důvody. Zaprvé mechanismus evropského zatýkacího rozkazu je výrazem spolupráce soudních orgánů a nikoli orgánů policejních, což je patrné zejména z toho, že byl přijat na základě čl. 31 SEU v předlisabonském znění upravujícího justiční spolupráci v trestních věcech a nikoli na základě čl. 30 SEU upravujícího policejní spolupráci.[538] Zadruhé je podle Soudního dvora nutné přihlédnout k cíli rámcového rozhodnutí, kterým je nahrazení extradičního procesu mezi správními orgány systémem předávání založeném na spolupráci soudních orgánu.[539] Konečně policejní orgány nejsou typicky považovány za součást moci soudní, neboť se jedná orgán spadající pod moc výkonnou. Soudní dvůr dále uvedl, že pokud by bylo připuštěno, aby evropský zatýkací rozkaz vydal policejní orgán, mohlo by to narušit princip vzájemné důvěry mezi členskými státy, protože by vnitrostátní vykonávající soudní orgány neměly jistotu, že vystavení eurozatykače prošlo soudním přezkumem.[540]

V souvislosti s výše uvedeným rozsudkem, v jehož důsledku nelze vykonat žádný z evropských zatýkacích rozsudků vydaných švédským policejním prezídiem, se Soudní dvůr zabýval žádostí o časové omezení dopadů svého rozsudku. Tak lze učinit toliko ve výjimečných případech. Podmínky pro časové omezení jsou dvě, a to, aby byly právní vztahy, na něž by mělo rozhodnutí Soudního dvora dopad, založené v dobré víře a zároveň by výklad podaný Soudním dvorem způsobil riziko závažných obtíží.[541] Jelikož však Rada upozorňovala Švédsko na to, že vnitrostátní implementace rámcového rozhodnutí v části upravující, které orgány mohou vydávat eurozatykač, nekoresponduje s definicí justičního orgánu, již osm let před vydáním rozsudku ve věci *Poltorak*, Soudní dvůr této žádosti nevyhověl.

---

[537] *Ibid*., bod 32.
[538] *Ibid*, bod 31.
[539] Viz *ibid*., bod 32.
[540] *Ibid*., bod 45.
[541] *Ibid*., body 55 a 56.

V druhém z trojice rozsudků vydaných v tentýž den, *Özçelik*[542], byl Soudní dvůr požádán o interpretaci samotného pojmu evropský zatýkací rozkaz ve smyslu čl. 8 odst. 1 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkaze. Tato otázka vyvstala v souvislosti s evropským zatýkacím rozkazem vydaným za účelem předání tureckého občana, pana Özçelika, do Maďarska za účelem trestního stíhání. Evropský zatýkací rozkaz vydaný maďarským soudem byl založený na rozhodnutí policejního oddělení, které však bylo schváleno státním zastupitelstvím. I v tomto případě měl amsterdamský soud pochybnosti o tom, zda je takto vydaný evropský zatýkací rozkaz v souladu s rámcovým rozhodnutím, konkrétně s ustanovením, které stanovuje požadavky na jeho obsah a formu. Podle čl. 8 odst.1 písm. c) musí totiž evropský zatýkací rozkaz obsahovat mimo jiné i informaci, zda existuje *„vykonatelný rozsudek, zatýkací rozkaz nebo jiné vykonatelné soudní rozhodnutí se stejným účinkem [..]."* S ohledem na to, že vnitrostátní rozhodnutí, na kterém byl eurozatykač založen, bylo vydáno policejním orgánem, amsterdamský soud se dotázal na to, zda pojem *„soudní rozhodnutí"* výše citovaného ustanovení je autonomním pojmem unijního práva a jakým způsobem je nutno jej interpretovat. Tento případ vykazuje určité podobnosti s předchozím případem v tom ohledu, že se jednalo o rozhodnutí vydané policejním orgánem. Podle Soudního dvora je však rozdíl v tom, že policejní rozhodnutí bylo následně zkontrolováno a potvrzeno státním zastupitelstvím, které tak lze podle Soudního dvora považovat za jeho autora. Soudní dvůr konstatoval, že výklad pojmu soudní orgán obsažený v čl. 6 odst. 1, který učinil v rozsudku *Poltorak*, lze v podstatě použít i v případě ustanovení, o jehož výklad se jedná v případě *Özçelik* a to z *„důvodu nezbytnosti zajistit soudržnost výkladu jednotlivých ustanovení rámcového rozhodnutí."*[543] Pokud tedy Soudní dvůr v předchozím případě uzavřel, že soudní orgán je orgán, který se účastní trestního soudnictví s výjimkou orgánů policejních, potom pojem soudní rozhodnutí je rozhodnutí vydané orgány, které se účastní výkonu trestního soudnictví s vyloučením policejních orgánů.[544] Jelikož bylo policejní rozhodnutí potvrzeno státním zástupcem, který lze považovat za soudní orgán, lze mít podle Soudního dvora zato, že podkladem pro vydání evropského zatýkacího rozkazu bylo rozhodnutí, které bylo podrobeno soudní kontrole.

[542] Rozsudek Özçelik, C-453/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:860, C-453/16 PPU.
[543] *Ibid*., bod 33.
[544] *Ibid*.

Konečně se Soudní dvůr zabýval obsahem pojmů soudní rozhodnutí a soudní orgán i v řízení ve věci *Kovalkovas*.[545] Předběžnou otázku opět předložil amsterdamský soud, který rozhodoval o vykonání evropského zatýkacího rozkazu, vydaného litevským ministerstvem spravedlnosti za účelem předání pana Kovalkovase k výkonu trestu odnětí svobody z Nizozemska do Litvy. Podobně jako v případě *Poltorak* amsterdamský soud sáhl po hodnotící zprávě Rady o praktickém uplatňování evropského zatýkacího rozkazu, avšak v tomto případě šlo o Litvu.[546] Podle uvedené zprávy je litevská úprava umožňující ministerstvu spravedlnosti vydávat evropské zatýkací rozkazy v jasném rozporu s rámcovým rozhodnutím, neboť tento orgán nelze podle uvedené zprávy považovat za orgán soudní.[547] Amsterdamský soud se proto dotázal, zda pojem justiční orgán obsažený v čl. 6 odst. 1 a pojem soudní rozhodnutí obsažený v čl. 1 odst. 1 rámcového rozhodnutí lze považovat za autonomní pojmy unijního práva, a pokud je odpověď kladná, zda lze za soudní orgán považovat litevské ministerstvo spravedlnosti. Zároveň amsterdamský soud vyzval Soudní dvůr k stanovení obecných kritérií, na základě kterých lze určit, kdy se jedná o justiční orgán.

Soudní dvůr navázal na svá výše analyzovaná rozhodnutí z téhož dne a shrnul, že pojem justiční orgán není omezen na soudy a soudce, ale zahrnuje i „*orgány povolané k účasti na soudnictví*“ podle vnitrostátního právního řádu.[548]

Pokud jde o konkrétní určení, zda lze za takový orgán považovat i ministerstvo spravedlnosti, Soudní dvůr odpověděl záporně. Podobně jako v případě *Poltorak* poukázal na nutnost oddělení moci soudní od moci výkonné, přičemž ministerstva, jako orgány moci politické, tradičně nelze podřadit pod moc soudní.[549] I když čl. 7 rámcového rozhodnutí přiznává ústředním orgánům určitou účast na procesu předávání, tato účast je v zásadě limitována na praktickou a správní pomoc. Soudní dvůr explicitně vyloučil interpretaci této pomoci natolik extenzivně, aby rozhodnutí ústředního orgánu mohlo nahradit rozhodnutí orgánu soudního.[550] Konečně podobně jako v předchozích případech bylo poukázáno na to,

---

[545] Rozsudek Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861.
[546] COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations "the practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between member states" report on Lithuania. Brussels, 14 December 2007, 12399/1/07.
[547] *Ibid*., čl. 7.2.1.1.
[548] Rozsudek Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, bod 34.
[549] Viz *ibid*., bod 36.
[550] *Ibid*., bod 39.

že zahrnutí ministerstva mezi soudní orgány by bylo v rozporu s jedním z cílů rámcového rozhodnutí, jimiž je, *inter alia*, vyloučení rozhodovací pravomoci orgánů moci výkonné z procesu předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu.

Soudní dvůr již ve své předchozí judikatuře zmiňoval, že proces předávání musí podléhat soudní kontrole. Vystavení eurozatykače ministerstvem spravedlnosti nezaručuje, že toto rozhodnutí bylo přezkoumáno soudem, čímž by došlo k zásahu do principu vzájemné důvěry mezi členskými státy, na kterém proces předávání závisí.[551]

Z výše uvedených závěrů ve věcech *Bob-Dogi* a *Özçelik* je zřejmá snaha Soudního dvora vyhnout se restriktivní interpretaci pojmu *soudní orgán*. Z těchto rozsudků vyplývá, že se nejedná pouze o soudy a soudce *stricto sensu,* nýbrž jsou sem zahrnuty i další orgány zúčastněné na soudním řízení. V rozsudcích *Kovalkovas* a *Poltorak* však stanovuje hranice extenzivního výkladu. Pojem soudní orgán nemůže být interpretován natolik široce, aby zahrnoval i orgány moci výkonné. Tento závěr koresponduje s cílem zákonodárce a nosnou myšlenkou mechanismu evropského zatýkacího rozkazu, kterou je nahrazení procesu vydávání založeném na interakci správních orgánů procesem předávání založeném na spolupráci soudních orgánů. Označení pojmů soudní rozhodnutí a soudní orgán za autonomní pojmy unijního tak práva posiluje uniformní interpretaci těchto pojmů ve vztahu k rámcovému rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu napříč Evropskou unií.

4.2.3 Odmítnutí výkonu a důvody pro nevykonání eurozatykače

I když je cílem rámcového rozhodnutí urychlení a zjednodušení spolupráce mezi soudními orgány členských států při předávání osob v souvislosti s trestním řízením a soudní orgány proto mají povinnost vykonat evropský zatýkací rozkaz, tato povinnost není absolutní. Rámcové rozhodnutí totiž v čl. 3, 4 a 4a upravuje obligatorní a fakultativní důvody k odmítnutí výkonu eurozatykače.

Článek 3 rámcového rozhodnutí upravuje tři případy, kdy *musí* vykonávající justiční orgán odmítnout předání na základě evropského zatýkacího rozkazu. Jedná se o situace, kdy se na trestný čin vztahuje amnestie podle práva vykonávajícího státu a zároveň byl

[551] *Ibid*., bod 44.

vykonávající stát příslušný ke stíhání trestného činu, dále pokud již byla vyžádaná osoba pravomocně odsouzena za stejný čin, přičemž trest již byl vykonán nebo je právě vykonáván nebo jej nelze vykonat, a konečně, pokud vyžádaná osoba není trestně odpovědná s ohledem na svůj věk.

Zatímco důvody pro povinné odmítnutí výkonu eurozatykače jsou pouze tři, důvodů pro fakultativní odmítnutí je osm. Podle čl. 4 a 4a *může* vykonávající soud odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu v případech, kdy se nejedná o trestný čin podle práva vykonávajícího státu a zároveň se nejedná o některý z dvaatřiceti trestných činů, na které se podle rámcového rozhodnutí nevztahuje zásada oboustranné trestnosti, dále pokud je vyžádaná osoba již stíhána pro tentýž čin ve vykonávajícím státě, dále pokud došlo k promlčení trestního stíhání, pokud byla osoba za stejný čin odsouzena třetím státem, také pokud se vykonávající stát zaváže provést výkon trestu, a nebo z důvodu vztahujících se k místu spáchání trestného činu.[552] Konečně je dána možnost odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu v případech vydání rozhodnutí *in absentia*.[553]

Z řízení o předběžných otázkách, jejichž předmětem byl výklad ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkaze, se až osm řízení zabývalo otázkami spojenými s možností odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu, a to zejména s fakultativními důvody pro odmítnutí.[554]

4.2.3.1 Obligatorní odmítnutí výkonu eurozatykače – zásada ne bis in idem

Pouze jedinkrát byl Soudní dvůr požádán o výklad ustanovení upravujícího povinné odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu vykonávajícím justičním orgánem.

V případě *Mantello*[555] byla tato otázka řešena v souvislosti se zásadou *ne bis in idem* obsažené v čl. 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí. Proti panu Mantellovi, italskému občanovi, bylo v Itálii zahájeno trestní stíhání v souvislosti s drogovými trestnými činy spáchanými v rámci organizované zločinecké skupiny a byl na něj vydán evropský zatýkací rozkaz

[552] Čl. 4 odst. 1-7 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[553] Čl. 4a rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[554] Rozsudky A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634, Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107, Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2013:39, Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683, B., C-306/09, ECLI:EU:C:2010:626, Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616 a Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437 a Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, ECLI:EU:C:2012:517.
[555] Rozsudek Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683.

k jeho předání k trestnímu stíhání do Itálie. Následně byl v témže členském státě odsouzen za jiný trestný čin, rovněž související s drogami, k trestu odnětí svobody, který zde také vykonal. Po vykonání trestu byl na základě dříve vydaného evropského zatýkacího rozkazu zadržen v Německu a soud v Stuttgartu rozhodoval o jeho předání zpátky do Itálie. Vykonávající německý soud se však domníval, že, posuzováno optikou německého práva, došlo následným odsouzením a výkonem trestu k založení překážky věci odsouzené. S takovým závěrem však nesouhlasil vystavující italský soud.

Podstatou předběžné otázky položené německým soudem proto bylo, zda se pojem *stejný čin* posuzuje podle práva vystavujícího nebo vykonávajícího státu anebo zda se jedná o autonomní pojem unijního práva. Zajímavé však je, že se jednalo o dvě řízení v tomtéž členském státě, což tento případ odlišuje od případů řešených v souvislosti s čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, kdy se typicky jednalo o posuzování zásady *ne bis in idem* s ohledem na řízení ve dvou různých členských státech.

Soudní dvůr nejdříve připomněl, že členské státy jsou v zásadě povinné vyhovět evropskému zatýkacímu rozkazu a lze jej odmítnout pouze v případech stanovených rámcovým rozhodnutím. Soudní dvůr dále shledal, že jelikož tento pojem neodkazuje na právní řády členských států, jedná se o *autonomní pojem unijního práva*, který je nutno vykládat uniformně.[556] Dále poukázal na stejný cíl dotčeného ustanovení rámcového rozhodnutí a čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, kterým je zabránění opakovanému stíhání téže osoby pro tentýž čin, a uzavřel, že výklad, který poskytnul ve vztahu k zásadě *ne bis in idem* v souvislosti Schengenskou prováděcí úmluvou, je aplikovatelný i na rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.[557] Dále se Soudní dvůr zaměřil na pojem *pravomocné rozhodnutí,* které podle něj musí být vykládáno podle práva státu, ve kterém bylo konečné rozhodnutí vydáno, tedy podle práva vystavujícího státu.[558] Jelikož italský soud potvrdil, že předchozí rozsudek nebyl konečným rozsudkem podle práva vystavujícího státu, nemohla být uplatněna překážka věci rozsouzené jako důvod pro odmítnutí eurozatykače vydaného italským soudem.

[556] Rozsudek Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683, bod 38.
[557] *Ibid*., body 39 a 40.
[558] *Ibid*., C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683, bod 46.

4.2.3.2 Pouto vyžádané osoby k vykonávajícímu státu

Ve čtyřech případech se předběžné otázky předložené vnitrostátními soudy členských států dotýkaly interpretace ustanovení čl. 4 odst. 6 rámcového rozhodnutí, podle kterého může být výkon eurozatykače odmítnut, pokud se vyžádaná osoba *zdržuje* ve vykonávajícím státě, je jeho *státním příslušníkem* anebo zde má *trvalé bydliště*.[559] Možnost odmítnutí výkonu eurozatykače je však podmíněna tím, že se musí jednat o eurozatykač vydaný za účelem výkonu trestu odnětí svobody (tedy nikoli trestního stíhání) a tento trest se vykonávající stát zaváže provést.[560]

Prvním z řízení o předběžné otázce, v němž byl Soudní dvůr povolán k interpretaci výše uvedeného ustanovení, bylo řízení ve věci *Kozłowski*.[561] O předání pana Kozłowského požádal polský justiční orgán Německo, kde se tato osoba v době vydání zatýkacího rozkazu nacházela ve výkonu trestu odnětí svobody, k němuž byl odsouzena z důvodu spáchání několika desítek podvodů v Německu. Pan Kozłowski však se svým předáním do Polska nesouhlasil.

Žádost překládajícího soudu o rozhodnutí o předběžné otázce se tázala na obsah pojmů *„má trvalé bydliště"* a *„zdržuje se"* uvedených ve zmíněném článku, které rámcové rozhodnutí nedefinuje. Soudní dvůr nejdříve konstatoval, že uvedené pojmy jsou *autonomní pojmy unijního práva*, neboť neodkazují na vnitrostátní právo členských států a musí být tedy vymezeny jednotně v rámci celé Unie. Podle ustálené judikatury je nutné vykládat autonomní pojmy unijního práva *„s přihlédnutím ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou"*, přičemž *„členské státy nemají právo přiznat těmto pojmům širší rozsah než rozsah vyplývající z takového jednotného výkladu."*[562]

Při výkladu uvedených pojmů vycházel Soudní dvůr z cíle tohoto konkrétního důvodu fakultativního odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu uvedeného, kterým je *„zlepšení vyhlídek na znovu-začlenění pachatele do společnosti"* po odpykání

---

[559] Tento článek je do českého právního řádu proveden §205 odst. 2 písm. b.) zákona o mezinárodní spolupráci ve věcech trestních.
[560] Viz čl. 4 odst. 6 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu. Vztahuje se i na výkon ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody.
[561] Rozsudek Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437.
[562] *Ibid*., viz body 41-43.

trestu.[563] Tento cíl uvedeného ustanovení byl jasně artikulován v důvodové správě Komise, z jejíž pera vyšel návrh rámcového rozhodnutí[564]. Proto Soudní dvůr zdůraznil, že je nutné, aby si osoba vytvořila *„skutečné bydliště"* nebo *„skutečné pouto"* k vykonávajícímu členskému státu.[565] Zda k vytvoření takového skutečného vztahu došlo, nelze posoudit pouze na základě individuálního faktoru, ale je nutné vzít v úvahu vícero objektivních skutečností, mezi které Soudní dvůr demonstrativně zařadil délku, podmínky a povahu pobytu nebo také ekonomické či rodinné vazby.[566]

Zda došlo k vytvoření skutečného bydliště či skutečného pouta je ponecháno na posouzení vykonávajícího justiční orgánu.[567] Proto se předkládající německý soud dotázal, zda okolnosti, že se pan Kozłowski nezdržoval v Německu nepřetržitě, pobýval zde v rozporu s předpisy upravujícími vstup a pobyt cizinců na území Německa, opakovaně páchal v Německu trestní činnost a vykonával v něm trest odnětí svobody, mohou mít vliv na posouzení toho, zda se osoba ve vykonávajícím státě zdržuje. Soudní dvůr odpověděl, že to, že se vyžádaná osoba opakovaně dopouštěla trestní činnosti a nachází se ve vězení, sice nemůže mít vliv na určení, zda se osoba ve vystavujícím státě zdržuje, nicméně mohou ovlivnit rozhodnutí vnitrostátního soudu, zda je zde důvod k odmítnutí předání, resp. zda existuje legitimní zájem na tom, aby trest odnětí svobody uložený ve vystavujícím státě byl vykonán ve vykonávajícím státě.[568]

Výkladem stejného ustanovení se Soudní dvůr zabýval i v případě *Wolzenburg*.[569] Pan Wolzenburg byl odsouzen v Německu za drogové trestné činy a na základě vystaveného evropského zatýkacího rozkazu za účelem výkonu trestu byl zadržen v Nizozemsku. Pan Wolzenburg, který v tom čase pobýval na území Nizozemska i se svou manželkou, s předáním do Německa nesouhlasil. Proto se nizozemský soud rozhodující o jeho předání rozhodl předložit Soudnímu dvoru několik předběžných otázek týkajících se čl. 4 odst. 6 rámcového rozhodnutí, jejichž zodpovězení by mu pomohlo posoudit, zda může za dané situace odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu. Oproti

---

[563] Rozsudek Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437, viz bod 45.
[564] Proposal for a Council Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between the Member States, /* COM/2001/0522 final - CNS 2001/0215 */. Úř. věst. C 332 E, 27.11.2001. Čl. 33.
[565] *Ibid*., viz bod 46.
[566] *Ibid*., viz bod 49.
[567] *Ibid*., bod 46.
[568] *Ibid*., bod 44.
[569] Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616.

předchozímu případu však bylo posouzení předběžných otázek o něco složitější, neboť nizozemský zákonodárce implementoval do vnitrostátního právního řádu dotčené ustanovení tak, že se toto ustanovení vztahuje pouze na cizince, kteří jsou občany Unie a mají v Nizozemsku povolení k pobytu na dobu neurčitou. To je podle nizozemského práva udělováno až po pěti lech nepřetržitého legálního pobytu na území Nizozemska.

Soudní dvůr shledal, že pokud se jedná o státního příslušníka jiného členského státu, lze podmínit odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu tím, že je vyžadován jeho nepřetržitý legální pětiletý pobyt na území Nizozemska stanovený vnitrostátním právem.[570] Není-li však uvedena podmínka splněna, je nutno evropský zatýkací rozkaz vykonat. Soudní dvůr tento závěr odůvodnil tím, že uvedená podmínka *„nepřekračuje meze toho, co je nezbytné pro dosažení cíle, který usiluje o zajištění jistého stupně integrace vyžádaných osob […] ve vykonávajícím členském státě.”*[571] I když se dodatečná podmínka vztahuje pouze na cizince, není podle Soudního dvora nizozemská úprava v rozporu se zásadou zákazu diskriminace. U občanů vykonávajícího státu lze totiž předpokládat, že jsou v tomto státě dostatečně začleněni do společnosti, podobně jako osoby, které zde nepřetržitě pobývaly po dobu pěti let a lze tak předpokládat, že se lépe začlenění do společnosti po výkonu trestu odnětí svobody.[572] Odmítnutí výkonu eurozatykače podle Soudního dvora však již nelze dále podmiňovat dodatečnými správními požadavky, jako například předložení dokladu o povolení k pobytu na dobu neurčitou.[573] V případě *Wolzenburg* se Soudní dvůr v tomto ohledu rozešel se závěry generálního advokáta Bota, podle kterého čl. 12 SES, který zakazuje diskriminaci z důvodů státní příslušnosti, brání tomu, aby možnost odmítnutí předání cizího státního příslušníka byla podmíněno získáním povolení k pobytu s neomezenou platností.[574]

Ve věci *Wolzenburg* je patrná odchylka od případu *Kozłowski*, ve kterém bylo nutné posoudit vícero objektivních skutečností, zatímco v tomto druhém případě postačovala k tomu, aby vystavující soud nemusel odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu pouhá skutečnost, že dotčená osoba nepobývala na území vykonávajícího členského státu dobu stanovenou vnitrostátním předpisem o pobytu cizinců. I když v případě *Kozłowski*

[570] Viz *ibid*., bod 74.
[571] *Ibid*., bod 73.
[572] Viz *ibid*., body 68-74.
[573] *Ibid*., bod 52.
[574] Viz stanovisko Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:183, bod 159.

Soudní dvůr konstatuje, že členské státy nemají právo vykládat ustanovení čl. 4 odst. 6 šířeji, ve věci *Wolzenburg* naopak shledal, že členské státy mohou omezit situace, za kterých lze odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu.[575] Soudní dvůr se tak uvedenými závěry přiklonil k automatičnosti výkonu evropského zatýkacího rozkazu tím, že podpořil interpretaci dotčeného ustanovení, která limituje možnost odmítnutí výkonu eurozatykače.

Třetí řízení, jež se zabývalo výkladem výše uvedeného ustanovení, bylo řízení ve věci *Lopes da Silva Jorge*.[576] Evropský zatýkací rozkaz byl tentokrát vydán portugalským soudním orgánem na portugalského občana, který se usadil ve Francii, kde se oženil a měl stálé zaměstnání. Francie však implementovala předmětný čl. 4 odst. 6 rámcového rozhodnutí takovým způsobem, že vykonání evropského zatýkacího rozkazu lze odmítnout pouze v případě, že se jedná o předání občana Francie. Pan Lopes da Silva Jorge se svým předáním do Portugalska nesouhlasil a vnitrostátní soud se rozhodl požádat Soudní dvůr o zodpovězení dvou předběžných otázek. Podstatou těchto otázek bylo, zda je výše uvedená úprava, kterou byl implementován čl. 4 odst. 6, v rozporu se zásadou zákazu diskriminace, a dále, zda má členský stát při provedení tohoto ustanovení volnost uvážení a může přijmout opatření vedoucí k diskriminaci na základě státní příslušnosti.

Soudní dvůr při hledání odpovědi na předběžné otázky navázal na své závěry v případech *Kozłowski* a *Wolzenburg* a připomněl, že cílem čl. 4 odst. 6 je zvýšit vyhlídky dotčené osoby na znovu začlenění do společnosti po vykonání trestu.[577] Soudní dvůr dospěl k závěru, že předmětné ustanovení nelze provést způsobem, který by *absolutně a automaticky* vyloučil cizí státní příslušníky.[578] Taková úprava by vedla k porušení zásady zákazu diskriminace.[579] Vykonávající justiční orgán musí mít možnost posoudit, zda lze trest vykonat na území vykonávajícího státu, zejména pokud se jedná o osobu, u které je stupeň začlenění do společnosti srovnatelný se stupněm začlenění vlastního státního příslušníka.[580] V návaznosti na to Soudní dvůr připomněl nepřímý účinek rámcových

[575] Viz Rozsudek Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437, bod 43 a Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616, bod 62.
[576] Rozsudek Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, ECLI:EU:C:2012:517.
[577] *Ibid*., bod 32.
[578] *Ibid*., bod 59.
[579] Viz *Ibid*., bod 30.
[580] *Ibid*., body 50 a 51.

rozhodnutí, poprvé v souvislosti s rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu, a vybídl vnitrostátní soud, aby posoudil všechna ustanovení a zásady vnitrostátního práva, které by soudu umožnily zmírnit diskriminaci cizích státních příslušníků, a to až do doby přijetí opatření k odstranění této diskriminace francouzským zákonodárcem.[581]

I když se na první pohled může zdát, že rozsudek ve věci *Lopes Da Silva Jorge* v porovnání s rozsudkem *Wolzenburg* dospěl k odlišným závěrům, není tomu tak. V případě *Wolzenburg* totiž členský stát zcela nevyloučil všechny příslušníky jiných členských států z působnosti předmětného ustanovení, jak tomu bylo v posledně analyzovaném případě, pouze podmínil možnost odmítnutí jejich předání pětiletým nepřetržitým legálním pobytem na území Nizozemska. V případě *Lopes Da Silva Jorge* však francouzský zákonodárce zcela vyloučil všechny cizí státní příslušníky, když podle vnitrostátního práva bylo možné odmítnout výkon eurozatykače pouze v případech, že se jednalo o francouzského občana.

4.2.3.3 Rozhodnutí vydaná *in absentia*

Být přítomen soudnímu řízení je jedním ze základních atributů práva na spravedlivý proces. Až do novely rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu v roce 2009[582] nebyla okolnost, že k vydání odsuzujícího rozhodnutí došlo v nepřítomnosti dotčené osoby, důvodem pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Podle čl. 5 odst. 1 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu tato okolnost pouze opravňovala vykonávající justiční orgán podmínit předání tím, že předávaná osoba bude mít ve vystavujícím státě možnost požádat o obnovu řízení.[583] V roce 2009 však bylo přijato rámcové rozhodnutí, kterým došlo k nahrazení uvedeného ustanovení novým čl. 4a. Nově tak může být skutečnost, že k vydání rozhodnutí došlo v nepřítomnosti dotčené osoby důvodem k odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu za podmínek stanovených v tomto ustanovení. Důvodem pro přijetí uvedeného rámcového rozhodnutí

---

[581] *Ibid*., body 53 až 57.
[582] Rámcové Rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně.
[583] Čl. 5 původního znění rámcového rozhodnutí byl vypuštěn a nově bylo vloženo ustanovení čl. 4a.

bylo stanovení jasných a společných pravidel tak, aby byly tyto situace řešeny konzistentně napříč Evropskou unií.[584] V období do konce roku 20016 se interpretací výše uvedených ustanovení věnoval Soudní dvůr dvakrát, a to v řízení ve věci *Melloni* a *Dworzecki*.[585]

Poprvé se ustanovením čl. 4a odst. 1 zabýval Soudní dvůr ve věci *Melloni*.[586] Pan Melloni, italský občan, byl v roce 2000 odsouzen italským soudem k trestu odnětí svobody v trvání deseti let za podvodný úpadek. Odsuzující rozhodnutí bylo vydáno v jeho nepřítomnosti, avšak v řízení v prvním stupni jakož i řízeních o opravném prostředku byl zastoupen dvěma jím zvolenými advokáty. V roce 2004 byl na pana Melloniho vydán evropský zatýkací rozkaz, na základě kterého byl o čtyři roky později zatčen ve Španělsku. Pan Melloni se svým předáním do Itálie nesouhlasil a argumentoval tím, že jelikož k jeho odsouzení došlo v nepřítomnosti, má být předání ve smyslu čl. 5 odst. 1 rámcového rozhodnutí podmíněno tím, že bude moci po předání požádat o obnovu řízení. Ustanovení čl. 5 však bylo v roce 2009 zrušeno a nahrazeno právě čl. 4a, podle kterého nelze mimo jiné odmítnout výkon eurozatykače pokud osoba, která se nezúčastnila řízení, o řízení věděla a na řízení byla zastupována obhájcem.

V řízení ve věci *Melloni* proto byla řešena i časová působnost rámcového rozhodnutí, kterým byl vložen čl. 4a do rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu. Někteří na řízení zúčastnění účastníci argumentovali, že čl. 4a v tomto případě nelze použít z důvodu *ratione temporis,* neboť o předání stěžovatele bylo rozhodnuto španělským soudem v září 2008, rámcové rozhodnutí vstoupilo v platnost v březnu 2009 a implementační lhůta uplynula v březnu 2011. Soudní dvůr tyto námitky odmítnul. Jednak uvedl, že dotčené ustanovení představuje procesně právní ustanovení a podle jeho konstantní judikatury jsou procesní pravidla *„obecně považována za použitelná na všechny spory probíhající ke dni jejich nabytí účinnosti na rozdíl od hmotněprávních pravidel, která jsou obvykle vykládána jako nepoužitelná na situace nastalé před jejich nabytím účinnosti."*[587] Soudní dvůr také rovněž poukázal na samotné ustanovení novely rámcového

[584] Viz body 2 a 4 iniciativy 2008/C 52/01.
[585] Rozsudky Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107, Dworzecki, C-108/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:346. V literatuře často diskutovanému konfliktu mezi vnitrostátním ústavním právem, unijnímu právu a standardu ochrany lidských práv v souvislosti s rozsudkem *Melloni* je dán prostor v kapitole věnované ochraně lidských práv.
[586] Rozsudek Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107.
[587] *Ibid*., bod 32.

rozhodnutí o eurozatykači, které podle Soudního dvora nerozlišují, zda se jedná o rozhodnutí o předání vydaná před nebo po uplynutí implementační lhůty.[588]

Co se týká čl. 4a odst. 1, uvedené ustanovení stanovuje obecně důvod k možnému odmítnutí výkonu eurozatykače, pokud se osoba neúčastnila řízení osobně, avšak zároveň stanovuje čtyři výjimky, z nichž se jedna aplikuje a i v projednávaném případě. Předání tak nelze podmínit možností obnovy řízení ve vystavujícím státě.[589] Podle Soudního dvora je uvedený výklad v souladu s cíli nově vloženého čl. 4a, kterým je *„usnadnit justiční spolupráci v trestních věcech zlepšením vzájemného uznávání soudních rozhodnutí mezi členskými státy pomocí harmonizace důvodů pro neuznání rozhodnutí, která byla vydána v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnil osobně."*[590]

V následujícím řízení ve věci *Dworzecki*[591] rozhodoval Soudní dvůr o předběžné otázce předložené amsterdamským soudem, který zkoumal možnost odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu z důvodu, že rozsudek odsuzující pana Dworzeckého k trestu odnětí svobody byl polským soudem vydán v jeho nepřítomnosti. Polský soud upřesnil, že předvolání k soudnímu jednání bylo panu Dworzeckému zasláno na adresu, kterou uvedl jako adresu pro doručování písemností a na uvedené adrese bylo předvolání převzato jeho dědečkem. Uvedený postup byl v souladu s polským vnitrostátním právem, podle kterého postačuje, aby v nepřítomnosti adresáta byla písemnost převzata zletilým členem domácnosti. Vykonávající amsterdamský soud však měl pochyby o tom, že takto doručena písemnost je v souladu s ustanovením čl. 4a odst. 1 písm. a) rámcového rozhodnutí, který explicitně hovoří o *osobním* předvolání.[592] Proto se Soudního dvora dotázal, zda jsou pojmy uvedeného ustanovení autonomními pojmy unijního práva a pokud ano, jakým způsobem mají být interpretovány.

---

[588] *Ibid*., bod 31.
[589] *Ibid*., bod 42.
[590] *Ibid*., bod 43.
[591] Rozsudek Dworzecki, C-108/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:346.
[592] Znění tohoto článku je následující: *„Vykonávající soudní orgán může rovněž odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu vydaného za účelem výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody, pokud se osoba nezúčastnila osobně soudního jednání, ve kterém bylo vydáno dané rozhodnutí, pokud evropský zatýkací rozkaz neuvádí, že osoba v souladu s dalšími procesními požadavky vymezenými vnitrostátním právem vystavujícího členského státu byla včas i) osobně předvolána, a tudíž informována o plánovaném datu a místu konání jednání soudu, ve kterém bylo vydáno dané rozhodnutí, nebo jiným způsobem skutečně převzala úřední informaci o plánovaném datu a místu konání jednání soudu tak, aby bylo možné jednoznačně určit, že o plánovaném jednání soudu věděla, a ii) informována, že rozhodnutí může být vyneseno, pokud se jednání soudu nezúčastní […]*."

Soudní dvůr prozkoumal dotčené rozhodnutí a uznal, že v tomto ustanovení je sice odkaz na vnitrostátní právní úpravu, ale pouze co se týče *„dalších procesních požadavků"*. Část předmětného ustanovení pod písm. i), která vyžaduje, aby byla dotčená osoba *„osobně předvolaná"* anebo *„jiným způsobem skutečně převzala informaci"* o datu a času soudního jednání, jsou podle Soudního dvora naopak autonomními pojmy unijního práva, které je nutno vykládat jednotně.[593] Požadavek na jednotný výklad uvedených pojmů byl odůvodněn tím, že uvedený čl. 4a byl do rámcového rozhodnutí vložen, *inter alia*, za účelem sjednocení důvodů pro nevykonání rozhodnutí vydaných v nepřítomnosti obviněných osob. Dalším z cílů ustanovení čl. 4a je zajištění práva na spravedlivý proces i v těch případech, kdy se osoba neúčastnila soudního jednání osobně. Proto musí být této osobě informace o jejím konání doručena tak, aby si mohla *účinně zařídit svou obhajobu.*[594] Následně tedy bylo nutné rozhodnout, zda způsob, jakým bylo předvolání k soudnímu jednání doručeno, splňuje stanovené podmínky. Zatímco některé na jednání zúčastněné státy měly zato, že dotčená osoba byla takto doručeným předvoláním dostatečně informována o konání soudního jednání, Soudní dvůr se s tím neztotožnil.

Pro určení, zda došlo k naplnění požadavků předmětného ustanovení je podle Soudního dvora kritické, zda lze *skutečně jednoznačně určit*, že dotčená osoba převzala informaci o datu a času konání soudního jednání. Vystavující orgán musí tyto skutečnosti v evropském zatýkacím rozkazu uvést.[595] Splnění podmínek čl. 4a odst. 1 písm. a) bod i) však prověřuje vykonávající soudní orgán. Soudní dvůr proto těmto soudům poskytnul návod, které skutečnosti mají vzít v úvahu. Pro určení, zda byly podmínky splněny, mohou vycházet mimo jiné z okolností, o kterých se dozví ze slyšení dotyčné osoby. Kromě toho také mohou vzít v úvahu chování osoby, zejména jejím snahám vyhnout se doručení předvolání. V neposlední řadě lze vzít v potaz také to, že nedojde při předání osoby k porušení jejího práva na obhajobu, a také, že má dotčená osoba možnost podat žádost o obnovu řízení.[596] Pokud má vykonávající soud pochybnosti, zda byla vyžádaná osoba informována o konání soudního jednání v souladu s čl. 4a odst. 1 písm. a) bod i), může, jak

[593] Rozsudek Dworzecki, C-108/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:346, body 29-30.
[594] *Ibid*., body 37 a 43.
[595] *Ibid*., body 47 až 49.
[596] *Ibid*., body, 49 až 52.

připomíná Soudní dvůr, využít ustanovení čl. 15 a požádat vystavující soud o dodatečné informace.[597]

4.2.3.4 Podmínka oboustranné trestnosti

V případě *A*.[598] byl Soudní dvůr povolán k výkladu prvního z možných fakultativních důvodů uvedených podle čl. 4 odst. 1 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkaze.

Skutkové okolnosti v původním řízení byly následující. Na pana A. byl belgickým soudem vydán eurozatykač za účelem výkonu trestu odnětí svobody, ke kterému byl odsouzen za úmyslné ublížení a nošení zakázané zbraně. Druhý z uvedených trestních činů je však v Nizozemsku trestán pouze pokutou. Podle nizozemského práva, kterým bylo rámcové rozhodnutí implementováno, je předání podmíněno nejenom oboustrannou trestností ale i stanovenou maximální délkou trestu. Předkládající nizozemský soud se rozhodl konzultovat Soudní dvůr, zda je uvedená vnitrostátní úprava v souladu s čl. 4 bod 1 ve spojení s čl. 2 odst. 4 rámcového rozhodnutí.

Soudní dvůr odpověděl záporně. Podle dotčeného ustanovení může vykonávající justiční orgán odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu *„pokud v některém z případů uvedených v čl. 2 odst. 4 nepředstavuje jednání, pro které byl vydán evropský zatýkací rozkaz, trestný čin podle práva vykonávajícího členského státu."* Zmíněný čl. 2 odst. 4 stanoví, že pokud se jedná o jiný trestný čin než 32 trestných činů, na které se nevztahuje zásada oboustranné trestnosti, může vykonávající stát podmínit výkon evropského zatýkacího rozkazu tím, že jednání, pro které byl vydán evropský zatýkací rozkaz, je trestné i ve vykonávajícím státě.[599] Fakultativní důvod pro odmítnutí uvedený v čl. 4 odst. 1 lze podle Soudního dvora uplatnit pouze tehdy, jedná-li se o jiný trestný čin než 32 trestných činů, na které se neuplatní zásada oboustranné trestnosti a zároveň tento čin není trestným činem podle práva vykonávajícího členského státu.[600] Uvedené ustanovení tak nepodmiňuje jeho použití délkou trestu, kterou lze za trestný čin uložit ve vykonávajícím státě. Podle Soudního dvora je tomu tak proto, *„že trestní stíhání nebo*

[597] *Ibid*., bod 53.
[598] Rozsudek A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634.
[599] Čl. 2 odst. 4 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[600] Rozsudek A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634, bod 25.

výkon trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody, za jejichž účelem byl takový zatýkací rozkaz vydán, jsou prováděny v souladu s pravidly [vystavujícího] členského státu."[601]

Uvedené rozhodnutí bylo vydáno formou usnesení na základě čl. 99 jednacího řádu. Ten lze využít, pokud se *„předběžná otázka shoduje s otázkou, o níž již Soudní dvůr rozhodl, odpověď na tuto otázku lze jasně vyvodit z judikatury nebo o odpovědi na položenou předběžnou otázku nelze rozumně pochybovat."*[602] Konkrétní důvod pro využití tohoto ustanovení Soudní dvůr neuvedl, nicméně jelikož čl. 4 odst. 1 dosud nebyl předmětem rozhodování o předběžné otázce, dá se usuzovat, že důvodem byla poslední možnost uvedená v čl. 99 jednacího řádu.

4.2.3.5 Formální a materiální nedostatky evropského zatýkacího rozkazu

Výše byla uvedena judikatura Soudního dvora, která se zabývala ustanoveními rámcového rozhodnutí explicitně umožňujícím či nařizujícím odmítnutí výkonu vydaného zatýkacího rozkazu. Nicméně jsou zde ještě další implicitní důvody, které vedou k tomu, že vykonávající soud nevykoná evropský zatýkací rozkaz. Taková situace může nastat zejména v případech, kdy vydaný evropský rozkaz nesplňuje stanovené formální či materiální požadavky.

Sem lze zařadit situaci, kdy rozhodnutí, které je podkladem pro vydání evropského zatýkacího rozkazu, je vydáno k tomu nepříslušným orgánem, a proto jej nelze považovat za rozhodnutí, na kterém může být evropský zatýkací rozkaz založen. K této situaci došlo ve věci *Bob-Dogi*,[603] které jsme se již věnovali výše v souvislosti s autonomními pojmy unijního práva. Předkládající soud se zde přímo dotázal, zda může neexistence vnitrostátního zatýkacího rozkazu představovat implicitní důvod pro nevykonání evropského zatýkacího důvodu. Soudní dvůr nejdříve vysvětlil, že ustanovení článků 3, 4 a 4a uvedenou situaci nezahrnují mezi důvody pro obligatorní či fakultativní odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Nicméně připomněl, že tyto důvody lze uplatnit pouze tehdy, pokud evropský zatýkací rozkaz splňuje podmínky

[601] Rozsudek A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634, bod 29.
[602] Čl. 99 Jednacího řádu.
[603] Rozsudek Bob-Dogi, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:131.

čl. 8 odst. 1 rámcového rozhodnutí. Soudní dvůr tedy konstatoval, že pokud nejsou splněny podmínky v čl. 8 odst. 1, vykonávající soud nesmí vydanému evropskému zatýkacímu rozhodnutí vyhovět, neboť je neplatné.[604] Vykonávající justiční orgán však má povinnost vyžádat si od vystavujícího soudu doplňující informace, aby se mohl ujistit, že vnitrostátní rozhodnutí skutečně neexistuje nebo pouze nebylo zmíněno.

Do jisté míry podobný případ představují rozhodnutí ve věci *Kovalkovas* a *Poltorak*.[605] I zde se jednalo o soudní rozhodnutí vystavená, jak shledal Soudní dvůr, k tomu nepříslušnými orgány. Nejednalo se však o rozhodnutí, na kterých byl evropský zatýkací rozkaz založen, nýbrž o samotný evropský zatýkací rozkaz, jenž byl v případě *Kovalkovas* vydán Litevským ministerstvem spravedlnosti jakožto orgánem správním či slovy generálního advokáta orgánem politickým a v případě *Poltorak* orgánem policejním.[606]

Předkládající amsterdamský soud, který rozhodoval o vykonání evropského zatýkacího rozkazu, se přímo nedotázal, zda pro případ, že Soudní dvůr potvrdí jeho hypotézu, že oba uvedené orgány nejsou soudními orgány a jejich rozhodnutí tudíž nelze považovat za soudní rozhodnutí, má za důsledek neplatnost evropského zatýkacího rozkazu, který proto nelze vykonat. Nicméně s ohledem na závěry ve věci *Bob-Dogi* lze usuzovat, že tomu tak je. Lze tedy dovodit, že porušení ustanovení čl. 6 odst. 1 má podobný důsledek jako porušení čl. 8 odst. 1 písm. c) a jeho výsledkem je neplatnost evropského zatýkacího rozkazu, a tedy nemožnost jeho vykonání vykonávajícím soudem. Na tento důsledek lze usuzovat i proto, že v obou případech byl Soudní orgán požádán o omezení časového účinku svého rozhodnutí. Podle ustálené judikatury totiž rozhodnutí Soudního dvora objasňují a upřesňují význam a dosah pravidel, jak musí být nebo jak měla být chápána a používána od okamžiku, kdy nabyla účinnosti.[607]

I výše uvedené situace je tak nutné vzít v úvahu při rozhodování o vykonání evropského zatýkacího rozkazu.

---

[604] *Ibid*., bod 66.
[605] Rozsudek Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861.
[606] Stanovisko Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:784, bod 32.
[607] Rozsudky Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858, bod 55 a Rozsudek Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861, bod 51.

4.2.3.6 Další důvody pro nevykonání evropského zatýkacího rozkazu

Velkou a z hlediska předmětu řízení významnou skupinu tvoří řízení, v nichž se předkládající soudy dotazovaly na možnost odmítnutí výkonu vydaného evropského zatýkacího rozkazu z důvodu možného rozporu či zásahu do lidských práv. Těmto rozhodnutím je věnován prostor v rámci kapitoly zaměřené na zkoumání přístupu Soudního dvora k lidským právům v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

4.2.4 Zásada speciality

V rámci evropského zatýkacího rozkazu se uplatňuje zásada speciality, kterou lze označit *„za historickou zásadu extradičního řízení."*[608] Podle uvedené zásady nelze předanou osobu stíhat nebo odsoudit pro jiný trestný čin, než pro který byla předána a kterého se dopustila před svým předáním. Rámcové rozhodnutí obecně vymezuje tuto zásadu v čl. 27 odst. 2 rámcového rozhodnutí, podle kterého *„nelze osobu, která byla předána, stíhat, odsoudit nebo jinak zbavit svobody za jiný trestný čin, než kvůli kterému byla předána a kterého se dopustila před svým předáním"*. Z uvedené zásady rámcové rozhodnutí připouští výjimky. První odstavec čl. 27 umožňuje členskému státu udělit paušální souhlas se stíháním za jiný trestný čin, než pro který byla osoba odsouzena, který se následně uplatní vůči členským státům, které rovněž daly tento souhlas. Ustanovení odst. 3 dále taxativně vyjmenovávají další případy, ve kterých se zásada speciality neuplatní. Ustanovení čl. 28 dále omezuje vydání osoby do třetího členského státu bez souhlasu vykonávajícího státu. Podobně jako v případě čl. 27 odst. 1 mohou členské státy udělit paušální souhlas a odst. 2 čl. 28 vymezuje z tohoto pravidla další výjimky.

Poprvé byla interpretace čl. 27 a v ní obsažné zásady speciality řešena Soudní dvorem v řízení ve věci *Leymann a Pustovarov*.[609] Skutkové okolnosti, kterými se zabýval předkládající finský soud, byly následující. Proti pánům Leymannovi a Pustovarovi bylo zahájeno trestní řízení pro podezření ze spáchání trestného činu nedovoleného obchodování s omamnými látkami, jehož se měli dopustit tím, že do Finska dovezli velké množství *amfetaminu* za účelem jeho dalšího prodeje. Finské justiční orgány

[608] NOVOTNÁ, J., Rozsudky Evropského soudního dvora v souvislosti s aplikací evropského zatýkacího rozkazu a jejich význam pro justiční praxi a právní úpravu České republiky. 2010.
[609] Rozsudek Leymann a Pustovarov, C-388/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:669.

prostřednictvím evropského zatýkacího rozkazu požádaly své protějšky v jiných členských státech o zadržení těchto osob a jejich předání do Finska. Pan Leymann byl do Finska předán polskými orgány a pan Pustovarov španělskými orgány. Obě tyto osoby byly následně ve Finsku odsouzeny k trestu odnětí svobody za nedovolený dovoz a prodej *hašiše*. Proti odsuzujícímu rozsudku se oba odvolali z důvodu, že při jejich vydání došlo k porušení zásady speciality tím, že evropský zatýkací rozkaz byl vydán v souvislosti s dovozem a prodejem amfetaminu a nikoli hašiše, za který byli odsouzeni. Finský Nejvyšší soud proto předložil Soudnímu dvoru několik otázek týkajících se výkladu zásady speciality obsažené v čl. 27 odst. 2 rámcového rozhodnutí o eurozatykači.

Pro uplatnění zásady speciality je především nutné posoudit, zda byla osoba po svém předání stíhána za *jiný trestní čin*, než pro který byla předána. Za tímto účelem je nutno porovnat popis trestného činu uvedeného v eurozatykači s popisem uvedeným v pozdějším procesním aktu.[610] Podle Soudního dvora je tak nezbytná existence *dostatečné shody* znaků skutkových podstat, přičemž jsou přípustné změny v okolnostech jako je místo či čas spáchání trestného činu pokud nemění povahu trestného činu.[611] Důvodem pro uvedený závěr je, že jestliže by bylo nutné vyžadovat souhlas vykonávajícího státu ohledně každé odchylky od skutkové podstaty, ohrozilo by to cíl rámcového rozhodnutí, kterým je usnadnění a urychlení předávání osob mezi členskými státy.[612] Komise připomněla, že žádost o předání je založena na údajích odrážejících stav vyšetřování v době vydání eurozatykače a během dalšího vyšetřování mohou být zjištěny další skutečnosti.[613] Soudní dvůr tedy dospěl k závěru, že okolnost, že popis trestného činu vystavujícího státu obsahoval jiný druh omamné látky, než za dovoz či distribuci které byla předaná osoba nakonec odsouzena, není v rozporu se zásadou speciality, neboť se v obou případech jednalo o trestný čin nedovoleného obchodu s omamnými látkami.[614]

Problematice zásady speciality se Soudní dvůr věnoval ještě jednou, a to v řízení ve věci *Jeremy F.*[615] V tomto řízení se zabýval otázkou lhůty stanovené pro vydání souhlasu vykonávajícího justičního orgánu se stíháním pro jiný trestný čin. Skutkové okolnosti tohoto případu dlouho plnily stránky britských (nejenom) bulvárních deníků.

[610] Rozsudek Leymann a Pustovarov, C-388/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:669, bod 55.
[611] *Ibid*., bod 57.
[612] *Ibid*., bod 56.
[613] *Ibid*., bod 56.
[614] *Ibid*., body 60-63.
[615] Rozsudek Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358.

Pan Jeremy Forrest, ženatý jednatřicetiletý učitel matematiky, utekl se svou patnáctiletou studentkou do Francie. Kvůli tomuto *romantickému útěku"* bylo vůči němu zahájeno trestní řízení pro únos dítěte a zároveň byl vydán evropský zatýkací rozkaz za účelem jeho vydání k trestnímu stíhání pro uvedený trestný čin. Následně byl pan Forrest zadržen ve Francii a po vyslovení souhlasu se svým předáním byl předán zpátky do Spojeného království. V průběhu trestního řízení však vyšlo najevo, že se v případě učitele a jeho studentky nejednalo pouze o romantický vztah, ale že mezi nimi došlo opakovaně k pohlavnímu styku v době, kdy této studentce ještě nebylo šestnáct let. Z uvedeného důvodu bylo původní obvinění rozšířeno o trestný čin pohlavního zneužití a francouzský soudní orgán na základě žádosti justičních orgánů Spojeného království s rozšířením souhlasil. Pan Forrest se však při svém předání nevzdal zásady speciality, a proto podal proti rozhodnutí francouzského soudu kasační stížnost.

Ustanovení čl. 27 odst. 4 rámcového rozhodnutí, o jehož intepretaci předkládající soud požádal, stanoví náležitosti souhlasu vykonávajícího státu. Podmínkou je splnění formálních náležitostí ze strany vystavujícího orgánu a přijetí rozhodnutí ze strany vykonávajícího orgánu ve lhůtě 30 dnů od přijetí žádosti. Francouzský právní řád však pro tyto situace připouští podání opravného prostředku s odkladným účinkem což by, podle předkládajícího soudu, mohlo být v rozporu s rámcovým rozhodnutím. Soudní dvůr shledal, že rámcové rozhodnutí podobnou možnost sice neupravuje, ale ani jí nebrání. Proto je názoru, že členské státy mohou do svých právních řádu opravný prostředek zakotvit, pokud tím nedojde ke znemožnění použití rámcového rozhodnutí.[616] Souhlas vystavujícího státu ale musí být v každém případě udělen tak, aby nedošlo k porušení lhůt stanovených v rámcovém rozhodnutí. [617] Tento závěr souvisí s povahou rámcových rozhodnutí, které ponechávají na uvážení členských států, jakým způsobem provedou tento sekundární právní předpis do svých právních řádů, tak aby byl naplněn jeho cíl. Jak pravidelně opakuje Soudní dvůr ve své judikatuře, cílem rámcového rozhodnutí je usnadnění a urychlení spolupráce mezi justičními orgány při předávání osob mezi členskými státy a proto, jak uzavřel Soudní dvůr, musí být pravomocné rozhodnutí vykonávajícího státu vydáno ve lhůtách stanovených rámcovým rozhodnutím.

[616] Rozsudek Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358, body 52 a 53.
[617] *Ibid*., bod 74.

O výkladu čl. 28 rámcového rozhodnutí upravujícího zásadu, podle které je nutný souhlas vykonávacího členského státu s každým dalším předáním osoby jinému než vykonávajícímu státu, rozhodoval Soudní dvůr ve věci *West*[618] na žádost finského soudu. S ohledem na počet dotčených členských států a evropských zatýkacích rozkazů je tento případ poněkud spletitý.

Britský občan Malvin West se v letech 1999 až 2001 dopustil krádeží starožitných map z Národní knihovny ve Francii a z knihovny Helsinské university ve Finsku, jakož i poškození starožitných atlasů v Národní knihovně v Maďarsku. Za tyto trestné činy byl postupně odsouzen nejprve v roce 2002 ve Finsku a později v roce 2007 ve Francii. Oba státy vydaly na pana Westa evropské zatýkací rozkazy pro účely výkonu trestu odnětí svobody – Francie ve stejném roce, kdy došlo k jeho odsouzení, a Finsko koncem roku 2009. V dubnu 2010 vydalo na tutéž osobu evropský zatýkací rozkaz Maďarsko, avšak pro účely trestního řízení. V té době se pan West nacházel ve Spojeném království, které tomuto posledně uvedenému zatýkacímu rozkazu vyhovělo a předalo jej do Maďarska, kde byl následně odsouzen k trestu odnětí svobody a kde tento trest i vykonal. Během výkonu trestu rozhodl maďarský soud o následném předání odsouzeného do Finska a zároveň vyslovil souhlas s jeho dalším předáním do Francie. V průběhu výkonu trestu odnětí svobody ve Finsku podal finský státní zástupce návrh, aby byl pan West předán po výkonu trestu Francii. V únoru 2012 rozhodl soud prvního stupně v Helsinkách o předání pana Westa do Francie, který však proti tomuto rozhodnutí podal opravný prostředek z důvodu, že s jeho předáním nevyslovilo souhlas Spojené království, jakožto první vykonávající stát v této věci.

Finský soud rozhodující o opravném prostředku přerušil řízení a obrátil se na Soudní dvůr s předběžnou otázkou, zda se v dané situaci pro účely čl. 28 odst. 2 rámcového rozhodnutí vykonávajícím státem rozumí *první* vykonávající stát (Spojené království), nebo *druhý* vykonávající (Maďarsko) stát nebo zda *oba* tyto státy musejí vydat souhlas s předáním osoby ze třetího vykonávajícího státu do dalšího členského státu. Uvedené ustanovení totiž explicitně neřeší situaci řetězícího se předávání téže osoby třikrát za sebou v rámci čtyř členských států, z nichž ani jeden neučinil prohlášení ve smyslu odstavce 1 téhož článku, že se souhlas k předání osoby předpokládá.

---

[618] Rozsudek West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:404.

Účastníci řízení v podstatě navrhovali tři možná řešení. Finská vláda a M. West se přiklonili k výkladu, že je nezbytný souhlas prvního i druhého vykonávajícího státu, tedy jak Spojeného království, tak i Maďarska. Generální advokát Cruz Villanón dospěl k závěru, že souhlas by měl udělovat vždy pouze první vydávající stát s každým dalším předáním téže osoby, v tomto případě Spojené království. Odůvodňoval to tím, že první vykonávající stát má mít možnost si zachovat kontrolu nad smyslem a účelem předání jinému státu.[619] Konečně Komise a soud prvního stupně v Helsinkách, který rozhodl o předání M. Westa do Francie, jsou toho názoru, že souhlas uděluje pouze posledně vykonávající stát, tj. Maďarsko, neboť se domnívaly, že tato varianta nejlépe odpovídá zásadě vzájemného uznávání.

Ze tří uvedených možných variant Soudní dvůr nejdříve vyloučil tu, podle níž by s předáním musely souhlasit jak první, tak druhý vykonávající stát. Poukázal přitom především na cíle rámcového rozhodnutí, kterými jsou usnadnění a urychlení soudní spolupráce a nahrazení mnohostranného systému vydávání mezi členskými státy systémem předávání osob.[620] I když souhlas více států sám o sobě nepředstavuje nepřekonatelnou překážku v praxi, mohl by zkomplikovat a zpomalit výkon evropského zatýkacího rozkazu.[621] Následně bylo Soudním dvorem vyloučeno i řešení, ke kterému ve svém názoru dospěl generální advokát a podle kterého by měl souhlas vydat pouze první vykonávající stát.[622]

Soudní dvůr se tedy přiklonil k poslední variantě, podle které *„další předání osoby – která má být na základě po sobě jsoucích evropských zatýkacích rozkazů vícekrát předána mezi členskými státy – jinému státu než státu, který ji naposled předal, podléhá souhlasu členského státu, který provedl toto poslední předání"*, v tomto případe Maďarsku. Výklad pojmu vykonávající členský stát v čl. 28 odst. 2 je tak podle něj *„stát, který dotčenou osobu naposledy předal."*[623] Tento závěr podpořil tím, že přímý a bezprostřední vztah mezi dvěma po sobě následujícími vystavujícími státy může usnadnit soudní spolupráci mezi členskými státy.[624] Rozhodnutí Soudního dvora je pragmatickým řešením

[619] Stanovisko West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:322, bod 87.
[620] Viz rozsudek West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:404, body 53 a 54.
[621] Viz *ibid*., body 57 a 58.
[622] *Ibid*., body 60 a 61.
[623] Viz rozsudek West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:404, bod 62.
[624] *Ibid*., bod 61.

a z možných řešení nejvíce odpovídá cílům rámcového rozhodnutí, pokud jde o zefektivnění a zrychlení procesu předávání mezi členskými státy.

4.3 Zásada *ne bis in idem* v Schengenské prováděcí úmluvě

Zásada *ne bis in idem* neboli ne dvakrát v téže věci, je jedno ze základních práv zaručených jednotlivými státy na vnitrostátní zejména ústavní úrovni. V českém právu je obsažena v čl. 40 Listiny základních práv a svobod.[625] Uvedenou zásadu ve svých ústavních zákonech zakotvují i jiné členské státy a zná ji například německé, portugalské či slovenské ústavní právo.[626]

V unijním kontextu nabývá tato zásada nadnárodní charakter. V Evropské unii dochází vytvoření prostoru bez vnitřních hranic, jehož projevem je mimo jiné volný pohyb osob po území Unie. Přirozeně se tím zvyšuje riziko výskytu trestných činů s přeshraničním prvkem, a tudíž i souběh trestních řízení v různých členských státech. V rámci unijní spolupráce tak zásada *ne bis in idem* přesahuje hranice jednotlivých států. Pokud například dojde k odsouzení osoby v jednom členském státu, nemusí se obávat, že by jí hrozilo další stíhání či odsouzení za tentýž čin v jiném členském státě. V oblasti trestněprávní spolupráce se tato zásada objevuje s Amsterdamskou smlouvou, díky které došlo k začlenění schengenského *acquis*, včetně Schengenské prováděcí úmluvy, jež zahrnuje uvedenou zásadu, do unijního rámce.

Nutno říci, že Schengenská prováděcí úmluva není jediným předpisem, který uvedenou zásadu upravuje na unijní úrovni. V oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech lze nalézt podobné ustanovení i v čl. 3 odst. 2 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, kterým se ostatně Soudní dvůr zabýval v případě *Mantello*.[627] Právo nebýt dvakrát trestně stíhán nebo trestán za stejný čin je obsažené i ve stejně nazvaném čl. 50 unijního kodexu lidských práv, Listině základních práv

[625] Viz v čl. 40 odst. 5: *„Nikdo nemůže být trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem*.“
[626] Viz čl. 103 odst. 3 Základního zákona SRN z 23. května 1946, čl. 50 ústavného zákona č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, a čl. 29 odst. 5 Ústavy Portugalské republiky z 25 dubna 1976.
[627] Rozsudek Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683.

a svobod Evropské unie.[628] Konečně lze zmínit, že na unijní úrovni byla zásada *ne bis in idem* opakovaně řešena Soudním dvorem v souvislosti s právem hospodářské soutěže.[629]

Kapitola 3 hlavy III Schengenské prováděcí úmluvy upravující zákaz dvojího trestu má pouhých pět článků, z nichž čtyři byly předmětem řízení o předběžné otázce. Zásada *ne dvakrát o tomtéž* je v čl. 54 formulovaná následovně:

„Osoba, která byla pravomocně odsouzena jednou smluvní stranou, nesmí být pro tentýž čin stíhána druhou smluvní stranou za předpokladu, že v případě odsouzení již byla vykonána nebo je právě vykonávána sankce, nebo podle práva smluvní strany, ve které byl rozsudek vynesen, již nemůže být vykonána."

I když bylo schengenské *acquis* začleněno do rámce Evropské unie až na základě protokolu k Amsterdamské smlouvě a jejich právní základ musel být dodatečně určen rozhodnutím Rady,[630] směřovaly hned první dvě předběžné otázky položené na základě čl. 35 SEU na interpretaci výše citovaného ustanovení.[631] Na výklad ustanovení upravujícího zásadu *ne bis in idem* se členské státy v období do roku 2016 dotázaly celkem patnáctkrát[632], přičemž dvě žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce byly vyškrtnuty[633] a o dvou žádostech bylo vedeno spojené řízení[634], a celkově tak bylo vydáno 12 rozsudků Soudního dvora. Schengenská prováděcí úmluva, zejména v části upravující zásadu *ne bis in idem*, se tak stala Soudním dvorem druhým nejčastěji interpretovaným předpisem unijní policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Počet žádostí o interpretaci relevantních článků Schengenské prováděcí úmluvy však klesá a od vstupu Lisabonské smlouvy

---

[628] Listina základních práv Evropské unie. Úř. věst. C 303, 14.12.2007, s. 1—16 (Listina).
[629] Viz např. rozsudky Toshiba Corporation e.a, C-17/10, ECLI:EU:C:2012:72, SGL Carbon v. Komise, C-328/05 P , ECLI:EU:C:2007:277 nebo ThyssenKrupp Stainless v. Komise, C-352/09 P, ECLI:EU:C:2011:191.
[630] Viz Rozhodnutí Rady 1999/436/ES ze dne 20. května 1999, které určuje právní základ všech ustanovení nebo rozhodnutí, jež tvoří schengenské acquis, v souladu s příslušnými ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství a Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. L 176, 10.7.1999, s. 17—30.
[631] Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87.
[632] Rozsudky Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87 (dvě samostatné žádosti), Miraglia, C-469/03, ECLI:EU:C:2005:156, Hiebeler C-493/03 (usnesení, bez ECLI), Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165, Van Straaten, C-150/05, ECLI:EU:C:2006:614, Gasparini a další, C-467/04, ECLI:EU:C:2006:610, Bouwens C-272/05, ECLI:EU:C:2006:372 (usnesení), Kraaijenbrink, C-367/05, ECLI:EU:C:2007:444, Kretzinger, C-288/05, ECLI:EU:C:2007:441, Bourquain, C-297/07, ECLI:EU:C:2008:708, Turanský, C-491/07, ECLI:EU:C:2008:768, Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586, M, C-398/12, ECLI:EU:C:2014:1057, Kossowski, C-486/14, ECLI:EU:C:2016:483.
[633] Usnesení Hiebeler C-493/03 (bez ECLI) a Bouwens C-272/05, ECLI:EU:C:2006:372.
[634] Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87.

v platnost byly podány pouze tři žádosti o předběžnou otázku.[635] Podobně jako při řízeních ohledně interpretace rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu i řízení týkající se čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy z povahy věci zahrnovala přeshraniční prvek. Aby vyvstala otázka ohledně výkladu předmětných ustanovení, je nutný předpoklad existence řízení alespoň ve dvou členských státech. Společně s evropským zatýkacím rozkazem tak jsou ideálními představiteli policejní a justiční spolupráce v trestních věcech v rámci Evropské unie.

Soudní dvůr se zejména zabýval dvěma hlavními aspekty předmětné zásady, a to pojmem *pravomocného odsouzení* a pojmem *tentýž čin*. Zároveň díky rozmanitosti skutkových okolností, v jejichž souvislosti vyvstaly předběžné otázky, se měl možnost vyjádřit i k teritoriálnímu či časovému dosahu Schengenské prováděcí úmluvy, jakož i vztahem ustanovení čl. 54 k ustanovení Listiny základních práv EU upravující tutéž zásadu.

4.3.1 Pravomocné odsouzení

Obsahem pojmu *pravomocné odsouzení* se Soudní dvůr zabýval v úplně prvním prejudiciálním řízení třetího pilíře zahájeném na základě čl. 35 SEU, a to v pilotním rozsudku *Gözütok a Brügge*[636]. Žádosti německého soudu (ve věci *Gözütok*) a belgického soudu (ve věci *Brügge*), jež byly Soudnímu dvoru doručeny s pětiměsíčním časovým odstupem, byly projednány společně a první rozsudek v oblasti policejní a justiční spolupráce byl vydán v únoru 2003.[637]

Vnitrostátní řízení vedená ve dvou různých členských státech spolu nijak vzájemně nesouvisela a týkala se zcela odlišných trestných činů. V prvním případě bylo proti panu Gözütokovi vedeno trestní stíhání z důvodu, že v podniku, jenž provozoval v nizozemském městě Heerlen, bylo nalezeno a zabaveno větší množství drog. Trestní stíhání však bylo zastaveno, neboť pan Gözütok zaplatil částku, požadovanou státním zástupcem, přičemž podle nizozemského práva se k takovému postupu nevyžaduje souhlas soudu. Poté však byl pan Gözütok odsouzen za obchodování s omamnými látkami v Německu, vůči čemu

[635] Viz Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586, M, C-398/12, ECLI:EU:C:2014:1057 a Kossowski, C-486/14, ECLI:EU:C:2016:483.
[636] *Ibid*.
[637] Žádost německého Oberlandsgericht Köln byla Soudnímu dvoru doručena 30. dubna 2001 a žádost belgického Rechtbank van eerste aanleg te Veurne byla doručena 8. října 2001. *Ibid*.

se odvolal. Ve druhém případě byl německý občan, pan Brügge, trestně stíhán belgickými orgány za úmyslné ublížení na zdraví, kterého se měl dopustit v Belgii. Zároveň bylo proti němu zahájeno trestní stíhání v Německu, avšak německé státní zastupitelství panu Brüggemu navrhlo vyřešit věc mimosoudním narovnáním, a to zaplacením určené částky. Pan Brügge stanovenou částku zaplatil, čímž došlo k zastavení trestního stíhání v Německu bez schválení příslušného soudu v rámci postupu, který připouští německý trestní řád. Za takových okolností se belgický soud rozhodl přerušit řízení za účelem předložení předběžné otázky, neboť se domníval, že pokračováním v řízení by mohlo dojít k porušení čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy. Oba případy spojuje otázka, zda zastavení trestního stíhání státním zastupitelstvím po zaplacení peněžité částky stíhanou osobou zakládá překážku trestního stíhání v jiné členském státě.

Podstatou předběžných otázek tedy bylo, zda zastavení stíhání v uvedených případech naplňuje pojem *„pravomocné odsouzení"* ve smyslu čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy.[638] Soudní dvůr konstatoval, že čl. 54 ani žádné z ustanovení hlavy VI SEU ve znění Amsterdamské smlouvy nepředpokládají harmonizaci trestněprávních přepisů členských států, a je proto přirozené, že se tyto předpisy mohou lišit.[639] Proto je zde nutný předpoklad důvěry mezi členskými státy.[640]

Podle Soudního dvora je nutné upřednostnit předmět a cíl ustanovení čl. 54 před formálními a procesními hledisky.[641] Co se týče cíle dotčeného ustanovení, vyšel Soudní dvůr nejdříve z obecného cíle Evropské unie obsaženého v čl. 2 odst. 1 SEU, kterým je vytvoření *„prostoru svobody, bezpečnosti a práva ve kterém je zaručen volný pohyb osob"* a čl. 54 usnadňuje svobodu pohybu v rámci tohoto prostoru tím, že osoba nebude stíhána dvakrát pro tentýž skutek.[642] V obou případech sice došlo k zastavení trestního stíhání bez zásahu soudu, nicméně rozhodnutí o zastavení řízení bylo učiněno *orgánem povolaným k účasti na trestním soudnictví* a stíhání skončilo trestním postihem protiprávního jednání, byť nebylo uloženo formou rozsudku. Pokud je tedy trestní stíhání

---

[638] Český (ale také slovenský) překlad první části čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy byl v tomto rozsudku odlišný od pozdějších rozhodnutí: *„Osoba, jejíž trestní stíhání jednou smluvní stranou skončilo pravomocným rozhodnutím [...]*" Ve všech pozdějších rozhodnutích Soudního dvora týkajících se tohoto rozhodnutí již byl použit překlad následující *„[o]soba, která byla pravomocně odsouzena jednou smluvní stranou"*, který se shoduje s překladem Schengenské prováděcí úmluvy.
[639] Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87, bod 32.
[640] *Ibid*., bod 33.
[641] *Ibid*., bod 35.
[642] Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87, body 36 a 38.

ukončeno státním zastupitelstvím poté, co obviněný splnil určitou povinnost, jež mu byla státním zástupcem uložena, není překážkou, že stíhání bylo ukončeno bez jakéhokoli zásahu soudu a že nemělo formu rozsudku.[643] Podstatné je, že se jednalo o *pravomocné rozhodnutí*, kterým došlo k zastavení trestního stíhání.[644]

V rozsudku *Gözütok a Brügge* tak Soudní dvůr poskytnul první odpověď na otázku, kdy se může jednat o pravomocné odsouzení ve smyslu čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy. Tento pojem pojal do jisté míry šířeji, než by se mohlo zdát z textu uvedeného článku. Conway je názoru, že tato interpretace Soudního dvora je v rozporu se zněním dotčeného článku a je tak klasickým případem meta-teleologického výkladu.[645] Interpretací tohoto pojmu se Soudní dvůr zabýval ještě několikrát avšak již tento rozsudek naznačil další tendence v jeho judikatuře v této oblasti.

V případě *Miraglia*[646] Soudní dvůr řešil situaci, kdy byla obviněná osoba stíhána za nezákonný dovoz omamných látek z Nizozemska do Itálie v obou dotčených členských státech. Nizozemský státní zástupce však řízení zastavil bez posouzení věci samé z důvodu, že je trestní řízení vedeno v Itálii. Italské orgány požádaly své nizozemské protějšky o součinnost, ty však odmítly s odkazem na to, že řízení již bylo pravomocným rozhodnutím zastaveno a proti panu Miragliovi již nelze vést další stíhání pro tentýž čin. Italský soud měl o takovém postupu nizozemských orgánů pochybnosti a rozhodl se věc konzultovat se Soudním dvorem.

Podobně jak v předchozím případě i nyní Soudní dvůr zvolil teleologický výklad a zdůraznil, že při výkladu dotčených ustanovení je nutné upřednostnit jejich cíl před procesně právními aspekty, které nemusí být stejné ve všech členských státech.[647] Na rozdíl od předchozího řízení však dodal, že Evropská unie si klade za cíl stát se nejenom prostorem svobody, kde je zaručený volný pohyb osob ale i *prostorem bezpečnosti*, který si klade za cíl předcházet a potírat zločinnost.[648] Pokud by však zastavení řízení bez jakéhokoliv posouzení věci, jak tomu bylo v tomto případě, bránilo dalšímu trestnímu

[643] *Ibid*., bod 48.
[644] Viz *Ibid*., bod 30.
[645] CONWAY, Gerard. *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*. Cambridge University Press, 2014, s 46 a 205.
[646] Rozsudek Miraglia, C-469/03, ECLI:EU:C:2005:156.
[647] *Ibid*., bod 31.
[648] *Ibid*., bod 34.

řízení, nebyla by zde možnost potrestat protiprávní jednání, což není v souladu s výše uvedenými cíli.[649] Rozhodnutí o zastavení řízení pouze z důvodu, že v jiném členském státě je vedeno řízení pro tentýž skutek za situace, kdy ani v jednom z řízení věc nebyla projednána, proto nelze považovat za rozhodnutí o pravomocném odsouzení, neboť zde *nedošlo k posouzení věci samé*. Zásada *ne bis in idem* se proto nemůže podle Soudního dvora v takových případech uplatnit.[650] Tuto zásadu nelze v zájmu dosažení jednoho z cílů Evropské unie interpretovat natolik široce, aby zahrnovala jakékoli rozhodnutí ve vztahu k trestnímu řízení, neboť by tak mohlo dojít k porušení jiného z cílů Unie, které by měly být v rovnováze.

Generální advokátka Kokott ve vztahu k závěrům Soudního dvora ve výše uvedených rozsudcích poukazuje na *„rozpory ve stávající judikatuře"*.[651] Jako důvod uvedla, že v prvním rozsudku Soudní dvůr zdůraznil význam volného pohybu osob, zatímco v posledně uvedeném rozsudku zmiňuje bezpečnost a potírání kriminality v rámci Evropské unie. Podíváme-li se však na čl. 2 odst. 4 SEU v předlisabonském znění (nyní čl. 3 odst. 2 SEU), jde v unijním prostoru svobody, bezpečnosti a práva volný pohyb osob ruku v ruce s opatřeními týkajícími se mimo jiné předcházení a potírání zločinnosti. Soudní dvůr se tak nachází v pozici, kdy musí najít rovnováhu mezi požadavky na svobodu pohybu a potírání kriminality. Navíc výklad čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, podle které by za pravomocné potrestání bylo považováno rozhodnutí o zastavení řízení, jehož jediným důvodem byla skutečnost, že řízení je vedeno v jiném členském státě a jinak nijak nedošlo k posouzení věci, by stěží naplňoval cíl uvedeného ustanovení.

Soudní dvůr se ve dvou rozsudcích vydaných v tentýž den, *Gasparini*[652] a *Van Straaten,*[653] zabýval otázkou, zda *pravomocné zproštění obžaloby* v jednom členském státě zakládá v jiném členském státě překážku věci rozsouzené ve smyslu čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy.

V případě *Gasparini* bylo důvodem zproštění obžaloby pana Gaspariniho portugalským soud *promlčení* trestního stíhání. Španělský soud, který se případem

---

[649] Rozsudek Miraglia, C-469/03, ECLI:EU:C:2005:156, body 33 a 34.
[650] Viz Rozsudek Miraglia, C-469/03, ECLI:EU:C:2005:156, bod 30.
[651] Stanovisko Gasparini, C-467/04, ECLI:EU:C:2006:406, body 60–61.
[652] Rozsudek Gasparini a další, C-467/04, ECLI:EU:C:2006:610.
[653] Rozsudek Van Straaten, C-150/05, ECLI:EU:C:2006:614.

pana Gaspariniho rovněž zabýval, si však nebyl jist, zda toto zproštění představuje překážku *ne bis in idem,* a rozhodl se věc konzultovat se Soudním dvorem prostřednictvím řízení o předběžné otázce. Soudní dvůr opět připomněl, že použití čl. 54 nevyžaduje harmonizaci trestních řádů členských států, a tedy ani harmonizaci promlčecích dob[654] a užití zásady *ne bis in idem* je tak podmíněno vzájemnou důvěrou členských států v jejich trestních soudnictví.[655] V tomto řízení opět zdůrazňuje svobodu pohybu, která by mohla být narušena, pokud by osoba pravomocně zproštěná obžaloby v jednom členském státě, mohla být opět trestně stíhána v jiném členském. Ve věci *Gasparini* se Soudní dvůr v zásadě shodl s generální advokátkou v tom, že se zásada *ne bis in idem* uplatní v případech pravomocného rozhodnutí o zproštění obžaloby, nicméně již nepřijal další podmínky navrhované generální advokátkou, které musí takovému rozhodnutí předcházet.

Ve druhém řízení, ve kterém bylo řešeno, zda pravomocného zproštění obžaloby lze subsumovat pod pravomocné odsouzení ve smyslu čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, bylo řízení v jednom z členských států zastaveno z důvodu nedostatku důkazů. Ve věci *Van Straaten*[656] Soudní dvůr odpovídal na předběžnou otázku předloženou nizozemským soudem. Podobně jak v případě *Miraglia* se i zde jednalo o drogové trestné činy a trestní řízení zahájená v Itálii a Nizozemsku. Pan Straaten byl v Nizozemsku stíhán pro dovoz drog z Itálie, avšak byl pravomocným rozsudkem zproštěn obžaloby pro nedostatek důkazů. Následně byl italským soudem v nepřítomnosti odsouzen pro tentýž čin mimo jiné k trestu odnětí svobody. Pan Straaten se však domníval, že uložením trestu italským soudem došlo k porušení zásady *ne bis in idem*. Při řešení tohoto případu Soudní dvůr nevybočil ze své předchozí argumentace a opět konstatuje, že pokud by pravomocné rozhodnutí soudu o zproštění obžaloby z důvodu nedostatku důkazu nebylo považováno za pravomocné odsouzení ve smyslu čl. 54, mělo by to negativní dopad na výkon práva volného pohybu. Dále uvedl, že tento závěr je v souladu se zásadou právní jistoty a legitimního očekávání v tom smyslu, že pokud byla osoba stíhána a pravomocně zproštěna odsouzení, nemusí se obávat dalšího trestního stíhání pro tentýž čin.[657]

[654] Rozsudek Gasparini a další, C-467/04, ECLI:EU:C:2006:610.
[655] *Ibid*., body 29 a 30.
[656] Rozsudek Van Straaten, C-150/05, ECLI:EU:C:2006:614.
[657] *Ibid*., body 58 a 59.

Problematika obsahu pojmu pravomocného odsouzení byla Soudním dvorem řešena a upřesňována ještě několikrát. Řízení ve věci *Bourquain*[658] bylo zvláštní v tom, že k trestnému činu došlo v roce 1960 a na území zcela mimo evropský kontinent. Německý občan, pan Bourquain, dezertoval z francouzské cizinecké legie a při svém útěku usmrtil jiného příslušníka cizinecké legie, který se jej pokusil zastavit na alžírsko-tuniské hranici. Pan Bourquain byl za tento čin v roce 1961 v nepřítomnosti odsouzen k trestu smrti rozsudkem francouzského soudu ozbrojených sil v Alžírsku. Trest smrti nebyl nikdy vykonán, neboť pan Bourquain ještě před svým odsouzením uprchl a následně se na tento trestný čin vztahovala amnestie, došlo k promlčení trestu a v roce 1981 byl trest smrti ve Francii zrušen. V roce 2002 bylo německým státním zastupitelstvím zahájeno trestní stíhání pana Bourquaina pro tentýž čin. Soudní dvůr byl následně povolán německým vnitrostátním soudem k výkladu pojmu pravomocného odsouzení za situace, kdy podle vnitrostátního práva jednoho z členských států nemohl být pravomocný rozsudek nikdy vykonán. Soudní dvůr nejprve objasnil, že i *rozhodnutí vydaná v nepřítomnosti* spadají do působnosti předmětné zásady.[659] Soudní dvůr se dále vyjádřil v rámci projednávané věci k dalším otázkám souvisejícím pojmem pravomocného odsouzení. Především uvedl, že skutečnost, že došlo k vynesení rozsudku v nepřítomnosti obžalované osoby, nevyjímá toto rozhodnutí z působnosti čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy.[660] Tento závěr byl opřený o to, že uvedený článek nepodmiňuje jeho použití harmonizací okolností, za kterých lze vydat rozsudek v nepřítomnosti, a že uvedený článek v zásadě nestanovuje, že by k pravomocnému odsouzení muselo dojít za přítomnosti obviněné osoby. Soudní dvůr také uzavřel, že v tomto případě nelze přihlížet ani k takovým procesním zvláštnostem vnitrostátních právních řádů, jakým by byla povinnost zahájit nové řízení, pokud by byl pan Bourquaina dopaden před tím, než se stal výkon trestu nemožným.[661]

V rozsudku *Turanský*[662] Soudní dvůr objasnil, podle práva kterého státu se určuje, zda je rozhodnutí pravomocné. Soudní dvůr konstatoval, že toto určení je záležitostí *vnitrostátního* práva. V projednávaném případě se jednalo o slovenského občana, který by podezřelý ze spáchání trestného činu ve Vídni. Jelikož bylo zjištěno, že se pan Turanský nachází na Slovensku, požádaly rakouské orgány své slovenské protějšky o převzetí

[658] Rozsudek Bourquain, C-297/07, ECLI:EU:C:2008:708.
[659] *Ibid*., bod 35.
[660] *Ibid*., bod 36.
[661] *Ibid*., bod 42.
[662] Rozsudek Turanský, C-491/07, ECLI:EU:C:2008:768.

trestního stíhání a stíhání v Rakousku tak bylo zastaveno. Slovenský policejní orgán však bez toho, aby pana Turanského obvinil, trestní stíhání zastavil s odůvodněním, že se trestný čin nestal. S ohledem na tento vývoj situace v sousedním členském státě se rakouské orgány rozhodly pokračovat v stíhání pana Turanského. Rakouský soud se však rozhodl požádat Soudní dvůr o posouzení předběžné otázky, zda lze aplikovat čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy na situaci, ve které došlo po meritorním zkoumání věci k zastavení trestního stíhání před tím, než došlo k obvinění osoby.

Soudní dvůr konstatoval, že o pravomocné rozhodnutí se jedná tehdy, pokud *je skončeno trestní stíhání a pravomocně vyloučeno další trestní řízení*.[663] Soudní dvůr a většina na řízení zúčastněných států se shodly na tom, že posouzení, zda se jedná o pravomocné rozhodnutí, tedy zda je rozhodnutí *konečné a závazné*, a zda uvedené rozhodnutí zakládá překážku *ne bis in idem*, je nutné posoudit podle vnitrostátního práva státu, ve kterém bylo vydáno.[664] Jelikož podle slovenského práva takové zastavení trestního stíhání policejním orgánem nebránilo dalšímu trestnímu stíhání pro tentýž čin, nelze toto rozhodnutí považovat za pravomocně ukončené řízení, a tudíž ani za pravomocné odsouzení ve smyslu čl. 54.[665] Opačný výklad by totiž byl v rozporu s *„předcházením a potíráním zločinnosti"*, jež bylo účelem hlavy VI Smlouvy o Evropské unii, a již konstantně opakovaného cíle rozvíjet Unii jako *„prostor svobody, bezpečnosti a práva."*[666] Nově Soudní dvůr také dodal, že cílem čl. 54 není *„chránit podezřelého před možností, že bude pro tentýž čin postupně vyšetřován v několika smluvních státech."*[667]

Jedno z posledních řízení, v nichž se Soudní dvůr zabýval pojmem pravomocné odsouzení, je rozhodnutí ve věci *M*.[668] Ve dvou členských státech, Belgii a Itálii, probíhala trestní stíhání italského občana, pana M., pro protiprávné jednání sexuální povahy, kterého se měl dopustit v Belgii. Belgický soud však pro nedostatek důkazů stíhání pana M. pravomocně ukončil, což bylo potvrzeno i belgickým odvolacím soudem, a další opravný prostředek proti rozhodnutí odvolacího soudu byl zamítnut. Čtyři dny poté, co belgický soud ukončil trestní stíhání, nařídil italský soudce hlavní líčení proti panu M. a jednání se konalo týden poté, co byl belgickým soudem zamítnut opravný prostředek proti rozhodnutí

[663] *Ibid*., bod 34.
[664] *Ibid*., body 34 a 35.
[665] Viz *Ibid*., bod 45.
[666] Viz *Ibid*., bod 43.
[667] *Ibid*., bod 44.
[668] Rozsudek M, C-398/12, ECLI:EU:C:2014:1057.

belgického odvolacího soudu. Na jednání před italským soudem pan M. namítal zásadu *ne bis in idem*.

Italský soud se rozhodl předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru, ve které se dotázal, zda se na pravomocné rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, které může být v případě nových důkazů obnoveno, uplatní zásada *ne bis in idem*.

Soudní dvůr při posuzování předložené otázky italským soudem připomněl dva své dřívější rozsudky, a to *Miraglia* a *Turanský.*

S odkazem na věc *Miraglia* poukázal na nutnost zjištění, zda došlo k *posouzení věci samé*. Jelikož v případě řízení v Belgii došlo k vydání rozhodnutí o zastavení trestního stíhání až poté, co došlo k získání a vyhodnocení různých důkazních prostředků, měl Soudní dvůr zato, že podmínka stanovena ve věci *Miraglia* byla splněna.[669]

Dále zkoumal, zda byly splněné podmínky ve věci *Turanský*, a tedy, zda došlo k zastavení stíhání s konečnou platností tak, že způsobuje překážku věci rozsouzené.[670] Ve světle uvedeného rozhodnutí dále připomněl, že pravomocný charakter rozhodnutí se posuzuje podle práva členského státu, který rozhodnutí vydal.[671] To bylo v projednávané věci splněno vydáním rozhodnutí, kterým byl zamítnut opravný prostředek proti rozhodnutí odvolacího soudu. Zůstalo ještě vypořádat se s tím, že podle belgického práva lze v případě nových důkazů obnovit řízení. To podle Soudního dvora nemá vliv na pravomocný charakter soudního rozhodnutí, neboť nové důkazy či skutečnosti by nevedly k pokračování již ukončeného řízení, ale k zahájení nového řízení na základě odlišných důkazů.[672]

Konečně v dosud posledním řízení, ve kterém měl Soudní dvůr možnost dále formovat judikaturu ohledně interpretace a aplikace čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, bylo řízení ve věci *Kossowski*.[673] Zde navazuje na své předchozí závěry. Skutkové okolnosti byly následující. Pan Kossowski se v Německu dopustil trestného činu kvalifikovaného jako loupežné vydírání a bylo proti němu zahájeno trestní stíhání.

---

[669] *Ibid*., bod 30.
[670] *Ibid*., bod 31.
[671] *Ibid*., bod 36.
[672] *Ibid*., bod 40.
[673] Rozsudek Kossowski, C-486/14, ECLI:EU:C:2016:483.

Následně byl zadržen v Polsku za účelem výkonu trestu, jenž mu byl uložen v souvislosti s jinými trestnými činy zde spáchanými a zároveň bylo zahájeno vyšetřování v souvislosti s trestným činem, jehož se měl dopustit v Německu. Za tímto účelem si polské státní zastupitelství vyžádalo od svých německých kolegů kopii vyšetřovacího spisu. Nicméně o několik měsíců později bylo trestní stíhání proti panu Kossowskému v Polsku zastaveno pro nedostatek důkazů, přičemž polské orgány tento krok odůvodnili tím, obviněný odmítl vypovídat a svědkové a poškození nemohli být vyslechnuti, protože se nacházeli v Německu. Později byl pan Kossowski zadržen v Německu, avšak soud v Hamburgu odmítnul zahájit soudní řízení s odkazem na čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy. Soudnímu dvoru byla následně předložena předběžná otázka tázající se mimo jiné na to, zda se v dané situaci, kdy bylo trestní stíhání zastaveno z důvodu nedostatku důkazů, avšak bez toho, aby bylo provedeno důkladné vyšetřování, je možné uplatnit zásadu *ne bis in idem*.

Soudní dvůr opět aplikoval své závěry z věcí *Miraglia* a *Turanský*. Podle *Turanského* je nutné ve světle vnitrostátního práva, ve kterém bylo rozhodnutí vydáno, posoudit, zda se jedná o pravomocně ukončené trestní řízení.[674] Následně Soudní dvůr zkoumal, zda došlo k naplnění podmínek stanovených ve věci *Miraglia*, a tedy, zda došlo k posouzení věci samé.

Konzistentně s předchozí judikaturou byl i zde určující teleologický výklad. Soudní dvůr shrnul, že cílem čl. 54 je nejenom zájem na zajištění volného pohybu osob v rámci unie, ale i zaručení právní jistoty respektováním pravomocných rozhodnutí vydaných orgány členských států.[675] Dále uvedl, že čl. 54 je nutné vykládat ve světle čl. 3 odst. 2 SEU, a proto je nutné interpretovat čl. 54 *„nejenom s ohledem na potřebu zaručit volný pohyb osob, ale i na potřebu podporovat předcházení a potírání zločinnosti v prostoru svobody bezpečnosti a práva.”*[676] Touto formulací je patrné, že při interpretaci zásady *ne bis in idem* je nutné hledat rovnováhu mezi cíli sledovanými Unií.

Jak v případě *M.* tak i v případě *Kossovski*, se jednalo o zastavení řízení z důvodu nedostatku důkazů. V případě *Kossowski* však nedostatek důkazů spočíval v tom, že se svědci nacházeli v jiném členském státě a pan Kossowski odmítnul vypovídat.

[674] *Ibid*., bod 34, 35.
[675] *Ibid*., bod 44.
[676] *Ibid*., body 46 a 47.

Na rozdíl od věci M., ve které byly důkazy získané a vyhodnocené, v případě Kossowski nedošlo *„k důkladnější[mu] vyšetřování za účelem shromáždění a posouzení důkazů."*[677] Z uvedeného důvodu tak nemohla být splněna podmínka vydání rozhodnutí *po posouzení věci samé* stanovena ve věci *Miraglia*.[678] V případě opačného závěru by podle Soudního dvora hrozilo nepotrestání dotčené osoby v členských státech, což by bylo v rozporu s výše uvedeným čl. 3 odst. 2 SEU.[679]

Konečně se v případě Kossowski Soudní dvůr vyjádřil k v předchozích rozsudcích zdůrazňované zásadě vzájemné důvěry členských států v jejich systémy trestního soudnictví, zejména při absenci harmonizace trestního práva na unijní úrovni. Své předchozí závěry však mírně korigoval v tom smyslu, že tato důvěra není *„slepá"*, neboť členský stát má mít možnost ujistit se na základě informací od druhého smluvního státu, že pravomocné rozhodnutí bylo vydáno po posouzení věci samé čili po provedení *důkladného vyšetřování*.[680] V opačném případě by byla důvěra mezi členskými státy narušena. Z výše uvedené analýzy závěrů Soudního dvora je tedy patrné, že bylo shledáno, že rozhodnutí polského státního zastupitelství o zastavení trestního stíhání za situace, o jakou se jednalo v tomto případě, nelze považovat za pravomocné rozhodnutí, které by zakládalo překážku *ne in idem*.

4.3.2 Tentýž čin

Dalším důležitým aspektem zásady *ne bis in idem* je problematika obsahu pojmu *„tentýž čin"*. Výkladem uvedeného pojmu se v souvislosti s článkem 54 Soudní dvůr zabýval v několika řízeních, počínaje řízením o předběžné otázce ve věci *Van Esbroeck.*[681]

V rozsudku *Van Esbroeck* Soudní dvůr poskytnul kritéria pro výklad pojmu *tentýž čin*. Pan Van Esbroeck převezl různé druhy omamných látek z Belgie do Norska, přičemž v Norsku byl za jejich *dovoz* odsouzen k trestu odnětí svobody a po částečném odpykání tohoto trestu byl následně odsouzen v Belgii za *vývoz* stejných omamných látek. Belgický soud zabývající se podanou kasační stížností proti druhému odsuzujícímu rozsudku požádal Soudní dvůr o výklad čl. 54, včetně posouzení, zda lze vývoz a dovoz omamných

[677] Rozsudek Kossowski, C-486/14, ECLI:EU:C:2016:483, bod 48.
[678] Viz *Ibid*., bod 49.
[679] *Ibid*., bod 49.
[680] Viz *Ibid*., body 50-53.
[681] Rozsudek Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165.

látek posoudit jako *tentýž čin* ve smyslu předmětného článku Schengenské prováděcí úmluvy.

Při zkoumání obsahu pojmu tentýž čin Soudní dvůr nejdříve vyloučil právní kvalifikaci a chráněný právní zájem, jako relevantní kritéria pro zjištění totožnosti činu, které navrhovala česká vláda zúčastněná na řízení ve věci *Van Esbroeck*.[682] Právní kvalifikace byla jako relevantní kritérium vyloučena ze dvou důvodů. Zaprvé s ohledem na znění ustanovení článku 54, které odkazuje pouze na *„čin"*, nikoli na *„trestný čin"*. To podle Soudního dvora nezahrnuje právní kvalifikaci, čímž odlišil tento pojem od jiných mezinárodněprávních předpisů obsahujících tuto zásadu.[683] Zadruhé s ohledem na skutečnost, že právní kvalifikace se v jednotlivých členských státech může odlišovat. To však podle Soudního dvora nemůže být na překážku, neboť, jak již konstatoval např. v *Gözütok a Brügge*,[684] čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy nevyžaduje harmonizaci trestního práva členských států a za těchto okolností zásada *ne bis in idem* nutně předpokládá vzájemnou důvěru těchto států v jejich systémy trestního soudnictví.[685]

Argumentace chybějící harmonizací se uplatnila i při odmítnutí totožnosti chráněného právního zájmu jako kritéria pro posouzení *in idem*, neboť i chráněné zájmy se mohou v každém členském státě odlišovat. Posuzování totožnosti činu s ohledem na jeho právní kvalifikaci či chráněný právní zájem, by tak mohlo založit překážku svobody pohybu, neboť by se pravomocně odsouzená či pravomocně zproštěna osoba mohla obávat, že v jiném členském státě bude proti ní vedeno trestní stíhání z důvodu, že tentýž čin tam má jinou právní kvalifikaci, či je jím chráněn jiný zájem.[686] S ohledem na tyto argumenty Soudní dvůr uzavřel, že jediným relevantním kritériem pro posouzení, zda se jedná o *in idem* má být *„kritérium totožnosti skutkové podstaty činu"*. Totožnost skutkové podstaty má být posuzována jako *„existence souboru konkrétních skutků, které jsou vzájemně neoddělitelně spojeny"*[687] *„v čase, prostoru jakož i svým předmětem."*[688] Zda s ohledem na skutkové okolnosti došlo k naplnění navržených kritérií je ponecháno

[682] Neztotožnil se tak s tvrzením české vlády, která navrhovala právní kvalifikaci a totožnost chráněných právních zájmů jako relevantní kritéria. Rozsudek Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165, bod 26.
[683] Viz rozsudek Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165, body 27 a 28.
[684] Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87, body 32 a 33.
[685] Rozsudek Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165, body 29 a 30
[686] *Ibid*., body 33 až 35.
[687] *Ibid*., bod 36.
[688] *Ibid*., bod 38.

na posouzení vnitrostátním orgánům.[689] Ve světle výše uvedeného Soudní dvůr uzavřel, že vývoz a dovoz týchž omamných látek musí být považován za *„tentýž čin"*.[690]

Otázka totožnosti činu vyvstala i ve výše zmiňovaném řízení ve věci *Van Straaten*, které se podobně jako *Van Esbroeck* týkalo pašování omamných látek. Ve věci *Van Straaten* Soudní dvůr v zásadě potvrdil své předchozí závěry. Nově však doplnil, že pokud se jedná o trestné činy týkající se omamných látek, není pro zjištění totožnosti skutků vyžadováno, aby se v obou státech jednalo o totožné spolupachatele či identické množství omamných látek. Jak již bylo uvedeno v předchozím případě, pro naplnění pojmu tentýž čin je totiž podstatné, že se jedná o soubor skutků, které jsou svou povahou neoddělitelně spojeny.[691]

Podobná situace byla řešena i v případě *Kretzinger*[692], kde se však nejednalo o vývoz či dovoz omamných látek, nýbrž tabáku. Pan Kretzinger, německý občan, opakovaně pašoval tabák z Řecka přes Itálii až do cílové destinace, Spojeného království. Za uvedenou činnost byl odsouzen jak v Itálii, tak i Německu. Soudní dvůr nijak nevybočil ze své argumentace použité ve věci *Van Straaten*, pouze vztáhnul svůj předchozí závěr o totožnosti činu při vývozu a dovozu *omamných látek* na jakékoliv *„nedovolené zboží"*, čímž podstatně rozšířil jeho dosah.[693] Proto převzetí pašovaného tabáku, jeho dovoz a držení v jiném smluvním státě lze považovat za *„tentýž čin"* pro účely čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy s ohledem na úmysl převzít a převézt tabák přes několik členských států až na místo určení.[694]

Konečně v případě *Kraaijenbrink*[695] Soudní dvůr nově zkoumal, zda má pro posouzení pojmu tentýž čin význam to, že jednotlivé skutky byly provázány *jednotným úmyslem*. Předkládající belgický soud posuzoval situaci, kdy paní Kraaijenbrink byla odsouzena v Nizozemsku za trestný čin podílnictví v souvislosti s výnosem z nedovoleného obchodu s omamnými látkami a následně v Belgii za trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti, kde ve směnárnách směnila část z prostředků, jež získala z výše

[689] *Ibid*., bod 38
[690] *Ibid*., bod 42.
[691] Rozsudek Van Straaten, C-150/05, ECLI:EU:C:2006:614, bod 50.
[692] Rozsudek Kretzinger, C-288/05, ECLI:EU:C:2007:441.
[693] Viz *ibid*., bod 35.
[694] *Ibid*., bod 37.
[695] *Ibid*.

uvedené činnost v Nizozemsku. Belgický vnitrostátní dovolací soud se rozhodl přerušit řízení, ve kterém se odsouzená dovolávala čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy a dotázal se Soudního dvora, zda pokud jsou výše uvedené trestné činy spojeny jednotným úmyslem, představují také tentýž skutek.[696] Při hledání odpovědi na tuto otázku Soudní dvůr nejprve připomněl své předchozí závěry, že různá právní kvalifikace trestného činu v různých členských státech je pro posouzení totožnosti činu irelevantní. Proto se zabýval tím, zda je možné za tentýž čin považovat různá skutková jednání spojená týmž úmyslem.[697] Dále bylo s odkazem na předchozí judikaturu konstatováno, že čl. 54 lze uplatnit, pouze pokud vnitrostátní orgán dospěje k závěru, že „podstatné skutkové okolnosti v jednom i druhém řízení tvoří svou spojitostí v čase, v prostoru a svým předmětem neoddělitelný soubor.“[698] Jednotný úmysl charakterizoval jako *„subjektivní spojitost“*, která podle něj *„nutně nezaručuje existenci objektivní spojitosti mezi podstatnými skutkovými okolnostmi”* v obou řízeních.[699] V uvedeném případě proto jednotný protiprávní úmysl nepostačoval k naplnění pojmu tentýž čin.[700]

4.3.3 Vykonání sankce

Aby došlo k založení překážky *ne bis in idem*, vyžaduje čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy v případě odsouzení splnění další podmínky, kterou je vykonání trestu, či právě probíhající výkon trestu, popřípadě nemožnost výkonu trestu. Pokud nedošlo k odsouzení dotčené osoby, není uplatnění zásady *ne bis in idem* vázáno na splnění dalších podmínek.[701]

Zda k splnění této podmínky došlo, a co vše lze za splnění této podmínky považovat, řešil Soudní dvůr v několika případech počínaje věcí *Kretzinger*.[702] Zde se předkládající soud dotázal na to, zda lze pod *vykonanou* nebo *právě vykonávanou* sankcí rozumět následující dvě situace. Zaprvé, pokud byl výkon trestu odnětí svobody podmíněně odložen a zadruhé, pokud je doba, kterou strávila odsouzena osoba ve vazbě započtena do pozdějšího výkonu trestu odnětí svobody. Co se týká podmíněného odložení výkonu

[696] *Ibid*., body 16 a 20.
[697] Rozsudek Kraaijenbrink, C-367/05, ECLI:EU:C:2007:444, bod 29 a 30.
[698] *Ibid*., bod 28.
[699] *Ibid*., bod 30.
[700] *Ibid*., bod 36.
[701] Rozsudek Kossowski, C-486/14, ECLI:EU:C:2016:483, body 40 a 41.
[702] Rozsudek Kretzinger, C-288/05, ECLI:EU:C:2007:441.

trestu Soudní dvůr podpořil tvrzení zúčastněných stran a států, že je nutno jej považovat za sankci ve smyslu čl.54 Schengenské prováděcí úmluvy. Dále také upřesnil, že po dobu trvání zkušební doby se jedná *sankci právě vykonávanou* a po jejím skončení se jedná o *sankci vykonanou*.[703] Na druhou část otázky však Soudní dvůr odpověděl záporně.[704] Tento závěr opřel o dva důvody. Zaprvé, čl. 54 nelze použít předtím, než dojde k pravomocnému odsouzení a zadruhé o rozdílnou povahu vazby a vězení; účel vazby je preventivní, a tedy odlišný od sankční povahy trestu odnětí svobody.

Ve věci *Bourquain*[705] se Soudní dvůr zabýval třetí možnou podmínkou uvedenou v čl. 54, a tedy případy, kdy sankce *„již nemůže být vykonána"*. Skutkové okolnosti tohoto případu již byly popsány výše, zde si proto jenom připomeňme, že odsuzující rozsudek proti panu Bourquainovi byl vyhlášen v jeho nepřítomnosti, následně se na trestný čin jím spáchaný vztahovala amnestie, a do třetice byl uložený druh trestu zrušen. Soudní dvůr konstatoval, že nemožnost výkonu této uložené sankce je posuzována podle práva státu, jenž jí uložil. Z časového hlediska je nutno posuzovat podmínku, že sankce *„již nemůže být vykonána"* k okamžiku, kdy je zahájeno řízení ve druhém státě.[706]

Otázka výkonu uložené sankce byla předmětem řízení o předběžné otázce i v jednom z tří postlisabonských rozhodnutí interpretujících čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, ve věci *Spasic*.[707] Panu Spasicovi byl italským soudem uložen trest odnětí svobody a zaplacení peněžité částky za trestný čin podvodu, jehož obětí byl německý občan. Pan Spasic zaplatil uloženou částku, avšak nevykonal italským soudem uložený trest odnětí svobody. Kvůli témuž činu zahájily trestní stíhání i německé orgány. Pan Spasic však měl zato, že již nemůže být v Německu stíhán, neboť byl za tentýž čin pravomocně odsouzen v Itálii, kde také vykonal část trestu zaplacením stanovené částky. Proto německý vnitrostátní soud požádal Soudní dvůr o vyjasnění, zda je podmínka v čl. 54 týkající se výkonu trestu splněna i tehdy, byla-li vykonána pouze *část* z uloženého trestu, resp. jeden z několika uložených trestů.

---

[703] *Ibid*., bod 42.
[704] *Ibid*., body 49, 51 a 52.
[705] Rozsudek Bourquain, C-297/07, ECLI:EU:C:2008:708.
[706] *Ibid*., bod 48.
[707] Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586. Další dvě řízení byla ve věci M, C-398/12, ECLI:EU:C:2014:1057 a Kossowski, C-486/14, ECLI:EU:C:2016:483.

Odpověď Soudního dvora byla záporná. Soudní dvůr vysvětlil, že účelem podmínky výkonu trestu v případech pravomocného odsouzení, která je součástí čl. 54, je jednak zajistit, aby osoby odsouzené nezůstaly nepotrestány a jednak posílit záruku právní jistoty prostřednictvím respektování konečných rozhodnutí členských států, zejména s ohledem na chybějící harmonizaci trestněprávních předpisů členských států.[708] Dále Soudní dvůr uvádí, že jelikož pojem *„sankce již byla vykonána"* neodkazuje na vnitrostátní právo, je třeba jej považovat za *autonomní pojem unijníh*o práva, který je nutno vykládat jednotným způsobem.[709] Následně Soudní dvůr tento pojem vyložil tak, že pokud jsou uložené tresty dva, musí být vykonány oba. Tento závěr odůvodnil tím, že v opačném případě by zásada *ne bis in idem* byla *„zbavena smyslu"* a došlo by k *„ohrožení jejího užitečného účinku."* Dále vyloučil i podřazení této situace pod sankci *„právě vykonávanou"*, neboť pan Spasic k výkonu trestu odnětí svobody nenastoupil.

Oproti spíše extenzivnímu výkladu čl. 54 v předchozích rozhodnutích Soudního dvora, je uvedený výklad poměrně konzervativní. I když se Soudní dvůr v několika předchozích řízeních odchýlil od nutnosti intepretace dotčeného článku s ohledem na zásadu volného pohybu osob, poprvé v tomto případě konstatoval, že cílem zásady *ne bis in idem* je zabránit v prostoru svobody bezpečnosti a práva tomu, aby osoby odsouzené konečným rozsudkem zůstaly nepotrestány. Nelze si také nevšimnou absenci častokrát zdůrazňované zásady vzájemné důvěry mezi členskými státy v odůvodnění tohoto rozsudku.

4.3.4 Teritoriální rozměr

V případě *Van Esbroeck* se jednalo o první soudní řízení ukončené pravomocným rozsudkem v Norsku, tedy ve státě, který není členským státem Evropské unie. Norské království však spolu s Islandskou republikou a třinácti státy Evropské unie v roce 1996 podepsaly Lucemburskou dohodu o spolupráci,[710] díky které byla uvedeným státům umožněna účast na spolupráci vymezené schengenskými dohodami. Uvedené řízení bylo

[708] Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586, bod 77.
[709] *Ibid*., bod 79.
[710] Dohoda ze dne 19. prosince 1996 o spolupráci mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Lucemburským velkovévodstvím, Nizozemským královstvím, Italskou republikou, Španělským královstvím, Portugalskou republikou, Řeckou republikou, Rakouskou republikou, Dánským královstvím, Finskou republikou, Švédským královstvím, smluvními stranami schengenské dohody a schengenské prováděcí úmluvy a Islandskou republikou a Norským královstvím o odstraňování kontrol osob na společných hranicích. Úř. věst. 2000, L 239, s. 13—18.

prozatím jediné, ve kterém jedno z vnitrostátních řízení bylo vedeno v nečlenské zemi Evropské unie.

Otázka teritoriálního aspektu vyvstala i v řízení ve věci *Bourquain.* Ze skutkových okolností vyplývá, že trestný čin, kterého se tato osoba dopustila, byl spáchán v severní Africe, kde byl vydán i odsuzující rozsudek. Soudní dvůr však uzavřel, že není rozhodující, kde došlo k vynesení rozsudku, ale to, že *„rozsudek byl vydán příslušným soudním orgánem státu, který se stal smluvní stranou [Schengenské prováděcí úmluvy].”*[711] Peers se však domnívá, že taková interpretace není konsistentní se zněním čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy, přičemž připouští, že tomu tak může být v závislosti na použité jazykové verzi tohoto předpisu.[712] V anglické verzi tohoto článku se totiž hovoří o konečném ukončení řízení *„v jednom smluvním státě.”*[713] Pro srovnání, česká verze hovoří o odsouzení *„jednou smluvní stranou”*,[714] a tudíž se výklad, ke kterému dospěl Soudní dvůr, nejeví být v rozporu se zněním Schengenské prováděcí úmluvy. Nicméně podstatné je, že ve světle tohoto rozhodnutí je irelevantní, kde došlo ke spáchání trestného činu a vynesení rozsudku, pokud je pachatel odsouzen za trestný čin orgány státu, na který se vztahuje schengenské *acquis*.

4.3.5 Časový aspekt

V případě *Van Esbroeck* bylo posuzováno, zda lze zásadu obsaženou v čl. 54 použít i za situace, kdy v době vydání pravomocného rozsudku v prvním řízení nevstoupilo schengenské *acquis* v tomto státě ještě v platnost. Soudní dvůr konstatoval, že *„schengenské acquis neobsahuje žádné zvláštní ustanovení týkající se vstupu čl. 54 v platnost nebo jeho časových účinků.”*[715] A otázka uplatnění zásady *ne bis in idem* z povahy věci vyvstává až v okamžiku zahájení druhého řízení v jiném členském státě proti téže osobě ohledně téhož činu.[716] Proto je předmětná zásada posuzována až orgánem rozhodujícím ve druhém řízení, neboť je zde nezbytný předpoklad existence pravomocného odsouzení, respektive rozhodnutí, jenž lze ve smyslu dosavadní judikatury

[711] Rozsudek Bourquain, C-297/07, ECLI:EU:C:2008:708, bod 29.
[712] PEERS, S. *EU justice and home affairs law*, 2012, s. 841.
[713] *„A person whose trial has been finally disposed of in one Contracting Party may not be prosecuted in another Contracting Party [...]*“.
[714] Podobně také slovenská nebo portugalská verze.
[715] Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165, bod 20.
[716] *Ibid*., bod 21.

Soudního dvora subsumovat pod tento pojem. Z uvedeného důvodu tedy není podstatné, že schengenské *acquis* nebylo v platnosti v okamžiku vydání prvního pravomocného rozhodnutí.[717] Rozhodující však je, aby schengenské *acquis* bylo v platnosti v době, kdy jsou posuzovány podmínky pro uplatnění zásady *ne bis in idem* v druhém řízení v jiném členském státě. Výše uvedené závěry byly následně použity i v dalších řízeních. Uvedený závěr byl potvrzen i ve věci *Kraaijenbrink*[718]*,* kdy první odsuzující rozsudek byl vydán v roce 1998, tedy v době, kdy Schengenská prováděcí úmluva ještě nebyla v Nizozemsku v platnosti. Rozhodné však bylo to, že v době, kdy rozhodoval soud ve druhém řízení, již Schengenská prováděcí úmluva byla v platnosti v obou dotčených státech.[719] V souladu s těmito závěry Soudní dvůr rozhodoval i ve věci *Bourquain.* V uvedeném případě došlo k odsouzení pana Bourquainovi třicet let před podpisem Schengenské prováděcí úmluvy. Podstatné však bylo, že v době druhého řízení, byla tato úmluva v platnosti v obou smluvních státech.[720]

4.4 Postavení obětí v trestním řízení

Třetím nejčastěji interpretovaným předpisem v rámci řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech je rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení.[721] Podnět k přijetí tohoto předpisu dalo v roce 2000 během svého předsednictví Portugalsko v návaznosti na závěry předsednictví Evropské Rady z Tampere.[722] Do té doby byla problematika ochrany práv obětí trestných činů upravena mimo unijní rámec zejména formou úmluv,[723] doporučení či deklaracemi[724] s limitovaným právním účinkem. Formu doporučení pro unijní úpravu postavení v trestním řízení navrhoval i Evropský parlament; taková úprava by měla nejenom podstatně omezenější právní sílu, ale ustanovení doporučení by dle gramatického výkladu textu

[717] Viz *ibid*, bod 24.
[718] Rozsudek Kraaijenbrink, C-367/05, ECLI:EU:C:2007:444, bod 22.
[719] *Ibid*., bod 22.
[720] Rozsudek Bourquain, C-297/07, ECLI:EU:C:2008:708, bod 28.
[721] Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení. Úř. věst. L 82, 22.3.2001, s. 1—4.
[722] Initiative of the Portuguese Republic with a view to adopting a Council Framework Decision on the standing of victims in criminal procedure. Úř. věst. C 243, 24.8.2000, s. 4—8 a Závěry ze zasedání Evropské rady, Tampere, 15.-16. října 1999, bod 32.
[723] Úmluva Rady Evropy o odškodňování obětí násilných trestných činů ze dne 24. listopadu 1983.
[724] Council of Europe, Recommendation No. R (87) 21 of the Committee of Ministers to Member States on Assistance to Victims and the Prevention of Victimisation, 17 September 1987, Council of Europe, Recommendation No R (85) 11 of the Committee of Ministers to Member States on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law and procedure, 28 June 1985.

Smlouvy o Evropské unii v předlisabonském znění nemohla být předmětem řízení o předběžné otázce. Rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení bylo s ohledem na Tamperský program přijato především za účelem posílení ochrany obětí v trestním řízení prostřednictvím zajištění minimálního standardu ochrany napříč Evropskou unií.[725]

Toto rámcové rozhodnutí bylo po jedenácti letech nahrazeno směrnicí, která zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu (*„směrnice o obětech"*).[726] Právním základem je čl. 82 odst. 2 odst. c) SFEU a přijetí směrnice o obětech navazuje na Stockholmský program, který vyzval unijní orgány k posílení právních předpisů zaměřených na ochranu a podporu obětí trestních činů.[727] Cílem směrnice o obětech je rozšíření ustanovení rámcového rozhodnutí. Zavádí minimální pravidla, přičemž členské státy mohou ve svých právních řádech poskytnout vyšší standard ochrany.

Rámcovým rozhodnutím o postavení obětí v trestním řízení se Soudní dvůr v rámci bývalého třetího pilíře zabýval sedmkrát.[728] Hned první žádost o rozhodnutí ve věci *Pupino* byla Soudnímu dvoru předložena rok poté, kdy členským státům uplynula implementační lhůta k provedení tohoto rámcového rozhodnutí a poslední žádost byla podána rok před tím, kdy bylo rámcové rozhodnutí zrušeno.[729] Celkem v pěti ze sedmi řízeních byla generální advokátkou J. Kokott,[730] která tak prostřednictvím svých stanovisek měla možnost ovlivňovat rozhodnutí Soudního dvora týkající se interpretace tohoto předpisu. Nejčastěji se na interpretaci ustanovení uvedeného rámcového rozhodnutí dotazovaly

---

[725] Viz bod 3 úvodních ustanovení rámcové rozhodnutí 2001/220/SVV o postavení obětí v trestním řízení.

[726] Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Úř. věst. L 315, 14.11.2012, s. 57—73 (Směrnice o obětech).

[727] EVROPSKÁ RADA. Stockholmský program – otevřená a bezpečná evropa, která slouží svým občanům a chrání je. Úř. věst. C 115, 4.5.2010, s. 1—38, čl. 2.3.4.

[728] Rozsudky Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395, Katz, C-404/07, ECLI:EU:C:2008:553, Eredics a Sápi, C-205/09, ECLI:EU:C:2010:623, (spojené věci) Gueye a Salmerón Sánchez, C-483/09 a C-1/10, ECLI:EU:C:2011:583, Giovanardi a další, C-79/11, ECLI:EU:C:2012:448. Pět žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce ohledně tohoto rámcového rozhodnutí bylo podáno dvěma soudy.

[729] Implementační lhůta pro většinu ustanovení uplynula dne 22. března 2002, viz čl. 17 rámcového rozhodnutí. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci Pupino byla podána dne 3. února 2003. Poslední žádost byla podána dne 22. února 2011 a rámcové rozhodnutí bylo nahrazeno směrnicí dne 15. listopadu 2012.

[730] Stanoviska Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2004:712, Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:152, Stanovisko Katz, C-404/07, ECLI:EU:C:2008:403, Eredics a Sápi, C-205/09, ECLI:EU:C:2010:396 a Gueye a Salmerón Sánchez C-483/09 a C-1/10, ECLI:EU:C:2011:297.

italské soudy (ve čtyřech případech),[731] přičemž ve třech případech se jednalo o Tribunale di Firenze, soud, který inicioval řízení, v němž byl vydán přelomový rozsudek ve věci *Pupino*. Pouze v jednom případě rozhodoval velký senát,[732] zatímco v ostatních případech rozhodovaly pětičlenné senáty. Ani jedna z předběžných otázek nebyla projednána ve zrychleném či naléhavém řízení. Směrnice o obětech dosud nebyla předmětem rozhodování Soudního dvora v rámci řízení o předběžné otázce. S ohledem na to, že uvedená směrnice nahradila rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení, je prostor věnovaný v této práci judikatuře zabývající se vybranými ustanoveními rámcového rozhodnutí omezenější.

Prvním případ, v němž se Soudní dvůr zabýval ustanoveními dotčeného předpisu, ve věci *Pupino*, byl zaměřen mimo jiné na interpretaci článků 2, 3 a 8 rámcového rozhodnutí a zejména pojmu *„nejohroženější oběti."* V původním řízení se jednalo o žáky mateřské školy, kteří byli vystaveni krutému zacházení ze strany jejich učitelky, paní Pupino, která je mimo jiné bila či bránila jim v odchodu na toaletu. S ohledem na nízký věk obětí a okolnosti případu žádal státní zástupce o provedení výpovědi prostřednictvím předběžného provedení důkazů mimo hlavní líčení, které však italské právo umožňuje pouze v případech sexuálních trestných činů. Předkládající soudce však měl pochyby o souladu uvedené italské úpravy s rámcovým rozhodnutím. Soudní dvůr jeho pochybnosti potvrdil. Nejdříve Soudní dvůr objasnil, že i navzdory chybějící definici pojmu *nejohroženějších obětí*, který obsahuje čl. 8 odst. 4, děti nízkého věku a v postavení, v jakém tomu bylo v tomto případě, *„mohou být předmětem takové kvalifikace."*[733] Následně se vyjádřil k italské vnitrostátní úpravě omezující výslech svědků mimo hlavní líčení na uzavřený okruh trestných činů. Soudní dvůr konstatoval, že i když je členským státům ponechána široká diskrece k dosažení cílů stanovených v rámcovém rozhodnutí,[734] musí mít vnitrostátní soud s ohledem na ustanovení čl. 2, 3 a zejména čl. 8 odst. 4 možnost *„v případě obětí zvláště ohrožených použít zvláštní postup, jako je řízení k předběžnému*

[731] Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386, Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395, X, C-507/10, ECLI:EU:C:2011:873 a Giovanardi a další, C-79/11, ECLI:EU:C:2012:448.
[732] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386.
[733] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386.
[734] *Ibid*., bod 54.

provedení důkazů mimo hlavní líčení, upravený v právu členského státu, jakož i zvláštní podmínky výpovědi [...] pokud tento postup odpovídá lépe situaci těchto obětí [...].[735]

Interpretací stejných ustanovení se Soudní dvůr zabýval i v řízení ve věci *X*[736], které se rovněž týkalo nezletilé oběti a jejího vyslechnutí jako svědka mimo hlavní líčení. Jednalo se o případ pana X, na kterého bylo podáno trestné oznámení z důvodu, že se měl dopouštět na své pětileté dceři sexuálně motivovaných činů. Nezletilá požádala o vyslechnutí jako svědka mimo hlavní líčení, to však státní zástupce zamítl. Na rozdíl od případu Pupino se s ohledem na trestné činy vztahovala italská právní úprava, podle které může oběť požádat o provedení důkazu výslechem svědka mimo hlavní líčení v průběhu vyšetřování. Je však pouze v diskreci státního zástupce, zda jej provede. Předkládající soud měl pochybnosti o slučitelnosti této vnitrostátní úpravy s rámcovým rozhodnutím.

Soudní dvůr však dospěl k závěru, že uvedená úprava není v rozporu s rámcovým rozhodnutím. Jednak konstatoval, že rámcové rozhodnutí ponechává členským státům široký prostor pro uvážení, jak dosáhnout cíle stanovené rámcovým rozhodnutím, a že dotčená úprava spadá do tohoto rámce[737]. Dalším důvodem bylo to, že rámcové rozhodnutí explicitně stanovuje, že členské státy nemají povinnost zaručit obětem stejné zacházení jako stranám řízení.

Soudní dvůr potvrdil svůj předchozí závěr z věci *Pupino*, že i když rámcové rozhodnutí nedefinuje pojem *nejohroženější oběti*, nezletilé dítě spadá pod tento pojem zejména s ohledem na svůj *„věk jakož i povahu, závažnost a následky trestných činů.*[738]*“* V tomto ohledu lze zmínit, že uvedený pojem se již ve směrnici, která nahradila rámcové rozhodnutí, nevyskytuje. Nově směrnice explicitně definuje *děti* jako kategorii obětí a zařazuje je mezi *„oběti s potřebou zvláštní ochrany.”*[739]

Ve dvou řízeních se Soudní dvůr zabýval tím, zda za oběti ve smyslu čl. 1 písm. a) dotčeného rámcového rozhodnutí lze považovat i právnické osoby.

---

[735] *Ibid*., bod 56.
[736] Rozsudek X, C-507/10, ECLI:EU:C:2011:873.
[737] *Ibid*., bod 36.
[738] Rozsudek X, C-507/10, ECLI:EU:C:2011:873, bod 26.
[739] Čl. 2 odst. 1 písm. c) ve spojení s čl. 24 směrnice o obětech.

Poprvé tato otázka vyvstala v souvislosti s řízením ve věci *Dell'Orto*. Italský soud se zabýval žalobou několika právnických osob o náhradu škody, která měla být způsobena v důsledku zpronevěry a nezákonného financování politických stran, jichž se měla dopustit skupina osob včetně pana Dell'Orta. Soud uvedené řízení přerušil a předložil Soudnímu dvoru otázku, zda jsou články 2 a 9 rámcového rozhodnutí použitelné i v případě, že je obětí právnická osoba. Na tuto otázku Soudní dvůr odpověděl záporně. S využitím jazykového výkladu se opřel jednak o samotnou definici pojmu oběť, kterou rámcové rozhodnutí v čl. 1 písm. a) explicitně definuje jako fyzickou osobu, a také o fakt, že právnická osoba nemůže utrpět psychickou anebo citovou újmu, ani nemůže dojít k nerespektování její lidské důstojnosti, respektování kterých zakotvoval čl. 2 rámcového rozhodnutí.[740]

O právnických osobách v souvislosti s rámcovým rozhodnutím o postavení obětí v trestním řízení rozhodoval Soudní dvůr ještě jednou, a to v případě *Eredics a Sápi*, tentokrát však v souvislosti s mediací upravenou v čl. 10 rámcového rozhodnutí. Soudní dvůr potvrdil, že ve smyslu rámcového rozhodnutí je za oběť považovaná pouze fyzická osoba, nikoli osoba právnická. Opět se přitom držel jazykového výkladu uvedeného předpisu. Nově však Soudní dvůr doplnil, že jelikož rámcové rozhodnutí zcela neharmonizuje dotčenou oblast, členskému státu nebrání v tom, aby rámcové rozhodnutí bylo použito i na situace, kdy je obětí právnická osoba.[741] Znovu však zdůraznil, že rámcové rozhodnutí jako takové zahrnuje pod pojmem *„oběť"* pouze fyzické osoby.[742] Směrnice o obětech potvrzuje závěry Soudního dvora, neboť explicitně definuje oběti jako fyzické osoby a právnické osoby coby případné oběti nikterak nezmiňuje.[743]

Právnické osoby byly řešeny i ve věci *Giovanardi a další*[744] avšak tentokrát v souvislosti s jejich případnou odpovědností za způsobené škody. Zde Soudní dvůr konstatoval, že předmětem rámcového rozhodnutí je pouze úprava postavení obětí v trestním řízení, která nemá v úmyslu zavádět odpovědnost právnických osob za způsobenou škodu.[745]

---

[740] Rozsudek Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395, body 52 až 54.
[741] Rozsudek Eredics a Sápi, C-205/09, ECLI:EU:C:2010:623, bod 29.
[742] *Ibid*., body 30-31.
[743] Čl. 2 odst. 1 písm. a) směrnice o obětech.
[744] Rozsudek Giovanardi a další, C-79/11, ECLI:EU:C:2012:448.
[745] *Ibid.*, bod 45.

V souvislosti s postavením obětí v trestním řízení se Soudní dvůr ve své rozhodovací činnosti zabýval i mediací, kterou upravuje čl. 10 rámcového rozhodnutí. Kromě případu *Eredics a Sápi* byla tato problematika řešena v rozhodnutí ve věci *Gueye and Salmerón Sánchez*.[746] Soudní dvůr konstatoval, že vnitrostátní právo může mediaci vyloučit pro určité kategorie trestných činů. Podle rámcového rozhodnutí má být tento způsob řešení podporován pouze pokud to členské státy považují za vhodné s ohledem na povahu trestných činů.[747] V nové směrnici, která nahradila rámcové rozhodnutí, byl pojem mediace vystřídán širším pojmem restorativní justice.[748]

V řízení ve věci *Katz*[749] se soudní dvůr zabýval tím, zda osoba, která vystupuje coby soukromý žalobce a která je také obětí trestného činu, může zároveň vystupovat jako svědek. Předběžná otázka byla předložena maďarským soudem, který rozhodoval v řízení o tzv. náhradní soukromé žalobě, což je řízení, ve kterém oběť vystupuje jako žalobce a je zahájeno poté, co státní zástupce vzal zpět žalobu. I když Soudní dvůr dospěl k závěru, že rámcové rozhodnutí *neukládá* vnitrostátnímu soudu povinnost vyslechnout oběť v předmětném typu řízení, vnitrostátní soud musí umožnit oběti, aby podala výpověď, která může být zohledněna jako důkaz.[750]

4.5 Dílčí závěry

V průběhu patnácti let, tedy od žádosti ve věci Gözütok až do konce roku 2016, se až 90 % rozsudků Soudního dvora vydaných v řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce týkalo tří předpisů a této judikatuře jsme se podrobněji věnovali v této části.

Řízení týkající se rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu Soudní dvůr zahájil tím, že podpořil existenci tohoto předpisu, jehož platnost byla zpochybněna ve věci *Advocaaten vor de Wereld*. V následujících řízeních se zabýval interpretací jeho jednotlivých ustanovení. Jedním z nich bylo vymezení základních pojmů systému předávání, a to pojem soudní orgán a evropský zatýkací rozkaz. Pojem soudní orgán

[746] Rozsudek Gueye a Salmerón Sánchez, C-483/09, ECLI:EU:C:2011:583.
[747] *Ibid.*, bod 72.
[748] Srov. čl. 10 rámcového rozhodnutí a čl. 46 úvodních ustanovení a čl. 12 směrnice 2012/29/EU.
[749] Rozsudek Katz, C-404/07, ECLI:EU:C:2008:553.
[750] *Ibid*., bod 50.

interpretoval spíše šířeji, neboť sem byly zahrnuty nikoliv pouze soudy *stricto sensu,* ale i další orgány zúčastněné na soudním řízení. Díky této interpretaci tak mohou být evropské zatýkací rozkazy vydány například státním zastupitelstvím. Hranice této interpretace byly stanoveny v souladu s cíli rámcového rozhodnutí, kterými bylo mimo jiné omezení úlohy ústředních orgánů v procesu předávaní. Evropský zatýkací rozkaz tak nemůže být vydán například některým z ministerstev členských států či policejním orgánem. Soudní dvůr totiž opakovaně zdůraznil, že proces předávání musí podléhat soudní kontrole. Dále nezanedbatelná skupina řízení o předběžné otázce byla zaměřena na analýzu a následnou interpretaci ustanovení umožňujících vykonávajícím justičním orgánům za stanovených podmínek odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu. Z analyzovaných rozsudků lze identifikovat několik tendencí. Především je to teleologický výklad přihlížející k cílům právní úpravy. Komise ve své důvodové zprávě k rámcovému rozhodnutí uvádí jako základní myšlenku fungování systému předávání automatický výkon evropského zatýkacího rozkazu, který lze odmítnout pouze v limitovaném počtu situací. Soudní dvůr pravidelně opakoval, že členské státy mají v zásadě povinnost vykonat evropský zatýkací rozkaz. Při intepretaci ustanovení upravujících možnosti odmítnutí výkonu eurozatykače dal Soudní dvůr přednost konzervativnímu výkladu preferujícímu limitaci situací, ve kterých lze eurozatykač odmítnout. Na druhou stranu omezení možností odmítnout výkon eurozatykače nesmí být interpretováno tak, aby porušovalo zásadu zákazu diskriminace. Dále byla opakovaně zdůrazňována zásada vzájemného uznávání soudních rozhodnutí členských států, na kterých mechanizmus předávání podle úvodních ustanovení tohoto předpisu spočívá. Se zásadou vzájemného uznávání je úzce propojená zásada vzájemné důvěry mezi členskými státy, o kterou Soudní dvůr často opírá své závěry. Soudní dvůr se dále díky široké paletě předběžných otázek věnoval interpretaci zásady speciality a otázkou udělení souhlasu s předáním v případě souběhu evropských zatýkacích rozkazů vydaných několika státy. I v těchto případech se projevila inklinace k podpoře mechanismu předávaní. I když v případě *Jeremy F.* připustil, že vnitrostátní právní řády mohou poskytnout předávané osobě dodatečné opravné prostředky, k jejich využití musí dojít tak, aby nebyly porušeny lhůty stanoveny rámcovým rozhodnutím.

Co se týče Schengenské prováděcí úmluvy a v ní obsažené zásady *ne bis in idem*, vnitrostátní soudy nejčastěji žádaly Soudní dvůr o pomoc s intepretací pojmů pravomocného odsouzení a tentýž čin. Interpretaci prvního uvedeného pojmu pojal Soudní dvůr poměrně široce. Pod tento pojem například subsumoval zastavení soudního řízení

státním zastupitelstvím. Ve věci *Turanský* Soudní dvůr stanovil obecné pravidlo, že aby mohlo dojít k použití této zásady, musí dojít ke skončení trestního řízení a musí být pravomocně vyloučeno další trestní stíhání. V rozsudku *Miraglia* bylo stanoveno, že k uplatnění zásady *ne bis in idem* musí v prvním řízení dojít k posouzení věci samé. V judikatuře byl také opakovaně kladen důraz na cíl Evropské unie, jímž je mimo jiné vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. I když zpočátku bylo zdůrazňováno zajištění svobodného pohybu osob v rámci tohoto prostoru, později Soudní dvůr zdůrazňuje i zajištění bezpečnosti a potírání kriminality. Dále byly v argumentaci Soudního dvora využívány zásady vzájemného uznávání a vzájemné důvěry, které jsou podle něj nezbytným předpokladem k uplatnění zásady *ne bis in idem*. Při interpretaci druhého klíčového pojmu, tentýž čin, Soudní dvůr dospěl k závěru, že jedná o totožnost skutkových podstat a nikoli o totožnost právní kvalifikace či chráněného právního zájmu. Tento závěr je pragmatickým řešením, a to především z důvodu absence harmonizace trestního práva napříč Evropskou unii, v důsledku čehož se určení právní kvalifikace či chráněného právního zájmu může odlišovat v každém z vnitrostátních právních řádů.

Rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení se do širšího povědomí dostalo především zejména díky rozsudku ve věci *Pupino* a nepřímému účinku rámcového rozhodnutí. V uvedeném rozsudku Soudní dvůr také mimo jiné upřesnil vágně formulovaný pojem zvlášť ohrožených obětí, do kterého zahrnul děti. Ve směrnici, která později nahradila uvedené rozhodnutí, bylo dětem jako kategorie obětí trestních činů již věnováno zvláštní ustanovení. Opakovaně se také Soudní dvůr vyjádřil k otázce, zda mohou být jako oběti považovány i právnické osoby. Odpověď Soudního dvora byly záporná. Ani směrnice, která nahradila dotčené rámcové rozhodnutí nezahrnula, konzistentně s judikaturou Soudního dvora, právnické osoby mezi oběti trestných činů.

5 Soudní dvůr jako ochránce lidských práv v unijním trestním právu?

5.1 Vliv judikatury Soudního dvora na formování lidskoprávní doktríny

Úprava otázky lidských práv v Evropské unii se na první pohled zdá být komplikovaná, neboť se zde prolíná několik pramenů. Čl. 6 SEU ve svém současném znění odkazuje na základní práva obsažená v Listině (čl. 6 odst. 1 SEU), základní práva jako součást obecných právních principů unijního práva pramenící z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (*„Úmluva"*) a z ústavních tradic společných členským státům (čl. 6 odst. 3 SEU) a konečně na Úmluvu jako takovou (čl. 6 odst. 2 SEU). K přehlednosti nepřispívá ani to, že se ochranou lidských práv mohou zabývat národní soudy členských států, Evropský soud pro lidská práva (*„ESLP"*) a Soudní dvůr.

I když je dodržování základních práv jednou z hodnot, na kterých je podle čl. 2 SEU Unie založená, byla tato oblast po dlouhou dobu mimo epicentrum jejího zájmu. Žádná ze tří zakládajících smluv neobsahuje katalog lidských práv, neboť důvod vzniku Společenství byl primárně ekonomický. Pro zajištění volného pohybu uhlí a oceli, rozvoj evropského jaderného průmyslu a založení společného trhu se zakotvení komplexního katalogu ochrany lidských práv nejeví prioritou.[751] Tato oblast tak byla přenechaná na téměř současně se formující Radu Evropy a Úmluvu[752], jejímiž smluvními stranami se postupně staly všechny členské státy Společenství.

Byl to právě Soudní dvůr, kdo rozvinul ochranu základních práv v rámci Unie. Cesta Soudního dvora k jejich ochraně však byla pozvolná. Když v roce 1959 navrhovatel v případě *Stork* u tehdy ještě *High Authority* namítal, že došlo k porušení jeho základních práv *„chráněných téměř všemi ústavami členských států a omezujících použitelnost Smlouvy"*, Soudní dvůr tento argument přešel bez komentáře.[753]

---

[751] Alternativní názor na absenci katalogu lidských práv v zakládajících smlouvách viz DE BURCA, Grainne. The Road Not Taken: The EU as a Global Human Rights Actor. *American Journal of International Law*. 2011(105) [cit. 2016-05-09]. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=1705690.

[752] Evropská úmluva o ochraně lidských práv byla podepsaná dne 4. listopadu 1950 a vstoupila v platnost dne 3. září 1953.

[753] Rozsudek Stork C-1/58, ECLI:EU:C:1959:4.

Až o deset let později, v roce 1969, se Soudní dvůr poprvé zabýval problematikou základních práv v řízení o předběžné otázce ve věci *Stauder*.[754] Předkládající německý soud se dotazoval na soulad rozhodnutí Komise s obecnými zásadami komunitárního práva. Uvedené rozhodnutí umožňovalo, aby si někteří příjemci sociálních dávek mohli koupit máslo za sníženou cenu. Podle německého překladu tohoto rozhodnutí však museli předložit kupón obsahující jejich jméno. Pan Stauder, který měl nárok na máslo za sníženou cenu, se však domníval, že takový způsob identifikace je protiprávní. Tento názor byl podpořen německým vnitrostátním soudem, který se obrátil na Soudní dvůr s předběžnou otázkou a podle kterého byl tento požadavek v rozporu s konceptem sociálního státu a německým systémem ochrany základních práv zakotvených v ústavě. Soudní dvůr dotčené ustanovení komunitárního práva interpretoval tak, že nevyžaduje, ale ani nezakazuje identifikaci příjemců jejich jménem a je pouze na členském státě, jaký způsob identifikace zvolí. Takový výklad dotčeného ustanovení neohrožuje základní práva, která jsou součástí obecných právních principů komunitárního práva a jsou chráněna Soudním dvorem.[755] Tímto stručným závěrečným paragrafem rozhodnutí ve věci *Stauder* tak bylo poprvé konstatováno, že základní práva jsou jakožto obecný právní princip součástí Společenství a k jejich ochraně je příslušný Soudní dvůr.

Již o rok později dostává část rozsudku Soudního dvora přímo název *„Ochrana lidských práv v právním systému Společenství"*. Jednalo se o rozsudek ve věci *Internationale Handelsgesellschaft*[756]*,* kdy předběžná otázka byla opět předložena německým soudem. Podle nařízení Společenství bylo možné získat licenci na import a export kukuřičných výrobků po složení kauce, která v případě nesplnění určitých podmínek propadla. Jelikož německá společnost, Internationalle Handelsgesellschaft, takto o svoji kauci přišla, obrátila se na soud, který následně podal předběžnou otázku. V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce byl vnitrostátním soudem opět namítán rozpor s německým ústavním právem, zejména s ustanoveními německé ústavy zaručujícími ochranu základních práv. Soudní dvůr navázal na svůj předchozí závěr, že základní práva jsou nedílnou součástí obecných právních principů chráněných Soudním dvorem a zároveň jej doplnil o první zdroj, ze kterého pramení respekt k lidským právům v rámci

[754] Rozsudek Stauder C-29/69, ECLI:EU:C:1969:57.
[755] *Ibid*., bod 7.
[756] Rozsudek Internationale Handelgesellschaft MBH., C-11/70, ECLI:EU:C:1970:114.

komunitárního práva, a to z *„ústavních tradic společných členským státům"*[757]. Současně však Soudní dvůr zřetelně konstatoval, že platnost komunitárního opatření či jeho účinek uvnitř členských států nemohou být ovlivněny tím, že toto opatření je v rozporu s ústavními lidskoprávními předpisy členských států.

Na další zdroj inspirace odkázal Soudní dvůr ve věci *Nold KG proti Komisi*[758] (*„Nold"*). Na rozdíl od předchozích dvou řízení o předběžné otázce se v tomto případě jednalo o řízení na neplatnost. Žalobce, německá společnost Nold obchodující s uhlím, se domáhal zrušení rozhodnutí Komise, kterým mělo podle něj dojít k jeho vyloučení z obchodu s uhlím a tím k omezení jeho vlastnického práva a práva na svobodné podnikání. Žalobce argumentoval, že došlo k porušení jeho základních práv, která jsou chráněna německou ústavou, ústavami dalších členských státu, jakož i mezinárodními smlouvami včetně Úmluvy. Nelze přehlédnout, že i v tomto řízení byl namítán rozpor s německou ústavou. Soudní dvůr navázal na svou předchozí judikaturu a nově doplnil, že *„i mezinárodní smlouvy, na kterých členské státy spolupracovaly a které podepsaly, mohou poskytnout návod, který by měl být následován v rámci komunitárního práva"*[759]. Podobně jako v předchozím případě i nyní však byly promptně vytyčeny limity účinku základních práv. Podle Soudního dvora je *„legitimní, aby byla základní práva do určité míry omezena, je-li to nezbytné pro dosažení účelu sledovaného Společenstvím a zůstane-li podstata těchto práv nedotčena"*[760].

Zatímco v případě *Nold* byl odkaz na mezinárodní smlouvy coby zdroj inspirace k ochraně základních práv pouze obecný, v rozsudku *Rutili*[761], vydaného o rok později, už byla výslovně zmíněna Úmluva. Panu Rutilimu, italskému občanovi, bylo uděleno povolení k pobytu ve Francii, které mu však umožňovalo usídlit se pouze v některých francouzských departmentech. Toto teritoriální omezení bylo učiněno z důvodu údajné ochrany veřejné bezpečnosti kvůli jeho politickým aktivitám. Pan Rutili se proti takto restriktivnímu povolení k pobytu odvolal s tím, že došlo k porušení zásady zákazu diskriminace a sekundárních komunitárních právních předpisů upravujících svobodu pohybu. Při analýze možnosti omezení svobody pohybu z důvodu veřejné bezpečnosti

[757] *Ibid*., bod 4.
[758] Rozsudek Nold, C-4/73, ECLI:EU:C:1974:51.
[759] *Ibid*., b. III/2/13.
[760] *Ibid*., b. III/2/14.
[761] Rozsudek Rutili, C-36/75, ECLI:EU:C:1975:137.

Soudní dvůr explicitně odkázal na Úmluvu, podle které zaručená základní práva nemohou být omezena za účelem ochrany národní bezpečnosti a veřejného pořádku, pokud to není nezbytné k jejich ochraně v demokratické společnosti.

Význam rozsudku ve věci *Stauder* a dalších výše zmíněných rozsudků spočíval v založení a pozvolném rozvíjení lidskoprávní doktríny v rámci Společenství Soudním dvorem. V roce 1976 si Komise všímá, že *„ve světle tehdejšího uspořádání Společenství je ochrana základních práv zajišťovaná Soudním dvorem, který zaručuje její nejvyšší úroveň ochrany."*[762] Nicméně někteří autoři relativizují jeho přičinění se o zahrnutí základních práv do unijního rámce tím, že tak činil pod náporem vnějších vlivů. Těmi je jednak rozuměn tlak ústavních soudů původních členských států, zejména německého,[763] a dále, jak si všímá Guild, doba vydání rozsudku ve věci *Nold,* ve kterém se zmiňují mezinárodní smlouvy, koresponduje s rokem, kdy se poslední ze šesti tehdejších členských států společenství stal stranou Úmluvy.[764]

Od druhé poloviny 70. let minulého století odkazoval Soudní dvůr na základní lidská práva čím dále tím častěji. Postupně byla v jeho judikatuře zmiňovaná celá paleta základních práv včetně práva na život, práva na svobodu a osobní bezpečnost, práva na spravedlivé řízení, zákaz retroaktivity v trestním řízení, práva na soukromý a rodinný život, zákaz diskriminace, atd.[765] Progresivní rozvinutí jakési nepsané listiny práv Soudním dvorem po dobu několika desetiletí postupně dostalo explicitní vyjádření ve Smlouvách.[766] Necelých dvacet let poté, co se Soudní dvůr poprvé vyjádřil k základním právům, se

---

[762] EUROPEAN COMMISSION. Bulletin of the European Union. 1976, (5). The protection of fundamental rights in the European Community. The Protection of fundamental rights as Community law is created and developed. COM(76) 37, 4 February 1976, p. 1-17.

[763] MANCINI, Federico. The Making of a Constitution for Europe. *Common Market Law Review*. The Netherlarnds: Kluwer Academic Publishers, 1989, 26(4), s. 611.

[764] GUILD, Elspeth. a Guillaume. LESIEUR. *The European Court of Justice on the European Convention on Human Rights: who said what, when?*. Boston: Kluwer Law International, 1998, s.17. Rok nabytí účinnosti přistoupení k Úmluvě: Lucembursko 1953, Německo 1953, Nizozemsko 1954, Belgie 1955, Itálie 1955, Francie 1974.

[765] Právo na život např. rozsudek The Society for the Protection of Unborn Children Ireland Ltd proti Stephen Grogan a dalším, C-159/90, ECLI:EU:C:1991:378; právo na svobodu a osobní bezpečnost viz např. rozsudek Adoui a Cornuaille v. Belgický stát, C-115/81, ECLI:EU:C:1982:183; právo na spravedlivé řízení viz např. rozsudek, Pecastaing v. Belgický stát, C-98/79, ECLI:EU:C:1980:69; zákaz retroaktivity v trestním řízení viz např., Hoffman-La Roche v. Centrafarm, C-102/77, ECLI:EU:C:1978:108; právo na soukromý a rodinný život viz např. rozsudek Rutili, C-36/75, ECLI:EU:C:1975:137; zákaz diskriminace viz např. rozsudek Prais v. Rada C-130/75, ECLI:EU:C:1976:142. Pro detailnější přehled počáteční judikatury Soudního dvora odkazující na základní práva viz GUILD, E.. *The European Court of Justice on the European Convention on Human Rights: who said what, when?* 1998.

[766] CRAIG, P. P. a G. DE BÚRCA. *EU law: text, cases, and materials*. 4th ed. New York: Oxford University Press, 2008, s. 380.

v preambuli Jednotného evropského aktu deklaruje odhodlání podporovat demokracii na základě základních práv přiznaných v ústavách a zákonech členských států a v Evropské úmluvě.[767] S přijetím Maastrichtské smlouvy v roce 1992 se ochrana lidských práv dostává přímo do textu primárního práva. Členské státy v preambuli této smlouvy potvrzují svou úctu k lidským právům a základním svobodám, která byla také promítnuta do čl. F odst. 2, podle kterého *„Unie ctí základní práva zaručená Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod [...] a ta, jež vyplývají z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství."*

V prosinci 2000 byla slavnostně vyhlášena Listina základních práva a svobod.[768] Myšlenka katalogu základních práv Společenství však není nikterak nová. Již v roce 1976, tedy v době, kdy již všechny tehdejší státy byly smluvními stranami Úmluvy, Komise zvažuje vypracování vlastního katalogu lidských práv v rámci Společenství, který by *„zdůraznil důležitost základních práv a odstranil jakékoli zbývající pochybnosti o jejich významu v komunitárním právu"*[769]. Až v roce 1999 však nabírá tato idea konkrétnější kontury. Na schůzi v Kolíně odůvodňuje Evropská rada nutnost vypracování Listiny potřebou *„konsolidace základních práv použitelných v rámci Unie",* čímž dojde k jejich *„zviditelnění"*[770]. O rok později Evropská rada na své neformální schůzce přivítala Listinu jako *„vzor pro hodnoty a společenství, které Evropská unie představuje"*[771]. V prosinci 2000 byla Listina vyhlášena na schůzi v Nice jako *„listina spojující v jednom dokumentu občanská, politická a sociální práva dosud obsažená v rozličných mezinárodních, evropských a národních pramenech"*[772]. Ve své preambuli potvrzuje také práva vyplývající

[767] Jednotný Evropský Akt. Úř. věst. L 169, 29.6.1987, s. 1—28.
[768] Listina základních práv Evropské unie. Úř. věst. C 364, 18.12.2000, s.1.
[769] EUROPEAN COMMISSION. Bulletin of the European Union. The protection of fundamental rights in the European Community. The Protection of fundamental rights as Community law is created and developed, 1975.
[770] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Kolýn nad Rýnem, [online] 3.-4. června 1999, bod 44. a příloha IV [cit. 2016-9-15]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.
[771] EVROPSKÁ RADA. Závěry z neformální schůze Evropské Rady, Biarritz, [online] 13.-14. října 2000 [cit. 2016-9-15]. Dostupné z https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=379953&Site=COE, čl. 1.
[772] EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Nice, [online] 7.-9. prosince 2000, čl. 2 [cit. 2016-9-15]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

z judikatury Soudního dvora.[773] Listina se stala jakýmsi *„novým vyjádřením unijního acquis v oblasti základních práv."*[774]

Vstupem Lisabonské smlouvy v platnost je význam Listiny právně posílen. Nejenom, že je odkaz na Listinu obsažen přímo v čl. 6 odst. 1 Smlouvy o Evropské Unii, podle kterého *„Unie uznává práva, svobody a zásady obsažené v Listině základních práv Evropské unie"*, ale zároveň došlo k ukončení sporů o její právní závaznost, když bylo ve výše uvedeném článku stanoveno, že Listina má stejnou právní sílu jako Smlouvy. Listina však není univerzálně použitelná; je určena orgánům, institucím a dalším subjektům Unie a dále také členským státům, ale pouze pokud uplatňují právo Unie.[775] Ve vztahu k členským státům se tedy Listiny nelze dovolávat za každé situace, ale pouze tehdy, dotýká-li se daná situace unijního práva. Co do rozsahu její působnosti, Listina dále objasňuje, že *„nerozšiřuje oblast působnosti práva Unie nad rámec pravomocí Unie, ani nevytváří žádnou novou pravomoc či úkol pro Unii, ani nemění pravomoc a úkoly stanovené ve smlouvách."*[776] Jako interpretační pomůcka jsou k Listině připojeny závazné instrukce pro soudy Unie a členských států k výkladu jejích ustanovení.[777] Síla judikatury Soudního dvora v oblasti ochrany lidských práv se projevuje i zde, neboť vysvětlení k Listině základních práv často čerpá z judikatury Soudního dvora ohledně jednotlivých zaručených práv a zásad.[778]

V řízení před Soudním dvorem se odkaz na Listinu nejdřív objevuje ve stanoviscích generálních advokátů. Již v únoru 2001 odkazují na její ustanovení generální advokát Tizzano ve věci *BECTU* jako na *„ustanovení, která nelze ignorovat"*[779] a také generální advokát Alber ve věci *TNT Traco SpA*.[780] Sám Soudní dvůr však na Listinu poprvé odkazuje až v roce 2006, a to v rozsudku o žalobě Evropského parlamentu proti Radě na neplatnost některých článků směrnice o právu na sloučení rodiny.[781] Hinarejos si

---

[773] Odstavec pátý Preambule Listiny.
[774] DE SCHUTTER, Olivier. A New Direction for the Fundamental Rights Policy of the EU. *Working paper series* [online]. 2010 [cit. 2016-09-15]. Dostupné z: http://sites.uclouvain.be/cpdr-refgov/publications/Working%20Papers/Fundamental%20Rights%20-%20FR_(30.11.2010_09h11)_WP-FR-33.pdf
[775] Čl. 51 odst. 1 Listiny.
[776] Čl. 51 odst. 2 Listiny.
[777] Vysvětlení k Listině základních práv. Úř. věst. C 303, 14.12.2007, s. 17—35.
[778] Viz vysvětlení k čl. 1,3,11,15,17, 20, 41, 45, 47, 50, 51 a 52 Listiny. *Ibid*.
[779] Stanovisko BECTU, 173/99, ECLI:EU:C:2001:81, body 26-28.
[780] Stanovisko TNT Traco SpA, C-340/99, ECLI:EU:C:2001:74, bod 94.
[781] Rozsudek Parlament v. Rada, C-540/03 ECLI:EU:C:2006:429, bod 38.

v tomto ohledu všímá, že Soudní dvůr začal častěji odkazovat na Listinu až poté, co bylo zřejmé, že projekt Evropské Ústavy nebude realizován.[782] Od Lisabonské smlouvy se posuzování souladu unijního práva s Listinou stalo běžnou součástí rozhodovací činnosti Soudního dvora.

Ve sféře ochrany lidských práv v rámci Unie měla Lisabonská smlouva další význam také v tom, že v čl. 6. Odst. 2 SEU výslovně ukládá Unii, aby přistoupila k Úmluvě.

Uvedeným článkem unijní zákonodárce reagoval na posudek Soudního dvora 2/94, jehož vydání iniciovala v roce 1994 Rada s dotazem, zda bylo tehdy zamyšlené přistoupení Společenství k Úmluvě v souladu se Smlouvou o ES.[783] Odpověď Soudního dvora byla záporná z důvodu chybějícího právního základu. [784]

Tento právní základ nyní díky Lisabonské smlouvě představuje výše zmíněný čl. 6 odst. 2 SEU.[785] V návaznosti na toto ustanovení vypracovala Komise návrh dohody o přistoupení k Úmluvě, jejíž slučitelnost Soudní dvůr přezkoumával v posudku 2/13. Soudní dvůr se zaměřil především na to, zda by uzavřením navrhované dohody došlo k narušení *„specifických rysů Unie a práva Unie"*.[786] Ve své analýze návrhu dohody uvedl hned několik problémů.

Jedním z nich je konkurence kompetencí Soudního dvora a ESLP. Pokud by Unie k Úmluvě přistoupila, stala by se Úmluva nedílnou součástí unijního práva, v důsledku čehož by unijní orgány včetně Soudního dvora podléhaly rozhodnutím ESLP.[787] Výklad Úmluvy podaný ESLP by byl závazný pro Soudní dvůr, kdežto výklad práva uznaného Úmluvou Soudním dvorem by pro ESLP závazný nebyl.[788]

Navrhované dohodě bylo dále vytýkáno, že by v důsledku aplikace Úmluvy mohly členské státy navzájem ověřovat, zda jiný členský stát dodržuje lidská práva.[789] To by však narušilo *„zásad[u] vzájemné důvěry členských států [, která] má v unijním právu zásadní*

---

[782] HINAREJOS, Alicia. Recent Human Rights Developments in the EU Courts: The Charter of Fundamental Rights, the European Arrest Warrant and Terror Lists. *Human Rights Law Review*. 2007, **7**(4), s. 794.
[783] Posudek, C-2/94, ECLI:EU:C:1996:140.
[784] *Ibid*., body 27 an.
[785] SYLLOVÁ, J. *Lisabonská smlouva: komentář*. 2010, s. 50.
[786] Posudek, 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454, body 179 an.
[787] *Ibid*., bod 181.
[788] *Ibid*., body 185 a 186.
[789] *Ibid*., bod 191 an.

význam vzhledem k tomu, že umožňuje vytvoření a zachování prostoru bez vnitřních hranic."[790] Na tomto místě je však nutno zmínit, že Soudní dvůr ve své pozdější judikatuře připustil, že za jistých okolností lze ověřovat dodržování lidských práv v jiném členském státě (viz níže případ *Aranyosi*).

Další překážkou podle Soudního dvora bylo možné obcházení řízení o předběžné otázce upravené v čl. 267 SFEU díky žádosti o posudek k výkladu a uplatňování práv zaručených Úmluvou, kterou mohou podávat členské státy k ESLP.[791] Soudní dvůr zdůraznil význam řízení o předběžné otázce pro Unii jako řízení, které je *„stěžejním bodem soudního systému zavedeného Smlouvami"*[792] a k jehož rozhodování je příslušný Soudní dvůr. Podobně bylo návrhu dohody vytýkáno možné porušení čl. 344 SFEU upravujícího způsob řešení sporů mezi členskými státy, neboť přistoupením k Úmluvě by mohlo dojít k narušení výlučné pravomoci Soudního dvora k řešení těchto sporů.[793]

Problém byl také spatřován ve způsobu úpravy řízení o předběžné otázce před Soudním dvorem ve věci předložené ESLP, v níž je dotčeno unijní právo, když podle Soudního dvora by tak ESLP získal pravomoc vykládat jeho judikaturu.[794] I když bylo Soudním dvorem návrhu dohody vytýkáno vícero bodů, jejich společným pojítkem byla kromě *„narušení autonomie unijního práva"* obava z případného ohrožení postavení Soudního dvora a jeho výlučných pravomocí v rámci Unie.

Posudek 2/13 si vysloužil řadu kritických ohlasů akademické obce a například De Witte jej přímo označuje za *„nešťastný příklad soudního aktivizmu"*, kdy se Soudní dvůr *„více zajímá o své postavení a již méně o ochranu základních práv"*.[795] Nicméně v důsledku tohoto posudku zůstává závazek stanovený v čl. 6 odst. 2 SEU prozatím nenaplněn. V současné době tak Úmluva není formálně začleněná do unijního právního řádu a práva v ní zaručená i nadále zůstávají pouze součástí obecných zásad práva Unie.

---

[790] *Ibid*, body 191 a 194.
[791] *Ibid*, body 196 a 198.
[792] *Ibid*, bod 198.
[793] Viz čl. 344 SFEU, Posudek 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454, body 201 an.
[794] Posudek 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454, bod 239.
[795] Viz např. DE WITTE, Bruno a Šejla IMAMOVIĆ. Opinion 2/13 on accession to the ECHR: defending the EU legal order against a foreign human rights court. *European Law Review*. 2015, 40(5), s. 704.

5.2 Soudní dvůr a lidská práva v judikatuře v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech

Na vztah trestního práva a lidských práv může být nahlíženo ze dvou uhlů: na straně jedné trestní právo funguje jako nejzazší instance chránící osoby před zásahem do jejich práv, na straně druhé omezuje základní práva osob, vůči kterým bylo zahájeno trestní řízení.[796] Podle generálního advokáta Madura se *„ochrana základních práv stává nevyhnutelnou i ve třetím pilíři, jelikož může mít z důvodu samotné povahy svého obsahu dopad na podstatu osobní svobody, která je předpokladem pro svobody ostatní."*[797]

V době příprav Smlouvy o Ústavě pro Evropu byl zdůrazňován požadavek na zabezpečení rovnováhy mezi zajištěním bezpečnosti a respektováním lidských práv.[798] V době, kdy Soudní dvůr poprvé rozhodoval o předběžné otázce na základě bývalého čl. 35 SEU v předlisabonském znění v rámci tehdejšího třetího pilíře, již byla lidská práva bezpečně ukotvena v judikatuře Soudního dvora a i Listina se stala součástí unijního práva, i když bez právní závaznosti.

5.3 Použitelnost Listiny, Úmluvy a vnitrostátních lidskoprávních předpisů v rozhodovací praxi Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech

Poprvé se Soudní dvůr zabýval problematikou ochrany lidských práv v oblasti bývalého třetího pilíře v mnoha ohledech přelomovém rozsudku, a to v rozsudku *Pupino*.[799]

Byl to právě ten rozsudek, kterým Soudní dvůr rozšířil aplikaci zásady eurokonformního výkladu na třetí pilíř. Tento rozsudek neposloužil pouze pro rozšíření nepřímého účinku, ale zároveň připomněl, že tehdejší judikatura Soudního dvora týkající se lidských práv je aplikovatelná i na oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech. Soudní dvůr totiž omezil eurokonformní výklad jeho souladem se základními právy. V této souvislosti konkrétně poukázal *„na právo na spravedlivý proces tak, jak je*

---

[796] LENAERTS, K a J GUTIÉRREZ-FONS. *The European Court of Justice and fundamental rights in the field of criminal law*. In MITSILEGAS, Valsamis, Maria BERGSTROM a Theodore KONSTADINIDES, ed. *Research handbook on EU criminal law*. Cheltenham: Edward Elgar Pub., 2016, s.24.
[797] Stanovisko Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2006:552, bod 79.
[798] EUROPEAN CONVENTION. Note on the plenary meeting. Brussels, 19. July 2002, CONV 97/02, bod 5.
[799] Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386.

stanoveno v článku 6 [Ú]mluvy a vykládáno [ESLP].”[800] Přitom bylo uloženo vnitrostátnímu soudci, aby se ujistil, že využitím eurokonformního výkladu nebude *„trestní řízení [...] posuzované v jeho celku nespravedlivým ve smyslu článku 6 [Ú]mluvy tak, jak je vykládán [ESLP].”*[801] Tyto závěry byly později zopakovány i v rozsudcích *Katz* a *X*.[802]

Zatímco generální advokátka ve svém stanovisku ve věci *Pupino* již odkazuje na práva chráněná Listinou, v rozsudku Soudního dvora se Listina objevuje až ve věci *Advocaten voor de Wereled VZW*, a to i navzdory tomu, že v té době ještě nebyla právně závazná. Soudní dvůr posuzoval platnost rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu s ohledem na zásadu legality trestných činů, zásadu rovného zacházení a zásadu zákazu diskriminace potvrzené v Listině.[803] V tomto ohledu připomněl, že unijní orgány při vydávání svých aktů, jakož i členské státy při provádění práva Unie, jsou vázány obecnými právními zásadami, mezi které patří základní práva obsažená v Úmluvě, jakož i základní práva vyplývající z ústavních tradic společných členským státům.[804]

V několika řízeních v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech se Soudní dvůr vyjádřil k působnosti Listiny ve vztahu k ustanovením vnitrostátního trestního práva. V rozsudku *Gueye a Sánchez* bylo konstatováno, že určitá povinnost, která nespadá do oblasti působnosti rámcového rozhodnutí, ale vyplývá čistě z vnitrostátního práva, nemůže být posuzována ve světle ustanovení Listiny.[805] Tento závěr koresponduje s čl. 51 odst. 1 Listiny, na který později odkázal Soudní dvůr v případě *Vinkov,* podle kterého se ustanovení Listiny uplatní výhradně při aplikaci unijního práva. [806]

Z hlediska vztahu vnitrostátní úpravy ústavně zaručených základních práv a Listiny byl zásadní rozsudek ve věci *Melloni*. Soudní dvůr byl španělským ústavním soudem povolán interpretovat čl. 53 Listiny. Znění tohoto článku je následující: *„Žádné ustanovení [Listiny] nesmí být vykládáno jako omezení nebo narušení lidských práv a základních svobod, které v oblasti své působnosti uznávají právo Unie, mezinárodní právo*

[800] *Ibid*., bod 59.
[801] *Ibid*, bod 60.
[802] Rozsudky Katz, C-404/07, ECLI:EU:C:2008:553, body 48 a 49 a X, C-507/10, ECLI:EU:C:2011:873, bod 38.
[803] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261, bod 46.
[804] *Ibid* 261, bod 45.
[805] Rozsudek Gueye a Salmerón Sánchez, C-483/09, ECLI:EU:C:2011:583, bod 69.
[806] Rozsudek Vinkov, C-27/11, ECLI:EU:C:2012:326.

a mezinárodní smlouvy, jejichž stranou je [...] [U]nie nebo všechny členské státy, včetně [EÚLP], a ústavy členských států.". Otázka předkládajícího španělského ústavního soudu zněla: *„[...] umožňuje článek 53 Listiny […] členskému státu podmínit předání osoby odsouzené v nepřítomnosti tím, že odsuzující rozhodnutí může být v dožadujícím státě přezkoumáno, a přiznat tak těmto právům vyšší úroveň ochrany, než jaká vyplývá z práva Evropské unie [...]?."*

Předkládající soud se domníval, že citovaný čl. 53 Listiny lze interpretovat tak, že pokud je úroveň ochrany lidských práv zaručených vnitrostátní ústavou vyšší, může mít taková úprava přednost i před ustanoveními práva EU[807]. Soudní dvůr tuto interpretaci odmítnul. Podle něj by tím totiž došlo k porušení jednoho ze základních znaků unijního právního řádu, a to *přednosti* unijního práva.[808] Podle Soudního dvora, lze vnitrostátní standardy ochrany základních práv uplatnit pouze tehdy, pokud *„akt unijního práva vyžaduje přijetí vnitrostátních prováděcích opatření"* a zároveň uplatnění vnitrostátních standardů základních práv neohrozí jednak *„úroveň ochrany stanovenou v Listině, jak ji vykládá Soudní dvůr,"* a jednak *„přednost, jednotnost a účinnost unijního práva."*[809] S tím je konzistentní i později učiněný závěr v případě *Jeremy F.*, kde bylo konstatováno, že *„pokud není znemožněno použití rámcového rozhodnutí, nebrání [...] členskému státu v tom, aby uplatňoval své ústavní zásady týkající se mimo jiné práva na spravedlivý proces."*[810] Rozsudek Melloni vzbudil poměrně kritické reakce zejména v souvislosti s tím, jak se Soudní dvůr postavil k otázce různé úrovně ochrany základních práv zaručených ústavními řády členských států na straně jedné a unijním právem na straně druhé. Besselink poukazuje na to, že v důsledku tohoto rozsudku musel španělský ústavní soud snížit úroveň ochrany poskytovanou španělským ústavním právem.[811] De Boer vyjadřuje obavu, že se ve světle tohoto rozsudku členské státy již v mnoha případech nebudou moci spoléhat na své vnitrostátní standardy lidských práv.[812] V důsledku uvedeného rozsudku tak

[807] Rozsudek Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107, bod 56.
[808] *Ibid*, viz body 57 až 59.
[809] *Ibid*, viz bod 60.
[810] Rozsudek Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358.
[811] BESSELINK, Leonard F.M. The parameters of constitutional conflict after Melloni. *European Law Review*. 2014, 39(4), s. 550.
[812] DE BOER, Nik. Addressing rights divergences under the Charter: Melloni. *Common Market Law Review*. 2014, 50(4), s. 1102.

má podle něj čl. 53 Listiny převážně symbolickou funkci.[813] Zároveň však dodává, že závěry Soudního dvora nejsou s ohledem na jeho dosavadní judikaturu překvapivé.[814]

5.4 Základní práva a evropský zatýkací rozkaz

Zřejmě není překvapivé, že otázka základních práv byla v judikatuře Soudního dvora nejčastěji diskutována v souvislosti s rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu. Je tomu zejména proto, že již z povahy věci je mechanizmu předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu inherentní zbavení či omezení svobody stíhané nebo odsouzené osoby. Zájem na dodržování základních práv je proto o to naléhavější.

Unijní zákonodárce zdůrazňuje dodržování základních práv hned na několika místech tohoto rámcového rozhodnutí. Bod 12 odůvodnění deklaruje, že *„rámcové rozhodnutí ctí základní práva a zachovává zásady zakotvené v [čl.] 6 [SEU], které jsou vyjádřeny i v [Listině], zejména v kapitole IV [Listiny].”* Dále podle čl. 1 odst. 3 *„rámcovým rozhodnutím není dotčena povinnost ctít základní práva a obecné právní zásady zakotvené v [čl.] 6 [SEU].”* Odůvodnění rámcového rozhodnutí dále na dvou místech uvádí, že pokud by byla dotčena základní práva, lze výkon evropského zatýkacího rozkazu pozastavit či odmítnout. Podle bodu 12 odůvodnění lze výkon eurozatykače odmítnout, *„existují-li na základě objektivních skutečností důvody domnívat se, že [...] zatýkací rozkaz byl vydán za účelem stíhání nebo potrestání [...] osoby na základě jejího pohlaví, rasy, náboženství, etnického původu, státní příslušnosti, jazyka, politického přesvědčení nebo sexuální orientace nebo že by postavení této osoby mohlo být pro některý z těchto důvodů zhoršeno.”*[815] A dále podle bodu 10 odůvodnění lze provádění eurozatykače pozastavit *„v případě závažného a trvajícího porušování zásad stanovených v čl. 6 odst. 1 [SEU]”*, čili pokud by došlo k porušení práv, svobod a zásad obsažených v Listině.[816] Jak je dále vysvětleno v odůvodnění rámcového rozhodnutí, takové situaci by však muselo předcházet rozhodnutí Rady o tom, že *„existuje nebezpečí, že některý členský stát závažně poruší hodnoty uvedené v článku 2 [SEU]”*[817].

---

[813] *Ibid*., s. 1103.
[814] *Ibid*.
[815] Čl. 12 úvodních ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[816] Čl. 10 úvodních ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.
[817] Čl. 10 úvodních ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu ve spojení s čl. 6 odst. 1 a 7 odst. 1 SEU.

Unijní zákonodárce také s ohledem na ochranu práva obviněného být přítomen soudnímu jednání přijal v roce 2009 novelu rámcového rozhodnutí za účelem sjednocení důvodů pro neuznání rozhodnutí vydaného v řízení, jehož se osoba neúčastnila osobně.[818]

Poprvé se rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkaze v souvislosti s lidskými právy Soudní dvůr zabýval ve věci *Advocaten voor de Wereld VZW*[819], z podnětu belgického Ústavního soudu, který se rozhodl konzultovat platnost tohoto předpisu se Soudním dvorem prostřednictvím řízení o předběžné otázce. Jedna ze dvou otázek položených předkládajícím belgickým soudem se přímo dotazovala na soulad ustanovení vylučujících uplatnění zásady oboustranné trestnosti (tj. zásady, podle které předání není podmíněno tím, že jednání, kvůli kterému byl vydán evropský zatýkací rozkaz, je trestným činem ve vykonávajícím státě) se zásadami, které jsou standardně považovány za součást základních práv – zásadou legality v trestních věcech, zásadou rovného zacházení a zásadou zákazu diskriminace.

Co se týká zásady legality, Soudní dvůr neshledal, že by odstraněním zásady oboustranné trestnosti došlo k jejímu porušení, neboť definice trestných činů a tresty, které lze uložit, vyplývají z práva vystavujícího členského státu, který v souladu s rámcovým rozhodnutím musí ctít základní práva a zásady v souladu s čl. 6 SEU, zásadu *nullum crimen, nulla poena sine lege* nevyjímaje.[820] Stran druhých dvou zásad, zásady rovného zacházení a zásady zákazu diskriminace, se Soudní dvůr neztotožnil s tvrzením navrhovatele v původním řízení, že rámcovým rozhodnutím došlo k jejich porušení. Co se týče výčtu trestných činů, jedná se o takové kategorie trestných činů, u nichž závažnost narušení veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti odůvodňuje upuštění od zásady oboustranné trestnosti. Konečně k argumentu, že dochází k porušení zásady rovného zacházení tím, že trestné činy mohou být v každém členském státě definovány odlišně, Soudní dvůr odpověděl, že cílem rámcového rozhodnutí není harmonizace trestního práva hmotného.[821] Tato argumentace byla kritizovaná v oborné literatuře. Například Hinarejos kritizuje způsob, jakým se Soudní dvůr vypořádal s otázkou, zda toto rámcové rozhodnutí

---

[818] Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně. Úř. věst. L 81, 27.3.2009, s. 24—36.
[819] Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261.
[820] *Ibid*., bod 53.
[821] *Ibid*, bod 59.

je, či není v rozporu se zásadou rovného zacházení, jako málo přesvědčivý, a je proto zklamáním.[822] Pokud by Soudní dvůr shledal, že je rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkaze v rozporu se základními právy, mělo by to zřejmě neblahé následky pro další existenci tohoto předpisu, který se stal nejcharakterističtějším reprezentantem unijní spolupráce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

5.4.1 Zásah do základních práv jako důvod pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu?

Jedna z opakovaně řešených otázek v souvislosti s evropským zatýkacím rozkazem byla, zda lze jeho výkon odmítnout z důvodu porušování lidských práv.

Prvním ze série řízení, ve kterém Soudní dvůr řešil tuto problematiku[823], bylo řízení o předběžné otázce ve věci *Radu*[824], ve kterém se vnitrostátní soud dotázal, zda je porušení zaručených základních práv ve vystavujícím státě důvodem pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu vydaného za účelem trestního stíhání. V uvedeném řízení bylo konkrétně namítáno porušení práva na účinnou právní ochranu a spravedlivý proces zaručených čl. 47 Listiny a práva na obhajobu zaručeném v čl. 48 Listiny.

Skutkové okolnosti byly následující. Proti rumunskému státnímu občanovi, panu Raduovi, byly vydány čtyři evropské zatýkací rozkazy za účelem jeho trestního stíhání v Německu pro trestný čin loupeže. Pan Radu se však proti svému vydání ohradil a tvrdil, že vykonávající stát má ověřit, zda vystavující stát dodržuje základní práva, a pokud by shledal, že nikoli, má předání odmítnout. Dále také namítal, že orgány činné v trestním řízení vystavujícího státu jej před vydáním zatýkacího rozkazu nevyslechly, čímž mělo dojít k porušení ustanovení Listiny a Úmluvy.

Vnitrostátní soud přerušil řízení a položil Soudnímu dvoru celkem šest předběžných otázek. Soudní dvůr neodpověděl na každou z nich individuálně, ale zaměřil na jejich „podstatu“. Zaprvé, zda je nevyslechnutí vyžádané osoby před vydáním evropského

---

[822] HINAREJOS, A. Recent Human Rights Developments in the EU Courts: The Charter of Fundamental Rights, the European Arrest Warrant and Terror Lists. 2007, s 801.
[823] Poprvé se na možnost odmítnutí výkonu eurozatykače z důvodu možného porušení základních práv dotázal belgický ústavní soud ve věci C-306/09, I.B. Jelikož však byla tato otázka vázaná na zápornou odpověď jiných předběžných otázek, na které bylo odpovězeno kladně, Soudní dvůr se jí nezabýval. Viz rozsudek I.B., C-306/09, ECLI:EU:C:2010:626, body 62 a 63.
[824] Rozsudek Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2013:39.

zatýkacího rozkazu porušením práv zakotvených v Listině a Úmluvě, a za druhé, zda může vykonávající soud z tohoto důvodu odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu.

Odpověď Soudního dvora byla v obou případech záporná. Ve své argumentaci Soudní dvůr nejdříve připomněl cíle rámcového rozhodnutí a cíle Unie, kterými je urychlení soudní spolupráce mezi členskými státy prostřednictvím mechanizmu předávání a přispět tak k vytvoření Unie jako prostoru svobody, bezpečnosti a práva, který je založen na *„vysoké důvěře"* mezi těmito státy.[825] Z tohoto důvodu jsou členské státy až na výjimky povinny evropskému zatýkacímu rozkazu vyhovět. S odkazem na svou předchozí judikaturu ve věcech *Mantello* a *Layman a Pustovarov* Soudní dvůr zopakoval, že výčet obligatorních a fakultativních výjimek z povinnosti vykonat eurozatykač obsažený v ustanoveních článků 4 a 4a je konečný, a na situaci, o jakou jde v projednávaném případě, tato ustanovení nepamatují.[826] Dále dodržení práva na spravedlivý proces a práva na obhajobu zakotvených v čl. 47 a 48 Listiny nevyžaduje vyslechnutí předávané osoby před vydáním evropského zatýkacího rozkazu. Jednak by tím došlo k narušení účinnosti systému předávání, a jednak jsou tato práva zajištěná jinými způsoby, včetně práva být vyslechnut vykonávajícím justičním orgánem.[827]

Zajímavé je také srovnání rozsudku Soudního dvora se stanoviskem generální advokátky Eleanor Sharpston. Na rozdíl od Soudního dvora se generální advokátka vyjádřila ke všem předloženým předběžným otázkám. Podle jejího stanoviska je Listina primárním právem Unie, zatímco práva chráněná Úmluvou jsou součástí obecných zásad. Generální advokátka Sharpston dále dospěla k závěru, že *„zbavení svobody a nucené předání vyžádané osoby, které jsou následkem evropského zatýkacího rozkazu, představují zásah do práv této osoby na svobodu ve smyslu článku 5 Úmluvy a článku 6 Listiny"*, a proto *„nesmí být svévolné"*, přičemž navrhuje kritéria, na základě kterých by se taková svévolnost posuzovala.[828]

Navrženými hledisky v zásadě rozšiřuje výčet okolností uvedených v čl. 3 až 4a rámcového rozhodnutí, za kterých lze odmítnout výkon eurozatykače. Domnívá se, že vykonávající justiční orgán může odmítnout výkon eurozatykače *„pokud se prokáže, že*

[825] Rozsudek Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2013:39, body 33 a 34.
[826] *Ibid*, body 37 a 38.
[827] *Ibid*, body 39 až 42.
[828] Stanovisko Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2012:648, bod 62.

lidská práva osoby, o jejíž předání je žádáno, byla porušena, nebo budou porušena v rámci nebo jako následek předávacího postupu."[829] Důkazní břemeno však klade na předávanou osobu.

Generální advokátka v tomto ohledu odkazuje na rozsudek *N.S.*[830], který byl vydán v oblasti unijního azylového práva, v němž Soudní dvůr dospěl k závěru, že nelze přemístit žadatele o azyl do jiného členského státu, pokud by hrozilo, že v tomto členském státě dojde k porušení práv zaručených v čl. 4 Listiny. Soudní dvůr se však k argumentům a řešením navrhovaných generální advokátkou v případě *Radu* nepřiklonil. Podle Lenaertse a Gutiérrez-Fonse však z tohoto rozsudku nevyplývá, že by Soudní dvůr vyloučil možnost analogického použití svých závěrů ve věci *N.S.* na rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu.[831]

Při poměřování dvou hodnot, tj. účinnosti systému předávání mezi členskými státy a základních práv, Soudní dvůr zvolil cestu, která sice dbá na dodržování základních práv, avšak způsobem, aby nebyla narušena efektivita mechanismu zavedeného rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu. Ze závěrů obsažených v tomto rozsudku tedy lze vyvodit, že pro Soudní dvůr zůstává prvořadé zajištění efektivního systému předávání mezi členskými státy za účelem vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva, jehož zajištění si Unie klade za cíl. Náznak změny směřování judikatury však zřejmě přinese rozsudek ve věci *Aranyosi* (viz dále).

Krátce po vydání výše diskutovaného rozsudku se Soudní dvůr opět zabýval souladem ustanovení rámcového rozhodnutí, která umožňující odmítnutí výkonu zatýkacího rozkazu, s již výše uvedenými články 47 a 48 Listiny, tedy s články zajišťujícími právo na účinnou právní ochranu, spravedlivý proces a právo na obhajobu. I rozsudek ve věci *Melloni* přitáhl pozornost akademické veřejnosti.[832] Na rozdíl od předchozího případu se tentokrát jednalo o evropský zatýkací rozkaz vydaný za účelem

---

[829] *Ibid*., bod 108.
[830] Rozsudek N. S., C-411/10 a C 493/10, ECLI:EU:C:2011:865.
[831] LENAERTS, K. *The European Court of Justice and fundamental rights in the field of criminal law*. 2016, s. 20.
[832] Rozsudek Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107. Z odborných článků viz například DE BOER, Nik. Addressing rights divergences under the Charter: Melloni. 2014, 1083-1103, MALENOVSKÝ, Jiří a Veronika VILÍMKOVÁ. Co vyvodí Soudní dvůr ze svých rozsudků Akerberg Fransson a Melloni pro svou budoucí judikaturu? *Soudní rozhledy*. C.H. Beck, 2014(11-12), 386-391, REESTMAN, J.H. a L.F.M. BESSELINK. Editorial: After Åkerberg Fransson and Melloni. *European Constitutional Law Review*. 2013, 9(2), 169-175.

výkonu trestu, který byl vydán italským soudem na pana Melloniho zdržujícího se ve Španělsku. Tomuto rozsudku jsme se již věnovali na několika místech této práce, proto si jen ve zkratce připomeňme skutkové okolnosti. Pan Melloni, kterého v soudním řízení zastupovali jím zvolení advokáti, byl v nepřítomnosti odsouzen k trestu odnětí svobody z důvodu spáchání trestného činu podvodného úpadku. Proti rozhodnutí španělského soudu, kterým byl udělen souhlas k jeho předání na základě zatýkacího rozkazu, však pan Melloni podal stížnost ke španělskému ústavnímu soudu. Ve své stížnosti namítal, že předáním do státu, jehož vnitrostátní právní řád neumožňuje za dané situace podání opravného prostředku, došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces zaručeného španělskou ústavou. Španělský ústavní soud, který inicioval řízení o předběžné otázce, především zajímalo, zda může vykonávající stát v zájmu zajištění práva na obhajobu podmínit výkon evropského zatýkacího rozkazu požadavkem, aby bylo soudní rozhodnutí vydané v nepřítomnosti obviněného přezkoumáno vystavujícím státem, a pokud ne, zda je takový postup v souladu s ustanoveními Listiny zajišťujícími ochranu výše uvedeného práva. Jedním z argumentů předkládajícího soudu bylo, že s ohledem na čl. 6 SEU má vykonávající stát odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu, pokud má za to, že nebudou řádně zaručena základní práva vyžádané osoby. Soudní dvůr však interpretoval uvedenou otázku tím způsobem, že se v podstatě jedná o posouzení toho, zda je čl. 4a slučitelný s právem na účinnou právní ochranu a právem na obhajobu zaručených v čl. 47 a 48 odst. 2 Listiny.[833]

Argumentace Soudního dvora byla podobná jako v předchozím případě a vyznačovala se stejnou metodiku zaměřenou na znění dotčených ustanovení, systematiku a jejich cíl. Soudní dvůr zdůraznil cíl rámcového rozhodnutí a cíl Unie a zopakoval, že s ohledem na tyto cíle mají členské státy až na taxativně vyjmenované situace povinnost vykonat evropský zatýkací rozkaz.[834] Situace, o jakou se jednalo ve vnitrostátním řízení, není uvedena mezi výjimkami v čl. 4a rámcového rozhodnutí, neboť i když byl pan Melloni odsouzen v nepřítomnosti, byl právně zastoupen. S odkazem na svou předchozí judikaturu, Soudní dvůr konstatoval, že *„i když právo obžalovaného osobně se účastnit soudního jednání představuje základní prvek práva na spravedlivý proces, toto právo není absolutní"*, a to zejména za situace, kdy byl obviněný o konání soudního jednání

[833] Rozsudek Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107, body 45 a 47.
[834] *Ibid.*, body 36-38.

informován a ke své obhajobě zmocnil právního zástupce.[835] Jelikož se pan Melloni dobrovolně vzdal účasti na soudním řízení, nelze výkon zatýkacího rozkazu podmiňovat tím, že podle vnitrostátního práva vykonávajícího soudu má právo na přezkoumání odsuzujícího rozsudku. Takto učiněný závěr Soudní dvůr podpořil i tím, že je konzistentní s judikaturou ESLP.[836] Soudní dvůr tedy uzavřel, že čl. 4a odst. 1 rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu upravující podmínky, za kterých lze odmítnout vydání vyžádané osoby, pokud byla odsouzena v nepřítomnosti, je v souladu s Listinou zaručenými právy na spravedlivý proces a účinnou právní ochranu a právem na obhajobu.[837]

Podobně jako v případě *Radu* i zde Soudní dvůr řešil konflikt mezi zajištěním účinnosti unijního práva a zajištěním ochrany základních práv. V rozsudku *Melloni* konstatoval, že pokud by každý členský stát podmiňoval předání souladem se svými ústavními předpisy, došlo by nejenom k ohrožení účinnosti unijního práva, ale narušilo by to i *„jednotnost standardu ochrany základních práv"* a bylo by to *„v rozporu se zásadami vzájemné důvěry a uznávání"*, na kterých je mechanizmus předávání postaven.[838] Podle Besselinka tak Soudní dvůr dal zjevně přednost ochraně cílů zákonodárců při tvorbě sekundárního předpisu před ochranou základních práv.[839]

Po výše zmiňovaných rozsudcích se zdálo, že směřování judikatury Soudního dvora ve věcech, ve kterých dochází k poměřování účinnosti mechanismu předávání založeného na zásadě vzájemné důvěry a vzájemného uznávání s ochranou základních práv, je jasné až předvídatelné. Respektování základních práv je sice zdůrazňováno, avšak tak, aby nedocházelo k narušování efektivity unijního práva.

Stanovisko 2/13 jakož i rozsudek ve věci *Melloni* vyvolaly kritické reakce. Možná i proto došlo k posunu ve věci *Aranyosi a Căldăraru*[840] (*„Aranyosi"*). Soudní dvůr se podobně jako v případech *Radu* a *Melloni* zabýval tím, zda je možné odmítnout výkon evropského zatýkacího rozkazu z důvodu porušení základních práv. Na rozdíl od předchozích případů se však nejednalo o porušení práva na soudní ochranu či

[835] *Ibid.*, bod 47.
[836] *Ibid.*, bod 50.
[837] *Ibid.*, bod 54.
[838] *Ibid.*, bod 63.
[839] BESSELINK, L. The parameters of constitutional conflict after Mellon. 2014, s. 551.
[840] Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198.

spravedlivý proces, nýbrž porušení lidských práv z důvodu nelidského či ponižujícího zacházení obsažených v čl. 4 Listiny, což mohlo mít vliv na obrat v judikatuře Soudního dvora.

Skutkové okolnosti jsou v obou případech podobné. Pan Aranyosi, občan Maďarska, byl v Maďarsku stíhán pro trestný čin loupeže a následně byl na něj vydán evropský zatýkací rozkaz za účelem trestního stíhání. Pan Căldăraru byl odsouzen v Rumunsku pro trestný čin řízení motorového vozidla bez oprávnění a byl na něj vydán evropský zatýkací rozkaz za účelem výkonu trestu. Oba pánové byli zadrženi v Německu, přičemž oba odmítli udělit souhlas se svým předáním do vystavujících států.

Vrchní soud v Brémách, který se oběma žádostmi o předání zabýval, nebyl schopen rozhodnout o vydání souhlasu s jejich předáním. Obával se totiž možného porušení čl. 6 SEU a čl. 3 Úmluvy ze strany obou vystavujících států. Kvůli přeplněnosti věznic v těchto státech totiž ESLP rozhodl, že jak Maďarsko, tak Rumunsko porušují základní práva zakotvená v Úmluvě.[841] Podobně Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání konstatoval, že rumunské a maďarské věznice nesplňují minimální standardy mezinárodního práva.[842] Německý vnitrostátní soud se proto rozhodl požádat Soudní dvůr o odpověď na otázky, zda je předání do vystavujícího státu nepřípustné, pokud je zde obava, že vězeňské podmínky porušují čl. 6 SEU, případně, zda vykonávající orgán může požadovat po vystavujícím státě záruky dodržení vězeňských podmínek. V tomto ohledu odkazoval na čl. 1 odst. 3 rámcového rozhodnutí, podle kterého rámcovým rozhodnutím *„není dotčena povinnost ctít základní práva a obecné právní zásady zakotvené v [čl. 6 SEU]."*

Ve svých předchozích rozsudcích Soudní dvůr zdůrazňoval důležitost zásady vzájemného uznávání soudních rozhodnutí a zásadu vzájemné důvěry mezi členskými státy, neboť právě díky nim lze dosáhnout vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva.[843] Na rozdíl od předchozí judikatury ohledně rámcového rozhodnutí o eurozatykači

[841] Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198, body 43 a 60.
[842] *Ibid*., body 44 a 61.
[843] Ibid., bod 78.

připustil, že tyto zásady nejsou absolutní a mohou být ve výjimečných případech omezeny.[844]

Podle Soudního dvora je využití mechanizmu evropského zatýkacího rozkazu uplatněním unijního práva, a proto ve světle čl. 51 odst. 1 Listiny, upravujícího její působnost, musí být při využití mechanizmu předávání dodržena práva zakotvená v Listině, včetně zákazu nelidského a ponižujícího zacházení obsaženého v čl. v 4 Listiny. Povinnost ctít základní práva vyplývá i z čl. 1 odst. 3 rámcového rozhodnutí. Proto dozví-li se vykonávající orgán, že ve vystavujícím státě existuje *skutečné* nebezpečí, že k takovému zacházení dojde, musí existenci tohoto nebezpečí sám posoudit.[845] Soudní dvůr přitom poskytnul návod, jak má vykonávající orgán v takových situacích postupovat. Musí především vycházet z údajů, které jsou *objektivní, spolehlivé, přesné a aktualizované*.[846]

Soudní dvůr dále nabídnul demonstrativní výčet zdrojů, ze kterých lze tyto údaje čerpat. Mezi ně patří mezinárodní soudní rozhodnutí, soudní rozhodnutí vystavujícího státu či dokumenty Rady Evropy nebo OSN. Nedostatky, které jsou v těchto dokumentech identifikovány, musejí být systémové nebo se musejí týkat konkrétních skupin osob nebo vězeňských zařízení.[847]

Pokud by vykonávající soud takto dospěl k obecnému závěru, že ve vystavujícím státě skutečně existuje nebezpečí nelidského a ponižujícího zacházení, není to samo osobě dostatečným důvodem pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu.[848] Vykonávající soud ještě musí toto nebezpečí *individualizovat*, tedy posoudit, zda osoba, o jejíž předání je žádáno, bude tomuto nebezpečí skutečně vystavena.[849] Za tímto účelem si vykonávající orgán musí vyžádat od vystavujícího orgánu informace o podmínkách, za jakých bude předávaná osoba vězněna, přičemž vystavující orgán má povinnost tyto informace poskytnout.[850] S ohledem na poskytnuté informace určí vykonávající orgán další postup ve věci. Pokud vykonávající soud zjistí, že předávané osobě skutečně hrozí nebezpečí krutého či nelidského zacházení, výkon evropského zatýkacího rozkazu odloží

---

[844] *Ibid.*, bod 82.
[845] *Ibid.*, bod 88.
[846] *Ibid.*, body 89 a 94.
[847] *Ibid.*, bod 89.
[848] *Ibid.*, bod 91.
[849] *Ibid.*, bod 92.
[850] *Ibid*., bod 95.

a informuje Eurojust.[851] Pokud nelze existenci tohoto nebezpečí vyloučit v přiměřené lhůtě, musí vykonávající soudní orgán rozhodnout, zda je namístě postup předání *ukončit*.[852] Soudní dvůr také určuje vykonávajícímu orgánu, jak postupovat, pokud dojde k závěru, že předané osobě nehrozí porušení jejích práv.

S odkazem na rozsudek *Jeremy F*. Soudní dvůr připomíná, že vykonávající orgán musí přijmout rozhodnutí o výkonu evropského zatýkacího rozkazu, a to ve lhůtách stanovených v rámcovém rozhodnutí.[853] Ve světle zmíněného rozsudku také Soudní dvůr připomíná, že předávaná osoba může ve vystavujícím státě napadnout legalitu podmínek, za jakých bude vězněna, pokud to právní řád vystavujícího státu umožňuje.[854]

Rozsudek ve věci *Aranyosi* naznačuje změnu v dosavadním poměrně úzkému výkladu důvodů pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu, které se i navzdory argumentům generálních advokátů či předkládajících soudů dosud Soudní dvůr vyhýbal.

Již v rozsudku *Radu* nabízela generální advokátka Sharpston interpretaci čl. 1 odst. 3 rámcového rozhodnutí, podle které *„základní práva a obecné právní zásady zakotvené v článku 6 [S]EU […] mohou být implicitně vzata v úvahu při odůvodnění rozhodnutí o nevykonání zatýkacího rozkazu."*[855] Naopak generální advokát v řízení Aranyosi byl názoru, že čl. 1 odst. 3 *„nelze vykládat tak, že je důvodem pro odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu."*[856] Podle jeho analýzy toto ustanovení není určeno k tomu, aby založilo výjimku z obecné povinnosti vykonat evropský zatýkací rozkaz.[857]

Došlo tedy k posunu judikatury Soudního dvora?

Mezi výše uvedenými rozsudky *Melloni a Radu* na straně jedné a *Aranyosi* na straně druhé je rozdíl v tom, že zatímco v prvních dvou zmíněných řízeních se jednalo o právo na obhajobu a spravedlivý proces, které není považováno za právo absolutní, ve věci *Aranyosi* se naopak jednalo o práva, která za absolutní považována jsou. Zda bude čl. 1 odst. 3 rámcového rozhodnutí do budoucna představovat stálou výjimku z povinnosti

[851] *Ibid*., body 98 a 99.
[852] *Ibid.*, bod 104.
[853] Ibid., bod 103.
[854] *Ibid.*, bod 103.
[855] Stanovisko Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2012:648, b 70.
[856] Stanovisko Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:140, bod 69.
[857] *Ibid*., body 72-78.

vykonat evropský zatýkací rozkaz a závěr Soudního dvora bude aplikovatelný i na případy, ve kterých se nejedná o absolutní práva, ukáže až další judikatura. V této souvislosti lze také zmínit již výše citovaný rozsudek ve věci *N.S.*, ve kterém hrozba vystavení osoby nelidskému a krutému zacházení vedla k závěru, že žadatele o azyl nelze předat do jiného členského státu. Generální advokátka Sharpston inklinovala k analogickému použití tohoto rozsudku již ve věci *Radu*, zatímco generální advokát Bot v *Aranyosi* jeho analogické použití odmítnul.[858] Zdá se, že Soudní dvůr se ve věci *Aranyosi* přeci jenom závěry učiněnými v oblasti společného evropského azylového systému inspiroval.

Podobný dopad má tento rozsudek na zásady vzájemného uznávání a vzájemné důvěry mezi členskými státy. Dosavadní judikatura v oblasti policejní a justiční spolupráce se pravidelně opírala právě o tyto dvě vzájemně provázané zásady, a to i v situacích, kdy docházelo k vzájemnému poměřování těchto zásad, které jsou stěžejní k vytvoření prostoru bez vnitřních hranic, se základními právy. I když s odkazem na posudek 2/13 Soudní dvůr sděluje, že ve výjimečných okolnostech mohou být tyto zásady omezeny, jedním z důvodů pro odmítnutí navrhované dohody o přistoupení bylo také to, že by Úmluva *„vyžadovala, aby členský stát ověřil, zda jiný členský stát dodržuje základní práva, přestože musí podle unijního práva panovat mezi těmito členskými státy vzájemná důvěra."*[859] Podobně v *Jeremy F.* Soudní dvůr konstatuje, že *„[z]ásada vzájemného uznávání, na níž je založen mechanismus evropského zatýkacího rozkazu, totiž sama spočívá na vzájemné důvěře mezi členskými státy ohledně skutečnosti, že jejich vnitrostátní právní řády mohou zajistit rovnocennou a účinnou ochranu základních práv uznaných na úrovni Unie."*[860] Rozsudkem ve věci *Aranyosi* však Soudní dvůr ozřejmil, že zásadu vzájemné důvěry si nelze plést se *„slepou důvěrou"*[861]. Můžeme tedy ve světle *Aranyosi* dodat, že tomu tak je pouze tehdy, pokud nejsou zjištěny systémové nedostatky ESLP či jinými orgány a institucemi vyjmenovanými v tomto rozsudku? Týkají se tyto systémové nedostatky pouze vězeňských podmínek nebo i jiných okolností, za kterých může hrozit nebezpečí nelidského a ponižujícího zacházení? V této chvíli nezbývá než počkat, zda tyto otázky budou zodpovězeny v další judikatuře Soudního dvora.

---

[858] Stanovisko Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:140, bod 43.
[859] Posudek 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454, bod 194.
[860] Rozsudek Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358, bod 50.
[861] LENAERTS, Koen. La Vie Après L'avis: Exploring the Principle of Mutual (Yet Not Blind) Trust. *Common Market Law Review*. 2017, 54(3), s. 840.

Výše uvedený závěr může mít také praktické implikace. Zatímco se toto řízení dotýkalo zjištěných nedostatků vězeňských podmínek v Maďarsku a Rumunsku, ESLP vydal rozsudky v neprospěch dalších unijních států s podobným obsahem.[862] Pokud se tyto státy budou snažit o předání osob za účelem výkonu trestu či trestního stíhaní, je možné, že se tento proces navzdory původnímu cíli evropského zatýkacího rozkaz zpomalí. V předchozí judikatuře Soudního dvora byl kladen důraz na to, aby *"v prostoru svobody, bezpečnosti a práva […] osoby odsouzené v Unii konečným trestním rozsudkem nezůstaly nepotrestány."*[863] Soudní dvůr již nenaznačuje, jak mají vykonávající státy dále postupovat, pokud se rozhodnou *„proces předání ukončit"*, zejména pokud by se jednalo o výkon evropského zatýkacího rozkazu za účelem výkonu trestu. Dále výčet zdrojů, ve kterých jsou konstatovány nedostatky vězeňských podmínek, je pouze demonstrativní. Lze tedy očekávat, že budou následovat spory či předběžné otázky tázající se na použitelnost dalších zdrojů, čímž dojde ke zpomalení procesu předávání.

Zdá se, že rozsudkem ve věci *Aranyosi* Soudní dvůr reagoval na kritiku svých předchozích rozhodnutí a doplnil či upřesnil některé v nich učiněné závěry. Tak například v rozsudku ve věci *Lanigan*, Soudní dvůr konstatoval, že *„vydáním evropského zatýkacího rozkazu [...] nemůže být odůvodňováno ponechání [...] osoby ve vazbě bez časového omezení."*[864], a poznamenal, že délka držení osoby ve vazbě může být později započítaná do délky trestu odnětí svobody. Tento závěr však nepočítal s případným zprošťujícím rozsudkem odsouzené osoby. Stran délky vazby Soudní dvůr v rozsudku ve věci *Aranyosi* zdůraznil nutnost respektování zásady proporcionality v souladu s čl. 52 odst. 1 Listiny. Zatímco je zde tato zásada zmíněna ve vztahu k délce vazby, generální advokát Bot ji zmiňuje v jiné souvislosti. Ve svém stanovisku navrhuje, aby ve světle této zásady vykonávající justiční orgán posuzoval, zda je vydání evropského zatýkacího rozkazu s ohledem na povahu trestného činu nezbytné. Generální advokát tak zřejmě reagoval na častou kritiku evropského zatýkacího rozkazu, že je tento mechanismus využíván i v banálních případech.

I když se zdá, že Soudní dvůr se snažil dotáhnout některé své předchozí závěry do konce, tento rozsudek vyvolává více otázek než odpovědí. Zřejmě proto nepřekvapí, že

[862] Viz např. Mandić a Jović proti Slovinsku, rozsudek ze dne 20.10. 2011, stížnost 5774/10 a 5985/10, nebo Vasilescu proti Belgii, rozsudek ze dne 25.11.2014, stížnost 64682/12.
[863] Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586, bod 58.
[864] Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:198, bod 101.

soud v Brémách, který předložil předběžnou otázku Soudnímu dvoru, několik měsíců po vydání rozsudku ve věci *Aranyosi* předložil další předběžnou otázku.[865] Jedním z řešení, jak *de lege ferenda* eliminovat nárůst předběžných otázek ohledně postupů navržených v tomto rozsudku, je změna rámcového rozhodnutí.

5.4.2 Právo na vícestupňovou právní ochranu

I rozhodnutí ve věci *Jeremy F*[866] se týkalo Listinou zaručeného práva na účinnou právní ochranu upraveného v souvislosti s rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu. Tentokrát se však nejednalo o výjimky z výkonu evropského zatýkacího rozkazu, nýbrž o možnost použít opravný prostředek s odkladným účinkem, který rámcové rozhodnutí neupravuje. Pan Forrest však proti rozhodnutí francouzského soudu, kterým došlo k udělení souhlasu s rozšířením předání na nové stíhání, podal opravný prostředek. V návaznosti na to se francouzský soud dotázal Soudního dvora, zda lhůty stanovené v čl. 27 a čl. 28 rámcového rozhodnutí brání existenci vnitrostátního opravného prostředku s odkladným účinkem proti rozhodnutí vnitrostátního soudu o souhlasu s předáním pro jiný trestný čin, než pro který byla tato osoba na základě eurozatykače předána. Soudní dvůr tedy posuzoval, zda je skutečnost, že v rámcovém rozhodnutí o eurozatykači není upravena možnost podat opravný prostředek s odkladným účinkem, v souladu s právem na účinnou právní ochranu zaručenou v čl. 47 Listiny.

Za účelem vyřešení předběžné otázky Soudní dvůr již tradičně odkazuje na cíle rámcového rozhodnutí a cíle Unie, kterými jsou zásady vzájemného uznávání a vzájemné důvěry a s ohledem na které lze výkon eurozatykače odmítnout pouze v taxativně stanovených případech.[867] Po prozkoumání znění rámcového rozhodnutí Soudní dvůr konstatoval, že možnost podání opravného prostředku v situaci, o jakou se jedná v původním řízení, rámcové rozhodnutí neobsahuje, nicméně právo na účinný opravný prostředek zakotvený v čl. 47 Listiny má v případě předávání na základě eurozatykače *zvláštní důležitost*.[868] Soudní dvůr s odkazem na judikaturu ESLP připomněl, že právo na

[865] Žádost o řízení o předběžné otázce ve věci Aranyosi, C-496/16, byla Soudními dvoru doručena dne 16. září 2016. *Ibid*.
[866] Rozsudek Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358.
[867] *Ibid*., body 34-36.
[868] *Ibid.*, bod 42.

účinnou soudní ochranu dává právo na přístup k soudu, a nikoli k několikastupňovému soudnímu řízení.[869] Navíc celý postup předávání podléhá soudní kontrole.[870]

Dále Soudní dvůr upozorňuje, že vzájemná důvěra mezi členskými státy, na které je založena zásada vzájemného uznávání rozsudků, a tedy i celý systém předávání, zahrnuje i vzájemnou důvěru členských států v to, že zajišťují *„rovnocennou a účinnou ochranu základních práv uznaných na úrovni Unie."*[871]

Podobně jako v řízení ve věci *Melloni*[872] se dále Soudní dvůr vyjádřil k tomu, za jakých podmínek může vnitrostátní soud uplatňovat své vnitrostátní ústavní zásady týkající se práva na spravedlivý proces. Soudní dvůr uvedl, že při provádění rámcových rozhodnutí do vnitrostátních právních řádů mají členské státy širokou rozhodovací pravomoc, avšak musejí dosáhnout výsledku stanoveného rámcovým rozhodnutím. Proto může vnitrostátní řád zakotvit opravný prostředek s odkladným účinkem, který je předmětem původního řízení, ale takovým způsobem, aby neznemožňoval použití rámcového rozhodnutí.[873] Ostatně jak poukazuje Soudní dvůr, odůvodnění rámcového rozhodnutí stanoví, že *„nebrání […] členskému státu v tom, aby uplatňoval své ústavní zásady týkající se práva na spravedlivý proces"*, avšak, jak dodává Soudní dvůr, pouze pokud není znemožněno použití rámcového rozhodnutí.[874] Konzistentně s předchozími rozsudky Soudní dvůr zdůrazňuje účinnost mechanizmu předávání, a proto omezuje možnost opravného prostředku s odkladným účinkem tím, že pravomocné rozhodnutí musí být přijato ve lhůtách stanovených v rámcovém rozhodnutí.[875]

Ve srovnání s výše uvedenými rozsudky byla předmětem rozhodování ve věci *Lanigan* práva obsažená v čl. 5 Úmluvy a čl. 6 Listiny, tedy práva na svobodu a osobní bezpečnost, v souvislosti s rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu.[876]

Ve zkratce si připomeňme skutkové okolnosti tohoto případu. Na pana Lanigana, jenž býval členem Irské národní osvobozenecké armády a který uprchl do Irska, kde

---

[869] *Ibid*., body 43-44.
[870] *Ibid*., bod 46.
[871] *Ibid.*, bod 50.
[872] Rozsudek Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107.
[873] Rozsudek Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358, bod 53.
[874] *Ibid*.
[875] *Ibid*., bod 74.
[876] Rozsudek Lanigan, C-237/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:474.

pobýval po dobu patnácti let pod změněným jménem, byl soudem ve Spojeném království, resp. Severním Irsku, vydán evropský zatýkací rozkaz za účelem jeho trestního stíhání pro trestný čin vraždy, které se měl dopustit v roce 1988. V návaznosti na zatýkací rozkaz byl pan Lanigan v únoru 2013 vzat v Irsku do vazby. Následně podal proti tomuto rozhodnutí a svému předání řadu různých námitek. Především namítal, že jeho předáním do Severního Irska by bylo porušeno jeho právo na život, neboť se obával, že tam bude zavražděn republikánskými disidenty. Následovala série různých žádostí o odročení řízení, žádostí o nahrazení vazby peněžitou zárukou a dalších námitek ze strany pana Lanigana. V lednu 2015, kdy Irský soud podal žádost o rozhodnutí o předběžných otázkách, byl pan Lanigan držen ve vazbě již více než dva roky bez toho, aby Irský soud přijal rozhodnutí o jeho předání. S ohledem na uplynuté lhůty se předkládající soud prostřednictvím řízení o předběžné otázce dotázal, zda je nutné vykonat evropský zatýkací rozkaz i po uplynutí lhůt stanovených v rámcovém rozhodnutí, a dále, zda po uplynutí těchto lhůt má zadržená osoba nějaká práva, například právo být propuštěn.

Konzistentně s předchozí judikaturou byly zdůrazněny cíle Unie, jakož i rámcového rozhodnutí, mezi které patří zrychlení soudní spolupráce mezi členskými státy a z toho vyplývající požadavek na projednání evropského zatýkacího rozkazu jako neodkladné záležitosti. Podle Soudního dvora proto nemá uplynutí lhůt na povinnost rozhodnout o výkonu evropského zatýkacího rozkazu vliv.[877] Dále se Soudní dvůr zabýval tím, zda po uplynutí lhůt k přijetí rozhodnutí, má zadržovaná osoba nějaká práva. Ustanovení upravující držení vyžádané osoby ve vazbě obsažené v čl. 12 rámcového rozhodnutí bylo proto posuzováno s ohledem na čl. 6 Listiny garantující právo na svobodu a osobní bezpečnost.[878] Soudní dvůr s odkazem na čl. 52 odst. 5 připomněl, že práva obsažená v Listině, včetně práva na svobodu, mohou být omezena za podmínek tam stanovených.[879] Stran posouzení smyslu a rozsahu práva zaručeného čl. 6 Listiny si Soudní dvůr prostřednictvím čl. 52 odst. 3 vypomohl judikaturou ESLP, podle které *„pokud řízení není vedeno s požadovanou péčí, zbavení svobody přestává být oprávněné."*[880] Podle Soudního dvora proto lze považovat délku vazby za přiměřenou a v souladu s čl. 6 Listiny pouze

[877] Viz *ibid*., bod 42.
[878] *Ibid.*, bod 54.
[879] *Ibid.*, bod 55.
[880] *Ibid.*, body 56 a 57.

tehdy, pokud bylo řízení o výkonu eurozatykače vedeno s dostatečnou péčí.[881] Soudní dvůr následně poskytl návod, jak ověřit, že řízení bylo skutečně vedeno s požadovanou péčí, a uzavřel, že takové posouzení náleží do kompetence předkládajícího soudu.

5.5 Lidská práva a zásada *ne bis in idem* v unijním trestním právu

Kromě rámcového rozhodnutí o eurozatykači se Soudní dvůr v souvislosti se základními právy zabýval také čl. 54 schengenské úmluvy upravujícím zásadu *ne bis in idem*, která je také upravena v čl. 50 Listiny nebo čl. 4 Protokolu č. 7 k Úmluvě. V řízení ve věci *M.* Soudní dvůr konstatoval, že čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy je nutno vykládat ve světle čl. 50 Listiny.[882]

Uvedená zásada má v kontextu lidských práv zvláštní význam, neboť je jednou ze základních zásad trestního práva přispívající k jeho efektivitě tím, že mimo jiné napomáhá eliminovat duplicitu trestních stíhání, resp. odsouzení, a zároveň je jednou ze základních zásad chráněných lidskoprávními kodexy.

V řízení o předběžné otázce ve věci *Spasic*[883] se vnitrostátní soud přímo dotazoval na kompatibilitu ustanovení Schengenské prováděcí úmluvy upravující zásadu *ne bis in idem* s Listinou. Těžištěm rozhodování bylo posouzení slučitelnosti ustanovení čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy s čl. 50 Listiny, tedy článků, které tuto zásadu v uvedených předpisech upravují.

Před tím, než se podíváme na to, jak se Soudní dvůr se zásadou *ne bis in idem* v tomto kontextu popasoval, připomeňme si skutkové okolnosti tohoto případu. Pan Spasic byl ve dvou unijních státech, Německu a Itálii, stíhán pro trestný čin podvodu, kterého se dopustil v Miláně a jehož obětí byl německý státní příslušník. Zatímco byl pan Spasic ve vazbě v Rakousku z důvodu spáchání jiného trestného činu, Italský soud jej odsoudil k trestu odnětí svobody a zaplacení pokuty a zároveň německý justiční orgán vydal zatýkací rozkaz k jeho předání za účelem trestního stíhání v Německu. Pan Spasic zaplatil italským soudem uloženou pokutu a následně napadl rozhodnutí o svém předání z Rakouska do Německa s odkazem na zásadu *ne bis in idem*, s odůvodněním, že

[881] *Ibid*., body 58 a 59.
[882] Rozsudek M., C-398/12, ECLI:EU:C:2014:1057, bod 35.
[883] Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586.

zaplacením pokuty byl rozsudek v jednom členském státě vykonán a není jej již možné stíhat pro tentýž trestný čin v jiném členském státě. Dále prostřednictvím svých právních zástupců argumentoval, že čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy nemůže platně omezit čl. 50 Listiny, tedy že nemůže být zásada *ne bis in idem* podmiňována výkonem trestu. Německý soud zabývající se opravným prostředkem pana Spasice požádal Soudní dvůr mimo jiné o odpověď na otázku, zda je čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy slučitelný s článkem 50 Listiny, specificky v té části, ve které je uplatnění zásady podmíněno výkonem uloženého trestu.

Podle čl. 50 Listiny *„[n]ikdo nemůže být stíhán nebo potrestán v trestním řízení podléhajícím pravomoci téhož státu za trestný čin, za který již byl v rámci Unie osvobozen nebo odsouzen konečným rozsudkem zákona"*. A teď si toto ustanovení srovnejme s ustanovením čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy: *„[o]soba, která byla pravomocně odsouzena jednou smluvní stranou, nesmí být pro tentýž čin stíhána smluvní stranou za předpokladu, že v případě odsouzení již byla vykonána nebo je právě vykonávána sankce, nebo podle práva smluvní strany, ve které byl rozsudek vynesen, již nemůže být vykonána."*

Při řešení předložených otázek, Soudní dvůr sáhl po vysvětlení k Listině, dokumentu, který byl vypracován na základě čl. 52 odst. 7 Listiny jako pomůcka k její intepretaci.[884] S odkazem na tento dokument Soudní dvůr potvrdil, že dodatečná podmínka v čl. 54 Schengenské prováděcí úmluvy představuje omezení práva v čl. 50 Listiny.[885]

Proto se dál zabýval tím, zda je uvedená podmínka v souladu s čl. 52 Listiny, který upřesňuje, za jakých podmínek může k omezení zaručeného práva dojít, a tedy zda je omezení učiněno na základě zákona, zda respektuje podstatu práv a svobod a zda odpovídá cílům obecného zájmu uznávaných Unií.[886] Soudní dvůr shledal, že všechny tyto požadavky jsou splněny, neboť dodatečná podmínka výkonu trestu obsažená v čl. 54 je stanovena zákonem, tedy Schengenskou prováděcí úmluvou, respektuje podstatu zásady *ne bis in idem* a cíl Unie, jímž je vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Účelem podmínky výkonu trestu totiž je to, aby odsouzený nezůstal nepotrestán.[887]

---

[884] *Ibid.*, bod 54. Vysvětlení k Listině základních práv, jak vyplývá ze změn provedených Lisabonskou smlouvou (2007/C/303/02).
[885] Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586, bod 55.
[886] *Ibid*., body 56 an.
[887] *Ibid.*, body 56 až 65.

Soudní dvůr tak navazuje na svou předchozí judikaturu, ve které zdůrazňoval, že rámcové rozhodnutí o eurozatykači je výrazem vzájemné důvěry mezi státy a nezbytným nástrojem k vytvoření Unie jako prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Jak již bylo konstatováno v rozsudku *Kretzinger*, pokud má k vytvoření takového prostoru dojít, nemůže být osoba, která byla pravomocně odsouzena, zůstat nepotrestána.[888] Nově v rozsudku *Spasic* dodal, že podmínka výkonu trestu je plně slučitelná se zněním zásady *ne bis in idem* obsažené v čl. 50 Listiny.[889]

5.6 Dílčí závěry

Ačkoli se původní smlouvy při založení Evropských společenství na ochranu základních práv nesoustředily, Soudní dvůr v reakci na argumenty předkládajících soudů a účastníků řízení záhy rozhodl, že základní práva vycházející z ústavních tradic společných členským státům a z Úmluvy tvoří součást obecných právních zásad Společenství. Tyto závěry Soudního dvora jsou nyní inkorporovány do primárního práva. Z původního ekonomického zaměření Unie až k dnešní široké oblasti působnosti zahrnující trestní právo, se stala problematika ochrany základních práv v Unii naléhavější.

I když jsou nyní základní práva pevnou součástí unijního práva, přičemž jejich postavení je posíleno vlastním unijním katalogem lidských práv v podobě Listiny, Soudní dvůr není druhým Evropským soudem pro ochranu lidských práv. Jeho poslání je jasně definováno jako zajištění dodržování práva při výkladu a provádění Smluv, přičemž základní práva jsou jejich součástí a jednou ze základních hodnot, na nichž je Unie založena. Na rozdíl od ESLP, jehož hlavní úloha spočívá v zajišťování dodržování smluvních závazků vyplývajících z Úmluvy monotematicky zaměřené na ochranu základních práv, je postavení Soudního dvora složitější v tom smyslu, že působnost Unie se postupně rozšiřuje a zahrnuje další nové oblasti, včetně trestního práva. Soudní dvůr tak často musí vyvažovat různé zájmy a cíle Unie. Před tento úkol byl mnohokrát postaven i v řízeních v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

Ve sféře trestního práva má ochrana lidských práv zvláštní význam. Je to právě oblast trestního práva, kde často dochází k omezení svobod jednotlivce na straně

[888] *Ibid.*, bod 58.
[889] *Ibid*., bod 74.

jedné a využití trestního práva, zejména jeho preventivní ale i sankční funkce, k ochraně lidských práv na straně druhé. Již v jednom z prvních rozsudků vydaných v rámci oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech Soudní dvůr konstatuje, že rámcové rozhodnutí musí být vykládáno tak, aby byla dodržena základní práva. Tím stanovil meze eurokonformnímu výkladu těchto sekundárních právních předpisů bývalého třetího pilíře.

Judikatura, ve které se Soudní dvůr blíže zabýval základními právy, se týkala především rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, a to zejména z toho důvodu, že je unijnímu mechanizmu předávání osob zavedenému tímto předpisem příznačné omezení osobní svobody. Analýzou výše uvedených rozsudků bylo demonstrováno, že zájem Soudního dvora byl po dlouhou dobu zaměřen na zajištění efektivity unijního práva. Soudní dvůr při tom zejména využíval teleologický výklad, tedy výklad, pro který je stěžejní dosažení cíle v podobě vytvoření unijního prostoru svobody bezpečnosti a práva, prostřednictvím právních nástrojů přijatých v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

Po jistou dobu proto byla judikatura Soudního dvora v tomto ohledu předvídatelná. Tento vývoj judikatury Soudního dvora zřejmě vedl Mitsilegase k závěru, že systém unijního trestního práva, který především existoval na mezistátní spolupráci založené na vzájemné důvěře, je vystaven nebezpečí, že v zájmu posílení unijní spolupráce v trestních věcech dochází k obětování postavení dotčených osob a ochrany jejich základních práv.[890] Po vydání rozsudku ve věci *Aranyosi* se zdá, že směřování judikatury Soudního dvora není tak jednoznačné. Uvedený rozsudek naznačuje vstřícnější přístup k základním právům způsobem, který může mít zásadní dopad na efektivitu eurozatykače, jenž je nejvyužívanějším nástrojem zavedeným v oblasti policejní a justiční spolupráce. Zda rozsudek ve věci *Aranyosi* představuje nový přístup k této problematice nebo bude v budoucnu korigován, ukáže až další judikatura Soudního dvora.

[890] Mitsilegas, V: The Symbiotic Relationship Between Mutual Trust and Fundamental Rights in Europe's Area of Criminal Justice, 2015.

6 Závěr

Tato práce byla uvedena citací Jeana Monneta, která vystihuje neustálou dynamiku vývoje Evropské unie a která se odráží v mnoha aspektech evropské integrace. Patří sem modifikace celkové institucionální architektury, jakož i rozšiřování záběru evropské integrace o nové oblasti. Oblast policejní a justiční spolupráce v trestních věcech byla jednou z těchto oblastí.

Již před formálním začleněním sledované oblasti si členské státy si uvědomovaly nutnost kooperace zejména v oblasti přeshraniční kriminality a postupně zakládaly různé formy spolupráce mimo rámec Evropské unie. S Maastrichtskou smlouvou však dochází k zásadní změně tím, že tato spolupráce je formálně začleněna do rámce Evropské unie. Kvůli nesouhlasu některých členských států se na tuto spolupráce neuplatnila komunitární metoda, ale byly realizována na bázi mezivládní spolupráci. To se odrazilo i na postavení a pravomocech Soudního dvora, které byly natolik omezené, že o nich lze v tomto období hovořit pouze v teoretické rovině. Příslušnost Soudního dvora totiž musela být uvedena přímo v úmluvách, které se však s ohledem na požadavek jednomyslnosti a ratifikaci ukázaly jako naprosto neefektivní nástroj úpravy oblasti policejní a justiční spolupráce. Změnu přináší v roce 1999 Amsterodamská smlouva. Nový čl. 35 SEU upravuje několik typů řízení před Soudním dvorem, jejichž počet však je oproti primárnímu právu omezenější. Navíc řízení o předběžné otázce podléhá dodatečnému prohlášení ze strany členských států, které si tak ponechávají kontrolu na tím, zda jejich vnitrostátní soudy budou moci konzultovat se Soudním dvorem interpretaci a platnost předpisů přijatých v této oblasti. V důsledku této dodatečné podmínky tak byly soudy některých členských států o uvedenou možnost ochuzeny. Úprava postavení Soudního dvora v tomto období však nebyla výsledkem sofistikovaného záměru, jak co nejlépe a nejúčinněji zajistit unijní soudní kontrolu nad oblastí policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, nýbrž byla kompromisním řešením snažícím se vyhovět různým politickým představám členských států.

Soudní dvůr však využívá možností, které přináší nová úprava a prostřednictvím rozhodovací činnosti zejména v řízení o předběžné otázce do jisté míry koriguje úpravu oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech zvolenou členskými státy. Do třetího pilíře přenáší některé zásady charakteristické pro komunitární právo. Zásada eurokonformního výkladu původně spojovaná pouze se směrnicemi se stává díky rozsudku

Pupino součástí právního účinku rámcových rozhodnutí. Povinnost loajality, která byla explicitně zakotvena v textu Smlouvy o Evropském společenství, avšak obdobné ustanovení nemělo svůj ekvivalent ve Smlouvě o Evropské unii, byla díky Soudnímu dvoru přenesena i do práva třetího pilíře. Soudní dvůr tím především sledoval efektivní plnění cílů Unie. Postupně také rozšiřuje hranice svých pravomocí stanovené textem primárního práva, když stanovuje, že předmětem řízení o předběžné otázce mohou být všechny akty vyvolávající právní účinky ve vztahu ke třetím osobám, a je také oprávněn k interpretaci ustanovení primárního práva. Soudní dvůr však nešel tak daleko, aby shledal svou příslušnost k rozhodování v řízeních o náhradě škody. Dále také posouvá hranice mezi prvním a třetím pilířem ve vztahu k trestnímu právu. Ke všem výše uvedeným modifikacím dané úpravy postačilo Soudnímu dvoru necelých šest let, během kterých využil prostor, kterého se mu nově dostalo v rámci řízení ve sledované oblasti. Posílil tak integrační cíle v této oblasti.

V roce 2009 vstupuje v platnost Lisabonská smlouva, která odstranila pilířovou konstrukci Evropské unie. Postavení Soudního dvora se tak již neodlišuje v závislosti na tom, o který pilíř se jedná. Významným důsledkem v tomto ohledu bylo odpadnutí omezení spojených s čl. 35 SEU. Vnitrostátní soudy tak již v možnosti podávat předběžné otázky nejsou závislé na politickém prohlášení členských států. Vyjmutí oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech z převážně mezinárodního režimu předchozí úpravy však vedlo Spojené království, Irsko a Dánsko k tomu, že se rozhodly neúčastnit této spolupráce buď zcela, nebo zčásti. Ohledně těchto států či jednotlivých předpisů se vůči dotčeným státům neuplatní rozhodnutí Soudního dvora. Na otázku, zda dosáhl Soudní dvůr plnohodnotného postavení se vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, lze s určitými výjimkami, odpovědět kladně.

Co se týká formování trestněprávní spolupráce prostřednictvím řízení o předběžné otázce, postačily Soudnímu dvoru v zásadě tři předpisy, kterých se týkalo až 90 % rozsudků vydaných v této oblasti. V počáteční vývojové fázi to byla především Schengenská prováděcí úmluva upravující zásadu *ne bis in idem*. V souvislosti s ustanovením čl. 54 této úmluvy upravujícím uvedenou zásadu se projevily zejména dvě interpretační tendence. V souvislosti s první částí tohoto ustanovení to je teleologický výklad s ohledem na Smlouvami vytyčený cíl vytvořit z Unie prostor svobody bezpečnosti a práva založeném na volném pohybu osob. Z uvedeného důvodu byl pojem

„pravomocného odsouzení" interpretován poměrně liberálně, když pod tento pojem bylo mimo jiné zahrnuto zastavení trestního stíhání státním zástupcem. V části této zásady, která podmiňuje její uplatnění vykonáním trestu v případech, kdy došlo k uložení trestu, je Soudní dvůr naopak více konzervativní a jeho interpretace inklinuje k doslovnému výkladu. Soudní dvůr tak například odmítnul uplatnění této zásady v případě, kdy odsouzená osoba již vykonala jeden ze dvou uložených trestů. Soudní dvůr tím podporuje respektování konečných soudních rozhodnutí. Nejčastěji interpretovaným předpisem oblasti justiční a policejní spolupráce v trestních věcech je však rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu. Při interpretaci tohoto předpisu se Soudní dvůr opíral zejména o zásadu vzájemného uznáváni soudních rozhodnutí členských států a zásadu vzájemné důvěry, na kterých je mechanizmus předávaní založený tímto předpisem postaven. Soudní dvůr postupně řeší obsah pojmů evropský zatýkací rozkaz, soudní orgán, jakož i dalších pojmů stěžejních pro tento předpis a z důvodu absence harmonizace v této oblasti se přiklání k deklaraci pojmů uvedených v tomto předpisy jako autonomních pojmů unijního práva.

Ve vývoji evropské integrace postupně sílí důraz na základní práva. Soudní dvůr hned v úvodu tohoto procesu sehrál významnou úlohu v rámci dialogu se soudy členských států, kterou koncem šedesátých let zahájil konstatováním, že základní práva jsou součástí obecných právních principů komunitárního práva a následně identifikoval prameny těchto základních práv. Přijetím Niceské smlouvy počátkem nového milénia dochází k posílení důležitosti základních práv v unijním právu přijetím Listiny základních práv Evropské unie, která o několik let později díky Lisabonské smlouvě formálně nabyla stejné právní síly jako Smlouvy. Rovněž v oblasti trestněprávní spolupráce se Soudní dvůr v narůstající míře zabývá otázkou základních práv. Jeho judikaturní činnost byla totiž vystavěna na interpretaci ustanovení rámcového rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, na základě kterého dochází ke vzetí předávané osoby do vazby a tím i k zásahu do jejích svobod. V této souvislosti se Soudní dvůr opakovaně zabýval tím, zda na základě případného porušení základních práv může dojít k odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Z jeho judikatury je patrná inklinace k takové interpretaci, která zajišťuje efektivní realizaci unijního práva za účelem dosažení stanovených cílů v interpretovaném předpisu a případně obecnějších cílů Unie. Z dosavadní rozhodovací činnosti ve sledované oblasti vyplývá, že pokud se Soudní dvůr zabývá případy, ve kterých dochází ke střetu základních práv a ustanovení předpisů upravujících policejní a justiční

spolupráce v trestních věcech, Soudní dvůr bere v potaz potřebu zajištění základních práv, avšak takovým způsobem, aby nedocházelo k ohrožení mechanizmů zavedených k dosažení stanovených cílů Unie. Tato interpretace zdá se dosahuje limitů za situace, kdy zde existují okolnosti objektivně prokazující, že by byla osoba podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení. Jak již bylo zmíněno výše, nebylo prokázáno, že by měl Soudní dvůr ambice stát se druhým Evropským soudem pro ochranu lidských práv, neboť jeho úkol je mnohem širší. Jeho poslání je jasně definováno jako zajištění dodržování práva při výkladu a provádění Smluv, přičemž základní práva jsou významnou součástí a jednou ze základních hodnot, na nichž je Unie založena.

Jak bylo demonstrováno napříč textem této práce, postavení Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech je nikoli statickým, ale dynamicky se vyvíjejícím jevem. Jeho judikatura aktivně přispívá k vývoji této oblasti. Již záhy po uplynutí přechodného období koncem roku 2014 došlo k podstatnému nárůstu žádostí soudů členských států o řízení o předběžné otázce. Soudnímu dvoru se tak otevírá ještě větší prostor k formování oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

Použité prameny a literatura

Monografie

ANDEWEG, Rudy B. a Galen A. IRWIN. *Governance and Politics of the Netherlands (Comparative Government and Politics)*. 4. Palgrave, 2014. ISBN 9781137289933.

BOOTH, Stephen, Christopher HOWARTH a Vincenzo SCARPETTA. *An unavoidable choice: more or less EU control over UK policing and criminal law*. Open Europe, 2012. ISBN 9781907668296.

CONWAY, Gerard. *The limits of legal reasoning and the European Court of Justice*. Cambridge University Press, 2014. ISBN 9781107660359.

CRAIG, P. P. a G. DE BÚRCA. *EU law: text, cases, and materials*. 4th ed. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 9780199273898.

GUILD, Elspeth a Guillaume LESIEUR. *The European Court of Justice on the European Convention on Human Rights: who said what, when?*. Boston: Kluwer Law International, 1998. ISBN 904110433x.

HINAREJOS PARGA, Alicia. *Judicial control in the European Union: reforming jurisdiction in the intergovernmental pillars*. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 9780199569960.

MITSILEGAS, Valsamis. *EU criminal law after Lisbon: rights, trust and the transformation of justice in Europe*. Portland, OR: Hart Publishing, 2016. ISBN 9781849466486.

MONNET, Jean. *Memoirs*. Garden City, N.Y.: Doubleday, 1978. ISBN 0385125054.

PEERS, Steve. *EU justice and home affairs law*. 3rd pbk. ed. Oxford, U.K.: Oxford University Press, 2012. ISBN 9780199659975.

PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce)*. 3., podstatně přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2006. Vysokoškolské učebnice (Linde). ISBN 8072016199.

SYLLOVÁ, Jindřiška. *Lisabonská smlouva: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Beckova edice komentované zákony. ISBN 9788074003394.

TICHÝ, Luboš, Reiner ARNOLD, Pavel SVOBODA, Jiří ZEMÁNEK a Richard KRÁL. *Evropské právo*. 4. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2011. Beckovy právnické učebnice. ISBN 9788074003332.

TOMÁŠEK, Michal. *Europeizace trestního práva*. Praha: Linde, 2009. ISBN 9788072017379.

Odborné články

ALBORS-LLORENS, Albertina. Changes in the Jurisdiction of the European Court of Justice under the Treaty of Amsterdam. *Common Market Law Review*. 1998, 35(6), 1273-1294. ISSN 1065-0750.

BAKER, Estella a Christopher HARDING. From past imperfect to future perfect? A longitudinal study of the Third Pillar. *European Law Review*. 2009(1). 25-54. ISSN 0307-5400.

BARNARD, Catherine. The PPU: Is it worth the candle? An early assessment. *European Law Review*. 2009, 34(2). 281-297. ISSN 0307-5400.

BESSELINK, Leonard F.M. The parameters of constitutional conflict after Mellon. *European Law Review*. 2014, 39(4), 531-552. ISSN 0307-5400.

BŘÍZA, Petr a Michael ŠVARC. Komunitarizace trestního práva v Lisabonské smlouvě a její (případná) reflexe v právním řádu České republiky. *Trestněprávní revue* [online]. 2009 [cit. 2016-03-15]. ISSN 1213-5313.

DE BOER, Nik. Addressing rights divergences under the Charter: Melloni. *Common Market Law Review*. 2014, 50(4), 1083-1103. ISSN 1065-0750.

DE BURCA, Grainne. The Road Not Taken: The EU as a Global Human Rights Actor. *American Journal of International Law*. [online] 2011(105) [cit. 2016-09-12]. ISSN 2161-7953. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=1705690.

DEHOUSSE, Franklin. *The IGC Process and Results.* In O'KEEFFE, David. a Patrick M. TWOMEY. *Legal issues of the Amsterdam Treaty*. Portland, Or.: Hart Pub., 1999. ISBN 1841130028.

DEN BOER, Monica. An Area of Freedom, Security and Justice: Bogged Down by Compromise. In: TWOMEY, Patrick M., O'KEEFFE, David, ed. *Legal issues of the Amsterdam Treaty*. Portland, Oregon: Hart, 1999, 303-321. ISBN 1841130028.

DE SCHUTTER, Olivier. A New Direction for the Fundamental Rights Policy of the EU. *Working paper series* [online]. 2010 [cit. 2016-09-15]. Dostupné z: http://sites.uclouvain.be/cpdr-refgov/publications/Working%20Papers/Fundamental%20Rights%20-%20FR_(30.11.2010_09h11)_WP-FR-33.pdf.

DE WITTE, Bruno a Šejla IMAMOVIĆ. Opinion 2/13 on accession to the ECHR: defending the EU legal order against a foreign human rights court. *European Law Review*. 2015, 40(5), 683-705. ISSN 0307-5400.

FENYK, Jaroslav. Projekt Evropského veřejného žalobce (Nová podoba mezinárodní justiční spolupráce v rámci členských států Evropské unie?). Acta Universitatis Carolinae. Iuridica. 2008, 31–51. ISSN 0323-0619

FLETCHER, Maria. Extending "indirect effect" to the third pillar: the significance of Pupino? *European Law Review*. 2005, 30(6), 862 - 877. ISSN 0307-5400

HINAREJOS, Alicia. Recent Human Rights Developments in the EU Courts: The Charter of Fundamental Rights, the European Arrest Warrant and Terror Lists. *Human Rights Law Review*. 2007, 7(4). 793-811. ISSN 1461-7781.

HINAREJOS, A., SPENCER, J.R., PEERS, S: Opting out of EU criminal law: What is actually involved. *CELS Working Paper, New Series*. [online] No.1 [cit. 2015-10-09] Dostupné z: www.cels.law.cam.ac.uk/publications /working_papers.php.

KOMÁREK, Jan. European Constitutionalism and the European Arrest Warrant: In Search of the Limits of Contrapunctual Principles [article]. *Common Market Law Review*. 2007, 44(1), 9-40. ISSN 0165-0750.

LADENBURGER, C. Police and criminal law in the treaty of Lisbon: A new dimension for the community method. *European Constitutional Law Review*. 2008, 4(1), 20–40. ISSN 1574-0196.

LENAERTS, K a J GUTIÉRREZ-FONS. The European Court of Justice and fundamental rights in the field of criminal law. In MITSILEGAS, Valsamis, Maria BERGSTROM a Theodore KONSTADINIDES, ed. *Research handbook on EU criminal law*. Cheltenham: Edward Elgar Pub., 2016. ISBN 9781783473304.

LENAERTS, Koen. La Vie Après L'avis: *Exploring* the Principle of Mutual (Yet Not Blind) Trust. *Common Market Law Review*. 2017, 54(3), 805-840. ISSN 1065-0750.

LUCHTMAN, Michiel a John VERVAELE. European Agencies for Criminal Justice and Shared Enforcement (Eurojust and the European Public Prosecutor's Office) [article]. *Utrecht Law Review* [online]. 2014, 10(5), [cit. 2017-01-19]. ISSN 1871-515X.

MALENOVSKÝ, Jiří a Veronika VILÍMKOVÁ. Co vyvodí Soudní dvůr ze svých rozsudků Akerberg Fransson a Melloni pro svou budoucí judikaturu? *Soudní rozhledy*. C.H. Beck, 2014(11-12), 386-391. ISSN 1211-4405.

MANCINI, Federico. The Making of a Constitution for Europe. *Common Market Law Review*. The Netherlarnds: Kluwer Academic Publishers, 1989, 26(4), 595-614. ISSN 1065-0750.

MITSILEGAS, Valsamis. The Constitutional Implications of Mutual Recognition in Criminal Matters in the EU. *Common Market Law Review*. 2006, 43(5), 1277-1311. ISSN 1065-0750.

MITSILEGAS, Valsamis. The Symbiotic Relationship Between Mutual Trust and Fundamental Rights in Europe's Area of Criminal Justice. *New Journal of European Criminal Law* [online]. Queen Mary School of Law Legal Studies Research Paper No. 207/2015, 2015 (special issue) [cit. 2016-05-09]. ISSN 2399293X. Dostupné z: https://ssrn.com/abstract=2632892.

MONAR, Jorg. Deviations from and Alternatives to the Community Method in Justice and Home Affairs. In: DEHOUSSE, Renaud, ed. *The 'community method' obstinate or obsolete*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan, 2011. ISBN 9780230305670.

NOVOTNÁ, Jaroslava a Michael ŠVARC. Rozsudky Evropského soudního dvora v souvislosti s aplikací evropského zatýkacího rozkazu a jejich význam pro justiční praxi a

právní úpravu České republiky. *Trestněprávní revue* [online]. 2010, 9(12), 382-391. [cit. 2015-02-17]. ISSN 1213-5313.

NOVOTNÁ, Jaroslava. Per aspera ad astra při nové právní úpravě mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech. *Trestněprávní revue* [online]. 2006 (9) [cit. 2015-02-17]. ISSN 1213-5313.

O'KEEFFE, David. Recasting the Third Pillar. *Common Market Law Review*. 1995, 32(4), 893-920. ISSN 0165-0750.

PEERS, Steve. Salvation Outside the Church: Judicial Protection in The Third Pillar After the Pupino and Segi Judgments. *Common Market Law Review*. 2007, 44(4). 883-929. ISSN 0165-0750.

PEERS, Steve. Finally Fit for Purpose? The Treaty of Lisbon and the End of the Third Pillar Legal Order. *Yearbook of European Law*. 2008, (27). 47-64. ISSN 0263-3264.

PEERS, Steve. Justice and Home Affairs Law since Treaty of Lisbon: A Fairly-Tale Ending? In: ACOSTA ARCARAZO, Diego a Cian MURPHY. *EU security and justice law: after Lisbon and Stockholm*. Oxford: Hart Publishing, 2014. ISBN 9781849464222.

REESTMAN, J.H. a L.F.M. BESSELINK. Editorial: After Åkerberg Fransson and Melloni. *European Constitutional Law Review*. 2013, 9(2), 169-175. ISSN 1574-0196.

ROSAS, Allan. Justice in Haste, Justice Denied? The European Court of Justice and the Area of Freedom, Security and Justice. *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*. 2009, (11), 1-13. ISSN 1528-8870.

SKOURIS, Vassilios. Criminal Law Issues in the Case-law of the European Court of Justice: a General Overview. *European Criminal Law Review*. 2011, 1(2), 108-113. DOI: 10.5235/219174411798862578. ISSN 2191-7442.

SPAVENTA, Eleanor. Opening Pandora's Box: Some Reflections on the Constitutional Effects of the Decision in Pupino. *European Constitutional Law Review (EuConst)*. 2007, 3(1). 5-24. ISSN 1574-0196.

ZEMÁNEK, Jiří. Evropskoprávní meze přezkumu ústavnosti transpozice rámcového rozhodnutí o eurozatykači. *Právní rozhledy* [online]. 2006, (3) [cit. 2016-12-18]. ISSN 1210-6410.

Dokumenty Evropské unie

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. Report from the Commission based on Article 34 of the Council Framework Decision of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States. Brussels, 23 February 2005. COM (2005) 63 Final.

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Treatment of questions referred for a preliminary ruling concerning the area of freedom, security and justice – Amendments to the Rules of Procedure of the Court of Justice, Draft Council Decision. Brussels, 16 July 2007, 11759/07 REV 1 (en).

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations "the practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between member states" report on Lithuania. Brussels, 14 December 2007, 12399/1/07.

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Evaluation report on the fourth round of mutual evaluations "the practical application of the European arrest warrant and corresponding surrender procedures between member states" Report on Sweden. Brussels, 21 September 2008, 9927/1/08 REV 2.

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Notification of the United Kingdom under Article 10(5) of the Protocol 36 to the EU Treaties. Brussels, 27 November 2014, 15398/14.

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office. Brussels, 31 January 2017. 5445/17.

COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. The Proceedings of the Court of Justice and Court of First Instance of the European Communities, Report of the Court of Justice on Certain Aspects of the Application of the Treaty of European Union – Contribution of the Court of First Instance for the Purposes of the 1996 Intergovernmental Conference, 15/95 (22-26 MAY 1995).

EUROPEAN COMMISSION. Bulletin of the European Union. 1976, (5). The protection of fundamental rights in the European Community. The Protection of fundamental rights as Community law is created and developer [online]. COM(76) 37, 4 February 1976, p. 1-17. [Cit. 2016-7-10]. Dostupné z http://aei.pitt.edu/5377/1/5377.pdf.

EUROPEAN COMMISSION. Bulletin of the European Union. 2001, (12). Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. "Presidency Conclusions of the Laeken European Council (14 and 15 December 2001)", p. 19-23. ISSN 0378-2693.

EUROPEAN COMMISSION. Green paper on criminal-law protection of the financial interests of the Community and the establishment of a European Prosecutor. Brussels, 11 December 2001. COM (2001) 715.

EUROPEAN COMMISSION. Proposal for a Council Framework Decision on the European arrest warrant and the surrender procedures between the Member States, /* COM/2001/0522 final - CNS 2001/0215 */. Úř. věst. C 332 E, 27.11.2001.

EUROPEAN COMMISSION. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the Protection of the Environment through Criminal Law (COM(2001) 139 final — 2001/0076(COD)). Úř. věst. C 180E, 26.6.2001, s. 238-243.

EUROPEAN COMMUNITIES. *Report of the Council on the functioning of the Treaty on European Union*. Lanham, MD: UNIPUB [distributor], 1995. ISBN 9282412202.

EUROPEAN CONVENTION. Note on the plenary meeting. Brussels, 19. July 2002, CONV 97/02.

EUROPEAN CONVENTION. Mandate of Working Group X "Freedom, Security and Justice" [online]. Brussels, 12 September 2002, CONV 258/02 [cit. 2016-11 -10]. Dostupné z http://european-convention.europa.eu/pdf/reg/en/02/cv00/cv00258.en02.pdf.

EUROPEAN CONVENTION. Final report on Working Group X "Freedom, Security and Justice" [online]. Brussels, 2. December 2002, CONV 436/02 [cit. 2016-11-21]. Dostupné z http://european-convention.europa.eu/pdf/reg/en/02/cv00/cv00426.en02.pdf.

EUROPEAN CONVENTION. Oral presentation by M. Gil Carlos Rodríguez Iglasias, President of the Court of Justice of the European Communities, to the discussion circle on the Court of Justice on February 2003, Brussels, 10 March 2003, CONV 572/03.

EUROPEAN PARLIAMENT, INTERGOVERNMENTAL CONFERENCE TASK FORCE. White Paper on the 1996 Intergovernmental Conference: Official Texts of the European Union Institutions [online]. Luxembourg, 1996 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: http://aei.pitt.edu/50080/1/A9219.pdf.

EUROPEAN PARLIAMENT. Report on the draft Council framework decision on the protection of the environment through criminal law (15525/2001 - C5-0022/2002– 2000/0801(CNS)), 20 March 2002, FINAL A5-0080/2002.

EUROPEAN PARLIAMENT. European Parliament resolution on the consequences of the judgment of the Court of 13 September 2005 (C-176/03 Commission v Council)

(2006/2007(INI)) (Zpráva Evropského parlamentu o důsledcích rozsudku Soudu ze dne 13. září 2005 (C-176/03 Komise/Rada), A6-0172/0600 ze dne 8. května 2006).

EUROPEAN PARLIAMENT. *European Arrest Warrant*. [online] [cit. 2017-1-10]. Dostupné z https://e-justice.europa.eu/content_european_arrest_warrant-90-en.do.

EVROPSKÁ KOMISE. Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o důsledcích rozsudku Soudu ze dne 13. září 2005 (C-176/03 Komise/Rada), 23. listopadu 2005, COM (2005)0583.

EVROPSKÁ KOMISE. Zpráva Komise Evropskému Parlamentu a Radě o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy {SEK(2011) 430 v konečném znění} /* KOM/2011/0175 konečném znění.

EVROPSKÁ KOMISE. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o Agentuře Evropské unie pro justiční spolupráci v trestních věcech (Eurojust) /* COM/2013/0535 final - 2013/0256 (COD).

EVROPSKÁ KOMISE. Návrh nařízení Rady o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce /* COM/2013/0534 final - 2013/0255 (APP).

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Řím, [online] 1.-2. prosince 1975. [cit. 2017-1-10]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/

EVROPSKÁ RADA. Závěry z mimořádného setkání Evropské rady, Dublin, [online] 28. dubna 1990, [cit. 2015-1-10]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Řím, [online] 14.-15. prosince 1990 [cit. 2015-1-10]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.

EVROPSKÁ RADA. Viz závěry ze zasedání Evropské rady, Lucemburk, [online] 28.-29 června 1991 [cit. 2015-1-11]. http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Edinburg, [online] 11.-12. prosince 1992 [cit. 2016-10-5]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/en/european-council/conclusions/1992-1975/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry předsednictví Evropské rady, Corfu, [online] 23.-25. června 1994 [cit. 2015-2-15]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze Evropské rady, Cannes, [online] 26.-27. června 1995 [cit. 2015-1-29]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Florencie, [online] 21.-22. června 1996. [cit. 2015-1-30] Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Amsterdam, [online] 16.-17. června 1997 [cit. 2017-1-10]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Cardiff, [online] 15.-16. června 1998 [cit. 2016-12-1]. Dostupné na http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Tampere, [online] 15.-16. října 1999 [cit. 2016-11-8]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Kolýn nad Rýnem, [online] 3.-4. června 1999 [cit. 2016-9-15]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry z neformální schůze Evropské Rady, Biarritz, [online] 13.-14. října 2000 [cit. 2016-9-15]. Dostupné z https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=379953&Site=COE.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Nice, [online] 7.-9. prosince 2000 [cit. 2016-9-15]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské rady, Laeken, [online] 14.-15. prosince 2001 [cit. 2016-11-10]. Dostupné z http://www.consilium.europa.eu/cs/european-council/conclusions/1993-2003/.

EVROPSKÁ RADA. Závěry ze zasedání Evropské, Brusel, [online] 4.-5. listopadu 2004 [cit. 2017-3-15]. Dostupné z http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14292-2004-INIT/cs/pdf.

EVROPSKÁ RADA. Stockholmský program – otevřená a bezpečná evropa, která slouží svým občanům a chrání je. Úř. věst. C 115, 4.5.2010, s. 1—38.

Intergovernmental Conference, Briefing No. 27, The IGC and the Schengen Convention [online]. 2 April 1996 [cit. 2016-1-10]. Dostupné z http://www.europarl.europa.eu/igc1996/fiches/fiche27_en.htm.

Initiative of the Portuguese Republic with a view to adopting a Council Framework Decision on the standing of victims in criminal procedure. Úř. věst. C 243, 24.8.2000, s. 4—8.

Podnět Republiky Slovinsko, Francouzské republiky, České republiky, Švédského království, Slovenské republiky, Spojeného království a Spolkové republiky Německo za účelem přijetí rámcového rozhodnutí Rady 2008/.../SVV o výkonu rozhodnutí vynesených v nepřítomnosti, kterým se mění rámcové rozhodnutí 2002/584/SVV o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, rámcové rozhodnutí 2005/214/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut, rámcové rozhodnutí 2006/783/SVV o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci a rámcové rozhodnutí 2008/…/SVV o provádění zásady vzájemného uznávání rozsudků ve věcech trestních, které ukládají trest odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii. Úř. věst. C 52, 26.2.2008, s. 1—8.

SOUDNÍ DVŮR. Dopis předsedy Soudního dvora Radě Evropské unie č. 13272/06 ze dne 25. září 2006 č. 13272/06 JUR 356 COUR 42 JUSTCIV 208 ASIM 66 JAI 513.

SOUDNÍ DVŮR. Dopis předsedy Soudního dvora Radě Evropské unie ze dne 22. prosince 2006 č. 17013/06 JUR 493 COUR 71 JUSTCIV 290 ASIM 102 JAI 732.

SOUDNÍ DVŮR. Výroční zpráva 2015 [online]. [cit. 2017-1-10]. Dostupné z http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-05/rapport_annuel_2015_activite_judiciaire_cs_web.pdf.

Vysvětlení k Listině základních práv, jak vyplývá ze změn provedených Lisabonskou smlouvou. Úř. věst. C 303, 14.12.2007, s. 17—35.

Další zdroje

HOME SECRETARY and THE RT HON THERESA MAY. Home Secretary oral statement on 2014 decision [online]. 9 July 2013 [cit. 2017-1-10]. Dostupné z https://www.gov.uk/government/speeches/home-secretary-oral-statement.

HOUSE OF COMMONS, EUROPEAN SCRUTINY COMMITTEE. European Union Intergovernmental Conference: Follow-up report. Third Report of Session 2007-08 [online]. London, 27 November 2007 [cit. 2016-9-12]. Dostupné z https://www.publications.parliament.uk/pa/cm200708/cmselect/cmeuleg/16-iii/16iii.pdf.

MAJOR JOHN. 1995 - Mr Major's Press Conference Interview in Cannes [online]. [cit. 2015-1-29]. Dostupné z http://www.johnmajor.co.uk/page2010.html.

Judikatura

Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie a stanoviska generálních advokátů

Usnesení A., C-463/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:634

Rozsudek Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2007:261

Stanovisko Advocaten voor de Wereld, C-303/05, ECLI:EU:C:2006:552

Rozsudek Agraz a další, v. Komise, C-243/05 P, EU:C:2006:708

Usnesení Akarsar, C-148/16, ECLI:EU:C:2016:969

Rozsudek Amsterdam Bulb BV v Produktschap voor Siergewassen, C-50/76, ECLI:EU:C:1977:13

Rozsudek Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU , ECLI:EU:C:2016:198

Stanovisko Aranyosi a Căldăraru, C-404/15 a C-659/15 PPU, ECLI:EU:C:2016:140

Rozsudek Arcelor v. Parlament a Rada, T-16/04, ECLI:EU:T:2010:54.

Rozsudek B., C-306/09, ECLI:EU:C:2010:626

Rozsudek Baláž, C-60/12, ECLI:EU:C:2013:733

Rozsudek Balogh, C-25/15, ECLI:EU:C:2016:423

Stanovisko BECTU, 173/99, ECLI:EU:C:2001:81

Rozsudek Beshkov, C-171/16

Rozsudek Bob-Dogi, C-241/15, ECLI:EU:C:2016:131

Rozsudek Bourquain, C-297/07, ECLI:EU:C:2008:708

Usnesení Bouwens, C-272/05, ECLI:EU:C:2006:372

Rozsudek Calfa, C-348/96, ECLI:EU:C:1999:6

Rozsudek Casati, 203/80, ECLI:EU:C:1981:261

Rozsudek Covaci, C-216/14, ECLI:EU:C:2015:686

Rozsudek Cowan, C- C-186/87, ECLI:EU:C:1989:47

Rozsudek Defrenne, C- 43/75, ECLI:EU:C:1976:56

Rozsudek Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:395

Stanovisko Dell'Orto, C-467/05, ECLI:EU:C:2007:152

Rozsudek Dworzecki, C-108/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:346

Rozsudek Eredics a Sápi, C-205/09, ECLI:EU:C:2010:623

Stanovisko Eredics a Sápi, C-205/09, ECLI:EU:C:2010:396

Rozsudek Francovich, C-479/93, ECLI:EU:C:1995:372

Rozsudek Franz Grad v Finanzamt Traunstein, C-9/70, ECLI:EU:C:1970:78

Rozsudek Gasparini a další, C-467/04, ECLI:EU:C:2006:610

Stanovisko Gasparini, C-467/04, ECLI:EU:C:2006:406

Usnesení Gataev a Gataeva, C-105/10 PPU, ECLI:EU:C:2010:176

Rozsudek Gestoras Pro Amnistía a další v. Rada, C-354/04 P, ECLI:EU:C:2007:115

Usnesení Gestoras Pro Amnistía a další v. Rada, T-333/02

Rozsudek Giordano v. Komise, C-611/12 P, EU:C:2014:2282

Rozsudek Giovanardi a další, C-79/11, ECLI:EU:C:2012:448

Rozsudek Goicoechea, C-296/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:457

Rozsudek Gözütok a Brügge, C-187/01 a C-385/01, ECLI:EU:C:2003:87

Stanovisko Gözütok a Brügge, C-187/01 and C-385/01, ECLI:EU:C:2002:516

Rozsudek Grundza, C-289/15, ECLI:EU:C:2017:4

Rozsudek Gueye a Salmerón Sánchez, C-483/09 a C-1/10, ECLI:EU:C:2011:583

Stanovisko Gueye a Salmerón Sánchez, C-483/09 a C-1/10, ECLI:EU:C:2011:297

Hiebeler, C-493/03 (bez ECLI)

Rozsudek Internationale Handelgesellschaft MBH., C-11/70, ECLI:EU:C:1970:114

Rozsudek Jeremy F., C-168/13 PPU, ECLI:EU:C:2013:358

Rozsudek JZ, C-294/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:610

Rozsudek Katz, C-404/07, ECLI:EU:C:2008:553

Stanovisko Katz, C-404/07, ECLI:EU:C:2008:403

Usnesení Kita, C-264/10, ECLI:EU:C:2010:618

Rozsudek Komise v. Parlament a Rada, C-43/12, ECLI:EU:C:2014:298

Rozsudek Komise v. Rada, C-440/05, ECLI:EU:C:2007:625

Rozsudek Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:542

Stanovisko Komise v. Rada, C-176/03, ECLI:EU:C:2005:311

Rozsudek Komise proti Řecku, C-68/88, ECLI:EU:C:1989:339

Rozsudek Kossowski, C-486/14, ECLI:EU:C:2016:483

Usnesení Kossowski, C-486/88, ECLI:EU:C:2014:2419

Rozsudek Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:861

Stanovisko Kovalkovas, C-477/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:784

Rozsudek Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:437

Usnesení Kozłowski, C-66/08, ECLI:EU:C:2008:116

Rozsudek Kraaijenbrink, C-367/05, ECLI:EU:C:2007:444

Rozsudek Kretzinger, C-288/05, ECLI:EU:C:2007:441

Rozsudek Lanigan, C-237/15 PPU, ECLI:EU:C:2015:474

Rozsudek Lemmens, C-226/97, ECLI:EU:C:1998:296

Rozsudek Leymann a Pustovarov, C-388/08 PPU, ECLI:EU:C:2008:669

Rozsudek Lopes Da Silva Jorge, C-42/11, ECLI:EU:C:2012:517

Rozsudek Lütticke v. Komise, 4/69, EU:C:1971:40

Rozsudek M, C-398/12, ECLI:EU:C:2014:1057

Rozsudek Marleasing, C-106/89, ECLI:EU:C:1990:395

Rozsudek Marshall. C-152/84, ECLI:EU:C:1986:84

Rozsudek Mantello, C-261/09, ECLI:EU:C:2010:683

Rozsudek Melloni, C-399/11, ECLI:EU:C:2013:107

Rozsudek Milev, C-439/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:818

Rozsudek Miraglia, C-469/03, ECLI:EU:C:2005:156

Rozsudek Nold, C-4/73, ECLI:EU:C:1974:51

Rozsudek N.S, C-411/10, ECLI:EU:C:2011:865

Rozsudek Ognyanov, C-554/14, ECLI:EU:C:2016:835

Rozsudek Oikonomopoulos v. Komise, T-483/13, ECLI:EU:T:2016:421

Rozsudek Özçelik, C-453/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:860

Usnesení Paola C., C-122/13, ECLI:EU:C:2014:59

Rozsudek Parlament v. Rada, C-317/13 a C-679/13, ECLI:EU:C:2015:223

Rozsudek Parlament v. Rada, C-595/14, ECLI:EU:C:2015:847

Rozsudek Pfeiffer a další, spojené věci C-397/01 až C-403/01, ECLI:EU:C:2004:584

Rozsudek Poltorak, C-452/16 PPU, ECLI:EU:C:2016:858

Rozsudek Popławski, C-579/15, ECLI:EU:C:2017:116

Rozsudek Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2005:386

Stanovisko Pupino, C-105/03, ECLI:EU:C:2004:712

Posudek 2/94, ECLI:EU:C:1996:140

Posudek 2/13, ECLI:EU:C:2014:2454

Rozsudek Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2013:39

Stanovisko Radu, C-396/11, ECLI:EU:C:2012:648

Rozsudek Rutili, C-36/75, ECLI:EU:C:1975:137

Rozsudek Segi a další v. Rada, C-355/04 P, ECLI:EU:C:2007:116

Usnesení Segi a další v. Rada, T-338/02, ECLI:EU:T:2004:171

Stanovisko Segi, C-355/04 P ze dne 26. října 2006 (bez ECLI)

Usnesení Semeraro, C-484/16, ECLI:EU:C:2016:952

Usnesení Sokáč, C-497/16, ECLI:EU:C:2017:171

Rozsudek Španělsko v. Eurojust, C-160/03, ECLI:EU:C:2005:168

Stanovisko Španělsko v. Eurojust, C-160/03, ECLI:EU:C:2004:817

Rozsudek Spasic, C-129/14 PPU, ECLI:EU:C:2014:586

Rozsudek Stauder C-29/69, ECLI:EU:C:1969:57

Rozsudek Stork C-1/58, ECLI:EU:C:1959:4

Stanovisko TNT Traco SpA, C-340/99, ECLI:EU:C:2001:74

Rozsudek Tranca a další, spojené věci C-124/16, C-188/16 a C-213/16, ECLI:EU:C:2017:228

Rozsudek Turanský, C-491/07, ECLI:EU:C:2008:768

Rozsudek Van Esbroeck, C-436/04, ECLI:EU:C:2006:165

Rozsudek Van Duyn, C-41/74, ECLI:EU:C:1974:133

Rozsudek Van Straaten, C-150/05, ECLI:EU:C:2006:614

Rozsudek Van Vemde, C-582/15, ECLI:EU:C:2017:37

Rozsudek Vilkas, C-640/15, ECLI:EU:C:2017:39

Usnesení Vilkas, C-640/15 ECLI:EU:C:2015:862

Rozsudek Vinkov, C-27/11, ECLI:EU:C:2012:326

Rozsudek Von Colson a Kamann, C-14/83, ECLI:EU:C:1984:153

Rozsudek Wagner-Miret, C 334/92, ECLI:EU:C:1993:945

Rozsudek West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:404

Stanovisko West, C-192/12 PPU, ECLI:EU:C:2012:322

Rozsudek Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:616

Stanovisko Wolzenburg, C-123/08, ECLI:EU:C:2009:183

Usnesení X, C-167/15, ECLI:EU:C:2017:187

Rozsudek X, C-507/10, ECLI:EU:C:2011:873

Judikatura ESLP

Mandić a Jović proti Slovinsku, rozsudek ze dne 20.10.2011, stížnost č. 5774/10 a 5985/10.

Segi a další & Gestoras Pro-Amnistia a další proti 15 státům Evropské unie, rozsudek ze dne 23.5.2002, stížnosti č. 6422/02; 9916/02.

Vasilescu proti Belgii, rozsudek ze dne 25.11.2014, stížnost č. 64682/12.

Judikatura jiných soudů

ČESKÁ REPUBLIKA. Nález Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 66/04 ze dne 3. 5. 2006 (N 93/41 SbNU 195; 434/2006 Sb.).

IRSKO. Rozsudek Nejvyššího soudu Irska ze dne 19. prosince 2005, Dundon – v – Governor of Cloverhill Prison [2005] IESC 83

IRSKO. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. května 2017, Minister for Justice Equality & Law Reform – v – Brennan, [2007] IESC 21

IRSKO. Rozsudek Nejvyššího soudu Irska ze dne 26. července 2007, Minister for Justice Equality & Law Reform – v – Stapleton, [2007] IESC 30

IRSKO. Rozsudek Nejvyššího soudu Irska ze dne 28. listopadu 2007, Attorney General – v – Abimbola; Abimbola – v – Governor Cloverhill Prison & ors [2007] IESC 56 ze dne 28. listopadu 2007

SPOJENÉ KRÁLOVSTVÍ. Assange proti Švédskému státnímu zastupitelství, Rozhodnutí Nejvyššího soudu Anglie a Walesu [2012] UKSC 22 ze dne 30 května 2012.

Právní předpisy

Evropská unie

Amendments to the Rules of Procedure of the Court of Justice of 16 May 2000, Úř. věst. L 122, 24.5.2000, s. 43—45.

Amsterodamská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a související akty. Úř. věst. C 340, 10.11.1997, s. 1—144.

Dohoda podepsaná dne 14. června 1985 v Schengenu mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, Úř. věst. 2000, L 239, s. 13.

Dohoda ze dne 19. prosince 1996 o spolupráci mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Lucemburským velkovévodstvím, Nizozemským královstvím, Italskou republikou, Španělským královstvím, Portugalskou republikou, Řeckou republikou, Rakouskou republikou, Dánským královstvím, Finskou republikou, Švédským královstvím, smluvními stranami schengenské dohody a schengenské prováděcí úmluvy a Islandskou republikou a Norským královstvím o odstraňování kontrol osob na společných hranicích. Úř. věst. 2000, L 239, s. 13—18.

Dohoda ze dne 19. prosince 1999 uzavřená mezi Radou Evropské unie a Islandskou republikou a Norským královstvím o přidružení těchto dvou států k provádění, uplatňování a rozvoji schengenského acquis. Úř. věst. L 176, 10.7.1999, s. 36—62.

Jednací řád Soudního dvora. Úř. věst. L 265, 29.9.2012, s. 1—42.

Jednotný Evropský Akt. Úř. věst. L 169, 29.6.1987, s. 1—28.

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, podepsaná v Lisabonu dne 13. prosince 2007. Úř. věst. C 306, 17.12.2007, s. 1—271.

Listina základních práv Evropské unie. Úř. věst. C 303, 14.12.2007, s. 1—16.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1049/2001 ze dne 30. května 2001 o přístupu veřejnosti k dokumentům Evropského parlamentu, Rady a Komise. Úř. věst. L 145, 31.5.2001, s. 43—48.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/794 ze dne 11. května 2016 o Agentuře Evropské unie pro spolupráci v oblasti prosazování práva (Europol) a o zrušení a nahrazení rozhodnutí 2009/371/SVV, 2009/934/SVV, 2009/935/SVV, 2009/936/SVV a 2009/968/SVV (Nařízení o Europolu). Úř. věst. L 135, 24.5.2016, s. 53—114.

Protokol (č. 3) o Statutu Soudního dvora Evropské unie. Úř. věst. C 83, 210.

Protokol o výkladu Úmluvy o zřízení Evropského policejního úřadu Soudním dvorem Evropských společenství prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce, vypracovaný na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 299, 9.10.1996, s. 2—14.

Protokol o výkladu Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství Soudním dvorem Evropských společenství prostřednictvím rozhodnutí o předběžné otázce, vypracovaný na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. C 151, 20.5.1997, s. 2—14.

Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení. Úř. věst. L 82, 22.3.2001, s. 1—4.

Rámcové Rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1—20.

Rámcové rozhodnutí Rady 2003/80/SVV ze dne 27. ledna 2003 o trestněprávní ochraně životního prostředí. Úř. věst. L 29, 5.2.2003, s. 55—58.

Rámcové rozhodnutí Rady 2005/667/SVV ze dne 12. července 2005 k posílení rámce trestního práva pro boj proti znečištění z lodí. Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 164—167.

Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně. Úř. věst. L 81, 27.3.2009, s. 24—36.

Rozhodnutí Rady 1999/436/ES ze dne 20. května 1999, které určuje právní základ všech ustanovení nebo rozhodnutí, jež tvoří schengenské acquis, v souladu s příslušnými ustanoveními Smlouvy o založení Evropského společenství a Smlouvy o Evropské unii. Úř. věst. L 176, 10.7.1999, s. 17—30.

Rozhodnutí Rady ze dne 1. prosince 2000 o uplatňování schengenského acquis v Dánsku, Finsku a Švédsku, jakož i na Islandu a v Norsku. Úř. věst. L 309, 9.12.2000, s. 24—28.

Rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti. Úř. věst. L 63, 6.3.2002, s. 1—13.

Rozhodnutí Rady 2008/79/ES ze dne 20. prosince 2007, kterým se mění Protokol o statutu Soudního dvora. Úř. věst. L 24, 29.1.2008, s. 42—43.

Rozhodnutí Rady 2009/371/SVV ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europol). Úř. věst. L 121, 15.5.2009, s. 37—66.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/35/ES ze dne 7. září 2005 o znečištění z lodí a o zavedení sankcí za protiprávní jednání. Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 11—21.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/99/ES ze dne 19. listopadu 2008 o trestněprávní ochraně životního prostředí. Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 28—37.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV. Úř. věst. L 315, 14.11.2012, s. 57—73.

Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli [1951].

Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii [1957].

Smlouva o založení Evropského hospodářské společenství [1957].

Smlouva o Evropské unii. Úř. věst. C 191, 29.7.1992, s. 1—112.

Smlouva o založení Evropského společenství. Úř. věst. C 224, 31.8.1992, s. 6—79.

Smlouva o Ústavě pro Evropu. Úř. věst. C 310, 16.12.2004, s. 3—474.

Smlouva z Nice pozměňující Smlouvu o Evropské unii, Smlouvy o založení Evropských společenství a související akty. Úř. věst. C 80, 10.3.1901, s. 1—87.

Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu), založená na článku K.3 SEU ze dne 26. července 1995. Úř. věst. C 316, 27.11.1995, s. 2—32.

Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii ze dne 26. července 1995. Úř. věst. C 316, 27.11.1995, s. 49—57.

Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie, vypracovaná na základě článku K.3 odst. 2 písm. C) Smlouvy o Evropské unii ze dne 26. května 1997. Úř. věst. C 195, 25.6.1997, s. 2—11.

Úmluva vypracovaná na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o zjednodušeném postupu vydávání mezi členskými státy Evropské unie. Úř. věst. C 78, 30.3.1995, s. 2—10.

Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích. Úř. věst. 2000, L 239, s. 19—62.

Usnesení Rady 2009/C 295/1 ze dne 20. listopadu 2009 o plánu na posílení procesních práv podezřelých nebo obviněných osob v trestním řízení. Úř. věst. C 295, 4.12.2009, s. 1—3.

Česká republika

Listina základních práv a svobod, vyhlášená zákonem č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky, republikovaná usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 537/2004, kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 539/2004 Sb. kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.

Jiné předpisy a mezinárodní smlouvy

Council of Europe, Recommendation No. R (87) 21 of the Committee of Ministers to Member States on Assistance to Victims and the Prevention of Victimisation, 17 September 1987.

Council of Europe, Recommendation No R (85) 11 of the Committee of Ministers to Member States on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law and procedure, 28 June 1985.

Evropská úmluva o ochraně základních práv ze dne 4. listopadu 1950.

Evropská úmluva o vydávání ze dne 13. prosince 1957.

Evropská úmluva o vzájemné pomoci v trestních věcech ze dne 20. dubna 1959.

Evropská úmluva o dohledu na podmíněně odsouzenými a podmíněně propuštěnými pachateli ze dne 30. listopadu 1964.

Evropská úmluva o předávání trestního řízení ze dne 15. května 1972.

Evropská úmluva o potlačování terorizmu ze dne 27. ledna 1977.

Úmluva Rady Evropy o odškodňování obětí násilných trestných činů ze dne 24. listopadu 1983.

United Nations, General Assembly, Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power, 29 November 1985.

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky.

Ústava Portugalské republiky z 25 dubna 1976.

Základní zákon SRN z 23. května 1946.

Seznam grafů

Graf 1 – Délka naléhavého řízení o předběžné otázce (2008-2016)

Graf 2 – Počet dnů potřebných k rozhodnutí o žádosti o naléhavé řízení (2008-2016)

Graf 3 – Počet žádostí o řízení o předběžné otázce (1999–2016)

Graf 4 – Počet rozsudků vydaných v řízení o předběžné otázce ročně (1999–2016)

Graf 5 – Počet žádostí o řízení o předběžné otázce předložených vnitrostátními soudy jednotlivých členských států (1999–2016)

Graf 6 – Předmět žádosti o řízení o předběžné otázce (1999–2016)

Graf 7 – Průměrná délka řízení o předběžné otázce (2001–2016)

Přílohy

Příloha 1- Seznam rámcových rozhodnutí

Seznam rámcových rozhodnutí přijatých na základě čl. 34 odst. 2 písm. b) SEU.

1. Rámcové Rozhodnutí Rady 2000/383/SVV ze dne 29. května 2000 o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura, Úř. věst. L 140, 14.6.2000, s. 1—3.
2. Rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení, Úř. věst. L 82, 22.3.2001, s. 1—4.
3. Rámcové rozhodnutí Rady 2001/413/SVV ze dne 28. května 2001 o potírání podvodů a padělání bezhotovostních platebních prostředků, Úř. věst. L 149, 2.6.2001, s. 1—4.
4. Rámcové rozhodnutí Rady 2001/500/SVV ze dne 26. června 2001 o praní peněz, identifikaci, vysledování, zmrazení, zajištění a propadnutí nástrojů trestné činnosti a výnosů z ní, Úř. věst. L 182, 5.7.2001, s. 1—2.
5. Rámcové rozhodnutí Rady 2001/888/SVV ze dne 6. prosince 2001, kterým se mění rámcové rozhodnutí 2000/383/SVV o zvýšené ochraně trestními a jinými sankcemi proti padělání ve spojitosti se zaváděním eura, Úř. věst. L 329, 14.12.2001, s. 3—3.
6. Rámcové rozhodnutí Rady 2002/475/SVV ze dne 13. června 2002 o boji proti terorismu, Úř. věst. L 164, 22.6.2002, s. 3—7.
7. Rámcové rozhodnutí Rady 2002/465/SVV ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech, Úř. věst. L 162, 20.6.2002, s. 1—3.
8. Rámcové Rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, Úř. věst. L 190, 18.7.2002, s. 1—20.
9. Rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV ze dne 19. července 2002 o boji proti obchodování s lidmi, Úř. věst. L 203, 1.8.2002, s. 1—4.
10. Rámcové rozhodnutí Rady 2002/946/SVV ze dne 28. listopadu 2002 o posílení trestního rámce s cílem zabránit napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu, Úř. věst. L 328, 5.12.2002, s. 1—3.
11. Rámcové rozhodnutí Rady 2003/80/SVV ze dne 27. ledna 2003 o trestněprávní ochraně životního prostředí, Úř. věst. L 29, 5.2.2003, s. 55—58.
12. Rámcové rozhodnutí Rady 2003/577/SVV ze dne 22. července 2003 o výkonu příkazů k zajištění majetku nebo důkazních prostředků v Evropské unii, Úř. věst. L 196, 2.8.2003, s. 45—55.

13. Rámcové rozhodnutí Rady 2003/568/SVV ze dne 22. července 2003 o boji proti korupci v soukromém sektoru, Úř. věst. L 192, 31.7.2003, s. 54—56.
14. Rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV ze dne 22. prosince 2003 o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii, Úř. věst. L 13, 20.1.2004, s. 44—48.
15. Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV ze dne 25. října 2004, kterým se stanoví minimální ustanovení týkající se znaků skutkových podstat trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami, Úř. věst. L 335, 11.11.2004, s. 8—11.
16. Rámcové rozhodnutí Rady 2005/214/SVV ze dne 24. února 2005 o uplatňování zásady vzájemného uznávání peněžitých trestů a pokut, Úř. věst. L 76, 22.3.2005, s. 16—30.
17. Rámcové rozhodnutí Rady 2005/212/SVV ze dne 24. února 2005 o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti, Úř. věst. L 68, 15.3.2005, s. 49—51.
18. Rámcové rozhodnutí Rady 2005/222/SVV ze dne 24. února 2005 o útocích proti informačním systémům, Úř. věst. L 69, 16.3.2005, s. 67—71.
19. Rámcové rozhodnutí Rady 2005/667/SVV ze dne 12. července 2005 k posílení rámce trestního práva pro boj proti znečištění z lodí, Úř. věst. L 255, 30.9.2005, s. 164—167.
20. Rámcové rozhodnutí Rady 2006/783/SVV ze dne 6. října 2006 o uplatňování zásady vzájemného uznávání příkazů ke konfiskaci, Úř. věst. L 328, 24.11.2006, s. 59—78.
21. Rámcové rozhodnutí Rady 2006/960/SVV ze dne 18. prosince 2006 o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států Evropské unie, Úř. věst. L 386, 29.12.2006, s. 89—100.
22. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/675/SVV ze dne 24. července 2008 o zohledňování odsouzení v členských státech Evropské unie při novém trestním řízení, Úř. věst. L 220, 15.8.2008, s. 32—34.
23. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/841/SVV ze dne 24. října 2008 o boji proti organizované trestné činnosti, Úř. věst. L 300, 11.11.2008, s. 42—45.
24. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/977/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o ochraně osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, Úř. věst. L 350, 30.12.2008, s. 60—71.
25. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/947/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání na rozsudky a rozhodnutí o probaci za účelem dohledu nad probačními opatřeními a alternativními tresty, Úř. věst. L 337, 16.12.2008, s. 102—122.
26. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/909/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o uplatňování zásady vzájemného uznávání rozsudků v trestních věcech, které ukládají trest

odnětí svobody nebo opatření spojená se zbavením osobní svobody, za účelem jejich výkonu v Evropské unii, Úř. věst. L 327, 5.12.2008, s. 27—46.

27. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/919/SVV ze dne 28. listopadu 2008, kterým se mění rámcové rozhodnutí 2002/475/SVV o boji proti terorismu, Úř. věst. L 330, 9.12.2008, s. 21—23.

28. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/913/SVV ze dne 28. listopadu 2008 o boji proti některým formám a projevům rasismu a xenofobie prostřednictvím trestního práva, Úř. věst. L 328, 6.12.2008, s. 55—58.

29. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/978/SVV ze dne 18. prosince 2008 o evropském důkazním příkazu k zajištění předmětů, listin a údajů pro účely řízení v trestních věcech, Úř. věst. L 350, 30.12.2008, s. 72—92.

30. Rámcové rozhodnutí Rady 2009/299/SVV ze dne 26. února 2009, kterým se mění rámcová rozhodnutí 2002/584/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV a 2008/947/SVV a kterým se posilují procesní práva osob a podporuje uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí na rozhodnutí vydaná v soudním jednání, kterého se dotyčná osoba nezúčastnila osobně, Úř. věst. L 81, 27.3.2009, s. 24—36.

31. Rámcové rozhodnutí Rady 2009/315/SVV ze dne 26. února 2009 o organizaci a obsahu výměny informací z rejstříku trestů mezi členskými státy, Úř. věst. L 93, 7.4.2009, s. 23—32.

32. Rámcové rozhodnutí Rady 2009/829/SVV ze dne 23. října 2009 o uplatnění zásady vzájemného uznávání na rozhodnutí o opatřeních dohledu jakožto alternativy zajišťovací vazby mezi členskými státy Evropské unie, Úř. věst. L 294, 11.11.2009, s. 20—40.

33. Rámcové rozhodnutí Rady 2009/948/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o předcházení kompetenčním sporům při výkonu pravomoci v trestním řízení a jejich řešení, Úř. věst. L 328, 15.12.2009, s. 42—47

34. Rámcového rozhodnutí Rady 2009/905/SVV ze dne 30. listopadu 2009 o akreditaci poskytovatelů forenzních služeb provádějících laboratorní činnosti, Úř. věst. L 322, 9.12.2009, s. 14—16

Příloha 2 - Přehled žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce

	Název věci	Číslo věci	Rok podání žádosti	Rok vydání rozsudku	Zvláštní řízení
1.	Sokáč	C-497/16	2016	2017 (usnesení)	
2.	Semeraro	C-484/16	2016	2016 (usnesení, vyškrtnuto)	
3.	Kovalkovas	C-477/16 PPU	2016	2016	naléhavé řízení
4.	Özçelik	C-453/16 PPU	2016	2016	naléhavé řízení
5.	Poltorak	C-452/16 PPU	2016	2016	naléhavé řízení
6.	Milev	C-439/16 PPU	2016	2016	naléhavé řízení
7.	Lada	C-390/16	2016	dosud nevydán	
8.	Piotrowski	C-367/16	2016	dosud nevydán	
9.	JZ	C-294/16 PPU	2016	2016	naléhavé řízení
10.	Reiter	C-213/16	2016	2017	
11.	Opria	C-188/16	2016	2017	
12.	Beshkov	C-171/16	2016	dosud nevydán	
13.	Akarsar	C-148/16	2016	2016 (usnesení, vyškrtnuto)	
14.	Tranca	C-124/16	2016	2017	
15.	Dworzecki	C-108/16 PPU	2016	2016	naléhavé řízení
16.	Căldăraru	C-659/15 PPU	2015	2016	naléhavé řízení
17.	Vilkas	C-640/15	2015	2017	
18.	van Vemde	C-582/15	2015	2017	
19.	Popławski	C-579/15	2015	dosud nevydán	
20.	A.	C-463/15 PPU	2015	2015 (usnesení)	naléhavé řízení
21.	Aranyosi	C-404/15	2015	2016	přednostní projednání
22.	Grundza	C-289/15	2015	2017	
23.	Bob-Dogi	C-241/15	2015	2016	přednostní projednání
24.	Lanigan	C-237/15 PPU	2015	2015	naléhavé řízení
25.	X	C-167/15	2015	2017 (usnesení, vyškrtnuto)	
26.	Balogh	C-25/15	2015	2016	
27.	Ognjanov	C-554/14	2014	2016	
28.	Kossowski	C-486/14	2014	2016	
29.	Spasic	C-129/14 PPU	2014	2014	naléhavé řízení
30.	Jeremy F.	C-168/13 PPU	2013	2013	naléhavé řízení
31.	Paola C.	C-122/13	2013	2014 (usnesení)	
32.	M	C-398/12	2012	2014	
33.	West	C-192/12 PPU	2012	2012	naléhavé řízení
34.	Baláž	C-60/12	2012	2013	
35.	Melloni	C-399/11	2011	2013	

36.	Radu	C-396/11	2011	2013	
37.	Giovanardi a další	C-79/11	2011	2012	
38.	Vinkov	C-27/11	2011	2012	
39.	X	C-507/10	2010	2011	
40.	Kita	C-264/10	2010	2010 (usnesení, vyškrtnuto)	
41.	Gataev a Gataeva	C-105/10 PPU	2010	2010 (usnesení, vyškrtnuto)	naléhavé řízení
42.	Salmerón Sánchez	C-1/10	2010	2011	
43.	Gueye	C-483/09	2009	2011	
44.	B.	C-306/09	2009	2010	
45.	Mantello	C-261/09	2009	2010	
46.	Eredics a Sápi	C-205/09	2009	2010	
47.	Leymann a Pustovarov	C-388/08 PPU	2008	2008	naléhavé řízení
48.	Santesteban Goicoechea	C-296/08 PPU	2008	2008	naléhavé řízení
49.	Wolzenburg	C-123/08	2008	2009	
50.	Kozłowski	C-66/08	2008	2008	zrychlené řízení
51.	Turanský	C-491/07	2007	2008	
52.	Katz	C-404/07	2007	2008	
53.	Bourquain	C-297/07	2007	2008	
54.	Dell'Orto	C-467/05	2005	2007	
55.	Kraaijenbrink	C-367/05	2005	2007	
56.	Advocaten voor de Wereld	C-303/05	2005	2007	
57.	Kretzinger	C-288/05	2005	2007	
58.	Bouwens	C-272/05	2005	2006 (usnesení, vyškrtnuto)	
59.	van Straaten	C-150/05	2005	2006	
60.	Gasparini a další	C-467/04	2004	2006	
61.	Van Esbroeck	C-436/04	2004	2006	
62.	Hiebeler	C-493/03	2004	2004 (vyškrtnuto)	
63.	Miraglia	C-469/03	2003	2005	
64.	Pupino	C-105/03	2003	2005	
65.	Brügge	C-385/01	2001	2003	
66.	Gözütok	C-187/01	2001	2003	

Tabulka 1 – Přehled žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce

Tabulka obsahuje přehled žádostí o řízení o předběžné otázce v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech předložených vnitrostátními soudy členských států Soudnímu dvoru v období od roku 1999 do konce roku 2016.

Zdroj: Zpracováno autorkou s využitím dat dostupných z elektronické databáze Soudního dvora dostupné na www.curia.eu.

Použité zkratky

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Eurozatykač	Evropský zatýkací rozkaz
EU / Unie	Evropská unie
Jednací řád	Jednací řád Soudního dvora Evropské unie
Listina	Listina základních práv Evropské unie
SFEU	Smlouva o fungování evropské unie
SEU	Smlouva o Evropské unii
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
Statut	Statut Soudního dvora Evropské unie
Úmluva	Evropská úmluva o ochraně lidských práv
Ústavní soud ČR	Ústavní soud České republiky
Úřad	Úřad evropského veřejného žalobce
Úř. Věst.	Úřední věstník Evropské unie
Zakládací smlouvy	Souhrnné označení pro Smlouvu o založení Evropského hospodářského společenství, Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii, Smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli a Smlouvu o Evropské unii

Resumé

Tato práce se zabývá postavením Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, která byla do rámce Evropské unie zahrnuta až s přijetím Maastrichtské smlouvy počátkem devadesátých let.

Po obecném úvodu do problematiky v první kapitole se druhá kapitola zabývá historickým kontextem formování postavení Soudního dvora a hledá odpověď na otázku, jaké bylo jeho postavení a jaké faktory měly na jeho postavení vliv. Maastrichtská smlouva sice obsahovala ustanovení o pravomoci Soudního dvora rozhodovat o platnosti či interpretaci jednoho z pramenů práva, avšak realizace tohoto ustanovení byla přenechaná členským státům, které se na tom musely ohledně každé jednotlivé úmluvy shodnout. To se ukázalo jako problematické a otázka ohledně zahrnutí pravomocí Soudního dvora přispěla k prodlevám při přijímání i tak malého počtu úmluv v tomto období. V této části bylo ověřeno, že pozice Soudního dvora nebyla v tomto období konstruována s ohledem na to, jak co nejúčinněji zajistit soudní kontrolu nad dotčenou oblastí, nýbrž byla výsledkem aktuálních politických, často diametrálně odlišných názorů členských států na směřování a míru integrace unijní trestněprávní spolupráce.

K určitému a oproti předchozí úpravě významnému posunu dochází s Amsterdamskou smlouvou, avšak i nadále jsou postavení a pravomoci Soudního dvora oproti komunitární úpravě podstatně omezeny. Soudní dvůr však v tomto období opakovaně rozhodoval v řízení o předběžné otázce, jakož i ve dvou řízeních na neplatnost. Právě zkoumáním rozhodovací činnosti Soudního dvora je hledána odpověď na to, zda a jak se Soudní dvůr se svým postavením, jakož i dalšími omezeními charakteristickými pro třetí pilíř vyrovnal. Je zde zjištěno, že Soudní dvůr využil prostoru, který se mu nově nabízí v této oblasti a s některými omezeními a nedostatky nové úpravy se vypořádává. Upřesňuje své pravomoci a přenáší některé zásady úzce spojené s komunitárním právem do třetího pilíře. Soudní dvůr tak svou judikatorní činností dále korigoval převážně mezivládní povahu třetího pilíře.

Dalším a dosud posledním milníkem ve vývoji postavení Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech představuje Lisabonská smlouva, kterou došlo k odbourání pilířové struktury. Na toto období se zaměřuje třetí kapitola. V této souvislosti je zjištěno, že nová úprava sice odstranila hlavní nedostatky spojené

s předchozí úpravou, nicméně specifika spojená s touto oblastí se projevily jiným způsobem. Tři členské státy totiž nesouhlasily s aplikací supranacionálního režimu na oblast policejní a justiční spolupráce, takže se jí neúčastní buď zcela nebo zčásti. Podobně se na ně v tomto rozsahu neuplatní rozhodnutí Soudního dvora.

Co se týká judikatury Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, naprostá většina rozsudků vydaných v řízení o předběžné otázce do konce roku 2016 se týkala tří předpisů, kterými byly rámcové rozhodnutí o evropském zatýkacím rozkazu, Schengenská prováděcí úmluva a v ní obsažené ustanovení obsahující zásadu *ne bis in idem* a rámcové rozhodnutí o postavení obětí v trestním řízení. Analýza judikatury v kapitole čtvrté se proto soustřeďuje právě na řízení zabývající se intepretací těchto předpisů. Při výkladu zásady *ne bis in idem*, které se Soudní dvůr věnoval především v období před vstupem Lisabonské smlouvy v platnost, je využívána zásada vzájemné důvěry a vzájemného uznávání. Dále hledá odpovědi na předložené otázky zkoumáním obecnějších cílů Evropské unie, kterým je mimo jiné vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. V řízení o evropském zatýkacím rozkazu se Soudní dvůr často zabýval otázkou možnosti odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Soudní dvůr při intepretaci rámcového rozhodnutí vychází do velké míry z cílů zákonodárců, kterým je především nahrazení extradičního procesu mezi členskými státy procesem předávání primárně založeném na spolupráci soudních orgánu a zásadě vzájemného uznávání soudních rozhodnutí.

V oblasti trestněprávní spolupráce se Soudní dvůr v narůstající míře zabývá otázkou základních práv a pátá kapitola zkoumá přístup Soudního dvora k této problematice. V této souvislosti Soudní dvůr opakovaně řešil, zda z důvodu případného porušení základních práv může dojít k odmítnutí výkonu evropského zatýkacího rozkazu. Z jeho judikatury je patrná inklinace k takové interpretaci, která zajišťuje efektivní realizaci unijního práva za účelem dosažení stanovených cílů v interpretovaném předpisu případně obecnějších cílů Unie. Tato interpretace zdá se dosahuje limitů za situace, kdy zde existují okolnosti objektivně prokazující, že by byla osoba podrobena nelidskému či ponižujícímu zacházení.

Klíčová slova

Soudní dvůr Evropské unie, policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, třetí pilíř, judikatura, řízení o předběžné otázce, rámcová rozhodnutí

Summary

This dissertation examines the standing of the European Court of Justice in the area of police and judicial cooperation in criminal matters, which Maastricht treaty formally included under the umbrella of the European Union in early nighties.

The first chapter presents a general introduction and framework of this topic.

The second chapter focuses on the historical contexts of the development of the jurisdiction of the Court of Justice in the area of police and judicial cooperation in criminal matters and identifies factors that contributed to this development. It is argued that the construct of the Court's jurisdiction was not to provide for the most efficient judicial control of the area of police and judicial cooperation in criminal matters, but rather, it was a result of very different political views of EU Member States on the direction and degree of integrating criminal law in Europe. Although the Maastricht treaty contained provisions concerning the jurisdiction of the Court of Justice to interpret conventions, the realization of these provisions was at the discretion of the Member States, since they had to explicitly agree on the jurisdiction of the Court of Justice in respect to every convention separately. This proved to be extremely problematic because the issue of whether or not to include the jurisdiction of the Court of Justice contributed to delays in the adoption of an already small number of conventions.

Whereas the Amsterdam treaty introduced significant changes to the area of police and judicial cooperation in criminal matters, nonetheless, the jurisdiction of the Court of Justice, as compared to that under the first pillar, remained substantially limited. However, the Court of Justice issued several judgments in preliminary procedures and two judgments in actions for annulment. Through the case law analysis, it was examined if and how the Court of Justice overcame his restricted powers and other limitations under the third pillar. It is argued that the Court of Justice took the opportunity and overcame some of these limitations. Indeed, the Court of Justice specified some of the competencies and extended certain principles previously exclusively tied to the first pillar to the third pillar.

At present, the most recent milestone in the development of the jurisdiction of the Court of Justice in the area of police and judicial cooperation is the Lisbon Treaty,

which removed the so-called pillar structure of the European Union. The third chapter is dedicated to this period. In this respect, it is submitted that the new regime introduced by the Lisbon Treaty addressed the main shortcomings; however, certain limitations closely linked to the area of police and judicial cooperation in criminal matters resurfaced in a different form. Three Member States did not agree to apply the supranational method on the police and judicial cooperation in criminal matters and thus decided not participate in this area either fully or partially.

In regards to the case law of the Court of Justice in the area of police and judicial cooperation in criminal matters, the vast majority of Court's decisions issued in preliminary rulings, in the period until 2016, related to three measures, i.e. framework decision on European arrest warrant, Schengen Convention implementing Schengen Agreement and therein contained the *ne bis in idem* principle, and the framework decision on the standing on victims in criminal proceedings. Chapter four presents the analysis of case law of the Court of Justice and is thus focused on these three measures. In the case law relating to the *ne bis in idem* principle, the Court often referred to the mutual recognition and mutual trust principles. The Court of Justice also relied on the objectives of the European Union, which is, inter alia, to achieve an area of freedom security of justice. In the proceedings involving the European Arrest Warrant, the Court of Justice largely relied on the objectives of this framework decision, which is to replace the extradition mechanism by a surrender mechanism, and again, based on the principle of mutual recognition.

In the case law in the area of police and judicial cooperation in criminal matters, the Court of Justice increasingly deals with the issue of fundamental rights and the fifth chapter explores this area. In this respect, the Court of Justice repeatedly discussed whether the alleged infringement of fundamental rights may lead to the non-execution of the European Arrest Warrant. The case law suggests that the Court of Justice gives preference to interpretation that ensures the efficient execution of European Union law in order to achieve the objectives set forth in the framework decision. This approach appears to have its limits in situations where there is a risk, based on objective circumstances, that a person would be subjected to inhuman or degrading treatment.

Anotace

Tato disertační práce se zabývá postavením Soudního dvora v oblasti policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, která byla do rámce Evropské unie formálně zahrnuta až s Maastrichtskou smlouvou počátkem devadesátých let. Spolupráce v této oblasti však byla vyčleněna mimo komunitární rámec, což se odrazilo i na postavení a působnosti Soudního dvora. Přes omezení spojená s tehdejší úpravou zvolenou členskými státy však Soudní dvůr využil příležitosti a prostřednictvím své judikatury korigoval některé nedostatky spojené s povahou tzv. třetího pilíře upravujícího tuto oblast. Další vývoj nastal s Lisabonskou smlouvou, která odstraňuje pilířovou strukturu a uplynutím přechodného období odpadla další omezení spojená s předchozí úpravou. Dosavadní judikatura je úzce provázaná s rámcovým rozhodnutím o evropském zatýkacím rozkazu založeném mimo jiné na zásadě vzájemného uznávání a vzájemné důvěře mezi členskými státy, které se stávají významnou součástí judikatury Soudního dvora. S ohledem na předmět úpravy tohoto rámcového rozhodnutí se Soudní dvůr opakovaně zabýval i otázkou základních práv, jejichž ochrana na unijní úrovni neustále posiluje.